

ਬਾਰਹਮਾਹਾ ਮਹੀਨਾ ਅੱਸੂ

ਤੁਖਾਰੀ ਰਾਗ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਬਾਰਹਮਾਹਾ ਅਤੇ ਮਾਝ ਰਾਗ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤੇ ਬਾਰਹਮਾਹਾ ਵਿਚੋਂ ਅੱਸੂ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਪਾਠ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਰਲ ਵਿਆਖਿਆ -

ਰਾਗ ਤੁਖਾਰੀ ਛੰਤ ਮਹਲਾ ੧ ਬਾਰਹਮਾਹਾ
ਅਸੁਨਿ ਆਉ ਪਿਰਾ ਸਾ ਧਨ ਭੂਰਿ ਮੁਈ॥
ਤਾ ਮਿਲੀਐ ਪ੍ਰਭ ਮੇਲੇ ਦੂਜੇ ਭਾਇ ਖੁਈ॥
ਭੂਨਿ ਵਿਗੁਤੀ ਤਾ ਪਿਰ ਮੁਤੀ ਕੁਕਹ ਕਾਹ ਸਿ ਫੁਲੇ॥
ਆਗੈ ਘਾਮ ਪਿਛੇ ਰੁਤਿ ਜਾਡਾ ਦੇਖਿ ਚਲਤ ਮਨੁ ਭੋਲੇ॥
ਦਹ ਦਿਸਿ ਸਾਖ ਹਰੀ ਹਰੀਆਵਲ ਸਹਜਿ ਪਕੈ ਸੋ ਮੀਠਾ॥
ਨਾਨਕ ਅਸੁਨਿ ਮਿਲਹੁ ਪਿਆਰੇ ਸਤਿਗੁਰ ਭਏ ਬਸੀਠਾ॥
ਪੰਨਾ - 1108

ਅੱਸੂ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਰੁੱਤ ਮਿੱਠੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅੱਸੂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਦਰੋਂ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਘੁੰਮੇ ਤੇ ਤਾਟਕੇ ਵਿਚ ਮਨ ਘਬਰਾਂਦਾ ਹੈ, ਭਰਮ-ਭੁਲੇਖਿਆਂ ਵਿਚ ਪਿਆ ਜੀਵ ਕੁਰਾਹੇ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦੂਤ ਭਾਵ ਵਿਚ ਰੁਝੀ ਪਤੀ ਪ੍ਰੇਮਸ਼ਰ ਤੋਂ ਵਿਛੜੀ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਕਾਮਾਦਿਕ ਵੈਰੀਆਂ ਦੇ ਹੱਲਿਆਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਭੋਗਦੀ ਹੈ, ਅੰਤ ਪਛਤਾਵੇ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਪਤੀ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਲਈ ਤਾਂਘਦੀ ਅੱਸੂ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਅਰਦਾਸ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੀ ਹੈ -

ਅੱਸੂ ਦੀ ਸੁਹਾਵਣੀ ਮਿੱਠੀ ਰੁੱਤ ਵਿਚ ਹੋ ਪ੍ਰਭੂ ਪਤੀ, ਮੇਰੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਆ ਵਸ (ਆਸੁਨ ਆਉ ਪਿਰਾ), ਤੈਥੋਂ ਵਿਛੜ ਕੇ, ਹੋ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ, ਮੈਂ ਨਿਮਾਣੀ ਇਸਤ੍ਰੀ (ਸਾ ਧਨ) ਦਿਨ ਰਾਤ ਹਾਹੁਕੇ ਲੈ ਲੈ ਆਤਮਕ ਮੌਤ ਮਰ ਰਹੀ ਹਾਂ; ਮਾਇਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਮੋਹ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਮੈਂ ਔੜੜੇ ਪਈ ਹੋਈ ਦੁਖ ਭੋਗ ਰਹੀ ਹਾਂ; ਦੂਤ ਵਿਚ, ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਸੰਸਾਰਕ ਮੋਹ ਵਿਚ ਔੜੜੇ ਪਈ ਖੁਆਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹਾਂ। (ਦੂਜੇ ਭਾਇ ਖੁਈ) ਹੋ ਮਿਹਰਵਾਨ ਪ੍ਰਭੂ! ਇਹ ਮਿਲਾਪ ਤਾਂ ਤੈਰੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਲ-ਬੁੱਤੇ ਆਪ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਮਨੁੱਖ ਤਦੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੋਵੇ (ਤਾ ਮਿਲੀਐ ਪ੍ਰਭ ਮੇਲੇ)।

ਹੋ ਪ੍ਰਭੂ! ਤੈਥੋਂ ਵਿਛੋੜਾ ਮੇਰੇ ਕਰਮਾਂ ਕਰਕੇ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਝੂਠੇ ਮੋਹ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਖੁਆਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹਾਂ ਤਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ, ਹੋ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮ, ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਵਿਛੋੜਾ ਹੋਛਾ ਰਹੀ ਹਾਂ। (ਭੂਨਿ ਵਿਗੁਤੀ ਤਾ ਪਿਰ ਮੁਤੀ) ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਖਤਮ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਸਰੀਰ ਦਾ ਨਿੱਘ ਘਟ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਵਾਨੀ ਢਲ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪਿਛੇ ਪਿਛੇ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਤੇ ਬੁਢੇਪਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। (ਆਗੈ ਘਾਮ ਪਿਛੇ ਰੁਤਿ ਜਾਡਾ)। ਜਿਵੇਂ ਅੱਸੂ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਪਿਲਛੀ ਤੇ ਕਾਹੀ ਦੇ ਸੁਫੇਦ ਬੂਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਮੇਰੇ ਕੇਸ ਚਿੱਟੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ (ਕੁਕਹ ਕਾਹ ਸਿ ਫੁਲੇ) ਬੁਢੇਪੇ ਨੂੰ ਆਉਂਦਾ ਵੇਖ ਕੇ ਮਨ ਘਬਰਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਦਾਸੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਵਚਿਤ੍ਰ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਵੇਖ ਮਨ

ਭੋਲਦਾ ਹੈ (ਦੇਖਿ ਚਲਤ ਮਨੁ ਭੋਲੇ)।

ਪਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਭੋਲਨ ਤੋਂ ਬਚਾਉਂਦੇ ਰਾਗ ਵੀ ਦਸਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਬਨਸਪਤੀ ਮੌਲਦੀ ਹੈ, ਖਿੜਦੀ ਹੈ, ਹਰ ਪਾਸੇ ਹਰਿਆਵਲ ਵੇਖ ਕੇ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਧੀਰਜ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਮਿਲਾਪ ਦੀ ਆਸ ਵੀ ਬੰਝਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਸਦਕਾ ਜਿਸ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦਾ ਮਨ ਪ੍ਰਭੂ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਟਿਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਭੋਲਤਾ ਅਤੇ ਸਹਿਜ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਮਿਲਾਪ ਦੀ ਨਿੱਘ ਤੇ ਮਿਠਾਸ ਅਵੱਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਮਿਲਾਪ ਲਈ ਦੂਤ ਭਾਵ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਸਹਿਜ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਅੱਸੂ ਦੀ ਮਿੱਠੀ ਪਿਆਰੀ ਸੁਹਾਵਣੀ ਰੁੱਤ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਸਭਨਾਂ (ਜੀਵ ਰੂਪੀ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ) ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਹੋ ਪਿਆਰੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਮਿਹਰ ਕਰੋ! ਗੁਰੂ ਮਿਲਾਪ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ। ਗੁਰੂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਸਦਕਾ ਆਪਣਾ ਪਿਆਰ ਤੇ ਮਿਲਾਪ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ। (ਨਾਨਕ ਅਸੁਨਿ ਮਿਲਹੁ ਪਿਆਰੇ ਸਤਿਗੁਰ ਭਏ ਬਸੀਠਾ)।

ਰਾਗੁ ਮਾਝ ਬਾਰਹਮਾਹਾ ਮਹਲਾ ੫
ਅਸੁਨਿ ਪ੍ਰੇਮ ਉਮਾਹੜਾ ਕਿਉ ਮਿਲੀਐ ਹਰਿ ਜਾਇ॥
ਮਨਿ ਤਨਿ ਪਿਆਸ ਦਰਸਨ ਘਣੀ ਕੋਈ ਆਇ ਮਿਲਾਵੈ ਮਾਇ॥
ਸੰਤ ਸਹਾਈ ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ ਹਉ ਤਿਨ ਕੈ ਲਾਗਾ ਪਾਇ॥
ਵਿਣੁ ਪ੍ਰਭ ਕਿਉ ਸੁਖ ਪਾਈਐ ਦੂਜੀ ਨਾਹੀ ਜਾਇ॥
ਜਿੰਨੀ ਚਾਖਿਆ ਪ੍ਰੇਮ ਰਸੁ ਸੇ ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਰਹੇ ਆਘਾਇ॥
ਆਪੁ ਤਿਆਗਿ ਬਿਨਤੀ ਕਰਹਿ ਲੇਹੁ ਪ੍ਰਭੁ ਲੜਿ ਲਾਇ॥
ਜੋ ਹਰਿ ਕੰਤਿ ਮਿਲਾਈਆ ਸਿ ਵਿਛੁੜਿ ਕਤਹਿ ਨ ਜਾਇ॥
ਪ੍ਰਭ ਵਿਣੁ ਦੂਜਾ ਕੋ ਨਹੀ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਸਰਣਾਇ॥
ਅਸੁ ਸੁਖੀ ਵਸੰਦੀਆ ਜਿਨਾ ਮਇਆ ਹਰਿ ਰਾਇ॥
ਪੰਨਾ - 134

ਭਾਦਰੋਂ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਗਰਮੀ, ਤਾਟਕੇ ਤੇ ਹੁੰਮਸ ਕਾਰਨ ਮਨੁੱਖ ਬਹੁਤ ਘਬਰਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਭਰਮਾਂ ਭੁਲੇਖਿਆਂ ਅਤੇ ਭਟਕਣਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦਾ ਪਿਆਰ ਪ੍ਰਭੂ ਪਤੀ ਤੋਂ ਹਟ ਕੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨਾਲ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੀਵ, ਜੀਵਨ ਦੇ ਸਹੀ ਰਸਤੇ ਤੋਂ ਖੁੰਝ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਭਾਦੁਇ ਭਰਮਿ ਭੁਲਾਣੀਆ ਦੂਜੇ ਲਗਾ ਹੋਤੁ)।

ਪਰ ਅੱਸੂ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਮਿੱਠੀ ਰੁੱਤ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰੇ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਲਈ ਮਨ ਵਿਚ ਉਛਾਲੇ ਉਠਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਨ ਤੜਫਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਹੀਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ਪਤੀ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹਾਸਲ ਹੋਵੇ (ਅਸੁਨਿ ਪ੍ਰੇਮ ਉਮਾਹੜਾ....) ਮੇਰੇ ਮਨ ਅਤੇ ਤਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਤੜਪ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਡਾਹਢੀ ਪਿਆਸ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਮਨ ਬਿਹਬਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਚਿੱਤ ਵਿਚ ਹਰ ਸਮੇਂ ਇਹੋ ਲੋਚਾ ਲਗ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰਾ ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਭੂ-ਪ੍ਰੀਤਮ ਨਾਲ ਮਿਲਾਪ ਕਰਵਾ ਦੇਵੇ (ਕੋਈ ਆਇ ਮਿਲਾਵੈ ਮਾਇ)। ਮੇਰੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਕੰਨਸੋਅ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੰਤ ਜਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ

ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਦਾਰ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਜੀਵ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰ ਦੇ ਵਾਧੇ ਵਿਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ-ਮਿਲਾਪ ਦਾ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਮੈਂ ਪ੍ਰਭੂ ਮਿਲਾਪ ਦੀ ਤੜਪ ਲੈ ਕੇ ਸੰਤ ਜਨਾਂ ਦੀ ਚਰਨੀ ਲਗਦੀ ਹਾਂ (ਸੰਤ ਸਹਾਈ ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ...) ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਜਾਗ ਪਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰ ਮਿਲਾਪ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਸੁੱਖ, ਅਨੰਦ, ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸੁੱਖ, ਅਨੰਦ, ਸ਼ਾਂਤੀ ਲਈ ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਥਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ (ਵਿਣੁ ਪ੍ਰਭ ਕਿਉ ਸੁਖ ਪਾਈਐ....)।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਡਭਾਗੀ ਜੀਵ-ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰੀ ਪ੍ਰਭੂ-ਪਿਆਰ ਦਾ ਸੁਆਦ ਚੱਖ ਲਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਜੀਵ ਇਸ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਐਸੇ ਮਖਮੂਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਅਨੰਦਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਕੀ ਸੰਸਾਰਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਸੁਆਦ ਫਿੱਕੇ ਲਗਦੇ ਹਨ (ਜਿੰਨੀ ਚਾਖਿਆ ਪ੍ਰੇਮ ਰਸੁ....) ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਲਿਵਲੀਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਆਪਾ-ਭਾਵ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਹਉਮੈ ਮੁੱਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਸਦਾ ਇਸ ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ ਜੁੜੇ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਹੇ ਪਿਆਰੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਸਾਨੂੰ ਸਦਾ ਸਦਾ ਆਪਣੇ ਲੜ ਲਾਈ ਰੱਖ। (ਆਪੁ ਤਿਆਗਿ ਬਨਤੀ ਕਰਹਿ.....) ਪ੍ਰਭੂ ਮਿਹਰ ਕਰਕੇ, ਆਪਣੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਸਦਕਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਮੁੜ ਇਸ ਪਿਆਰ ਤੋਂ ਵਿਛੁੜ ਕੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਟਕਣਾ, ਜਨਮ ਮਰਣ ਦਾ ਗੇੜ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਜੋ ਹਰਿ ਕੰਤਿ ਮਿਲਾਈਆ....) ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪੂਰਨ ਭਰੋਸਾ ਤੇ ਨਿਸ਼ਚਾ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਦੀਵੀ ਸੁਖ, ਅਨੰਦ, ਅਭੋਲਤਾ, ਸਹਿਜ ਲਈ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਸਦਾ ਸਦਾ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। (ਪ੍ਰਭ ਵਿਣੁ ਦੂਜਾ ਕੋ ਨਹੀ.....)

ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਅੱਸੂ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਸਾਰ ਦਸਦੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ -

ਅੱਸੂ ਦੀ ਮਿੱਠੀ ਮਿੱਠੀ ਸੁਹਾਵਣੀ ਰੁੱਤ ਵਿਚ ਉਹ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ, ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਸਦਾ ਸੁਖ, ਅਨੰਦ, ਵਿਗਾਸ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰ, ਪ੍ਰਭੂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦੇ ਪਾਤਰ ਬਣਦੇ ਹਨ -

ਅੱਸੂ ਸੁਖੀ ਵਸੰਦੀਆ ਜਿਨਾ ਮਇਆ ਹਰਿ ਰਾਇ॥

ਪੰਨਾ - 134

ਪੁਸਤਕ 'ਹੋਵੇ ਅਨੰਦ ਘਣਾ' ਵਿਚ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅੱਸੂ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ।

ਪਿਛਲਾ ਮਹੀਨਾ ਭਾਦਰੋਂ ਦਾ ਲੰਘ ਗਿਆ, ਇਸ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਹੇਚ ਦਿਖਾਇਆ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਭੁੱਲੜਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚੇਤ (warn) ਕੀਤਾ ਕਿ ਪਿਆਰਿਆ! ਜਦੋਂ ਜਮਾਂ ਦਾ ਤਕੜਾ ਹੱਥ ਪੈ ਗਿਆ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਬੋਲਣ ਦਾ ਵੇਹਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣਾ-

**ਇਕ ਰਤੀ ਬਿਲਮ ਨ ਦੇਵਨੀ ਵਣਜਾਰਿਆ ਮਿਤ੍ਰਾ
ਓਨੀ ਤਕੜੇ ਪਾਏ ਹਾਥ॥**

ਪੰਨਾ - 78

ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਭੇਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣਾ। ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਫੜ ਲਿਆ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪਰਚਿਆ ਰਿਹਾ - ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ, ਮੋਹ, ਅਹੰਕਾਰ, ਨਿੰਦਿਆ, ਚੁਗਲੀ, ਈਰਖਾ, ਵੱਖੀਲੀ; ਉਹ ਸਭ ਸਾਥ ਛੱਡ ਕੇ ਭੱਜ ਗਏ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਬੀਜੇ ਹੋਏ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ ਭੋਗਣ ਲਈ ਸੱਚ ਦੀ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿਚ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਡਾਵਾਂਡੋਲ ਹੋਏ ਜੀਵ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿਤਾ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦਾ ਜਹਾਜ਼ ਬੋਹਿਥਾ ਉਛਾਲੇ ਮਾਰਦੇ ਅਗਨ ਸਾਗਰ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਹੈ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਇਹ ਵੀ ਭੇਤ ਦੀ ਗੱਲ ਦੱਸ ਦਿਤੀ ਕਿ ਨਰਕਾਂ ਵਿਚ ਓਹੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਮਾਇਆ ਦੇ ਛਲਾਵਿਆਂ, ਭੁਲਾਵਿਆਂ ਵਿਚ ਪਰਚਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਪਿਆਰ ਬਿਨਸ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਇਸਨੂੰ ਭਵਜਲ ਵਿਚ ਡੁੱਬਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਸਾਰਾ ਮਹੀਨਾ ਭਾਦਰੋਂ ਦੇ ਹੁੱਸੜਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਸੋਚਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਕਿਥੋਂ ਮਿਲੇ, ਗੁਰੂ ਕਿਥੋਂ ਮਿਲੇ? ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ, ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਮੇਲ, ਕੋਈ ਰਸਕ ਬੈਰਾਗੀ ਪਿਆਰਾ, ਜਿਹੜਾ ਤੇਰਾ ਹੀ ਰੂਪ ਬਣ ਚੁੱਕਿਆ ਹੋਵੇ। ਅਰਦਾਸ ਸੁਣੀ ਗਈ, ਪੂਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਮੇਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਨੇ ਉਹ ਮੰਤਰ ਦੱਸ ਦਿਤਾ ਜਿਸ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹਉਮੈ ਦਾ ਹਨੇਰਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਜੀਵ ਵੇਖ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਕੀ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਕੌਣ ਹਾਂ? ਨਾਲ ਹੀ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਨੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿਤਾ ਕਿ ਐ ਭੁੱਲੜ ਜੀਵ! ਤੂੰ ਝੂਠਿਆਂ ਦੀ, ਕੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਛੱਡ ਦੇ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਕਰ - ਉਨ੍ਹਾਂ ਰੰਗ ਰੱਤੜਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿਹੜੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸਦਾ ਹੀ ਜੁੜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਅਭੇਦ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਸੰਤ ਕਹਿ ਕੇ ਨਿਵਾਜਦੇ ਹਾਂ। ਉਹ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਏਥੇ ਵੀ ਨਿਭਣਗੇ ਅਤੇ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਵੀ ਨਿਭਣਗੇ -

ਨਾਨਕ ਕਚੜਿਆ ਸਿਉ ਤੋਤਿ ਢੂਢਿ ਸਜਣ ਸੰਤ ਪਕਿਆ॥

ਓਇ ਜੀਵੰਦੇ ਵਿਛੁੜਹਿ ਓਇ ਮੁਇਆ ਨ ਜਾਗੀ ਛੋੜਿ॥

ਪੰਨਾ - 1102

ਅਜਿਹੇ ਰੰਗ ਰੱਤੜੇ, ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਰੋਮ-ਰੋਮ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀਆਂ ਕਥਾਵਾਂ ਦੱਸ-ਦੱਸ ਕੇ ਮਾਇਆ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਜਗਿਆਸਾ ਪੂਰੇ ਵੇਗ ਨਾਲ ਜਾਗੀ, ਇਕ ਉਮਾਹ ਜਾਗ ਪਿਆ, ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਇਕ ਕਾਂਗ ਉਠੀ, ਲਹਿਰ ਵਧਦੀ ਹੀ ਗਈ, ਮਿਲਣ ਦੀ ਲੋਚਾ ਨੇ ਖਿੱਚ ਪਾਈ, ਬਿਰਹੁ ਜਾਗ ਪਿਆ, ਨੈਣਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਨੀਰ ਵਗਣ ਲੱਗ ਗਿਆ ਅਤੇ ਤਰਲਾ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੈ -

ਹਰਿ ਹਰਿ ਸਜਣੁ ਮੇਰਾ ਪ੍ਰੀਤਮੁ ਰਾਇਆ॥

ਕੋਈ ਆਣਿ ਮਿਲਾਵੈ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਾਣ ਜੀਵਾਇਆ॥

ਹਉ ਰਹਿ ਨ ਸਕਾ ਬਿਨੁ ਦੇਖੇ ਪ੍ਰੀਤਮਾ

ਮੇ ਨੀਰੁ ਵਹੇ ਵਹਿ ਚਲੈ ਜੀਉ॥

ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਿਤ੍ਰੁ ਮੇਰਾ ਬਾਲ ਸਖਾਈ॥

ਹਉ ਰਹਿ ਨ ਸਕਾ ਬਿਨੁ ਦੇਖੇ ਮੇਰੀ ਮਾਈ॥

ਹਰਿ ਜੀਉ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹੁ ਗੁਰੁ ਮੇਲਹੁ

ਜਨ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਧਨੁ ਪਲੈ ਜੀਉ॥ ਪੰਨਾ - 94

ਅੰਦਰ ਬਿਰਹੁ ਦੀ ਪੀੜ ਜਾਗ ਗਈ। ਮਾਇਆ ਦੇ ਭੁੱਲੇ ਹੋਏ ਜੀਵ ਕੀ ਜਾਨਣ - ਇਸ ਬਿਰਹੁ ਦੀ ਪੀੜ ਨੂੰ? ਪਿਆਰ ਦੇ ਬਾਣਾਂ ਨੇ ਘਾਇਲ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਮੱਛੀ ਵਾਂਗੂੰ ਤੜਫ ਰਿਹਾ ਹੈ - ਬਿਨਾਂ ਪਾਣੀ ਤੋਂ -

ਹਰਿ ਦਰਸਨ ਕਉ ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਬਹੁ ਤਪਤੈ

ਜਿਉ ਤ੍ਰਿਖਾਵੰਤੁ ਬਿਨੁ ਨੀਰ॥

ਮੇਰੇ ਮਨਿ ਪ੍ਰੇਮੁ ਲਗੋ ਹਰਿ ਤੀਰ॥

ਹਮਰੀ ਬੇਦਨ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਜਾਨੈ

ਮੇਰੇ ਮਨ ਅੰਤਰ ਕੀ ਪੀਰ॥ ਪੰਨਾ - 862

ਨਿਤ ਅੰਦਰੋਂ ਸੰਦੇਸ਼ੇ ਭੇਜੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ - ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ, ਪਰ ਕੋਈ ਉੱਤਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ। ਸ਼ਾਇਦ ਕੋਈ ਸੰਦੇਸ਼ਾ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਾਲਾ ਵਿਚੋਲਾ ਨਾ ਮਿਲ ਸਕਿਆ ਹੋਵੇ। ਤੜਫ ਹੈ ਅੰਦਰ, ਵੱਡੀ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਭੇਟਾ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੈ -

ਹਉ ਮਨੁ ਅਰਪੀ ਸਭੁ ਤਨੁ ਅਰਪੀ ਅਰਪੀ ਸਭਿ ਦੇਸਾ॥

ਹਉ ਸਿਰੁ ਅਰਪੀ ਤਿਸੁ ਮੀਤ ਪਿਆਰੇ ਜੋ ਪ੍ਰਭ ਦੇਇ ਸਦੇਸਾ॥

ਪੰਨਾ - 247

ਬਿਰਹੁ ਕੁੱਠੀ ਰੂਹ ਨੂੰ ਹੱਕ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਸੁਣਾਈ ਦਿਤੀ, ਸੱਚ ਦੇ ਬੋਲ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ ਕਿ ਤੇਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਉਸ ਪਿਆਰੇ ਤਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਤੂੰ ਆਪ ਹੀ ਇਕ ਕੰਧ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਖਰਾ ਰੱਖ ਕੇ ਬਣਾ ਲਈ। ਜਿਸਨੂੰ ਤੂੰ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈਂ, ਉਹ ਤਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪਰ ਤੇਰੀ ਕੰਧ, ਨਾ ਉਸ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਣ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਤੇਰੀ ਅਵਾਜ਼ ਇਸ ਕਰੜੀ ਵਲਗਣ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਦਿੰਦੀ ਹੈ -

ਹਉ ਹਉ ਭੀਤਿ ਭਇਓ ਹੈ ਬੀਚੇ ਸੁਨਤ ਦੇਸਿ ਨਿਕਟਾਇਓ॥

ਭਾਂਡੀਰੀ ਕੇ ਪਾਤ ਪਾਰਦੋ ਬਿਨੁ ਪੇਖੇ ਦੁਰਾਇਓ॥

ਪੰਨਾ - 624

ਤੂੰ ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਲੈ, ਉਸਦੀ ਮਿਹਰ ਬਿਨਾਂ ਤੈਨੂੰ ਮਿਲਾਪ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਣਾ। ਉਸ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਮੰਗ, ਉਸ ਦੇ ਚਰਨ ਸੇਵ। ਉਹ ਤੇਰੇ ਤੇ ਤਰੁਠੇਗਾ ਤੇ ਇਸ ਕੰਧ ਨੂੰ ਤੋੜ ਦੇਵੇਗਾ। ਤੈਨੂੰ ਸੱਚ ਦੀ ਗੱਲ ਦਾ ਇਕ ਭੇਤ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਝ -

ਧਨ ਪਿਰ ਕਾ ਇਕ ਹੀ ਸੰਗਿ ਵਾਸਾ

ਵਿਚਿ ਹਉਮੈ ਭੀਤਿ ਕਰਾਰੀ॥

ਗੁਰਿ ਪੂਰੇ ਹਉਮੈ ਭੀਤਿ ਤੋਰੀ

ਜਨ ਨਾਨਕ ਮਿਲੇ ਬਨਵਾਰੀ॥ ਪੰਨਾ - 1263

ਗੁਰੂ ਦਇਆਲ ਹੋ ਗਿਆ -

ਭਇਓ ਕਿਰਪਾਲੁ ਸਰਬ ਕੋ ਠਾਕੁਰੁ ਸਗਰੋ ਦੂਖੁ ਮਿਟਾਇਓ॥

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਹਉਮੈ ਭੀਤਿ ਗੁਰਿ ਖੋਈ

ਤਉ ਦਇਆਰੁ ਬੀਠਲੋ ਪਾਇਓ॥ ਪੰਨਾ - 624

ਧੰਨ ਹਨ ਉਹ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਲੋਚਾ ਲਗ ਗਈ। ਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋਚਾ ਲਗ ਜਾਣੀ ਹੀ ਮਿਹਰ ਹੈ। ਉਹ ਜਿਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਿਆਰ ਦੀ ਰੋ ਰੁਮਕਦੀ ਹੈ, ਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋਚਾ ਦੇ ਵਿਚ ਉਡੀਕਵਾਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ -

ਜਿਸੁ ਜਨ ਕਉ ਪ੍ਰਭ ਦਰਸ ਪਿਆਸਾ॥

ਨਾਨਕ ਤਾ ਕੈ ਬਲਿ ਬਲਿ ਜਾਸਾ॥ ਪੰਨਾ - 266

ਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਪਿਆਸ ਵਾਲਾ ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਵਿਚ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਿਆਰ ਦੀ ਰੋ ਰੁਮਕਦੀ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਲੋਚਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਜਿਉਂਦਾ ਹੈ, ਸੰਸਾਰ ਮੁਰਦਾ ਹੈ - ਪਿਆਰ ਬਿਨਾਂ -

ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ ਕੁਲੀਨ ਚਤੁਰ ਮੁਖਿ ਛਿਆਨੀ ਧਨਵੰਤ॥

ਮਿਰਤਕ ਕਹੀਅਹਿ ਨਾਨਕਾ ਜਿਹ ਪ੍ਰੀਤਿ ਨਹੀ ਭਗਵੰਤ॥

ਪੰਨਾ - 253

ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਲਈ, ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਪਾਸ ਹੈ, ਉਹ ਅਰਪਣ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੈ -

ਜਪ ਤਪ ਸੰਜਮ ਪੁੰਨ ਸਭਿ ਹੋਮਉ

ਤਿਸੁ ਅਰਪਉ ਸਭਿ ਸੁਖ ਜਾਈ॥

ਏਕ ਨਿਮਖ ਪ੍ਰਿਅ ਦਰਸੁ ਦਿਖਾਵੈ

ਤਿਸੁ ਸੰਤਨ ਕੈ ਬਲਿ ਜਾਈ॥

ਕਰਉ ਨਿਹੋਰਾ ਬਹੁਤੁ ਬੇਨਤੀ

ਸੇਵਉ ਦਿਨੁ ਰੈਨਾਈ॥

ਮਾਨੁ ਅਭਿਮਾਨੁ ਹਉ ਸਗਲ ਤਿਆਗਉ

ਜੋ ਪ੍ਰਿਅ ਬਾਤ ਸੁਨਾਈ॥ ਪੰਨਾ - 1207

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਵਿਜੋਗਣ ਦੇ ਦਿਲ ਦੀ ਹੂਕ ਨੂੰ ਵਰਣਨ ਕਰਦਿਆਂ ਅੰਕਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ -

ਬਾਯਸ ਉਡਹ ਬਲ ਜਾਉ ਬੇਗ ਮਿਲੈ ਪੀਯ

ਮਿਟੈ ਦੁਖ ਰੋਗੁ ਸੋਗੁ ਬਿਰਹ ਬਿਯੋਗ ਕੋ॥

ਅਵਧ ਬਿਕਟ ਕਟੈ ਕਪਟ ਅੰਤਰਿ ਪਟੁ

ਦੇਖਉ ਦਿਨ ਪ੍ਰੇਮ ਰਸ ਸਹਜ ਸੰਜੋਗ ਕੋ।

ਲਾਲ ਨ ਆਵਤ ਸੁਭ ਲਗਨ ਸਗਨ ਭਲੇ

ਹੋਇ ਨ ਬਿਲੰਭ ਕਛੁ ਭੇਦੁ ਬੇਦ ਲੋਕ ਕੋ।

ਅਤਿਹਿ ਆਤੁਰ ਭਈ ਅਧਿਕ ਔਸਰ ਲਾਗੀ।

ਧੀਰਜ ਨ ਧਰੋ ਖੋਜੋ ਧਾਰਿ ਭੇਖ ਜੋਗ ਕੋ॥

ਕਬਿੱਤ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ

ਸੋ ਮਿਲਾਪ ਵਾਸਤੇ ਹੁਣ ਅੱਸੂ ਦੇ ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਉਮਾਹ ਉਠ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਬਿੱਚ ਦਾ ਵਰਣਨ ਸਖੀਆਂ ਸਹੇਲੀਆਂ ਨਾਲ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਦੇ ਹਨ -

ਸਖੀ ਸਹੇਲੀ ਗਰਬਿ ਗਹੇਲੀ॥

ਸੁਣਿ ਸਹ ਕੀ ਇਕ ਬਾਤ ਸੁਹੇਲੀ॥

ਜੋ ਮੈ ਬੇਦਨ ਸਾ ਕਿਸੁ ਆਖਾ ਮਾਈ॥

ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਜੀਉ ਨ ਰਹੈ ਕੈਸੇ ਰਾਖਾ ਮਾਈ॥

ਹਉ ਦੋਹਾਗਣਿ ਖਰੀ ਰੰਵਾਣੀ॥

ਗਇਆ ਸੁ ਜੋਬਨੁ ਧਨ ਪਛੁਤਾਣੀ॥

ਤੁ ਦਾਨਾ ਸਾਹਿਬੁ ਸਿਰਿ ਮੇਰਾ॥

ਖਿਜਮਤਿ ਕਰੀ ਜਨੁ ਬੰਦਾ ਤੇਰਾ॥

ਭਣਤਿ ਨਾਨਕੁ ਅੰਦੇਸਾ ਏਹੀ॥

ਬਿਨੁ ਦਰਸਨ ਕੈਸੇ ਰਵਉ ਸਨੇਹੀ॥ ਪੰਨਾ - 990

ਤਰਲਾ ਹੈ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਖਣ ਦਾ -

ਅਸੁਨਿ ਪ੍ਰੇਮ ਉਮਾਹੜਾ ਕਿਉ ਮਿਲੀਐ ਹਰਿ ਜਾਇ॥

ਮਨਿ ਤਨਿ ਪਿਆਸ ਦਰਸਨ ਘਣੀ

ਕੋਈ ਆਣਿ ਮਿਲਾਵੈ ਮਾਇ॥

ਪੰਨਾ - 134

ਹੈ ਕੋਈ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਮਾਇਆ ਦੇ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਜਿਹੜਾ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਮਿਲਾਪ ਕਰਾ ਦੇਵੇ? ਮਾਇਆ ਦੇ ਮੋਹੇ ਹੋਏ ਸਾਰੇ ਮੁਰਦੇ ਹਨ। ਜੀਵਨ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਰੁਮਕ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਅੰਨ, ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਚਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੁਰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਕੀ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮਿਲਾਪ ਕਰਾ ਦੇਣ?

ਸੋ ਜੀਵਿਆ ਜਿਸੁ ਮਨਿ ਵਸਿਆ ਸੋਇ॥

ਨਾਨਕ ਅਵਰੁ ਨ ਜੀਵੈ ਕੋਇ॥

ਜੇ ਜੀਵੈ ਪਤਿ ਲਬੀ ਜਾਇ॥

ਸਭੁ ਹਰਾਮੁ ਜੇਤਾ ਕਿਛੁ ਖਾਇ॥ ਪੰਨਾ - 142

ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੀ ਮੇਲਣਾ ਹੋਇਆ? ਮੇਲਦੇ ਉਹ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਆਪ ਮਿਲੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਆਪਣਾ ਆਪ ਤਿਆਗ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਰੂਪ ਬਣ ਗਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਜਿਨਾ ਨ ਵਿਸਰੈ ਨਾਮੁ ਸੇ ਕਿਨੇਹਿਆ॥

ਭੇਦੁ ਨ ਜਾਣਹੁ ਮੂਲਿ ਸਾਂਈ ਜੇਹਿਆ॥ ਪੰਨਾ - 397

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਆਖਿਆ ਜਾਵੇ? ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ ਸੰਤ ਹਨ। ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਦੇ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਅਭੇਦ ਹੋਏ ਹੋਏ ਮੇਰਾ ਹੀ ਰੂਪ ਬਣ ਗਏ ਹਨ -

ਦਾਸ ਅਨੰਨ ਮੇਰੇ ਨਿਜ ਰੂਪ॥ ਪੰਨਾ - 1252

ਜਿਨਾ ਸਾਸਿ ਗਿਰਾਸਿ ਨ ਵਿਸਰੈ ਹਰਿ ਨਾਮਾਂ ਮਨਿ ਮੰਤੁ॥

ਪੰਨੁ ਸਿ ਸੇਈ ਨਾਨਕਾ ਪੂਰਨੁ ਸੋਈ ਸੰਤੁ॥

ਪੰਨਾ - 319

ਪਿਆਰਿਆ! ਗਿਣਤੀ ਛੱਡ ਦੇ। ਤੈਨੂੰ ਗੁਰੂ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਅਜਿਹੇ ਅਭੇਦ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਦੱਸ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਭੇਜਦੇ ਹਨ ਤੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਜਿਹੜੇ ਮਿਲਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਆਪ ਮਿਲੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੁਖ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਥਾਂ ਵੀ ਐਸੀ ਨਹੀਂ ਜਿਥੇ ਸੁਖ ਟੋਲ੍ਹ ਲਿਆ ਜਾਵੇ।

ਸੰਤ ਸਹਾਈ ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ ਹਉ ਤਿਨ ਕੈ ਲਾਗਾ ਪਾਇ॥

ਵਿਣੁ ਪ੍ਰਭ ਕਿਉ ਸੁਖੁ ਪਾਈਐ ਦੁਜੀ ਨਾਹੀ ਜਾਇ॥

ਜਿਨੀ ਚਾਖਿਆ ਪ੍ਰੇਮੁ ਰਸੁ ਸੇ ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਰਹੇ ਆਘਾਇ॥

ਪੰਨਾ - 135

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰੇਮ ਰਸ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੁਸੀਂ ਜਾਓ, ਪੁਛੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਰਸ ਮਾਣਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਰਸ ਮਿਲਦਾ ਕਿਥੋਂ ਹੈ?

ਰਸੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਨਾਮੁ ਰਸੁ ਅਤਿ ਭਲਾ

ਕਿਤੁ ਬਿਧਿ ਮਿਲੈ ਰਸੁ ਖਾਇ॥

ਜਾਇ ਪੁਛਹੁ ਸੋਹਾਗਣੀ ਤੁਸਾ ਕਿਉ ਕਰਿ ਮਿਲਿਆ ਪ੍ਰਭੁ ਆਇ॥

ਓਇ ਵੇਪਰਵਾਰੁ ਨ ਬੋਲਨੀ ਹਉ ਮਲਿ ਮਲਿ ਧੋਵਾ ਤਿਨ ਪਾਇ॥

ਭਾਈ ਰੇ ਮਿਲਿ ਸਜਣੁ ਹਰਿ ਗੁਣ ਸਾਰਿ॥

ਸਜਣੁ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੁਰਖੁ ਹੈ ਦੁਖੁ ਕਵੈ ਹਉਮੈ ਮਾਰਿ॥

ਗੁਰਮੁਖੀਆ ਸੋਹਾਗਣੀ ਤਿਨ ਦਇਆ ਪਈ ਮਨਿ ਆਇ॥

ਸਤਿਗੁਰੁ ਵਚਨੁ ਰਤੰਨੁ ਹੈ ਜੋ ਮੰਨੇ ਸੁ ਹਰਿ ਰਸੁ ਖਾਇ॥

ਪੰਨਾ - 41

ਭੇਤ ਦੇ ਦਿਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਜੋ ਬਚਨ ਹੈ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਕਮਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਹਰਿ ਰਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਭਾਣੇ ਵਿਚ ਇਸ ਰਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ -

ਸੇ ਵਡਭਾਗੀ ਵਡ ਜਾਣੀਅਹਿ

ਜਿਨ ਹਰਿ ਰਸੁ ਖਾਧਾ ਗੁਰੁ ਭਾਇ॥

ਪੰਨਾ - 41

ਇਹ ਰਸ ਝਿਮ-ਝਿਮ ਕਰਕੇ ਸਦਾ ਹੀ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਵਿਚ ਵਰਸਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਵਰਖਾ ਸਾਰੇ ਵਣਾਂ, ਪਹਾੜਾਂ, ਥਲਾਂ, ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਉਤੇ ਹਰ ਸਮੇਂ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਹੁ ਹਰਿ ਰਸੁ ਵਣਿ ਤਿਨਿ ਸਭਤੁ ਹੈ ਭਾਗਹੀਣ ਨਹੀ ਖਾਇ॥

ਬਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਲੈ ਨਾ ਪਵੈ ਮਨਮੁਖ ਰਹੇ ਬਿਲਲਾਇ॥

ਪੰਨਾ - 41

ਉਹ ਕਿਉਂ ਵਿਰਲਾਪ ਕਰਦੇ ਹਨ? ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਇਆ ਦੀ ਅਗਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿਨ ਰਾਤ ਸਾੜ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਟਾ ਦੇ ਕੀੜਿਆਂ ਵਾਂਗੂੰ ਕੁਰਬਲ-ਕੁਰਬਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੋਤੀਆਂ ਦੇ ਮੰਦਰ ਰਤਨਾਂ ਨਾਲ ਜੜੇ ਹੋਏ, ਮਨ ਮੋਹਣ ਵਾਲੀਆਂ ਇਸਤੀਆਂ, ਸੁੰਦਰ ਸੇਜਾਂ, ਰਿੱਧੀਆਂ-ਸਿੱਧੀਆਂ, ਮਸ਼ਹੂਰੀਆਂ, ਰਾਜਸੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ, ਰਾਜਸੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਇਹ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਾਰ ਰਹੀਆਂ। ਹਿਰਦਾ ਜਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਹਾਇ-ਹਾਇ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਸੁਣਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਨੇ ਨਾਮ ਰਸ ਦੀ ਸੋਝੀ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ -

ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਜੀਉ ਜਲਿ ਬਲਿ ਜਾਉ॥

ਮੈ ਆਪਣਾ ਗੁਰੁ ਪੂਛਿ ਦੇਖਿਆ ਅਵਰੁ ਨਾਹੀ ਥਾਉ॥

ਪੰਨਾ - 14

ਸੋ ਇਹ ਭਾਗਹੀਣ ਵਿਰਲਾਪ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ, ਮਾਇਆ ਨਾਲ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆਉਂਦਾ। ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ, ਮੋਹ, ਅਹੰਕਾਰ ਵਿਚ ਜਲ ਰਹੇ ਹਨ -

ਓਇ ਸਤਿਗੁਰੁ ਆਗੈ ਨ ਨਿਵਰਿ

ਓਨਾ ਅੰਤਰਿ ਕ੍ਰੋਧੁ ਬਲਾਇ॥

ਪੰਨਾ - 41

ਅੰਤ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਿਰਾ ਹੀ ਪ੍ਰੇਮ ਹਨ। ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੀ ਖੰਡਾਂ, ਬ੍ਰਹਿਮੰਡਾਂ ਹਰ ਥਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਜੋਤੀ ਸਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੀ ਕੀਤੀ ਕਿਰਤ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ।

ਜਿਮੀ ਜਮਾਨ ਕੇ ਬਿਧੈ ਸਮੱਸਤਿ ਏਕ ਜੋਤ ਹੈ॥

ਨ ਘਾਟ ਹੈ ਨ ਬਾਢ ਹੈ ਨ ਘਾਟਿ ਬਾਢਿ ਹੋਤ ਹੈ॥

ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ

ਇਹ ਪ੍ਰੇਮ ਜੋਤ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਹੈ -

ਜਤ੍ਰੁ ਤਤ੍ਰੁ ਦਿਸਾ ਵਿਸਾ ਹੁਇ ਫੈਲਿਓ ਅਨੁਰਾਗ॥

ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

(ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 18 ਤੇ)

ਸੰਪਾਦਕੀ

‘ਆਤਮ ਮਾਰਗ’ ਦੇ ਪਾਧੀ ਕਈ ਵਾਰੀ ਅਜੇਹੀ ਗਲਤ ਸੋਚ ਵਲ ਵੀ ਪ੍ਰੇਰਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਮੋਹ ਮਾਇਆ ਦਾ ਸੰਸਾਰ ਝੂਠਾ ਹੈ, ਰਿਸ਼ਤੇ ਨਾਤੇ ਝੂਠੇ ਹਨ, ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਤੇ ਚੱਲਣ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰਕ ਮੋਹ ਮਾਇਆ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਕਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਐਸਾ ਗਿਆਨ ਦੇ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਤਿਆਗ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਸਗੋਂ ਇਸ ਵਿਚ ਖਚਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਵਰਜਿਆ ਹੈ। ਜੀਵਨ ਦਾ ਮਕਸਦ ਭੋਗ ਨਹੀਂ, ਕੇਵਲ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨਾਤਿਆਂ ਦੀ ਪਾਲਨਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਹੈ, **‘ਗੋਬਿੰਦ ਮਿਲਣ ਕੀ ਇਹ ਤੇਰੀ ਬਰੀਆ’ (ਪੰਨਾ-12)** ਨੂੰ ਭੁੱਲਣਾ ਨਹੀਂ। ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਇੰਜ ਵਿਚਰਨਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਮੁਰਗਾਬੀ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦੀ ਹੈ, ਮੁਰਗਾਬੀ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਤਰਦੀ ਹੋਈ ਸਹਿਜ ਨਾਲ ਉਪਰ ਉਡ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਖੰਭ ਨਹੀਂ ਭਿੱਜਦੇ। ਇੰਜ ਹੀ ਗੁਰਸਿੱਖ ਨੇ ਸੁਰਤਿ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਜੋੜਨਾ ਹੈ, ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਨਿਰਾਲਮ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਬਾਹਰੋਂ ਨਹੀਂ, ਅੰਦਰੋਂ ਮੋਹ ਤੋੜਨਾ ਹੈ, **‘ਅੰਦਰਹੁ ਜਿਨ ਕਾ ਮੋਹੁ ਤੁਟਾ ਤਿਨ ਕਾ ਸਬਦੁ ਸਚੈ ਸਵਾਰਿਆ॥ (ਪੰਨਾ - 917)’** ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਮ ਅਭਿਆਸ ਰਾਹੀਂ ਭਵਸਾਗਰ ਤਰ ਲਈਦਾ ਹੈ -

ਜੈਸੇ ਜਲ ਮਹਿ ਕਮਲੁ ਨਿਰਾਲਮੁ ਮੁਰਗਾਈ ਨੈ ਸਾਣੇ॥

ਸੁਰਤਿ ਸਬਦਿ ਭਵ ਸਾਗਰੁ ਤਰੀਐ ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਵਖਾਣੇ॥

ਪੰਨਾ - 938

ਸੁਰਤਿ ਸਬਦਿ ਮਾਰਗ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਚਲਣਾ ਹੈ? ਇਹ ਹੱਸ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ ‘ਸੁਰਤਿ ਸਬਦਿ ਮਾਰਗ’ ਵਿਚ ਬੜੇ ਸੁਖੈਨ ਢੰਗ ਨਾਲ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਸਮਝਾਇਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਸੰਸਾਰ ਤਿਆਗਣ ਦੀ ਥਾਂ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਮੰਨ ਕੇ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਤ ਕਰਦੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

ਵਿਚਿ ਦੁਨੀਆ ਸੇਵ ਕਮਾਈਐ॥

ਤਾ ਦਰਗਹ ਬੈਸਣੁ ਪਾਈਐ॥

ਪੰਨਾ - 26

ਸੇਵਾ ਵੀ ਐਸੀ ਹੀ ਪਰਵਾਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਪੂਰੀ ਕਰੇ ਅਤੇ ਸਭ ਲਈ ਲਾਹੇਵੰਦ ਹੋਵੇ। ਬੇਲੋੜੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਪੁੰਨਦਾਨ ਵੀ ਸਕਾਰਥਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਨੇਕ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਠ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਤੇ ਦਾਨੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਰਾਜ ਵਲੋਂ ਉਸ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਬੜਾ ਭਾਰੀ ਇਨਾਮ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਇਕ ਸੱਪ ਵੀ ਇਹ ਐਲਾਨ ਸੁਣ ਕੇ ਆ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਕੱਲ੍ਹ ਹੀ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਚਮੜੀ ਲਾਹ ਕੇ ਨੇੜੇ ਚਰਦੀ ਇਕ ਬੱਕਰੀ ਨੂੰ ਦਿਤੀ ਹੈ ਤਾਕਿ ਉਹ ਅੱਜ ਦੇ ਫੈਸ਼ਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਦਾ ਸੋਹਣਾ ਬੈਗ ਬਣਾ ਲਵੇ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੱਸਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਸੱਪ ਦੀ ਚਮੜੀ ਦਾ ਬਣਿਆ ਫੈਸ਼ਨਦਾਰ

ਬੈਗ ਬੱਕਰੀ ਦੇ ਕਿਸ ਕੰਮ? ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬੇਲੋੜੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਦਾ ਦਾਨ, ਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕਹਾਉਂਦਾ, ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਸਤੂਆਂ ਦਾ ਦਾਨ, ਜੋ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਨਹੀਂ, ਪੁੰਨ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਮੰਗਿਆਂ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਹਾ, ਬਿਨਾਂ ਧੰਨਵਾਦ ਦੀ ਆਸ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਲੋੜ ਪੂਰੀ ਕਰਨੀ ਅਸਲ ਸੇਵਾ ਹੈ। ਸੇਵਾ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਕੇਵਲ ਮਾਇਕ ਸਹਾਇਤਾ ਹੀ ਸੇਵਾ ਨਹੀਂ। ਕਿਸੇ ਦਾ ਦੁੱਖ ਵੰਡਣਾ, ਗਿਰਦੇ ਨੂੰ ਸਹਾਰਾ ਦੇਣਾ, ਦੁਖ ਵਿਚ ਹਮਦਰਦੀ ਕਰਨੀ, ਬੀਮਾਰ ਨੂੰ ਢਾਰਸ ਦੇਣਾ, ਵਿਦਿਆ ਦੇਣੀ, ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨ ਵਿਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨੀ ਆਦਿ ਕੋਈ ਵੀ ਕਿਰਿਆ ਜੋ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਸੇਵਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ‘ਆਤਮ ਮਾਰਗ’ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵੀ ਮਹਾਨ ਸੇਵਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸਹੀ ਸੋਧ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਵੀ ਸੇਵਾ ਭਾਵ ਵਿਚੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਹ ਵਿਕਸਤ ਹੋ ਕੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਅਦਾਰਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਚੱਪਾ ਚੱਪਾ ਧਰਤੀ ਵਿਚੋਂ ਸਗੋਂ ਕਣ ਕਣ ਵਿਚੋਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਤੇ ਸੇਵਾ ਦੀ ਸੁਗੰਧ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਭਰੇ ਮਿੱਠੇ ਬਚਨ ਹਰ ਇਨਸਾਨ ਲਈ ਵੱਡਾ ਢਾਰਸ ਸਨ ਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਸੰਚਾਲਤ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਪੁਸਤਕਾਂ ਮਹਾਨ ਸੇਵਾ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਗਿਆਰ੍ਹਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਨਿਰੰਤਰ ਹੋ ਰਹੇ ਸਾਲਾਨਾ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਬਿਰਤੀ ਦਾ ਹੀ ਅਵੱਸ਼ਕਾਰ ਹਨ। ਇਸ ਸਾਲ ਦਾ 12ਵਾਂ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ ਜੋ 30 ਅਕਤੂਬਰ ਤੋਂ 2 ਨਵੰਬਰ ਤਕ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਸਿਮਰਤੀ ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ ਬਰਸੀ ਨੂੰ ਹੀ ਸਮਰਪਣ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਜ ਲਈ ਦੇਸ ਪ੍ਰਦੇਸ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ‘ਆਤਮ ਮਾਰਗ’ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੇ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਵੀ ਸਮੂਹ ਪਾਠਕ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੇ ਵੱਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਭੇਂਟ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਤਿਆਰੀਆਂ ਅਰੰਭ ਦਿਉ, ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੇ ਸਮੂਹ ਸੇਵਕ ਆਪ ਜੀ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਜੀ-ਆਇਆਂ ਕਹਿਣ ਲਈ ਅੱਖਾਂ ਵਿਛਾਈ ਬੈਠੇ ਹਨ।

ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ

For more information
please visit us on internet at -
<http://www.atammarg.org>
&
<http://www.atammarg.com>

ਮੁਰਦਾ ਹੋਇ ਮੁਰੀਦ

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਬਾਨੀ ਵਿ. ਗੁ. ਰੂ. ਮਿਸ਼ਨ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਅਗਸਤ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-42)

ਫਰੀਦ ਜੀ ਦੀ ਐਸੀ ਘੋਰ ਤਪੱਸਿਆ ਸੁਣ ਕੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੀਰ ਜਿਹੜੇ ਉਥੇ ਤਪੱਸਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ..... ਕਿਉਂਕਿ ਇਕ ਜ਼ੋਹਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਦੂਸਰੀ ਇਬਾਦਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਬਾਦਤ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਫਲ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਭਗਤੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਤਪ ਦਾ ਫਲ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ, ਭਗਤੀ ਦਾ ਫਲ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਗੁਣਾ ਵੱਧ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਹਿਜ ਨਾਲ ਘਰ ਵਿਚ ਰਹੋ, ਬਾਲ ਬੱਚੇ ਪਾਲੋ, ਨੌਕਰੀਆਂ ਕਰੋ, ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰੋ, ਅਨਾਜ ਉਗਾਓ, ਸਭ ਕੁਝ ਕਰੋ, ਬੱਚੇ ਪੜ੍ਹਾਓ, ਡਾਕਟਰੀਆਂ ਕਰੋ। ਭਗਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਨੌ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ। ਉਸ ਦਾ ਫਲ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤਪ ਤੇ ਭਗਤੀ ਦਾ ਐਨਾ ਹੀ ਫਰਕ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਹੀਰੇ ਦਾ ਵਪਾਰੀ ਹੈ ਤੇ ਇਕ ਲਕੜਾਂ ਦਾ ਵਪਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਲਕੜਾਂ ਵਾਲਾ ਕਿੰਨੀ ਖੇਚਲ ਕਰਦਾ ਹੈ - ਲਕੜਾਂ ਵੱਢ ਕੇ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਚੀਰਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਵੇਚਦਾ ਹੈ। ਹੀਰਾ ਇਕ ਵਿਕ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿੰਨਾ ਲਾਭ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਜਿਹੜੀ ਭਗਤੀ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਫਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ ਤੇ ਹਠ ਜਾਂ ਤਪ ਦਾ ਫਲ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ। ਰਿਧੀਆਂ ਸਿਧੀਆਂ ਤਾਂ ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ ਪਰ ਰੱਬ ਦੇ ਰਾਹ ਤੇ ਨਹੀਂ ਤੁਰ ਸਕਦਾ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੀਰ, ਬਾਬੇ ਫਰੀਦ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਆਉਂਦੇ ਨੇ। ਕਹਿੰਦੇ ਬਹੁਤ ਤਪ ਹੈ, ਐਡਾ ਤਪ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਰਿਆ।

ਇਕ ਮਹਾਤਮਾ ਆ ਗਏ, ਉਹ ਵੀ ਪੀਰ ਸਨ ਤੇ ਕਰਨੀ ਕਮਾਈ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਫਰੀਦ ਦੀ ਗੱਲ ਚਲਦੀ ਹੈ, ਚਲੇ ਦੇਖ ਕੇ ਆਈਏ ਕਿ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਤਪ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਨੇੜੇ ਆ ਗਿਆ, ਫਰੀਦ ਪਿਆ ਸੀ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੁਕਾਮ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਟਿਕਾਣਾ, ਤਕੀਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਫਲਾਣੇ ਪੀਰ ਆਏ ਨੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲਿਆ ਕੇ ਕੁਰਸੀ ਡਾਹ ਦਿੱਤੀ ਬੈਠਣ ਲਈ ਪੀਰ ਨੂੰ - ਬਾਬੇ ਫਰੀਦ ਦੇ ਕੋਲ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਹਾਲ ਚਾਲ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਫਰੀਦਾ! ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ? ਫਰੀਦ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਤਨ ਤਪ ਰਿਹਾ ਹੈ -

ਤਨ ਤਪੇ ਤਨੂਰ ਜਿਉ ਬਾਲਣੁ ਹਡ ਬਲੰਨਿ॥

ਪੰਨਾ - 1385

ਬਾਲਣ ਵਾਂਗ ਮੇਰੇ ਹੱਡ ਜਲ ਰਹੇ ਨੇ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਰੱਬ ਨੂੰ ਮਿਲਾਂ।

ਪੈਰੀ ਥਕਾਂ ਸਿਰਿ ਜੁਲਾਂ ਜੇ ਮੂੰ ਪਿਰੀ ਮਿਲੰਨਿ॥

ਪੰਨਾ - 1385

ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਪਿਰ ਮਿਲ ਜਾਵੇ, ਪਿਆਰਾ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਜੇ ਪੈਰਾਂ ਨਾਲ ਥੱਕ ਜਾਵਾਂ ਤਾਂ ਸਿਰ ਭਾਰ ਚੱਲ ਪਵਾਂ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਫਰੀਦਾ! ਖੇਚਲ ਤੂੰ ਬਹੁਤ ਸਹੀ ਹੈ ਪਰ ਤੈਨੂੰ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਲਭਿਆ। ਕਿਥੇ ਕੁ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੈਂ? ਫਰੀਦ ਨੇ ਨਿਗਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਪੀਰ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਹਵਾ ਵਿਚ ਉਡਣ ਲੱਗ ਗਈ, ਪੰਜ ਫੁੱਟ ਉਚਾ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਪੀਰ ਨੇ

ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਰਿਧੀਆਂ ਸਿਧੀਆਂ ਨੇ ਏਹਦੇ ਕੋਲ ਬਹੁਤ। ਉਸ ਨੇ ਹੱਥ ਮਾਰਿਆ ਕੁਰਸੀ ਤੇ ਤਾਂ ਕੁਰਸੀ ਥੱਲੇ ਆ ਗਈ।

ਫਰੀਦ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, “ਪੀਰ ਜੀ! ਕੋਈ ਗੱਲ ਦਸੋ।”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਗੱਲ ਤੈਨੂੰ ਕੀ ਦੱਸਣੀ ਹੈ? ਤੂੰ ਅਜੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਕਿੰਨੇ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ?”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਚੌਵੀ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ।”

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਤੂੰ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਿਆ ਅਜੇ। ਜਿਥੇ ਰੱਬ ਹੈ, ਤੂੰ ਉਥੇ ਤਲਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਤੂੰ ਮੁਰਸ਼ਦ-ਏ-ਕਾਮਲ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਜਾਹ - ਪੂਰੇ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਦੀ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਨੇ ਕਿ -

ਤਨੁ ਨ ਤਪਾਇ ਤਨੂਰ ਜਿਉ ਬਾਲਣੁ ਹਡ ਨ ਬਾਲਿ॥

ਸਿਰਿ ਪੈਰੀ ਕਿਆ ਫੇੜਿਆ ਅੰਦਰਿ ਪਿਰੀ ਨਿਹਾਲਿ॥

ਪੰਨਾ - 1384

ਤੇਰੇ ਤਾਂ ਅੰਦਰ ਨਿਹਾਲ, ਖੁਸ਼ੀ, ਖੇੜੇ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਉਡੀਕ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੈਨੂੰ। ਇਕ ਕਹਾਵਤ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਲਿਖੀ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ। ਉਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਉਡੀਕਦੇ ਨੇ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਮੰਨਦਾ ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਹਰ ਥਾਂ ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਨੇ। ਫੇਰ ਅਸੀਂ ਕਾਹਦੇ ਜੋਗੇ ਰਹਿ ਗਏ ਜੇ ਉਹ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਕਈਆਂ ਨੇ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਤਿੰਨ ਪਹਿਰ ਉਥੇ ਰਹਿਣਗੇ ਤੇ ਚੌਥਾ ਪਹਿਰ ਏਥੇ ਆਉਣਗੇ। ਆਪਣੀ-ਆਪਣੀ ਸ਼ਰਧਾ ਹੈ -

ਗੁਰੂ ਮੇਰੈ ਸੰਗਿ ਸਦਾ ਹੈ ਨਾਲੇ॥

ਪੰਨਾ - 394

ਹਰ ਬੰਦੇ ਦੇ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਹੈ -

ਘਟ ਘਟ ਕੇ ਅੰਤਰ ਕੀ ਜਾਨਤ॥

ਭਲੇ ਬੁਰੇ ਕੀ ਪੀਰ ਪਛਾਨਤ॥

(ਚੌਪਈ)

ਹਰੇਕ ਦੇ ਦਿਲ ਦੀ ਗੱਲ ਜਾਣਦੇ ਨੇ। ਆਪਣਾ ਆਪਣਾ ਖਿਆਲ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਪਿਆਰਿਆ! ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਖ ਕਿ ਉਹ ਕਿਥੇ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਤੈਨੂੰ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਗਲਤ ਰਸਤੇ ਪਾ ਦਿੱਤਾ, ਇਉਂ ਤਾਂ ਰੱਬ ਮਿਲਣਾ ਨਹੀਂ। ਤੂੰ ਤਲਾਸ਼ ਵੀ ਓਥੇ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਰੱਬ ਹੈ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ -

ਇਹੁ ਸਰੀਰੁ ਸਭੁ ਧਰਮੁ ਹੈ ਜਿਸੁ ਅੰਦਰਿ ਸਚੇ ਕੀ ਵਿਚਿ ਜੋਤਿ॥

ਪੰਨਾ - 309

ਇਹ ਸਰੀਰ ਧਰਮ ਕਮਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਜੋਤ ਹੈ। ਐਨਾ ਤਾਂ ਆਪਾਂ ਮੰਨ ਲਈਏ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਾਨੂੰ ਲੱਭਣਾ ਨਹੀਂ ਪੈਣਾ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ -

ਗੁਰਜ ਰਤਨ ਵਿਚਿ ਲੁਕਿ ਰਹੇ

ਕੋਈ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੇਵਕੁ ਕਵੈ ਖੋਤਿ॥ ਪੰਨਾ - 309

ਗੁਰਮੁਖ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸੀਂ ਉਹ ਚੀਜ਼ ਕਢ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਹੈ ਤਾਂ ਨੇੜੇ ਹੀ, ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਿਲਕੁਲ ਨਾਲ ਹੈ। ਘਰ ਹੁੰਦੀ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਾਹਰ ਢੂੰਡਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਾਂ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਆਰਿਆ! ਤੇਰਾ ਰਸਤਾ ਗਲਤ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਪੀਰ ਜੀ! ਫੇਰ ਮੈਨੂੰ ਰਾਹ ਦੱਸ ਕੇ ਹੀ ਜਾਇਓ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਰਾਹ ਹੈ, ਉਹ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣ -

ਧਾਰਨਾ - ਮਨ ਖੋਜ ਲੈ ਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ,

ਅੰਦਰ ਤੇਰੇ ਰੱਬ ਵਸਦਾ -2, 2.

ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ, ਅੰਦਰ ਤੇਰੇ ਰੱਬ ਵਸਦਾ -2, 2.

ਮਨ ਖੋਜ ਲੈ ਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ,..... -2.

ਤਨੁ ਨ ਤਪਾਇ ਤਨੁਰ ਜਿਉ ਬਾਲਣੁ ਹਭ ਨ ਬਾਲਿ॥

ਸਿਰਿ ਪੈਰੀ ਕਿਆ ਫੋੜਿਆ ਅੰਦਰਿ ਪਿਰੀ ਨਿਹਾਲਿ॥

ਹਉ ਢੂਢੇਦੀ ਸਜਣਾ ਸਜਣੁ ਮੇਡੇ ਨਾਲਿ॥

ਨਾਨਕ ਅਲਖੁ ਨ ਲਖੀਐ ਗੁਰਮੁਖਿ ਦੇਇ ਦਿਖਾਲਿ॥

ਪੰਨਾ - 1384

ਕਿਸੇ ਗੁਰਮੁਖ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਜਾਹ, ਮੁਰਸ਼ਦ-ਏ-ਕਾਮਲ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਜਾਹ! ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਕੁੰਜੀ ਹੈ, ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਕੁੰਜੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ -

ਗੁਰੁ ਕੁੰਜੀ ਪਾਹੁ ਨਿਵਲੁ ਮਨੁ ਕੋਠਾ ਤਨੁ ਛਤਿ॥

ਨਾਨਕ ਗੁਰ ਬਿਨੁ ਮਨ ਕਾ ਤਾਕੁ ਨ ਉਘੜੈ ਅਵਰ ਨ ਕੁੰਜੀ ਹਥਿ॥

ਪੰਨਾ - 1237

ਉਸ ਵੇਲੇ ਰਸਤਾ ਮੋੜ ਲਿਆ ਬਾਬੇ ਫਰੀਦ ਨੇ। ਠੀਕ ਹੋਇਆ, ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਤੁਰਨ-ਫਿਰਨ ਦੀ ਤਾਕਤ ਆਈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਫਿਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਦੇਖ ਕੇ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਪਰਖ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਕਿਵੇਂ ਪਰਖੀਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪੂਰਾ ਆਇਆ ਹੈ ਜਾਂ ਅਧੂਰਾ ਆਇਆ ਹੈ, ਵਸਤ ਪਾਉਣੀ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਪੱਲੇ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਪਾਉਣੀ। ਫਿਰਦਾ ਫਿਰਦਾ ਦਿੱਲੀ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਬਖਤਿਆਰ ਕਾਕੀ ਬਹੁਤ ਉਚ ਕੋਟੀ ਦੇ ਮਹਾਤਮਾ ਹੋਏ ਨੇ, ਮੋਇਉਦੀਨ ਦੇ ਉਹ ਮੁਰੀਦ ਸਨ। ਪੂਰੇ ਸੀ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ। ਅਜਮੇਰ ਵਾਲੇ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ। ਉਥੇ ਗਿਆ ਤਾਂ ਪਤਾ ਕਰਿਆ ਕਿ ਖਵਾਜਾ ਜੀ ਕਿਥੇ ਨੇ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਉਹ ਬਾਲਕਾਂ ਨਾਲ ਖੇਡ ਰਹੇ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੋਂਦ ਮਾਰੀ ਉਪਰ ਨੂੰ, ਬਾਬੇ ਫਰੀਦ ਨੇ ਨਿਗ੍ਹਾ ਕਰਕੇ ਉਤੇ ਹੀ ਰੋਕ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਕੌਣ ਆ ਗਿਆ ਇਹ ਗੋਂਦ ਰੋਕਣ ਵਾਲਾ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਖ ਲਿਆ ਕਿ ਓਹ ਬੰਦਾ ਨਵਾਂ ਆਇਆ ਹੈ। ਗੋਂਦ ਹੇਠਾਂ ਲਾਹ ਲਈ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਾਓ ਤੁਸੀਂ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਉਰੇ ਆ! ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ?”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਜੀ! ਮੈਂ ਮੁਰਸ਼ਦ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਆਇਆ ਹਾਂ।”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਇਉਂ ਆਈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਤੂੰ ਤਾਂ ਮੁਰਸ਼ਦ ਬਣਨ ਆਇਆ ਹੈਂ, ਧਾਰਨ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਇਉਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਪਿਆਰਿਆ! ਗੁਰੂ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਧਾਰੀਦਾ ਹੁੰਦਾ, ਇਹ ਕੋਈ ਤਰੀਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਾਹ! ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਫਿੱਟ।”

ਦੁਬਾਰਾ ਫੇਰ ਕਾਫੀ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਆਇਆ। ਮਨ ਵਿਚ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਮੈਂ ਚਰਨ ਫੜ ਲੈਣੇ ਨੇ ਤੇ ਛੱਡਣੇ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਉਦੋਂ ਜੇਠ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਸੀ, ਪੀਰ ਜੀ ਇਕ ਸੁੱਕੇ ਹੋਏ ਦਰਖਤ ਬੱਲੇ ਬੈਠੇ ਸਨ, ਧੁੱਪ ਪੈ ਰਹੀ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਤੇ। ਢਲ ਕੇ ਪਰਛਾਵਾਂ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਛਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹੋਣਗੇ, ਸਮਾਧੀ ਲੱਗ ਗਈ ਤੇ ਹੁਣ ਧੁੱਪ ਕਿੰਨੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ, ਧਰਤੀ ਜਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਬਾਬੇ ਫਰੀਦ ਨੇ ਦਰਖਤ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ, ਤਾਂ ਦਰਖਤ ਹਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਠੰਢ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਈ, ਨੇਤਰ ਖੋਲ੍ਹੇ, ਉਪਰ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਦਰਖਤ ਹਰਾ ਹੈ। ਸਾਹਮਣੇ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਫੇਰ ਓਹੀ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਦਰਖਤ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਦਰਖਤ ਫੇਰ ਓਹੋ ਜਿਹਾ ਹੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ।

ਕਹਿੰਦੇ, “ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ? ਹੁਣ ਕਿਉਂ ਆਇਆ ਹੈਂ ਤੂੰ?”

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, “ਜੀ! ਮੈਂ ਮੁਰਸ਼ਦ ਧਾਰਨਾ ਹੈ, ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ ਮੇਰੇ ਤੇ।” ਜਾ ਕੇ ਚਰਨ ਫੜ ਲਏ।

ਕਹਿੰਦੇ, “ਇਹ ਤਰੀਕਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਮੁਰਸ਼ਦ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਦਾ। ਜੇ ਮੁਰਸ਼ਦ ਧਾਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਜੀਵਨ ਬਦਲਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਰਿਧੀਆਂ ਸਿਧੀਆਂ ਸਭ ਪਰੇ ਸੁੱਟ ਦੇ ਚੁੱਕ ਕੇ, ਤਾਕਤਾਂ ਸੁੱਟ ਦੇ, ਜਿਹੜਾ ਹੁਣ ਤੱਕ ਤੈਨੂੰ ਗਿਆਨ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਸ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਹੋ ਜਾ। ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ।”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਮਹਾਰਾਜ! ਆਪ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਦੱਸ ਦਿਓ, ਮੈਂ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀਵਾਂ। ਮੈਂ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਚੌਵੀ ਸਾਲ ਮੈਨੂੰ ਲੰਘ ਗਏ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਪਤਾ, ਅਠਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਮੈਂ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲ ਆਇਆ ਸੀ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਜਾਚ ਨਹੀਂ ਸਿਖਾਈ।”

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਅਭਿਮਾਨ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਹੈਂ ਕਿ ਮੈਂ ਤਪ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ - ਰੱਬ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ। ਪਿਆਰਿਆ! ਇਉਂ ਰੱਬ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਕਰਦਾ -

ਧਾਰਨਾ - ਮੁਰਦਾ ਹੋਇ ਕੇ, ਮੁਰੀਦ ਬਣ ਜਾਵਣਾ -2, 2.

ਮੁਰਦਾ ਹੋਇ ਕੇ, ਮੁਰੀਦ ਬਣ ਜਾਵਣਾ -2, 4.

ਮੁਰਦਾ ਹੋਇ ਮੁਰੀਦ ਨ ਗਲੀ ਹੋਵਣਾ।

ਸਾਬਰੁ ਸਿਦਕਿ ਸਹੀਦੁ ਭਰਮ ਭਉ ਖੋਵਣਾ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 3/18

ਸਬਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਬੇਅੰਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਮੁੜ ਕੇ ਦਿਖਾਵੇ ਨਾ ਕੋਈ। ਜਿਹੜਾ ਸਾਂਭ ਲਵੇ ਉਹ ਸਾਬਰ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਿਦਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ

ਮੇਰਾ ਮੁਰਸ਼ਦ ਆਪ ਖੁਦਾ ਹੈ, ਆਪ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੈ -

ਗੁਰੂ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰੁ ਏਕੋ ਜਾਣੁ॥ ਪੰਨਾ - 864

ਸਮੁੰਦੁ ਵਿਰੋਲਿ ਸਰੀਰੁ ਹਮ ਦੇਖਿਆ ਇਕ ਵਸਤੁ ਅਨੂਪੁ ਦਿਖਾਈ॥

ਗੁਰ ਗੋਵਿੰਦੁ ਗੋਵਿੰਦੁ ਗੁਰੂ ਹੈ ਨਾਨਕ ਭੇਦੁ ਨ ਭਾਈ॥
ਪੰਨਾ - 442

ਸਿਦਕ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਹੋਵੇ। ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ -

ਗੋਲਾ ਮੁਲ ਖਰੀਦੁ ਕਾਰੇ ਜੋਵਣਾ।

ਨਾ ਤਿਸੁ ਭੁਖ ਨ ਨੀਦ ਨ ਖਾਣਾ ਸੋਵਣਾ।

ਪਖੇ ਦੀ ਤਾਰੀਦ ਪਗ ਮਲਿ ਧੋਵਣਾ।

ਸੇਵਕ ਹੋਇ ਸੰਜੀਦੁ ਨ ਹਸਣੁ ਰੋਵਣਾ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 3/18

ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ -

ਦਰ ਦਰਵੇਸ ਰਸੀਦ ਪਿਰਮ ਰਸ ਭੋਵਣਾ।

ਚੰਦ ਮੁਮਾਰਖ ਈਦ ਪੁਗ ਖਲੋਵਣਾ॥

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 3/18

ਫੇਰ ਮੁਬਾਰਕਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਧਾਰ ਲਵੇ, ਫੇਰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਫਰੀਦਾ! ਜੇ ਇਸ ਰਾਹ ਤੇ ਚਲਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮਰਨਾ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲੈ -

ਪਹਿਲਾ ਮਰਣੁ ਕਬੂਲਿ ਜੀਵਣੁ ਕੀ ਛਡਿ ਆਸ॥

ਹੋਰੁ ਸਭਨਾ ਕੀ ਰੋਣੁਕਾ ਤਉ ਆਉ ਹਮਾਰੇ ਪਾਸਿ॥

ਪੰਨਾ - 1102

ਸਿੱਖੀ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ - ਸਸਤੀ ਜਿਹੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ -

ਸੋ ਸਿਖੁ ਸਖਾ ਬੰਧਪੁ ਹੈ ਭਾਈ

ਜਿ ਗੁਰ ਕੇ ਭਾਣੇ ਵਿਚਿ ਆਵੈ॥ ਪੰਨਾ - 601

ਜਿਹੜਾ ਕੁਝ ਗੁਰੂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਕਰੇ, ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾ ਕਰੇ -

ਆਪਣੇ ਭਾਣੇ ਜੋ ਚਲੈ ਭਾਈ ਵਿਛੁੜਿ ਚੋਟਾ ਖਾਵੈ॥

ਪੰਨਾ - 601

ਉਹ ਸਿਖ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਚਲਦਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਚਲਣ ਦਿੰਦਾ। ਸੋ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੌਦਾਂ ਸਾਲ ਅਣਥੱਕ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਰੋਜ਼ ਮੁਰਸ਼ਦ ਦਾ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਾਉਣਾ, ਲੱਕੜਾਂ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣੀਆਂ, ਬਰਤਨ ਮਾਂਜਣੇ, ਪਾਣੀ ਢੋਣਾ; ਦਿਨ ਰਾਤ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੇਵਾ ਤੇ ਸਿਮਰਨ ਦੋ ਫੰਗ (ਖੰਭ) ਨੇ, ਜਿਵੇਂ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਉਡਦਾ ਹੈ ਇਉਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਜਗਿਆਸੂ ਜਾ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ਸੇਵਾ ਤੇ ਸਿਮਰਨ ਨਾਲ। ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦੇ ਕਰਦੇ ਚੌਦਾਂ ਸਾਲ ਲੰਘ ਗਏ। ਹਰ ਮਹਾਤਮਾ ਇਮਤਿਹਾਨ ਲਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਤਾਂ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਰੀਦ ਕਾਬਲ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਮਤਿਹਾਨ ਤਾਂ ਲੈ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਦੇਖੇ ਕਿ ਸਭ ਨਾਲਾਇਕ ਨੇ, ਫੇਰ ਉਹ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਾਂ ਕਾਹਨੂੰ ਸਮਾਂ ਬਰਬਾਦ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਛੱਡ ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਨੇ

ਸੰਤ। ਜੇ ਪੁਛੋ ਕਿ ਆਪ ਦੀ ਥਾਂ ਕੋਈ ਥਾਪਿਆ ਹੈ? ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਆਪੇ ਨਿਕਲ ਆਏਗਾ ਜਿਹੜਾ ਹੋਏਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਵੇਲੇ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ, ਏਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਇਹ ਪਰਚਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੇ। ਜੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੋਵੇ ਫੇਰ ਪਰਚਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਨਿਜ਼ਾਮੁਦੀਨ ਔਲੀਆ ਬਾਬੇ ਫਰੀਦ ਤੋਂ ਤੀਸਰੇ ਥਾਂ ਸੀ। ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਥਾਨ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਆਪ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਦੀ ਤੇ ਬਿਠਾਉਣਾ ਹੈ, ਨਿਗੂ ਮਾਰ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ 32 ਚੇਲੇ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ, ਜਿਹੜੇ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਹਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਾਰਸ, ਇਕ ਤੋਂ ਇਕ ਚੜ੍ਹਦਾ ਸੀ।

ਇਕ ਦਿਨ ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਸ਼ਹਿਰ ਜਾਣਾ ਹੈ ਤੇ ਬੱਤੀ ਹੀ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਜਾਣਗੇ। ਜਾਂਦੇ-ਜਾਂਦੇ ਵੇਸਵਾਵਾਂ ਦੇ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਜਾ ਵੜੇ। ਉਹ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਲੱਗ ਗਏ ਕਿ ਮਹਾਤਮਾ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਬਜ਼ਾਰ ਵੇਸਵਾਵਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਚੁੱਪ ਕਰ ਰਹੇ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਜ ਹੈ। ਅਖੀਰ ਇਕ ਵੇਸਵਾ ਦੇਖੀ, ਪੌੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹੇ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਜਾ ਵੜੇ। ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ, ਨਿਰਮਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਬੁਧੀ ਉਸੇ ਵੇਲੇ। ਜਿਵੇਂ ਗਨਕਾ ਨੂੰ ਤੋਤਾ ਦੇ ਕੇ ਤਾਰਿਆ, ਐਸੀ ਬਿਰਤੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਉਸ ਦੀ। ਉਸ ਨੇ ਚਰਨ ਫੜ ਲਏ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਔਲੀਆ! ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਸੇਵਾ ਦੱਸ। ਤੂੰ ਐਸੇ ਗੰਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਹੈਂ ਤੇ ਇਹ ਹੁਣ ਪਵਿੱਤਰ ਮੰਦਰ ਬਣ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਤੂੰ ਸੇਵਾ ਦੱਸ ਕੋਈ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਬੇਟੀ! ਮੈਂ ਇਕ ਸੇਵਾ ਲੈਣੀ ਹੈ, ਥੋੜ੍ਹਾ ਤੈਨੂੰ ਰੂਪਕ ਖੇਡਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ।”

ਕਹਿੰਦੀ, “ਦੱਸੋ!”

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਦੇਖ! ਮੇਰੇ ਮਗਰ ਬੱਤੀ ਚੇਲੇ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਨੇ, ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਠਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ; ਹੈ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਜੁਗਤ?”

ਕਹਿੰਦੀ, “ਔਲੀਆ! ਇਹ ਤਾਂ ਮਾਮੂਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾ ਹੁਣੇ ਤੋੜ ਦਿੰਦੀ ਹਾਂ, ਮਿੱਟ ਲਗਦੇ ਨੇ।”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਠੀਕ ਹੈ।” ਅੰਦਰ ਪਲੰਘ ਤੇ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤਾ। ਮੁਰੀਦ ਬਾਹਰ ਖੜ੍ਹੇ ਨੇ। ਸੂਰਜ ਛਿਪਣ ਵਾਲਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਿਹੜੇ ਨੌਕਰ ਚਾਕਰ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਦੇਖੋ! ਇਹ ਕਬਾਬ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ, ਆਹ ਸ਼ਰਾਬ ਲਿਆਉਣੀ ਹੈ, ਆਹ ਨਹੀਂ ਲਿਆਉਣੀ, ਉਹ ਲਿਆਉਣੀ ਹੈ। ਉਹ ਸੁਣਦੇ ਰਹੇ। ਉਹ ਫੇਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਅੱਜ ਐਡੇ ਵੱਡੇ ਔਲੀਆ ਆਏ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਮੈਂ? ਉਹ ਆਪਸ ਵਿਚ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਸ਼ਰਾਬ! ਸਾਡਾ ਮੁਰਸ਼ਦ ਹੁਣ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਏਗਾ? ਦਿਲ ਹੋਲ ਗਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅੱਧਿਆਂ ਦੇ। ਏਨੇ ਨੂੰ ਬੋਤਲਾਂ ਆ ਗਈਆਂ, ਕਬਾਬ ਆ ਗਿਆ। ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਉਹ ਫੇਰ ਅੰਦਰੋਂ ਆਈ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਨਹੀਂ

ਖਾਂਦੇ, ਫਲਾਣੀ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਕਬਾਬ ਲਿਆਓ; ਇਹ ਸ਼ਰਾਬ ਨਹੀਂ
ਅੱਛੀ, ਫਲਾਣੀ ਲੈ ਕੇ ਆਓ। ਕਰਦੇ ਕਰਦੇ ਰਾਤ ਦੇ
ਗਿਆਰਾਂ ਤੇ ਫੇਰ ਬਾਰਾਂ ਵੱਜ ਗਏ, ਅਖੀਰ ਇਕ ਵੱਜ ਗਿਆ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਰਿਪੋਰਟ ਲਿਆ ਬਾਹਰ ਦੀ, ਦੇਖ ਕੀ ਹਾਲ ਹੈ।”
ਕਹਿੰਦੀ, “ਮਹਾਰਾਜ! ਅੱਧੇ ਕੁ ਤਾਂ ਨੱਠ ਗਏ।”

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਜਿਹੜੇ ਬਾਕੀ ਬਚ ਗਏ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਠਾ ਦੇ।”
ਕਹਿੰਦੀ, “ਨਠਾ ਦਿੰਦੀ ਹਾਂ, ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੀ ਪਿੱਠ ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖੋ।”

ਫੇਰ ਆਈ, ਆ ਕੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫੇਰ ਰੂਪਕ ਖੋਲ੍ਹੀ ਜਾਵੇ
ਕਿ ਔਲੀਆ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਇਥੇ ਹੀ ਰਿਹਾ
ਕਰਾਂਗੇ। ਸਾਨੂੰ ਬੜਾ ਪਸੰਦ ਆਇਆ ਤੇਰਾ ਘਰ ਤੇ ਮੁਰੀਦਾਂ ਨੂੰ
ਕਹਿ ਦਿਓ ਕਿ ਇਹ ਚਲੇ ਜਾਣ ਏਥੋਂ। ਸਾਰੇ ਚਲੇ ਗਏ, ਚਾਰ ਵਜੇ
ਤੱਕ ਦੇ ਰਹਿ ਗਏ। ਆ ਕੇ ਰਿਪੋਰਟ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਦੋ ਰਹਿ
ਗਏ ਹੁਣ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਠਾ। ਫੇਰ ਰੂਪਕ
ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਤਾਂ ਇਕ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਚੱਲ ਓਏ ਖੁਸ਼ਰੋ!
ਚੱਲੀਏ, ਇਥੇ ਤਾਂ ਕੱਖ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਤਾਂ ਖਾਲੀ ਹੀ ਸੀ, ਪਾਜ
ਉਘੜ ਆਇਆ ਹੁਣ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਜਾਣਾ ਨਹੀਂ।
ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਤੂੰ ਰਹਿ ਇਥੇ ਤੇ ਮੈਂ ਤਾਂ ਚਲਿਆ। ਸੋ ਇਕੱਤੀ
ਚਲੇ ਗਏ। ਅੰਦਰ ਜਾ ਕੇ ਖਬਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਔਲੀਆ! ਇਕ ਰਹਿ
ਗਿਆ, ਉਹ ਤਾਂ ਜਾਂਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਕਹਿੰਦੇ, “ਉਸ ਦੀ ਕੁਟਾਈ ਕਰੋ।”

ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੁਸ਼ਟੇਡੇ ਜਿਹੇ ਲੈ ਆਂਦੇ ਕਿ ਇਸ ਦੀ
ਕੁਟਾਈ ਕਰਕੇ ਕੱਢੇ ਇਥੋਂ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਤੂੰ ਜਾਂਦਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ,
ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਮੂਹਰੇ ਕਿਉਂ ਖੜਾ ਹੈ? ਬਹੁਤ ਮਾਰਿਆ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ
ਜੀ ਉਹ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਘੜੀਸ
ਕੇ ਸੁੱਟ ਆਓ ਦੂਰ। ਉਹ ਘੜੀਸ ਕੇ ਸੁੱਟ ਆਏ ਤੇ ਉਹ ਫੇਰ
ਆ ਗਿਆ। ਫੇਰ ਸੁੱਟ ਆਏ, ਉਹ ਫੇਰ ਆ ਗਿਆ। ਏਨੇ ਨੂੰ
ਦਿਨ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਔਲੀਆ ਬਾਹਰ ਆ ਗਏ ਤੇ ਕਹਿਣ
ਲੱਗੇ, “ਓ ਖੁਸ਼ਰੋ! ਇਕੱਤੀ ਚਲੇ ਗਏ, ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ
ਗਿਆ?”

ਉਸ ਵੇਲੇ ਖੁਸ਼ਰੋ ਦੇ ਨੇਤਰਾਂ 'ਚੋਂ ਜਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, “ਔਲੀਆ! ਇਹ ਵੇਸ਼ਵਾ ਦਾ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ,
ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਮੰਦਰ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨ ਪੈ ਕੇ ਇਹ ਹੁਣ
ਮਹਾਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਣ ਗਿਆ ਮੇਰੇ ਵਾਸਤੇ। ਜਿਥੇ ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਨੇ
ਰਹਿਣਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਉਥੇ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਹੈ - ਚਾਹੇ ਉਹ ਵੇਸ਼ਵਾ
ਦਾ ਦੁਆਰਾ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਕੁਝ ਵੀ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ
ਥਾਂ ਸੀ ਉਹ ਚਲੇ ਗਏ, ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਚਰਨਾਂ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ
ਹੋਰ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਕੋਈ ਥਾਂ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਜਾਵਾਂ। ਮੈਂ
ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕੋ ਥਾਂ ਬਣਾਇਆ ਹੈ -
ਤੇਰਾ ਦੁਆਰਾ, ਹੋਰ ਮੇਰੇ ਲਈ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ
ਹੈ।” ਇਉਂ ਪੜ੍ਹ ਲਓ -

ਧਾਰਨਾ - ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕਿਸੇ ਦਾ ਹੈ ਕੋਈ.

ਮੇਰਾ ਤੂੰ ਹੈਂ ਇਕੋ ਮਾਲਕਾ -2, 2.

ਮੇਰੇ ਸਾਹਿਬਾ, ਮੇਰਾ ਤੂੰ ਹੈਂ ਇਕੋ ਮਾਲਕਾ -2, 2.

ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕਿਸੇ ਦਾ ਹੈ ਕੋਈ,.... -2.

ਕਿਸ ਹੀ ਕੋਈ ਕੋਇ ਮੰਝ ਨਿਮਾਣੀ ਇਕੁ ਤੂ॥

ਕਿਉ ਨ ਮਰੀਜੈ ਰੋਇ ਜਾ ਲਗੁ ਚਿਤਿ ਨ ਆਵਹੀ॥

ਪੰਨਾ - 791

ਸਗਲ ਦੁਆਰ ਕਉ ਛਾਡਿ ਕੈ ਗਹਿਓ ਤੁਹਾਰੋ ਦੁਆਰ॥

ਬਾਂਹਿ ਗਰੇ ਕੀ ਲਾਜ ਅਸ ਗੋਬਿੰਦ ਦਾਸ ਤੁਹਾਰ॥

(ਗੁਰਸਿ ਸਾਹਿਬ)

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, “ਔਲੀਆ! ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਥਾਂ
ਟਿਕਾਣਾ ਸੀ ਉਹ ਚਲੇ ਗਏ। ਤੇਰੇ ਚਰਨਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੈਨੂੰ
ਤਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕੋਈ ਥਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਤੂੰ
ਰਹੇਗਾ ਉਥੇ ਹੀ ਮੈਂ ਰਹਾਂਗਾ। ਠੀਕ ਹੈ, ਅੰਦਰ ਤੂੰ ਰਹਿ, ਮੈਂ
ਤੇਰੇ ਦਰ ਤੇ ਹੀ ਬੈਠਾ ਰਹਾਂਗਾ - ਤੇਰਾ ਕੁੱਤਾ ਬਣ ਕੇ।”

ਉਸ ਵੇਲੇ ਔਲੀਆ ਉਤਰਿਆ ਪੌੜੀਆਂ ਤੋਂ, ਬੁਕਲ
ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ। ਉਹ ਗਿਆਨ ਜਿਹੜਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ
ਮਿਲਦਾ - ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤ ਤੇ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ
ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਨੇਤਰ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੇ -

ਗੁਰਹਿ ਦਿਖਾਇਓ ਲੋਇਨਾ॥

ਈਤਹਿ ਉਤਹਿ ਘਟਿ ਘਟਿ ਘਟਿ ਘਟਿ ਤੂੰਹੀ ਤੂੰਹੀ ਮੋਹਿਨਾ॥

ਪੰਨਾ - 407

ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਰ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾ ਦਿੱਤੇ। ਸੋ ਇਸ ਨੂੰ ਇਮਤਿਹਾਨ
ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਅੱਜ ਬਾਬੇ ਫਰੀਦ ਦਾ ਇਮਤਿਹਾਨ ਲਿਆ ਗਿਆ,
ਚੌਦਾਂ ਸਾਲ ਲੰਘ ਗਏ। ਚੌਦਾਂ ਸਾਲ ਮੁਰਸ਼ਦ ਨੇ ਬੁਲਾਇਆ ਹੀ
ਨਹੀਂ; ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਬੁਲਾਇਆ, ਮੁੜ ਕੇ ਨਹੀਂ ਬੁਲਾਇਆ। ਕਿੰਨਾ
ਫਰਕ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਜੇ ਚਾਰ ਕੁ ਦਿਨ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਨਾ ਬੋਲੀਏ
ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਬਾਬਾ ਜੀ ਰੁੱਸ ਗਏ। ਮੈਨੂੰ ਟੈਲੀਫੋਨ ਆਉਣ
ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਬੋਲੋ ਨਹੀਂ, ਕੋਲ ਦੀ ਲੰਘ ਗਏ।
ਇਹ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਮੀਂਹ ਪੁਆ ਦਿੱਤਾ ਛਾਛੜੇ
ਦਾ, ਮਹੀਨਾ ਸੀ ਜਨਵਰੀ ਯਾਨੀ ਪੋਹ ਮਾਘ ਦਾ ਜਿਹੜਾ
ਹੁਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਜਦੋਂ ਉਠੇ, ਬਹੁਤ ਠੰਢ ਹੈ,
ਹਵਾ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ ਠੰਢੀ। ਜਿਥੇ ਅੱਗ ਦੱਬੀ ਹੋਈ ਸੀ ਉਸ
ਦੇ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਪੈ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਫਰੀਦ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ
ਉਸ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਮੇਰੀ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਸੇਵਾ ਅਠੱਤੀ ਸਾਲ
ਦੀ ਜਾਇਆ ਹੋ ਗਈ। ਛਪੜਵੇਂ ਸਾਲ ਵਿਚ ਸੀ ਉਸ ਵੇਲੇ
ਫਰੀਦ। ਪੰਚਾਨਵੇਂ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਹੋਈ ਹੈ ਕੁਲ ਆਪ ਦੀ।
ਉਸ ਵੇਲੇ ਧਰਤੀ ਵਿਹਲ ਨਾ ਦੇਵੇ ਕਿ ਹੁਣ ਮੈਂ ਕਰਾਂ ਕੀ?
ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਨੇਮ ਟੁਟ ਜਾਏਗਾ, ਮੇਰੇ ਮੁਰਸ਼ਦ ਦਾ ਇਸ਼ਨਾਨ ਨਹੀਂ
ਹੋਣਾ ਤੇ ਅੱਜ ਮੈਂ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੀਂਹ ਪੈ
ਰਿਹਾ ਹੈ -

ਫਰੀਦਾ ਗਲੀਏ ਚਿਕੜੁ ਦੂਰਿ ਘਰੁ ਨਾਲਿ ਪਿਆਰੇ ਨੇਹੁ॥

ਚਲਾ ਤ ਭਿਜੈ ਕੰਬਲੀ ਰਹਾਂ ਤ ਤੁਟੈ ਨੇਹੁ॥

ਪੰਨਾ - 1379

ਜੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਨੇਹੁ ਟੁਟਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ
ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਜੋ ਹੋਣਾ ਹੈ ਹੋ ਜਾਵੇ -

ਭਿਜਉ ਸਿਜਉ ਕੰਬਲੀ ਅਲਹ ਵਰਸਉ ਮੇਹੁ॥

ਜਾਇ ਮਿਲਾ ਤਿਨਾ ਸਜਣਾ ਤੁਟਉ ਨਾਹੀ ਨੇਹੁ॥

ਪੰਨਾ - 1379

ਮੇਰੀ ਮੇਰੇ ਪੀਰ ਨਾਲ ਨਿਭ ਜਾਵੇ, ਐਸਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਅੱਜ
ਟੁੱਟ ਜਾਵੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਨੇ ਝੁੰਬ ਮਾਰਿਆ, ਓਸ
ਛਾਛੜੇ ਦੇ ਮੀਂਹ ਤੇ ਹਵਾ ਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਤੁਰ ਕੇ ਜਦੋਂ ਸ਼ਹਿਰ
ਗਿਆ ਅਜਮੇਰ; ਹੁਣ ਇਕ ਵਜੇ ਕੌਣ ਜਾਗਦਾ ਹੈ? ਕੋਈ ਰੱਬ
ਦਾ ਪਿਆਰਾ ਜਾਗਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕੋਈ ਬਿਮਾਰ ਜਾਗਦਾ ਹੈ ਜਾਂ
ਕਿਸੇ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਕੋਈ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਜਾਗਦਾ ਹੈ।
ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਸਦੇ ਹੁੰਦੇ ਕਿ ਜੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਵਰ ਨਾ
ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਜਾਗਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਰਜ਼ਾ ਦੇਣਾ
ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਜਾਗਦਾ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਇਕ ਘਰ
ਵਿਚ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨਜ਼ਰ ਆਈ, ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ
ਖੜਕਾਇਆ। ਉਤੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ, “ਕੌਣ?”

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, “ਮੈਂ ਫਰੀਦ ਹਾਂ, ਔਲੀਏ ਦਾ ਮੁਰੀਦ।”

ਕਹਿੰਦੀ, “ਫਰੀਦ! ਇਹ ਮੁਰਸ਼ਦਾਂ ਤੇ ਮੁਰੀਦਾਂ ਦਾ ਦਰ
ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਵੇਸਵਾ ਦਾ ਘਰ ਹੈ ਜਿਥੇ ਤੂੰ ਆਇਆ ਹੈਂ।
ਇਥੇ ਤਾਂ ਨਰਕਾਂ ਦਾ ਟਿਕਟ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।”

ਮੇਜ ਸੋਹਨੀ ਚੰਦਨੁ ਚੋਆ ਨਰਕ ਘੋਰ ਕਾ ਦੁਆਰਾ॥

ਪੰਨਾ - 642

ਕਹਿੰਦਾ, “ਬੀਬਾ! ਮੈਨੂੰ ਅੱਜ ਤੇਰੇ ਤੱਕ ਕੰਮ ਪੈ ਗਿਆ।
ਰੱਬ ਭਲਾ ਕਰੇ, ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਲੈ।”

ਹੇਠਾਂ ਉਤਰ ਆਈ, ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਕਹਿਣ
ਲੱਗੀ ਕਿ ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ?

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, “ਮੇਰੇ ਮੁਰਸ਼ਦ ਦੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਦਾ
ਵਕਤ ਹੋ ਗਿਆ, ਹਵਾ ਕਿੰਨੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਕਿੰਨਾ ਮੀਂਹ
ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਮੇਰੀ ਅੱਗ ਬੁਝ ਗਈ ਸਾਰੀ ਜਿੰਨੀ ਰੱਖੀ ਹੋਈ
ਸੀ। ਕਿਰਪਾ ਕਰ, ਮੈਨੂੰ ਅੱਗ ਦੀ ਇਕ ਚੰਗਿਆੜੀ ਦੇ ਦੇ।
ਮੈਂ ਅੱਗ ਬਾਲ ਕੇ ਮੁਰਸ਼ਦ ਦਾ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਾਉਣਾ ਹੈ।”

ਕਹਿੰਦੀ, “ਫਰੀਦ! ਬੜਾ ਪਿਆਰ ਹੈ ਮੁਰਸ਼ਦ ਨਾਲ?
ਜੇ ਐਨਾ ਪਿਆਰ ਹੈ ਤੇਰਾ ਤਾਂ ਫੇਰ ਤੈਨੂੰ ਅੱਗ ਵੀ ਮੁਫਤ
ਨਹੀਂ ਮਿਲਣੀ।”

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, “ਜੇ ਕੁਝ ਤੁਸੀਂ ਲੈਣਾ ਹੈ ਉਹ ਮੈਨੂੰ
ਦੱਸੋ, ਮੈਂ ਭੇਟਾ ਕਰਾਂਗਾ।”

ਕਹਿੰਦੀ, “ਸਰੀਰ ਦਾ ਅੰਗ ਦੇਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ ਤੈਨੂੰ ਕੋਈ।”

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, “ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਬੀਬਾ!”

ਤਨ ਗੰਦਗੀ ਕੀ ਕੋਠੜੀ ਹਰਿ ਹੀਰਿਆਂ ਦੀ ਖਾਣ।

ਸਿਰ ਦਿਤਿਆ ਜੇ ਹਰਿ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਵੀ ਸਸਤਾ ਜਾਣ।

“ਤੂੰ ਦੱਸ ਕਿਹੜਾ ਅੰਗ ਲੈਣਾ ਹੈ।”

ਕਹਿੰਦੀ, “ਅੱਖ ਦਾ ਡੋਲਾ ਕੱਢ ਕੇ ਦੇ ਦੇ।”

ਕਿੰਨਾ ਔਖਾ ਹੈ! ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹ ਲਓ -

ਧਾਰਨਾ - ਡੋਲਾ ਨੀ ਜਿੰਦੇ,

ਸਿਰ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਹੈ ਪ੍ਰੇਮ ਵਾਲਾ -2, 2.

ਪਰ੍ਹੇ ਹੈ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ, ਪਰ੍ਹੇ ਹੈ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ -2, 2.

ਡੋਲਾ ਨੀ ਜਿੰਦੇ,..... -2.

ਜਉ ਤਉ ਪ੍ਰੇਮ ਖੇਲਣ ਕਾ ਚਾਉ॥

ਸਿਰੁ ਧਰਿ ਤਲੀ ਗਲੀ ਮੇਰੀ ਆਉ॥

ਇਤੁ ਮਾਰਗਿ ਪੈਰੁ ਧਰੀਜੈ॥

ਸਿਰੁ ਦੀਜੈ ਕਾਣਿ ਨ ਕੀਜੈ॥

ਪੰਨਾ - 1412

ਡੋਲਾ ਕੱਢ ਕੇ ਦੇ ਦਿਤਾ, ਉਸ ਦੇ ਬਦਲੇ ਅੱਗ ਲੈ
ਆਇਆ, ਲਿਆ ਕੇ ਪਾਣੀ ਗਰਮ ਕੀਤਾ ਤੇ ਮੁਰਸ਼ਦ ਦਾ
ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਾਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਅੱਖ ਦੇ ਉਤੇ ਪੱਟੀ ਬੰਨ੍ਹ ਲਈ
ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਡੋਲਾ ਕੱਢ ਕੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰੀ
ਕਿ ਅੱਜ ਮੈਂ ਬੜੀ ਔਖੀ ਅੱਗ ਲਿਆਂਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਉਦੋਂ
ਹੀ ਹਾਏ-ਹਾਏ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਫੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੁਛਣਾ ਸੀ ਕਿ
ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਮਸਾਂ
ਲਿਆਇਆ ਹਾਂ ਅੱਗ। ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਪਿਆਰ ਦੀਆਂ ਨਹੀਂ
ਹੁੰਦੀਆਂ, ਪਿਆਰ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਦਿਖਾਵਾ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਗੁਰੂ
ਪੂਰਾ ਪਿਆਰ ਮੰਗਦਾ ਹੈ -

ਪਹਿਲਾ ਮਰਣੁ ਕਬੂਲਿ ਜੀਵਣ ਕੀ ਛਡਿ ਆਸ॥

ਹੋਰੁ ਸਭਨਾ ਕੀ ਰੇਣੁਕਾ ਤਉ ਆਉ ਹਮਾਰੇ ਪਾਸਿ॥

ਪੰਨਾ - 1102

ਸਿੱਖ ਦੀ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਉਹ ਮੰਗਦਾ ਹੈ
ਕਿ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਵਿਚ ਚੱਲਾਂ -

ਆਪਣੈ ਭਾਣੈ ਜੋ ਚਲੈ ਭਾਈ ਵਿਛੜਿ ਚੋਟਾ ਖਾਵੈ॥

ਪੰਨਾ - 601

ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਪਰਵਾਨ ਓਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਗੁਰੂ ਦੀ
ਮਰਜ਼ੀ ਵਿਚ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਦੀ
ਮਰਜ਼ੀ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਹੈ। ‘ਆਤਮ ਮਾਰਗ’ ਵਿਚ ਬਾਰ-ਬਾਰ
ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਕੀ ਹੈ? ਫੇਰ ਤਾਂ ਲੰਘ
ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਾਇਆ। ਅੱਖ ਦੇ
ਉਤੇ ਪੱਟੀ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਹਾਏ-ਹਾਏ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਅੰਦਰ
ਹੀ ਜਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਕਲੀਫ ਨੂੰ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਕੰਧ ਵੱਲ ਨੂੰ ਮੂੰਹ
ਕਰਕੇ ਬਹਿ ਗਿਆ। ਸਵੇਰਾ ਹੋਇਆ, ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਆ ਕੇ
ਔਲੀਆ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰਾਂ, ਸਿਜਦੇ ਕਰੇ।

ਉਹ ਪੁਛਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਫਰੀਦ ਨਹੀਂ ਆਇਆ? ਕਹਿੰਦੇ ਜੀ! ਉਥੇ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਬੁਲਾਓ ਓਸ ਨੂੰ। ਬਾਬੇ ਫਰੀਦ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਲਿਆ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਫਰੀਦ! ਇਹ ਅੱਖ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੈ, ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ?”

ਆਪਣੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਆਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨੇ।

ਕਹਿੰਦਾ, “ਮਹਾਰਾਜ! ਅੱਖ ਆਈ ਹੋਈ ਹੈ।”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਫਰੀਦ! ਫੇਰ ਆਈਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਹੀਂ ਬੰਨ੍ਹੀਆਂ, ਗਈਆਂ ਬੰਨ੍ਹੀਆਂ ਨੇ। ਖੋਲ੍ਹ ਦੇ ਪੱਟੀ।”

ਪੱਟੀ ਖੋਲ੍ਹੀ ਤਾਂ ਅੱਖ ਸਵਾਈ। ਆਹ ਅੱਖ ਅੱਲ੍ਹਾ ਨੇ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਇਹ ਥੋੜ੍ਹੀ ਵੱਡੀ ਹੈ ਤੇ ਆਹ ਅੱਖ ਮੁਰਸ਼ਦ ਨੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਛੋਟੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੁਣ ਵੀ ਨਸਲ ਜਿਹੜੀ ਅਬਾਦ ਹੈ..... ਉਥੇ ਸਾਡੇ ਯੂ.ਪੀ. ਹੁੰਦੇ ਸੀ ਉਹ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਕ ਅੱਖ ਛੋਟੀ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਕਿ ਆਹ ਅੱਖ ਤੁਹਾਡੇ ਮੁਰਸ਼ਦ ਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਹੈ ਅੱਲ੍ਹਾ ਦੀ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਚੱਲੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸੋ ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਠ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜੱਫੀ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ ਤੇ ਸਿਰਫ ਚਾਰ ਗੱਲਾਂ ਕਹੀਆਂ। ਉਹ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਰੋਜ਼ ਹੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ -

ਹਮਾ ਅਦੂਸਤ।

ਹਮਾ ਊਸਤ।

ਇਹ ਮਹਾਂਵਾਕ ਕਹਾਉਂਦੇ ਨੇ। ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਕਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਚਾਨਣਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਕੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਗੂ ਹੀ ਹੋਰ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਈ ਤੇ ਹਰ ਪਾਸੇ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਹੀ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੂਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪੰਜ ਕੋਸ਼, ਪੰਜ ਤੱਤ, ਪੰਚੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀਆਂ, ਤਿੰਨ ਗੁਣ, ਸੂਖਮ, ਸਬੂਲ, ਕਾਰਨ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਪਰੀਪੂਰਨ ਸਾਖੀ ਆਤਮਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾ ਦਿੱਤੇ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਲੈ ਫਰੀਦ! ਆਹ ਹੈ ਅੱਲਾਹ ਸਾਰੇ ਪਰੀਪੂਰਨ।”

ਸੋ ਅੰਤਰਿ ਸੋ ਬਾਹਰਿ ਅਨੰਤ॥

ਘਟਿ ਘਟਿ ਬਿਆਪਿ ਰਹਿਆ ਭਗਵੰਤ॥

ਧਰਨਿ ਮਾਹਿ ਆਕਾਸ ਪਇਆਲ॥

ਸਰਬ ਲੋਕ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ॥

ਬਨਿ ਤਿਨਿ ਪਰਬਤਿ ਹੈ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ॥

ਜੈਸੀ ਆਗਿਆ ਤੈਸਾ ਕਰਮ॥

ਪਉਣ ਪਾਣੀ ਬੈਸੰਤਰ ਮਾਹਿ॥

ਚਾਰਿ ਕੁੰਟ ਦਹ ਦਿਸੇ ਸਮਾਹਿ॥

ਤਿਸ ਤੇ ਭਿੰਨ ਨਹੀ ਕੋ ਠਾਉ॥

ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਨਾਨਕ ਸੁਖੁ ਪਾਉ॥

ਪੰਨਾ - 293

ਸੋ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਸਾਰੇ ਪਰੀਪੂਰਨ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਲੈ ਫਰੀਦ! ਤੇਰੀ ਭਗਤੀ ਪੂਰਨ ਹੋ ਗਈ। ਹੁਣ ਤੈਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਜਾਨਣਾ ਸੀ ਉਹ ਜਾਣ ਲਿਆ, ਜਿਹੜਾ ਗਿਆਨ ਤੈਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣਾ ਸੀ ਉਹ ਹੋ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਜਾਹ, ਆਪ ਵੀ ਤਰ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਤਾਰ।

ਸੋ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਨੇ ਮਨ ਹਠ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਿਆ ਸੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਮਨ ਹਠ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਮਿਲਦਾ, ਮੁਰਸ਼ਦ-ਏ-ਕਾਮਲ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਜਿਹੜਾ ਪੂਰਾ ਗੁਰੂ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਵਰਤਣਾ ਕਿਵੇਂ ਪੈਂਦਾ ਸੀ? ਉਹ ਰਹਿਤ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ।

ਸੋ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮੁਰੀਦ ਹੋਣ ਦੀ ਆਪਾਂ ਨੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਥੇ ਹੀ ਸਮਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ (Income Tax) ਦੇ ਰਹੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਲਈ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ

ਵਿਸ਼ਵ ਗੁਰਮਤਿ ਰੂਹਾਨੀ ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਦਾਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਹੁਣ ਦਿਤੀ ਰਕਮ ਦੀ 50% ਰਾਸ਼ੀ ਤੇ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਛੋਟ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਪੱਤਰ ਨੰ. CIT/CHD-80G/2001-2002/3050 ਮਿਤੀ 22.2.2002/6.3.2002 ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਛੋਟ I.T. Act, 1961 (43 of 1961) ਦੀ ਧਾਰਾ 80G ਅਧੀਨ 1.4.2001 ਤੋਂ 31.3.2004 ਤੱਕ ਲਾਗੂ ਰਹੇਗੀ। ਛੋਟ ਲੈਣ ਲਈ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਰੀਟਰਨ ਭਰਨ ਸਮੇਂ ਮਿਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਰਸੀਦ ਨਾਲ ਲਾਵੇ ਜੀ।

ਗੁਰ ਕਿਰਪਾ ਤੇ ਬੁਝੀਐ

ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਸੇਕ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਗਉੜੀ ਰਾਗੁ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪੰਨਾ 229 ਉਪਰ ਅਠਾਰ੍ਹਵੀਂ ਅਸਟਪਦੀ ਦਾ ਪਾਠ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ -

ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਬੁਝਿ ਲੇ ਤਉ ਹੋਇ ਨਿਬੇਰਾ॥
ਘਰਿ ਘਰਿ ਨਾਮੁ ਨਿਰੰਜਨਾ ਸੋ ਠਾਕੁਰੁ ਮੇਰਾ॥
ਬਿਨੁ ਗੁਰ ਸਬਦ ਨ ਛੁਟੀਐ ਦੇਖਹੁ ਵੀਚਾਰਾ॥
ਜੇ ਲਖ ਕਰਮ ਕਮਾਵਹੀ ਬਿਨੁ ਗੁਰ ਅੰਧਿਆਰਾ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥
ਅੰਧੇ ਅਕਲੀ ਬਾਹਰੇ ਕਿਆ ਤਿਨ ਸਿਉ ਕਹੀਐ॥
ਬਿਨੁ ਗੁਰ ਪੰਥੁ ਨ ਸੁਝਈ ਕਿਤੁ ਬਿਧਿ ਨਿਰਬਹੀਐ॥੨॥
ਖੋਟੇ ਕਉ ਖਰਾ ਕਹੈ ਖਰੇ ਸਾਰ ਨ ਜਾਣੈ॥
ਅੰਧੇ ਕਾ ਨਾਉ ਪਾਰਖੁ ਕਲੀ ਕਾਲ ਵਿਡਾਣੈ॥੩॥
ਸੂਤੇ ਕਉ ਜਾਗਤੁ ਕਹੈ ਜਾਗਤ ਕਉ ਸੂਤਾ॥
ਜੀਵਤ ਕਉ ਮੂਆ ਕਹੈ ਮੂਏ ਨਹੀ ਰੋਤਾ॥੪॥
ਆਵਤ ਕਉ ਜਾਤਾ ਕਹੈ ਜਾਤੇ ਕਉ ਆਇਆ॥
ਪਰ ਕੀ ਕਉ ਅਪੁਨੀ ਕਹੈ ਅਪੁਨੋ ਨਹੀ ਭਾਇਆ॥੫॥
ਮੀਠੇ ਕਉ ਕਉੜਾ ਕਹੈ ਕੜੁਏ ਕਉ ਮੀਠਾ॥
ਰਾਤੇ ਕੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਹਿ ਐਸਾ ਕਲਿ ਮਹਿ ਡੀਠਾ॥੬॥
ਚੇਰੀ ਕੀ ਸੇਵਾ ਕਰਹਿ ਠਾਕੁਰੁ ਨਹੀ ਦੀਸੈ॥
ਪੋਖਰੁ ਨੀਰੁ ਵਿਰੋਲੀਐ ਮਾਖਨੁ ਨਹੀ ਗੀਸੈ॥੭॥
ਇਸੁ ਪਦ ਜੋ ਅਰਥਾਇ ਲੇਇ ਸੋ ਗੁਰੁ ਹਮਾਰਾ॥
ਨਾਨਕ ਚੀਨੈ ਆਪ ਕਉ ਸੋ ਅਪਰ ਅਪਾਰਾ॥੮॥
ਸਭੁ ਆਪੇ ਆਪਿ ਵਰਤਦਾ ਆਪੇ ਭਰਮਾਇਆ॥
ਗੁਰ ਕਿਰਪਾ ਤੇ ਬੁਝੀਐ ਸਭੁ ਬ੍ਰਹਮੁ ਸਮਾਇਆ॥੯॥੨॥੧੯॥

ਪੰਨਾ - 229

ਦੇਖਣ ਵਿਚ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਪਰੰਤੂ ਇਸ ਵਿਚ ਕਈ ਗੁਹਜ ਭਰੀਆਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਹਨ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ:

1. ਖੋਟਾ ਕੌਣ ਹੈ ਤੇ ਖਰਾ ਕੌਣ ਹੈ? 2. ਅੰਧਾ ਕੌਣ ਹੈ ਤੇ ਸੁਜਾਖਾ ਕੌਣ?
3. ਸੂਤਾ ਕਿਹੜਾ ਤੇ ਜਾਗਦਾ ਕਿਹੜਾ ਹੈ? 4. ਕੌਣ ਜੀਵਤ ਹੈ ਕੌਣ ਮੂਆ ਹੈ?
5. ਆਵਣ ਵਾਲਾ ਕੌਣ ਹੈ ਤੇ ਜਾਵਣ ਵਾਲਾ ਕੌਣ ਹੈ?
6. ਪਰ ਕੀ, ਕੀ ਹੈ ਤੇ ਅਪੁਨੀ ਕੀ ਹੈ?
7. ਮੀਠਾ ਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੌੜਾ ਕੀ ਹੈ?
8. ਰਾਤਾ ਕੌਣ ਹੈ?
9. ਚੇਰੀ ਤੇ ਠਾਕੁਰ ਵਿਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੈ?
10. ਇਸ ਪਦ ਨੂੰ ਅਰਥਾਉਣ ਵਾਲਾ ਗੁਰੂ ਕਿਵੇਂ ਹੈ?

ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਜਾਣ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਸ ਸੰਦਰਭ (ਪ੍ਰਸੰਗ) ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਬਾਰੇ

ਜਨਮ ਸਾਖੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕੇਵਲ ਚਤੁਰਭੋਜ ਵਾਲੀ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਵਿਚ ਵਰਨਣ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਸੰਪ੍ਰਦਾਇਕ ਟੀਕਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਕੇਵਲ ਅਰਥ ਹੀ ਹਨ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਕਿਸ ਪ੍ਰਥਾਇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਇਸ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਚਤੁਰਭੋਜ ਦੀ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਦੇ ਪੰਨਾ ੪੫੩ ਉਪਰ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਗੋਸਟ ਪੰਡਿਤਾਂ ਨਾਲ ਹੋਈ ਦੱਸੀ ਹੈ:

“ਏਕ ਦਿਨਿ ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕੁ ਜੀ ਪੰਜਾਬ ਕੀ ਧਰਤੀ ਨਗਰ ਕਰਤਾਰਪੁਰਿ ਧਰਮਸਾਲਾ ਮਹਿ ਬੈਠਾ ਬਾ। ਅਰ ਪੰਡਤ ਸਭਿ ਇਕਤ੍ਰ ਹੋਇ ਕਰ ਆਏ। ਤਬ ਉਨਹੁ ਕਹਿਆ ਜੀ, ਬਾਬਾ ਜੀ ਸਲਮਤਿ ਹਮ ਸੰਸਾਰ ਕੀ ਪਰਕਿਰਤਿ ਦੇਖ ਕਰ ਬਿਸਮਾਦ ਰਹੈ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਮਹਿ ਕਹਤੇ ਹੈ ਜਿ ਠਾਕੁਰੁ ਹੈ। ਤਿਸੁ ਸੰਸਾਰ ਕੀ ਪਰਕਿਰਤਿ ਜਿ ਹੈ ਸੁ ਖੋਟੀ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਤ ਕਾ ਨਿਬੇਰਾ ਕਰਿ ਦੇਹਿ।”

ਸੋ ਗਿਆਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਪੰਡਿਤਾਂ ਨੇ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਵਿਖੇ ਆ ਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਕੋਲ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਹ “ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਪਰਕਿਰਤਿ ਜੁ ਹੈ ਸੁ ਖੋਟੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਨਿਬੇੜਾ ਕਰ ਦਿਉ।” ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ‘ਚ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਪਰਕਿਰਤਿ ਨੂੰ ਦਰਸਾ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਖੋਟੇ ਹੋਣ ਨੂੰ ਨਿੰਦਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸੱਚੀ ਪਰਕਿਰਤਿ ਵੀ ਨਾਲ ਹੀ ਦੱਸੀ ਹੈ:

ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਬੁਝਿ ਲੇ ਤਉ ਹੋਇ ਨਿਬੇਰਾ॥
ਘਰਿ ਘਰਿ ਨਾਮੁ ਨਿਰੰਜਨਾ ਸੋ ਠਾਕੁਰੁ ਮੇਰਾ॥੧॥
ਬਿਨੁ ਗੁਰ ਸਬਦ ਨ ਛੁਟੀਐ ਦੇਖਹੁ ਵੀਚਾਰਾ॥
ਜੇ ਲਖ ਕਰਮ ਕਮਾਵਹੀ ਬਿਨੁ ਗੁਰ ਅੰਧਿਆਰਾ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥

ਪੰਨਾ - 229

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ “ਹੇ ਪੰਡਿਤ ਜੀ, ਇਹ ਨਿਬੇੜਾ ਤਾਂ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਗੁਰੂ ਜਾਂ ਉਹ ਠਾਕੁਰ ਜਿਸ ਦਾ ਮਾਇਆ ਰਹਿਤ ਨਾਮ, ਹਰ ਇਕ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਨਿਬੇਰਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।” ਇਸ ਤੋਂ ਉਪਰੰਤ ਰਹਾਉ ਦੇ ਪਦੇ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਕੇ ਦੇਖ ਲਵੇ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਮਨੁੱਖ ਲੱਖ ਕਰਮ ਵੀ ਕਰੇ ਤਾਂ ਵੀ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮਾਇਆ ਰੂਪੀ ਅੰਧਕਾਰ ਛਾਇਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਅੰਧੇ ਅਕਲੀ ਬਾਹਰੇ ਕਿਆ ਤਿਨ ਸਿਉ ਕਹੀਐ॥
ਬਿਨੁ ਗੁਰ ਪੰਥੁ ਨ ਸੁਝਈ ਕਿਤੁ ਬਿਧਿ ਨਿਰਬਹੀਐ॥੨॥
ਖੋਟੇ ਕਉ ਖਰਾ ਕਹੈ ਖਰੇ ਸਾਰ ਨ ਜਾਣੈ॥
ਅੰਧੇ ਕਾ ਨਾਉ ਪਾਰਖੁ ਕਲੀ ਕਾਲ ਵਿਡਾਣੈ॥੩॥

ਪੰਨਾ - 229

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਅਕਲ ਤੋਂ ਅੰਧੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੱਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਦਾ ਕੀ ਲਾਭ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਰਸਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਭ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ

ਨਿਭ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਜੀਵ ਜਿਹੜੇ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਵਿਚਾਰਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁੱਧ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੁਝ ਦਿਸ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਹੀ ਉਹ ਖੋਟੇ ਨੂੰ ਖਰਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਖਰੇ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਖਰਾ ਧਨ, ਨਾਮ ਦਾ ਧਨ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਲੋਕ ਖੋਟਾ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਰੇ ਧਨ ਦੀ ਸਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਜੋ ਸੰਸਾਰੀ ਧਨ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਖਰਾ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਅਗਿਆਨੀ ਲੋਕ ਅੰਧੇ ਹਨ, ਪਰੰਤੂ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਚਤੁਰਾਈ ਕਰਕੇ ਪਾਰਖੂ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਲਜੁਗ ਵਿਚ ਇਹੀ ਹੋਰਾਨੀ ਭਰਿਆ ਵਰਤਾਰਾ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

**ਸੂਤੇ ਕਉ ਜਾਗਤੁ ਕਹੈ ਜਾਗਤ ਕਉ ਸੂਤਾ ॥
ਜੀਵਤ ਕਉ ਮੁਆ ਕਹੈ ਮੁਏ ਨਹੀ ਰੋਤਾ ॥੪॥
ਆਵਤ ਕਉ ਜਾਤਾ ਕਹੈ ਜਾਤੇ ਕਉ ਆਇਆ ॥
ਪਰ ਕੀ ਕਉ ਅਪੁਨੀ ਕਹੈ ਅਪੁਨੇ ਨਹੀ ਭਾਇਆ ॥ ੫ ॥**
ਪੰਨਾ - 229

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਪੰਡਿਤਾਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਕਲਜੁਗ ਵਿਚ ਜੇ ਕੋਈ ਜਾਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸੰਸਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁੱਤਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਾਗਦਾ ਕੌਣ ਹੈ? ਜੋ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਬਾਰੇ ਸੁਚੇਤ ਹੈ ਉਹ ਜਾਗਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਬਾਰੇ ਅਚੇਤ ਹੈ ਉਹ ਸੁੱਤਾ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਉਲਟ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਜੋ ਆਤਮਕ ਤੌਰ ਤੇ ਜਿਉਂਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਆਤਮਾ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਸੁਣਦੇ ਅਤੇ ਸਮਝਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਨਿਸਚੇ ਹੀ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸੰਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਰੇ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਫਸੋਸ, ਜੋ ਅਸਲ ਵਿਚ ਮਰੇ ਪਏ ਹਨ, ਆਤਮਾ ਵਲੋਂ ਅਚੇਤ ਹਨ, ਉਹ ਸੱਚਮੁੱਚ ਮਰਨ ਬਰਾਬਰ ਹਨ। ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਰੋਂਦਾ। ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਜੋ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਰਾਹ ਤੇ ਤੁਰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਸੰਸਾਰ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਡੇ ਕੰਮੋਂ ਗਿਆ ਭਾਵ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਕੰਮ ਦਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਜਿਹੜਾ ਸੰਸਾਰੀ ਬਣਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਅਸਲੀ ਰਾਹ ਤੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਇੰਜ ਹੀ ਜਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਬੇਗਾਨੀ ਹੈ ਭਾਵ ਉਹ ਚੀਜ਼ ਜੋ ਕਦੇ ਤੁਹਾਡੀ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ, ਖਿਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਾਇਆ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਉਲਟ ਨਾਮ ਧਨ ਜੋ ਅਸਲ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਹੈ ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ, ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਭਾਉਂਦਾ ਨਹੀਂ।

**ਮੀਠੇ ਕਉ ਕਉੜਾ ਕਹੈ ਕੜੁਏ ਕਉ ਮੀਠਾ ॥
ਰਾਤੇ ਕੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਹਿ ਐਸਾ ਕਲਿ ਮਹਿ ਭੀਠਾ ॥੬॥
ਚੇਰੀ ਕੀ ਸੇਵਾ ਕਰਹਿ ਠਾਕੁਰੁ ਨਹੀ ਦੀਸੈ ॥
ਪੋਖਰੁ ਨੀਰੁ ਵਿਰੋਲੀਐ ਮਾਖਨੁ ਨਹੀ ਗੀਸੈ ॥੭॥**
ਪੰਨਾ - 229

ਇਸੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੋ ਚੀਜ਼ ਅਸਲ ਵਿਚ ਮਿੱਠੀ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਕੜਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਮਿੱਠੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਨਾਮ, ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਜਾਂ ਸੱਚ। ਸੰਸਾਰ ਇਸ ਨੂੰ ਕੜਾ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਧਨ ਜਾਂ ਝੂਠ, ਇਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਕੜਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਮਿੱਠਾ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਰਾਤੇ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਰੰਗਿਆ

ਹੋਇਆ, ਅਰਥਾਤ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਦੀ ਲੋਕ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਮ ਵਿਚ ਜੋ ਵੀ 'ਰਤਾ' ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੈ, ਕਲਜੁਗ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ, ਇਸ ਲਈ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਰੂਪ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਾਇਆ ਅਸਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ, ਠਾਕੁਰ ਦੀ ਚੇਲੀ ਹੈ ਪਰ ਲੋਕ ਮਾਇਆ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਰਥਾਤ ਚੇਰੀ ਜਾਂ ਚੇਲੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਮਾਲਕ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਮਾਇਆ ਨੂੰ ਸਿਮਰਨਾ ਜਾਂ ਮਾਇਆ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਨਾ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਰਿੜਕਣ ਸਮਾਨ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਰਿੜਕੇ ਤੇ ਮੱਖਣ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦਾ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਇਆ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸੁੱਖਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

**ਇਸੁ ਪਦ ਜੋ ਅਰਥਾਇ ਲੇਇ ਸੋ ਗੁਰੂ ਹਮਾਰਾ ॥
ਨਾਨਕ ਚੀਨੇ ਆਪ ਕਉ ਸੋ ਅਪਰ ਅਪਾਰਾ ॥੮॥
ਸਭੁ ਆਪੇ ਆਪਿ ਵਰਤਦਾ ਆਪੇ ਭਰਮਾਇਆ ॥
ਗੁਰ ਕਿਰਪਾ ਤੇ ਬੁਝੀਐ ਸਭੁ ਬ੍ਰਹਮੁ ਸਮਾਇਆ ॥**

ਪੰਨਾ - 229

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਪੰਡਿਤ ਜੀ, ਇਸ ਆਤਮਿਕ ਰਹੱਸ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਵਾਲੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਗੁਰੂ ਕਹਿਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਾ ਚੀਨ ਲਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਵਸਦੀ ਜੋਤ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਤਾਂ ਅਪਰੰਪਰ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ੁਰ ਵਿਚ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਸਗੋਂ ਉਸ ਦਾ ਰੂਪ ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅੰਤ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਹਰਿ ਥਾਂ ਆਪ ਹੀ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਹਰ ਥਾਂ ਵਿਆਪਕ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪ ਹੀ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਭਰਮਾ ਕੇ ਰਾਹੋਂ ਕੁਰਾਹੇ ਪਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਉਪਰ ਉਹ ਮਿਹਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹਰ ਥਾਂ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਇੰਜ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ 'ਕਲੀ ਕਾਲ' (ਕਲਜੁਗ) ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਦੱਸ ਕੇ ਕੇਵਲ ਪੰਡਿਤਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਜੋ ਗਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਸਾਰੰਸ਼ ਇਉਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ : -

1. ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਧਨ ਖੋਟਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਮ ਦਾ ਧਨ ਖਰਾ ਹੈ।
2. ਅਗਿਆਨੀ ਲੋਕ ਅੰਧੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕ ਪਾਰਖੂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
3. ਜੋ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਬਾਰੇ ਸੁਚੇਤ ਹੈ ਉਹ ਜਾਗਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਅਚੇਤ ਹੈ ਸੁੱਤਾ ਹੈ।
4. ਜੋ ਆਤਮਾ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਸੁਣਦੇ ਹਨ ਜੀਵਤ ਹਨ, ਦੂਜੇ ਮੋਏ ਹੋਏ ਹਨ।
5. ਭਾਣੇ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ 'ਆਉਂਦੇ' ਹਨ ਤੇ ਦੂਜੇ ਨਿਰਾਰਥਕ ਆਵਾਗਉਣ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
6. ਮਾਇਆ ਪਰ ਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਆਪਣਾ ਹੈ।
7. ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਮੋਹ ਕੜਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਮਿੱਠਾ ਹੈ।
8. ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਜੋ ਰੰਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ 'ਰਾਤਾ' ਹੈ।
9. ਚੇਰੀ ਮਾਇਆ ਹੈ, ਪ੍ਰਭੂ ਠਾਕੁਰ ਹੈ।
10. ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਹੀ ਇਸ ਪਦ ਦੇ ਰਹੱਸ ਨੂੰ ਜਾਣਨਯੋਗ ਹੈ।

ਜੇਲ੍ਹ ਚਿੱਠੀਆਂ

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਮੁਲਤਾਨ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਤਸੀਹੇ ਤੇ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ

(30 ਮਾਰਚ 1916 ਤੋਂ ਅਗਸਤ 1917 ਤਕ ਦੇ ਹਾਲਾਤ)

ੴ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ।

ਪਿਆਰੇ ਵੀਰ ਭਾਈ ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ ਜੀ,

ਦਾਸ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਆਪ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪ ਦੀ ਮੰਗ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪ ਬੀਤਿਆ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਲਿਖਾਂ, ਪਰੰਤੂ ਆਪ ਦੀਆਂ ਤਾਪਿਆਂ ਨੇ ਮੱਲੋ ਜੋਰੀ ਅੱਜ ਫੇਰ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਵੀਰ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਸੋ ਜੇਲ੍ਹ ਜੀਵਨ ਦਾ ਕੁਛ ਕੁ ਸੰਖੇਪ ਸਮਾਚਾਰ, ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਕੈਦ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੁਣਾਇਆ ਹੈ, ਕਥਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ -

ਆਯੂ ਪ੍ਰਯੰਤ ਕੈਦ ਹੋਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੁਣ ਕੇ ਤਾਂ ਚਿੱਤ ਬ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੀ ਰੰਗ ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ ਕਲਾਂ ਵਾਲੇ ਰਹੇ, ਪਰੰਤੂ ਜਦੋਂ ਜਬਰਨ ਹਿੱਕ ਤੇ ਸਤ ਅੱਠ ਜਰਵਾਣਿਆਂ ਨੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਢਾ ਕੇ ਦਸਤਾਰ, ਕਛਹਿਰਾ ਅਤੇ ਕਕਾਰ ਉਤਾਰੇ ਤਾਂ ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਅਨੂਰ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਬ੍ਰਿਧ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੈਥੋਂ ਮੂਹਰੇ ਦੀ ਕੋਠੜੀ ਵਿਚ ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਢਾਹੇ ਗਏ ਤੇ ਪਿਆਰੇ ਕਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਹੀਨ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਸਮਾਚਾਰ ਸੁਣ ਕੇ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸੁਣਿਆ ਕਿ ਆਪ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ ਖਾਨੇ ਵਿਚਲੇ ਹੋਰ ਸਭ ਸੱਜਣਾਂ ਨਾਲ ਕੇਸਾਂ ਤੋਂ ਫੜ ਕੇ ਕੁੱਟ ਕੁਟਾਈ ਦਾ ਸਲੂਕ ਹੋਇਆ, ਉਹ ਮੇਰੀ ਲਾਈਫ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਅਤੇ ਇਕੋ ਹੀ ਦਿਹਾੜਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਭਾਣੇ ਰਜਾਈਂ ਹੁਕਮ ਦੇ ਰੰਗਾਂ ਵਿਚੋਂ ਉਖੜ ਕੇ ਅਤਿ ਬਿਆਕੁਲਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਮੇਰੇ ਚੰਗੇ ਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਭਾਈ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੇਰੇ ਲਾਗੇ ਦੀ ਤੀਜੀ ਕੋਠੜੀ ਵਿਚ ਬੰਦ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਾਸ ਨੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਬਾਣੀ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰੋ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਹੋ ਫੁਰਨਾ ਫੁਰ ਚੁਕਿਆ ਸੀ। ਤਾਬੜ ਤੋੜ ਬਾਣੀ ਦੀ ਛਹਿਬਰ ਲਾ ਦਿਤੀ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਣੀ ਦੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਲਾ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੇ ਸੱਤਾ ਨੇ ਫੇਰ ਬਿਰਤੀ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਦੇ ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਵੈਰਾਗ ਦਾ ਵੇਗ ਅਜਿਹਾ ਉਮਡਿਆ ਕਿ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਠਾਠਾਂ ਮਾਰ ਮਾਰ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਆਵੇ ਅਤੇ ਭਾਣਾ ਅੱਗੇ ਨਾਲੋਂ ਭੀ ਮਿੱਠਾ ਲੱਗੇ।

ਦਰੋਗੇ ਦਾ ਫਲੋਹਾਰ ਭੇਜਣਾ - ਓਧਰ ਫਲ ਆਦਿਕ ਜੋ ਕੁਛ ਮਿਲਦਾ ਸੀ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਸੁਤੇ ਹੀ ਕੜਾਕਾ ਲਗਣਾ ਸੀ, ਸੋ ਅਣਪੁੱਛ ਹੀ ਕੜਾਕਾ ਲੱਗਿਆ ਰਿਹਾ। ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਰਾਤ ਸਮੇਂ ਰਹਿਰਾਸ ਦੇ ਪਾਠ ਤੋਂ ਪਸਚਾਤ ਲਾਹੌਰ ਜੇਲ੍ਹ ਦਾ ਚੀਫ ਹੈਡਵਾਰਡਰ (ਸ਼ਾਇਦ ਪੋਹੂ ਰਾਮ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਸੀ) ਫਲਾਂ ਦੀ ਟੋਕਰੀ ਲਿਆਇਆ ਅਤੇ ਆਖਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਹ ਜੇਲ੍ਹਰ ਨੇ ਗੁਪਤ ਭੇਜੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਪੱਲਿਓਂ ਖਰਚ ਕਰਕੇ

ਮੰਗਵਾਈ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਖਾਸ ਆਪ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਮੰਗਵਾਈ ਹੈ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਗੁਪਤ ਗੁਪਤੀ ਖੁਆ ਕੇ ਆਈ। ਮੈਂ ਆਖਿਆ, ਉਸ ਰਾਕਸ਼ ਸੁਭਾਉ ਨਿਰਦਈ ਪੁਰਸ਼ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਅੰਦਰ ਇਹ ਗੱਲ ਕਿੰਨੀ ਆਈ। ਉਸ ਆਖਿਆ ਕਿ ਅੱਜ ਤੀਏ ਪਹਿਰ ਜੇਲ੍ਹਰ, ਸੁਪ੍ਰੰਟੈਂਡੈਂਟ ਆਦਿਕ ਸਾਰਾ ਅਮਲਾ ਐਥੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਆਇਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਭੀ ਨਾਲ ਹੀ ਸੀ। ਆਪ ਆਪਣੇ ਧਿਆਨ ਅੰਦਰ ਮਗਨ ਬੈਠੇ ਸੀ। ਕੋਈ ਪੰਦਰਾਂ ਬੀਸ ਮਿੰਟ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਆਪ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਖੜ੍ਹੇ ਰਹੇ, ਪਰ ਆਪ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੁਧ ਬੁਧ ਨਹੀਂ। ਅਡੋਲ ਤੇ ਅਹਿੱਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮਾਧੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਾਸ ਤਕ ਆਉਣ ਦੀ ਭੀ ਬਿੜਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਂਦੀ। ਆਪ ਦੀ ਇਸ ਦਸ਼ਾ ਦਾ ਐਸਾ ਅਸਰ ਤੇ ਰੁਅਬ ਸਾਰਿਆਂ ਉਪਰ ਪਿਆ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਪਈ ਕਿ ਆਪ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਸਕੇ। ਚੁੱਪ ਚਾਪ ਪਿਛਾਂਹ ਨੂੰ ਮੁੜ ਗਏ। ਆਪ ਦੀ ਇਸ ਦਸ਼ਾ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਦਰੋਗੇ ਦੇ ਪੱਥਰ ਹਿਰਦੇ ਤੇ ਡੂੰਘਾ ਅਸਰ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਇਸੇ ਅਸਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਸੁਪ੍ਰੰਟੈਂਡੈਂਟ ਤੋਂ ਚੋਰੀ ਇਹ ਫਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਭੇਜਿਆ ਹੈ। ਆਸ਼ਾ ਹੈ ਆਪ ਅੰਗੀਕਾਰ ਕਰੋਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਨੂੰ ਹੁਕਮ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਖਿਲਾ ਕੇ ਜਾਵਾਂ। ਮੈਂ ਆਖਿਆ, ਭਾਈ ਸਾਨੂੰ ਵੰਡ ਕੇ ਛਕਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ। ਜੇ ਮੇਰੇ ਹੋਰਸ ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਭੀ ਜੋ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕੜਾਕਾ ਕੱਟ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵਰਤਦਾ ਛਾਂਦਾ ਦੇ ਆਵੇਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਭੀ ਛਕ ਲਊਂ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਤੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਜਾ। ਮੇਰਾ ਦਰੋਗੇ ਨੂੰ ਧੰਨਵਾਦ ਆਖ ਦੇਵੀ। ਉਸ ਨੇ ਹੁੱਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਤੁਰੰਤ ਹੀ ਜਿਥੇ ਜਿਥੇ ਤੇ ਜਿਸ ਜਿਸ ਵੀਰ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ ਮੈਂ ਆਖਿਆ ਸੀ, ਉਸੇ ਉਸੇ ਕੋਠੜੀ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਗੱਢੇ ਭੁੰਚਾ ਕੇ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਛਿਲੜਾਂ ਲਿਆ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਵਿਖਾਈਆਂ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਗੱਢਾ ਛਕਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਗੱਢਾ ਛਕਾ ਕੇ ਮੇਰੀਆਂ ਜੂਠੀਆਂ ਛਿਲੜਾਂ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਹੁੰਝ ਕੇ ਲੈ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਹੋ ਕੇ ਐਤਨਾ ਭਾਰ ਕਿਉਂ ਚੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹੋ, ਤਾਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮੈਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਮਹਾਂ ਪਾਪੀ ਹਾਂ, ਪਾਪੀਆਂ ਦਾ ਭਾਰ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਦਾ ਅਤੇ ਨਾਲੇ ਮੈਂ ਤਾਂ ਹੁਕਮ ਮੰਨਦਾ ਹੋਇਆ ਐਸਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਛਿਲੜਾਂ ਦਾ ਨਮੂਦ ਇਥੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਜੇ ਇਹ ਭੇਤ ਸੁਪ੍ਰੰਟੈਂਡੈਂਟ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਏ ਤਾਂ ਮੈਂ ਮਾਰਿਆ ਜਾਵਾਂ। ਬਸ, ਲਾਹੌਰ ਦਾ ਇਹ ਅਹਾਰ ਅਸਾਡਾ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਚਾਲੇ ਪੈ ਗਏ ਅਤੇ ਚਾਲਿਆਂ ਵੇਲੇ ਸਰਬੱਤ ਸੱਜਣਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋ ਗਏ। ਵੀਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਇਹ ਅਖੀਰਲੇ ਦਰਸ਼ਨ ਸਨ। ਉਸ ਤੋਂ ਪਸਚਾਤ ਅੱਜ ਤੀਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਵਿਤਰ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਬੈਠੇ ਹਾਂ। ਆਪ ਸਜਣਾਂ ਦੇ ਸੰਗ ਸਾਥ ਇਕ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਮੁਲਤਾਨ ਨੂੰ ਜੋ ਪਿਆਨੇ ਹੋਏ ਸਨ ਉਸ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਨੂੰ ਆਪ ਜਾਣਦੇ ਹੀ ਹੋ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਸਹੋਦਰ ਵੀਰਾਂ

ਦੇ ਸੰਗ ਬੈਠ ਕੇ ਪ੍ਰਸਪਰ ਪ੍ਰੇਮ ਉਮਾਹਾ ਬਣ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਰਾਇਵਿੰਡ ਦੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਉਤੇ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਭਾਈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗੁਜਰਵਾਲ ਅਤੇ ਭਾਈ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਗਰਾਵਾਂ ਦੀ ਮਾਈ ਦਯਾ ਕੌਰ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਏ। ਮਾਈ ਦੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਦੋ ਲੱਖ ਦਮੜਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸਵਾ ਲੱਖ ਤਾਂ ਸਮੂਹ ਵੀਰਾਂ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਗ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਵਾ ਲੱਖ ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦੇ ਦਾ ਫਲੋਹਾਰ ਦਾਸ ਨੇ ਮੁਲਤਾਨ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਬਣਾਇਆ ਜੋ ਰਲ ਮਿਲ ਕੇ ਛਕਿਆ ਛਕਾਇਆ। ਆਪ ਸੱਜਣਾਂ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਤਾਂ ਮਿੰਟਗੁਮਰੀ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੇ ਹੀ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਦਾਸ ਨੂੰ ਅੱਜ ਤਾਈਂ ਉਹ ਵਿਛੋੜੇ ਦੀਆਂ ਘੜੀਆਂ ਯਾਦ ਹਨ। ਉਹ ਨਕਸ਼ਾ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖੀਆਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਹੁਣ ਤਕ ਉਕਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪਾਰ ਵੈਰਾਗ ਬਿਰਹੁ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਭਾਈ ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਦਿਕ ਸਰਬਤ੍ਰ ਵੀਰ ਜੁਦਾ ਹੋਏ। ਆਪ ਸੱਜਣਾਂ ਦਾ ਇਹ ਦਰਸ ਮਿਲਾਪ ਭੀ ਛੇਕੜਲਾ ਦਰਸ-ਮਿਲਾਪ ਸੀ ਜੋ ਅੱਜ ਤਾਈਂ ਫੇਰ ਨਸੀਬ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਆਪਣੇ ਵੀਰਾਂ ਤੋਂ ਵਿਛੁੰਨੇ ਦਾਸ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਪਸ਼ਟ ਭਾਸ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ 'ਨਦੀਆਂ ਵਾਹ ਵਿਛੁੰਨਿਆ ਮੇਲਾ ਸੰਜੋਗੀ ਰਾਮ' ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਸ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੇ, ਕਿ ਆਤਮ ਸੰਜੋਗੀ ਵੀਰਾਂ ਦੇ ਆਤਮ ਮਿਲਾਪ ਸਦਾ ਹੀ ਬੱਝੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਦਾਸ ਦੇ ਬਿਰਹੇ ਕੁਠੇ ਹਿਰਦੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਭੀ ਆਤਮ ਬੈਰਾਗ ਭਿੰਨੀ ਉਚ-ਰੰਗੀ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿਚ ਉਭਾਰਿਆ। ਵੀਰ ਜੋ ਨਾਲ ਸਨ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਭੀ ਦਾਸ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਬੈਰਾਗ ਰੂਪੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਮੁਲਤਾਨ ਦੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਉਤਰਦੇ ਸਾਰ ਇਕ ਭਲੇ ਲੋਕ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਕਤ ਦਮੜੇ ਵਿਚੋਂ ਬਾਰਾਂ ਆਨੇ ਦਾ ਫਲ ਕੇਲਾ ਆਦਿਕ ਮੰਗਵਾ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਪੈਸਿਆਂ ਦੀ ਸਿਰ ਖਿੰਡੀ ਲੈ ਕੇ ਜਲ ਛਕਿਆ। ਇਹ ਮਾਈ ਜੀ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਦਿਤੇ ਗੱਫਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਤੀ ਭੋਜਨ ਭੀ ਅੱਜ ਛੇਕੜਲਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਜਿਸ ਨੇ ਐਸਾ ਕ੍ਰਿਤਾਰਥ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਸ਼ਚਾਤ ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਦਿਹਾੜੇ ਨਿਰਜਲ ਤੇ ਨਿਰਾਹਾਰ ਹੀ ਬਤੀਤ ਹੋਏ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਐਸਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੇਮ ਗੱਫਿਆਂ ਨੇ ਭਾਣੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਮਿਲਣਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਫੇਰ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਕਰੜੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇ ਦਿਨ, ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਹੀ ਆਉਣੇ ਸਨ। ਸੋ ਮੁਲਤਾਨ ਜੇਲ੍ਹ ਅੰਦਰ ਆ ਪੁੱਜੇ।

ਤਾਂ ਉਥੋਂ ਦਾ ਮਲੇਛ ਬ੍ਰਿਤੀ ਦਰੋਗਾ ਅਸਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸੀਸ ਨੰਗੇ ਦੇਖ ਕੇ ਸੜ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਛੇਤੀ ਟੋਪੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਰੱਖੋ। ਮੇਰੇ ਮੂੰਹੋਂ ਝਬਦੇ ਹੀ ਜੋਸ਼ ਭਰਿਆ ਕੜਾਕੇਦਾਰ ਉਤਰ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਕਿ ਖਬਰਦਾਰ! ਐਸੀ ਕੁਸ਼ਟ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸਾਡੇ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ ਜੋ ਸਾਡੇ ਧਰਮ ਤੋਂ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਭੀ ਸੁਣਨਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਐਸੀ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਜੋ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਅਸਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਸਕੇ। ਜਾਨ ਹੀਲ ਦੇਵਾਂਗੇ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਇਸ ਤਾੜਨਾ ਪੂਰਤ ਭਬਕ ਨਾਲ ਉਕਤ ਮਲੇਛ ਉਥੇ ਹੀ ਛਪਨ ਹੋ ਕੇ ਦੜਕ ਗਿਆ,

ਕੁਸਕਿਆ ਨਹੀਂ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਅੰਦਰੋਂ ਅੰਦਰੀ ਵਿਸ ਘੋਲਣ ਲੱਗਾ ਤੇ ਝਟਪਟ ਬੜੀਆਂ ਬੜੀਆਂ ਸਖਤ ਮੁਸ਼ਕਤਾਂ ਲਿਖ ਕੇ ਅਸਾਨੂੰ ਕੰਮਾਂ ਉਤੇ ਤੋਰਨ ਨੂੰ ਅਮਾਦਾ ਹੋਇਆ। ਅਸੀਂ ਆਖਿਆ, ਕੀ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਜ਼ਰਾ ਭਰ ਇਨਸਾਨਾਂ ਵਾਲੀ ਦਇਆ ਦਾ ਅੰਸ਼ ਹੈ? ਇਤਨੇ ਲੰਬੇ ਸਫਰ ਤੋਂ ਡੰਡੇ ਬੜੀਆਂ ਹਥਕੜੀਆਂ ਨਾਲ ਜਕੜੇ ਆਏ ਹਾਂ। ਕੋਈ ਆਰਾਮ ਨਹੀਂ ਲੈਣ ਦਿਤਾ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਆਦਿਕ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਸ਼ਨਾਨ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸਟੇਸ਼ਨ ਪਰ ਹੀ ਕਰ ਆਏ ਸਾਂ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਮੁਸ਼ਕਤਾਂ ਦੇਣ ਦੀ ਪੈ ਗਈ ਹੈ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਸ ਨੇ ਕੱਖ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਮਨ ਮੰਨੀਆਂ ਕਰੜੀਆਂ ਤੇ ਕਰੜੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਤਾਂ ਲਿਖ ਦਿਤੀਆਂ। ਇਤਨੇ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਦਾ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ ਨਰਾਇਣ ਦਾਸ ਨਾਮੇ ਆ ਗਿਆ, ਜੋ ਬੜਾ ਨੇਕ ਨਿਹਾਦ ਤੇ ਭਲਾ ਪੁਰਸ਼ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਅਜਬ ਤਰੀਕਾ ਇਸ ਜੇਲ੍ਹ ਅੰਦਰ ਵੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜੇ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ ਨੇ ਮੁਲਾਹਜ਼ਾ ਹੀ ਨਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਮਨ ਮੰਨੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਤਾਂ ਲਿਖ ਦੇਵੇ। ਕੀ ਜੇਲ੍ਹ ਨੂੰ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਹਾਸਲ ਹੈ? ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਹੀ ਮੁਲਾਹਜ਼ਾ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਰਾਇ ਤੋਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮੱਲੇ ਮੱਲੀ ਅਸਾਂ ਨੂੰ ਉਹੋ ਹੀ ਸਖਤ ਮੁਸ਼ਕਤਾਂ ਦਿਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜੋ ਕਿ ਦਰੋਗਾ ਖੁਦ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਅਸਾਡੇ ਟਿਕਟਾਂ ਉਤੇ ਲਿਖ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਇਹ ਲਿਖਤ ਹੁਣ ਤਕ ਟਿਕਟਾਂ ਉਤੇ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਵਜ਼ਨ 134 ਤੋਂ 108 ਪੌਂਡ ਰਹਿ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਉਪਰੋਂ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਕੜਾਕਾ ਸੀ। ਸਫਰ ਦਾ ਥਕਵਾਂ ਅਲੱਗ ਤੇ ਫੇਰ ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਗੱਫਿਆਂ ਦਾ ਭੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ 15 ਸੇਰ ਕਣਕ ਦੇ ਕੇ ਪੀਂਗੋ-ਜੋਗੀ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਵਿਰੁੱਧ ਨਰਕ ਕੋਠੜੀ ਅੰਦਰ ਪੱਕ ਕੇ ਵਾੜ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਬਾਕੀ ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ ਭੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ 15 ਸੇਰ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ 18 ਸੇਰ ਦਾਣੇ ਦੇ ਕੇ ਕੋਠੜੀਆਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਦੋ ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ ਬੰਬੇ ਗੋੜਨ ਤੇ ਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਅਤੇ ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਸਭ ਸੱਜਣ ਨਿਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਉਹਲੇ ਹੋ ਗਏ। ਦਾਸ ਅਤਿ ਨਿਰਬਲ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਚੱਕੀ ਦਾ ਪੁੜ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਭੀ ਪ੍ਰੇਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮਸ਼ਟ ਹੋ ਕੇ ਖੱਡੀ ਤੇ ਪੈ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਐਵੇਂ ਜਿਕਰ ਕਈ ਦਿਨ ਪਿਆ ਹੀ ਰਿਹਾ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਖਬਰ ਨਹੀਂ ਲਈ, ਨਾ ਇਸ਼ਨਾਨ ਵਾਸਤੇ ਅੰਦਰੋਂ ਕੱਢਿਆ, ਮਦਾਨ ਤਾਂ ਕੀ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਦਰੋਗਾ (ਸਦਾ ਨੰਦ ਖੜੀ) ਮਹਾਂ ਹਤਿਆਰਾ ਤਾਂ ਸੀ ਹੀ, ਦੂਜੇ ਕੱਟਰ ਆਰੀਆ, ਮਜ਼ਬੀ ਤਾਅਸਬ ਦਾ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਧਰਮ ਛੀਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਤੀਜੇ ਆਉਣ ਸਾਰ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਕੜਾਕੇ ਮੜਾਕੇ ਹੋ ਪਏ। ਚੌਥੇ ਹੋਰ ਖਾਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੀ ਬਦ ਸਲੂਕੀ ਦਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਸੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਜਿਸ ਦਿਨ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਵਾਰਡ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੜ ਕੇ ਇਕੱਲਾ ਮੁਸ਼ਕਤਾਂ ਲਿਖਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਇਕ ਇਕ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਸਦਦਾ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਵਾਰੀ ਆਈ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਆਖਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਬੜੇ ਅਮੀਰ ਘਰ ਦਾ ਲੜਕਾ ਹੈਂ। ਤੇਰਾ ਬਾਪ ਜੱਜ ਹੈ ਤੇ ਤੂੰ ਭੀ

ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਰਹਿ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਤੇਰੇ ਦਿਨ ਅੱਛੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੰਘ ਜਾਣਗੇ ਜੇ ਤੂੰ ਸਾਡਾ ਭੀ ਖਾਸ ਖਿਆਲ ਰਖੇਂਗਾ। ਇਸ ਦੇ ਉਤਰ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਰਮਜ਼ ਪਛਾਣ ਕੇ ਦਾਸ ਨੇ ਨਿਧੜਕ ਸੁਣਾ ਦਿਤਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਖਾਲਸਾ ਧਰਮ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ ਅੰਦਰ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੇਣਾ ਉਤਨਾ ਹੀ ਭਾਰੀ ਗੁਨਾਹ ਹੈ ਜਿਤਨਾ ਕਿ ਰਿਸ਼ਵਤ ਲੈਣ ਦਾ ਗੁਨਾਹ ਪਾਪ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਮੈਂ ਅਮੀਰ ਨਹੀਂ, ਫਕੀਰ ਹਾਂ। ਫਕੀਰ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਈਨ ਜਮਾਇਆਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਚਲਦੇ। ਫੇਰ ਤੂੰ ਵਿਚਾਰ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿਹੜੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿਚ ਆਏ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਦੁਖ ਸੁਖ ਸਮ ਕਰ ਸਹਿਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਅੱਗੇ ਹੀ ਬੜਾ ਭਾਰੀ ਰਿਣੀ ਹਾਂ ਜਿਸ ਨੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕਰਕੇ ਬੀ. ਏ. ਤਕ ਮੈਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਪਰੰਤੂ ਮੈਂ ਇਸ ਦਾ ਅਜਰ ਕੁਛ ਭੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਿਆ। ਫੇਰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਰੁਪਏਆਂ ਦਾ ਖਰਚ ਮੇਰੇ ਨਮਿਤ ਇਸ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾਹਕ ਹੋਰ ਤਕਲੀਫ਼ ਦੇ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਹੋਰ ਭੀ ਭਾਰੂ ਬਣਾਂ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਹਤਰ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣਾ ਭਾਰ ਆਪ ਹੀ ਝੱਲਾਂ ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਫਸੀਆਂ ਆਪੇ ਹੀ ਨਬੇੜਾਂ। ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਇਹ ਰਮਜ਼ ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਛਡਣੀ ਬਲਕਿ ਕਿਸੇ ਭੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਦੇ ਪੁਲੀਟੀਕਲ ਸੱਜਣ ਨੂੰ ਇਹ ਬੁਝਾਰਤ ਨਹੀਂ ਪਾਉਣੀ। ਇਹ ਤਰਦਾ ਤਰਦਾ ਜਵਾਬ ਸੁਣ ਕੇ ਤਾਮਤੜੁਕ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਆਖਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਅੱਛਾ ਤੇਰੀ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਤੌਰ ਨੂੰ ਭੀ ਦੇਖ ਲਊਂ। ਇਹ ਕਾਰਨ ਸਨ ਕਿ ਸਖਤੀਆਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਦਾਸ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਕਈ ਦਿਨ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸਾਰ ਹੀ ਨਾ ਲਈ ਕਿ ਕਉਣ ਕੁੱਤਾ ਅੰਦਰ ਸੁੱਟ ਕੇ ਤਾੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਓੜਕ ਇਕ ਦਿਨ ਮੈਨੂੰ ਅਚਨਚੇਤ ਆਣ ਟੁੰਬਿਆ ਕਿ ਚਲੋ ਤੁਮ੍ਹਾਰੀ ਪੇਸ਼ੀ ਹੈ। ਲੈ ਗਏ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਸੁਪ੍ਰੰਟੈਂਡੈਂਟ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਸੁਪ੍ਰੰਟੈਂਡੈਂਟ ਬੋਲਿਆ - ਇਤਨਾ ਦਿਨ ਹੋ ਗਿਆ, ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਆ?

ਦਾਸ ਨੇ ਆਖਿਆ - ਇਤਨੇ ਦਿਨ ਹੋ ਗਏ ਮੇਰੇ ਖਾਣ ਪਾਨ, ਇਸ਼ਨਾਨ ਆਦਿਕ ਦੀ ਬਾਬਤ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਹੁਣ ਤੀਕ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਨਹੀਂ, ਮੁਸ਼ੱਕਤਾਂ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਪਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਕੀ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਮਿਲੀ ਹੈ ਜਾਂ ਆਪ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲਈ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਜਿਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਮੈਂ ਆਪ ਨੂੰ ਹੁਣ ਦਿਸ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, 15 ਸੇਰ ਪੀਸਣ ਦੀ ਸਖਤ ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਮੈਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ? ਕੀ ਮੇਰੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਵਾਰੰਟਾਂ ਅੰਦਰ ਚੱਕੀ ਆਦਿਕ ਦੀ ਸਖਤ ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਦਰਜ ਹੈ? ਕੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਮਰ ਭਰ ਦੀ ਟ੍ਰਾਂਸਪੋਰਟੇਸ਼ਨ (ਦੇਸ ਨਿਕਾਲੇ) ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸਖਤ ਮੁਸ਼ੱਕਤਾਂ ਦੀ ਵਾਰੰਟੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਹੁਕਮ ਅਧਿਕਾਰ ਆਪ ਨੂੰ ਹੈ?

ਇਸ ਪਰ ਸੁਪ੍ਰੰਟੈਂਡੈਂਟ ਨੇ ਕੁਛ ਮਿੰਟ ਤਾਂ ਇਕ ਹੈਰਤ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਵਿਚ ਚੁੱਪ ਵੱਟੀ ਰੱਖੀ। ਫੇਰ (ਜੇਲਰ ਨੂੰ ਸਨਮੁਖ ਹੋ ਕੇ)

ਬੋਲਿਆ - 'ਇਸ ਕੋ ਖਾਣਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਾ?'

ਜੇਲਰ ਬੋਲਿਆ - ਹਜ਼ੂਰ! ਹਰ ਰੋਜ਼ ਜਾਤਾ ਰਹਾ ਮਗਰ ਯਿਹ ਆਮ ਲੰਗਰ ਖਾਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹਤੇ।

ਸੁਪ੍ਰੰ. - (ਮੈਨੂੰ ਸੋਹੇਂ ਹੋ ਕੇ) ਕਿਆ ਤੁਮ ਖਾਸ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਮਾਂਗਤੇ ਹੋ? ਯਿਹ ਘਰ ਕੀ ਬਾਤ ਨਹੀਂ, ਜੇਲ੍ਹਖਾਨਾ ਹੈ।

ਦਾਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਖਾਸ ਆਮ ਦਾ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਖਿਆਲ ਨਹੀਂ। ਹਾਂ ਜਦ ਤਕ ਮੇਰੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸੂਲਾਂ, ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਜਿਆ ਹੋਇਆ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗਾ, ਮੈਂ ਕਦਾਚਿਤ ਅੰਗੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।

ਸੁਪ੍ਰੰਟੈਂਡੈਂਟ - ਜੇਲ੍ਹ ਮੇਂ ਕੋਈ ਧਰਮ ਨਹੀਂ ਚਲਤਾ, ਜੋ ਮਿਲਤਾ ਹੈ ਖਾਓ, ਵਰਨਾ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲੇਗੀ।

ਦਾਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਰਮ, ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਨਾਲੋਂ ਪਿਆਰਾ ਹੈ। ਜਾਨ ਰੱਖਣ ਦੀ ਖਾਤਰ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਨਿਭਾਇਆ ਧਰਮ ਨਹੀਂ ਤੋੜਾਂਗਾ। ਆਪ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਹੈ, ਜੋ ਸਲੂਕ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਰੋ।

ਸੁਪ੍ਰੰਟੈਂਡੈਂਟ - ਜਾਓ, ਇਸ ਕੋ ਉਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦੋ ਔਰ ਇਸ ਕਾ ਖੂਬ ਅੱਛੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਗ੍ਹਾ ਬਾਨੀ ਰੱਖੋ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਸਚਾਤ ਦਾਸ ਨੂੰ ਕੋਠੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤਾੜ ਕੇ ਸਖਤ ਪਹਿਰੇ ਲਾ ਦਿਤੇ ਕਿ ਸਿਵਾਇ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ ਅਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਪਾਸ ਨਾ ਫਟਕਣਾ ਪਾਏ। ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ ਬਹੁਤ ਭਲਾ ਲੋਕ ਸੀ ਅਤੇ ਰੱਬ ਦੇ ਭੈ ਵਾਲਾ ਪੁਰਸ਼ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਪੂਰੀ ਇਨਸਾਨੀਅਤ, ਸੰਜੀਦਗੀ ਤੇ ਬੜੀ ਨਰਮੀ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਗੱਬਲਾਤ ਕੀਤੀ ਜੋ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਵਰਨਣ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ ਕਿਤੇ ਫੇਰ ਅਲਹਿਦਾ ਤੌਰ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਜਾਊ। ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਹ ਮੰਨ ਗਿਆ ਕਿ ਮੇਰੇ ਉਜ਼ਰ ਮਾਕੂਲ ਹਨ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਮਜਬੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਬਲਕਿ ਸੁਪ੍ਰੰਟੈਂਡੈਂਟ ਪਾਸ ਲਗਾਤਾਰ ਦਾਸ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਕੀਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਵੇਂ ਰੁਖੀ ਮਿੱਸੀ ਖਾਧ ਖੁਰਾਕ ਮਿਲਦੀ ਰਹੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਉਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਵਾਦਾਂ ਦੇ ਅਨੰਦ ਦਾ ਕੋਈ ਖਿਆਲ ਹੈ। ਕੇਵਲ ਧਰਮ ਪ੍ਰਤੱਗਿਆ ਪਾਲਣ ਦਾ ਪੂਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ ਦੀ ਇਕ ਨਾ ਮੰਨੀ ਗਈ ਬਲਕਿ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਭੁੱਖਾ ਮਰਨ ਦਿਓ। ਉਸ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਦਾਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਆ ਕੇ ਨਹੀਂ ਸਤਾਇਆ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸਾਰ ਲਈ। ਕੇਵਲ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ ਦੇ ਵਕਤ ਰੋਜ਼ ਆਉਂਦਾ ਤੇ ਮੇਰੀ ਨਬਜ਼ ਦੇਖ ਕੇ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਜਦ ਕਦੇ ਮੈਨੂੰ ਸੁਰਤ ਸੋਝੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਕੁਛ ਹਮਦਰਦੀ ਦੇ ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਭੀ ਕਰ ਜਾਂਦਾ। ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਭਜਨ ਅਭਿਆਸ ਵਿਚ ਮਗਨਾਨੰਦ ਦੇਖਦਾ ਤਾਂ ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਦੇਖ ਕੇ ਹੀ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਮੈਨੂੰ ਸਾਵਧਾਨ ਦੇਖ ਕੇ ਭਜਨ ਪ੍ਰਥਾਇ ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਭੀ ਪੁਛਦਾ ਅਤੇ ਸੋਹਣੀ ਜਗਿਆਸਾ ਭਰੀ ਵੈਰਾਗਤਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਬਣ ਆਈ।

ਖਾਸ ਪਹਿਰੇ ਸਿਰ ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਹਮਦਰਦੀ ਜਤਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਪਰੰਤੂ ਇਤਨੀ ਹੱਲਾ ਸ਼ੇਰੀ ਮੈਨੂੰ ਰੋਜ਼ ਦੇ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਪ੍ਰਣ ਤੁਝਾ ਕੇ ਰਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵਾਂਗਾ ਅਤੇ ਜਿਥੇ ਤੀਕ ਬਣ ਸਕਿਆ, ਤੇਰੀ ਪ੍ਰਤੀਗਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਤੇਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਾਂਗਾ। ਇਕ ਦਿਨ ਆਪਣੇ ਜਾਣੇ ਇਕ ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ ਸਿੱਖ ਤੋਂ ਸਾਬੁਦਾਣਾ ਬਣਵਾ ਕੇ ਲਿਆਇਆ ਅਤੇ ਬੜੀ ਅਧੀਨਗੀ ਸਹਿਤ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਹ ਆਪ ਛਕੋ। ਦਾਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪ ਨੇ ਤਾਂ ਆਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਗਿਆ ਦਾਸ ਦੀ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਤੁਝਾਉਗੇ, ਇਹ ਤਾਂ ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ। ਇਸੇ ਤੋਂ ਹੀ ਪੁਛੋ। ਉਸ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਉਪਰ ਸਚਾਈ ਦਾ ਐਸਾ ਸਾਇਆ ਪਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਤਿਤ ਕਰਮ ਇਕ ਇਕ ਗਿਣ ਕੇ ਸੁਣਾ ਦਿਤੇ। ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ ਤਾਂ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਪਰ ਛੋਟਾ ਡਾਕਟਰ ਓਹੋ ਸਾਬੁਦਾਣਾ ਅੰਦਰ ਰੱਖ ਕੇ ਚਲਿਆ ਗਿਆ, ਜੋ ਚੱਕ ਕੇ ਝਾੜੂ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੇ ਖਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਕੋਲੀ ਚਟਮ ਕਰਕੇ ਮੁੜ ਕੇ ਫੇਰ ਆਏ। ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰ ਦਿਤੀ ਕਿ ਸਾਬੁ ਦਾਣਾ ਇਸ ਨੇ ਖਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਛੋਟਾ ਡਾਕਟਰ ਖੁਸ਼ੀ ਖੁਸ਼ੀ ਭੰਜਾ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ ਪਾਸ ਗਿਆ। ਉਹ ਭੀ ਦੌੜਿਆ ਆਇਆ। ਮੈਂ ਅਗਾਹਾਂ ਆਪਣੇ ਅਨੰਦ ਵਿਚ ਮਸਤ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਕੁਛ ਦੇਰ ਬੈਠਾ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਅੱਖ ਖੁਲ੍ਹੀ। ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਸਾਬੁ ਦਾਣਾ ਖਾ ਲੀਤਾ? ਦਾਸ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਜਦ ਦੇ ਆਪ ਗਏ ਹੋ, ਮੈਨੂੰ ਤੇ ਕੁਛ ਭੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਫੇਰ ਕੋਈ ਸਾਬੁ ਦਾਣਾ ਲੈ ਕੇ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਆਇਆ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਛੋਟਾ ਡਾਕਟਰ ਨਾਲ ਸੀ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮੈਂ ਇਥੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਪਾਸ ਛੱਡ ਗਿਆ ਸੀ। ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਖਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਤਾਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਜੀ! ਇਕ ਬੁਰਕੀ ਚੁਕ ਕੇ ਖਾਣ ਲਗਾ ਸੀ ਤਾਂ ਏਸ ਤੋਂ ਖਾਧੀ ਨਾ ਗਈ, ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ ਚੁਹੜੇ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿਓ। ਚੁਹੜੇ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਭੀ ਮੁਕਰ ਗਿਆ ਤੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਭੀ ਆਖਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਕੋਈ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਆਪ ਖਾ ਗਿਆ ਹੋਊ। ਦਾਸ ਨੇ ਕਹਿ ਕਹਾ ਦਰ ਗੁਜ਼ਰ ਕਰਾਇਆ ਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦਾ ਖਹਿੜਾ ਛੁੜਾਇਆ। ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਝਾੜੂ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਭੀ ਅੰਦਰ ਆਉਣੋਂ ਹਟਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ।

ਗੱਲ ਕੀ ਰੋਜ਼ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ ਦੋ ਵਾਰੀ ਆਵੇ ਤੇ ਦੇਖ ਕੇ ਚਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਮੇਰੀ ਅੰਤੀਵੀ ਆਤਮਾ ਅਨੰਦੀ ਦਲਾ ਦਿਨੋ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਦੇ ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਵਧਦੀ ਰਹੀ। ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਦ ਪੂਰੇ ਚਾਲੀ ਦਿਨ ਬਤੀਤ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਰੋਲਾ ਪੈ ਗਿਆ ਕਿ ਸੁਪ੍ਰੰਟੈਂਡੈਂਟ ਨੇ ਦਾਸ ਨੂੰ (ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ) ਭੁੱਖਾ ਰੱਖ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਤਾਂ ਸੁਪ੍ਰੰਟੈਂਡੈਂਟ ਨੂੰ ਪਏ ਪਿੱਸੂ ਅਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ ਕਿ ਜਬਰਨ ਰਬੜ ਦੀ ਨਲਕੀ ਦੁਆਰਾ ਖਾਣਾ ਖੁਆਇਆ ਜਾਏ।

‘ਚਲਦਾ’

(ਪੰਨਾ 5 ਦੀ ਬਾਕੀ)

**ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਰਸੁ ਆਪਿ ਹੈ ਆਪੇ ਹਰਿ ਰਸੁ ਹੋਇ॥
ਆਪਿ ਦਇਆ ਕਰਿ ਦੇਵਸੀ ਗੁਰਮੁਖਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਚੋਇ॥
ਸਭੁ ਤਨੁ ਮਨੁ ਹਰਿਆ ਹੋਇਆ
ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਵਸਿਆ ਮਨਿ ਸੋਇ॥ ਪੰਨਾ - 41**

ਸੋ ਇਹ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਰਸ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚਖ ਲਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਮਨ ਅ-ਮਨ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਗੜ੍ਹਦ ਹੋ ਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਮਾਈ ਕਰ ਲਈ। ਹੁਣ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ, ‘ਮੈਂ’ ‘ਤੂੰ’ ਬਣ ਗਈ ਤੇ ‘ਤੂੰ’ ‘ਮੈਂ’ ਬਣ ਗਈ। ਕੌਣ ਪਰਖੇ, ਕਿਸ ਨੂੰ ਵਿਹਲ ਹੈ ਇਸ ਰਸ ਵਿਚੋਂ ਵਖਰਾ ਹੋਣ ਦੀ।

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਛੱਡ ਦੇਵੋ ‘ਮੈਂ’ ਭਾਵੇਂ, ਅਤੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰੋ ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਫਿਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਜੁਗ ਬੀਤ ਗਏ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਲੜ ਲਾਵੋ -

**ਆਪੁ ਤਿਆਗਿ ਬਿਨਤੀ ਕਰਹਿ ਲੇਹੁ ਪ੍ਰਭੁ ਲੜਿ ਲਾਇ॥
ਪੰਨਾ - 135**

ਜਿਹੜੇ ਲੜ ਲਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਉਹ ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਵਿਛੜਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਹੋਰ ਉਸ ਦੇ ਵਰਗਾ ਕੋਈ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਸੱਚ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਹੀ ਆਪ ਹੈ, ਉਸ ਬਿਨ ਦੂਜਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ।

**ਆਪੁ ਤਿਆਗਿ ਬਿਨਤੀ ਕਰਹਿ ਲੇਹੁ ਪ੍ਰਭੁ ਲੜਿ ਲਾਇ॥
ਜੋ ਹਰਿ ਕੀਤਿ ਮਿਲਾਈਆ ਸਿ ਵਿਛੁੜਿ ਕਤਹਿ ਨ ਜਾਇ॥
ਪ੍ਰਭੁ ਵਿਣੁ ਦੂਜਾ ਕੋ ਨਹੀ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਸਰਣਾਇ॥
ਅਸੁ ਸੁਖੀ ਵਸੰਦੀਆ ਜਿਨਾ ਮਇਆ ਹਰਿ ਰਾਇ॥
ਪੰਨਾ - 135**

ਸੋ, ਸੁਖੀ ਵਸਦੇ ਹਨ ਉਹ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੋ ਗਈ। ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਮੈਂ ਭੁੱਲਿਆ ਹਾਂ, ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ ਬੀਤ ਗਿਆ-

**ਬਹੁਤ ਜਨਮ ਬਿਛੁਰੇ ਥੇ ਮਾਧਉ ਇਹੁ ਜਨਮੁ ਤੁਮਾਰੇ ਲੇਖੇ॥
ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਆਸ ਲਗਿ ਜੀਵਉ ਚਿਰ ਭਇਓ ਦਰਸਨੁ ਦੇਖੇ॥
ਪੰਨਾ - 694**

ਕਿੰਨਿਆਂ ਰੂਪਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਮੈਂ ਘੁਮੇਟਣੀਆਂ ਖਾਧੀਆਂ, ਕੋਈ ਗਿਣ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਕੀ-ਕੀ ਮੈਂ ਬਣਦਾ ਰਿਹਾ, ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਮੈਂ ਸਰੀਰ ਧਾਰਦਾ ਰਿਹਾ -

**ਕਈ ਜਨਮ ਭਏ ਕੀਟ ਪਤੰਗਾ॥
ਕਈ ਜਨਮ ਗਜ ਮੀਨ ਕੁਰੰਗਾ॥
ਕਈ ਜਨਮ ਪੰਖੀ ਸਰਪ ਹੋਇਓ॥
ਕਈ ਜਨਮ ਹੋਵਰ ਬ੍ਰਿਖ ਜੋਇਓ॥ ਪੰਨਾ - 176**

ਹੁਣ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ! ਮੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਬਣਾ ਲੈ, ਮੈਨੂੰ ਮੇਲ ਐਸਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਿਹੜਾ ਹਸੀਦਿਆਂ, ਖੇਲੀਦਿਆਂ, ਪਹਿਨੀਦਿਆਂ, ਖਾਵੀਦਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਜੁਗਤ ਦੱਸ ਕੇ ਮੇਲ ਕਰਾ ਦੇਵੇ -

**ਨਾਨਕ ਸਤਿਗੁਰਿ ਭੇਟਿਐ ਪੂਰੀ ਹੋਵੈ ਜੁਗਤਿ॥
ਹਸੀਦਿਆ ਖੇਲੀਦਿਆ ਪੈਨੀਦਿਆ ਖਾਵੀਦਿਆ ਵਿਚੇ ਹੋਵੈ ਮੁਕਤਿ॥
ਪੰਨਾ - 522**

ਹਿਮਾਲੀਅਨ ਯੋਗੀ ਦਾ ਸੰਗ (Walking With Himalayan Master)

ਡਾ. ਜਸਟਿਨ ਓਬਰਾਇਨ
ਅਨੁਵਾਦਕ - ਡਾ. ਬੀਬੀ ਤੇਜਿੰਦਰ ਮਲਹੋਤਰਾ

ਸ਼੍ਰਾਸ

ਦਿਨ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਪੰਜ ਤੋਂ ਦੱਸ ਮਿੰਟ ਲਈ ਸ਼ਵਾਸਨ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰੋ। ਸਿੱਧੇ ਲੇਟੇ, ਪੈਰ ਦੂਰ ਦੂਰ ਰੱਖੋ, ਲੱਤਾਂ ਵਖਰੀਆਂ ਕਰਕੇ ਰੱਖੋ। ਬਾਹਵਾਂ ਸਿੱਧੀਆਂ ਦੂਰ, ਹਥੇਲੀਆਂ ਉਪਰ ਵਲ, ਹੱਥਾਂ ਦੀਆਂ ਉਂਗਲੀਆਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਿਸਲ ਹੋਣ। ਸਿਰ ਬਿਲਕੁਲ ਦਰਮਿਆਨ ਵਿਚ, ਸਾਰਾ ਸਰੀਰ ਇਕ ਤਰਤੀਬ ਵਿਚ ਹੋਵੇ। ਜਦੋਂ ਸ਼ਵਾਸਨ ਵਿਚ ਲੇਟੇ, ਟੱਟੀ ਪਿਸ਼ਾਬ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਨੂੰ ਸੰਗੋੜ ਲਵੋ ਤਾਂ ਜੋ ਉਥੇ ਦੇ ਪੱਥੇ ਢਿੱਲੇ ਨਾ ਰਹਿਣ। ਇਸ ਨੂੰ ਅਸਵਿਨੀ ਮੁਦਰਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਪਾਨ ਵਾਯੂ ਦੇ ਬਹਾਅ ਵਿਚ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗੀ। ਬੜੇ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਤੇ ਹੌਲੀ ਜਿਹੀ ਪੇਟ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਕਰੋ, ਆਪਣਾ ਹੱਠ ਵੀ ਪੀਚ ਲਵੋ, ਨਾਸਿਕਾ ਰਾਹੀਂ ਸਾਹ ਬਾਹਰ ਕੱਢੋ, ਫੇਰ ਪੇਟ ਨੂੰ ਢਿੱਲਾ ਛੱਡੋ, ਕੋਈ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਲਗਾਓ ਤੇ ਸ਼੍ਰਾਸ ਅੰਦਰ ਕਰੋ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਪੇਟ ਅੰਦਰ ਕਰਦੇ ਹੋ ਉਸ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਪੱਥੇ ਅੰਦਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, diaphragm ਵੀ ਅੰਦਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। Diaphragm ਦੇ ਧੱਕੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਫੇਫੜੇ ਅੰਦਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਨਾਲ ਕਾਰਬਨ ਡਾਈਆਕਸਾਈਡ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਹੌਲੀ ਜਿਹੀ ਸ਼੍ਰਾਸ ਅੰਦਰ ਕਰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ diaphragm ਵੀ ਨਿਸਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿੰਨਾਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਕੱਢੋ, ਜਿੰਨਾਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅੰਦਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਰੋ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਸ ਵਾਰੀ ਕਰੋ। ਆਪਣੇ ਧਿਆਨ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰਾਸ ਨਾਲ ਜੋੜੋ।

ਸ਼੍ਰਾਸ ਬੈਰੋਮੀਟਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਤਰ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਦੇਖੋਗੇ ਜਦੋਂ ਤੁਹਾਡੇ ਸ਼੍ਰਾਸ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਆ ਰਹੇ ਹੋਣ, ਡੂੰਘੇ ਹੋਣ, ਕੋਈ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਰਾਮ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਤੁਸੀਂ ਦੇਖੋਗੇ, ਅਨੁਭਵ ਕਰੋਗੇ, ਤੁਸੀਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁਖ ਆਰਾਮ ਤੇ ਅਨੰਦ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਹੋ।

ਆਧੁਨਿਕ ਕਰਮਾਤਾਂ

ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਸਾਲ 1973 ਦੇ ਦਿਨ ਬੀਤਦੇ ਗਏ, ਥਰੀਸਾ ਤੇ ਮੈਂ ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਕੰਮ ਲੱਗੇ ਰਹੇ। ਥਰੀਸਾ ਇਕ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੀ ਰਹੀ। ਮੈਂ ਲੇਇਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਕੋਲ ਅਸੀਂ ਰਾਤ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ ਤੇ ਐਤਵਾਰ ਜਾਂਦੇ ਸਾਂ ਜਦੋਂ ਵੀ ਉਹ ਉਥੇ ਹੁੰਦੇ। ਮੈਂ ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਸਵਾਮੀ

ਜੀ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਹੁਣ ਵਧੇਰੇ ਲੋਕੀ ਆਉਂਦੇ। ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕੀ ਦੀਕਸ਼ਾ ਲੈ ਰਹੇ ਸੀ, ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕੀ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਹਿਮਾਲੀਆ ਇਨਸਟੀਚਿਊਟ ਤੋਂ ਭੇਜੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਖਰੀਦ ਰਹੇ ਸੀ, ਕਈਆਂ ਨੇ ਸੰਸਥਾ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਸੁਪਨੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਚੰਗੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਥੇ ਹਰ ਪੱਧਰ ਦੇ ਲੋਕ ਆ ਕੇ ਸੰਤਾਂ ਮਹਾਤਮਾ ਦੀ ਫਿਲੋਸਫੀ ਬਾਰੇ ਜਾਣ ਸਕਣ। ਉਹ ਸਾਰੀ ਸਿਖਿਆ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੀ ਪਰ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਾਇਆ ਕਿ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਹੁਣ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ, ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ।

ਮੇਰੀ ਇਕ ਚਿੰਤਾ ਸੀ, ਥਰੀਸਾ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਖਤ ਪੇਟ ਦਰਦ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਡਾਕਟਰ ਉਸ ਲਈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਸਾਡੇ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਬੜੇ ਹੀ ਸੰਕੋਚ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੋਰ ਟੈਸਟ ਕਰਾਉਣੇ ਪੈਣਗੇ ਤੇ ਜਲਦੀ ਹੀ ਕਰਾਉਣੇ ਪੈਣਗੇ ਪਰ ਥਰੀਸਾ ਨੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਪਾ ਕੇ ਕਿਹਾ, ਮੈਂ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਦੇ ਲੈਕਚਰ ਤੇ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ। ਉਸ ਨੇ ਜ਼ਿੱਦ ਕੀਤੀ।

ਅਸੀਂ ਦੋਨੋਂ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵਿਚ ਹੀ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ ਕਿਉਂਕਿ ਕਮਰਾ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਪੌੜੀਆਂ ਉਤਰ ਕੇ ਆਏ, ਉਹ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੇ ਹੀ ਉਤਰ ਰਹੇ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਥਰੀਸਾ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚੇ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਹੇ ਟਰੀ; ਏਨਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹੀ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਪੇਟ ਵਿਚ ਮੁੱਕਾ ਮਾਰਿਆ।

ਥਰੀਸਾ ਦੀ ਤਾਂ ਜਾਨ ਹੀ ਨਿਕਲ ਗਈ। ਐਨਾ ਕਰਕੇ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਜਾ ਕੇ ਪ੍ਰਵਚਨ ਕਰਨ ਲਗ ਗਏ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਯੋਗੀਆਂ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਧੀਰਜ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੂੰ ਉਹ ਮੁੱਕਾ ਮਾਰਦੇ ਦੇਖਿਆ, ਮੈਂ ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਗੁੱਸੇ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕੀਤਾ ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ, ‘ਚੁੱਪ’। ਪ੍ਰਵਚਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਜਸਟੀ ਥਰੀਸਾ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰ ਕੋਲ ਸਵੇਰੇ ਜ਼ਰੂਰ ਲੈ ਜਾ।”

ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਅਸੀਂ ਹਸਪਤਾਲ ਗਏ, ਥਰੀਸਾ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਟੈਸਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪਰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਨਿਕਲਿਆ। ਸੱਚ ਪੁਛੋ ਤਾਂ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਦੇ ਉਸ ਮੁੱਕੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਥਰੀਸਾ ਨੂੰ ਕਦੀ ਪੇਟ ਦਰਦ ਹੋਈ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਅਚੰਭੇ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਕਦੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਦਸਦੇ ਕਿਵੇਂ ਉਹ ਰੋਗੀਆਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਬੜੀਆਂ ਹੀ ਸੂਖਮ ਤੇ ਅਤਿ ਡੂੰਘੀਆਂ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਇਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਕੀ ਹਨ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ?

ਇਕ ਦਿਨ ਐਨ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਭੈਣ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਦਾ ਲੈਕਚਰ ਸੁਣਨ ਸ਼ਿਕਾਰੋ ਗਈਆਂ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਪੌੜੀਆਂ ਉਤਰ ਰਹੇ ਸੀ, ਐਨ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, “ਸਵਾਮੀ ਜੀ! ਸਾਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪਿਆਰ ਦਿਖਾਉ। ਐਨਾ ਕਹਿ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਕੈਮਰਾ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਵਲ ਕਰ ਦਿਤਾ।

ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਮੁਸਕਰਾਉਣ ਲਗ ਪਏ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਕੈਮਰੇ ਦੀ ਗੋਲੀ ਨੂੰ ਧੁਆਇਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਦਾ ਸਿਰ ਫੋਟੋ ਵਿਚ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਐਨੇ ਫੋਟੋ ਸੁੱਟਣ ਲੱਗੀ ਸੀ। ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਹ ਤੋਹਫਾ ਦਿਤਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਤੁਸੀਂ ਮੰਗਿਆ ਸੀ।

ਐਨ ਨੇ ਫੋਟੋ ਦੇਖੀ ਤੇ ਜਾਣਿਆ ਕਿ ਫੋਟੋ ਵਿਚ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਦੀ ਛਾਤੀ ਸਾਫ ਆਈ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਚਮਕਦੀ ਗੋਲ ਟਿੱਕੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਸੀ ਜਿਹੜੀ ਦਿਲ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਰਹੀ ਸੀ।

ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਹੌਲੀ ਜਿਹੇ ਆਏ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਤੁਸੀਂ ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਰਹੇ? ਇਹ ਤੁਹਾਡੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਚਮਕ ਰਿਹਾ ਹੈ।”

ਇਹ ਫੋਟੋ ਐਨ ਲਈ ਇਕ ਕੀਮਤੀ ਯਾਦ ਬਣ ਗਈ ਤੇ ਜਦੋਂ ਤਕ ਉਹ ਜੀਉਂਦੀ ਰਹੀ, ਉਹ ਫੋਟੋ ਉਸ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਪਰਸ ਵਿਚ ਰੱਖੀ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਦਿਖਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਖਦੀ। ਪਿਛੋਂ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਵਧਾ ਲਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਫੋਟੋ ਵਿਚ ਆ ਸਕੇ। ਇਹ ਗੱਲ ਮੈਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਵਿਗਿਆਨਕ ਪੱਖੋਂ ਠੀਕ ਲੱਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਸੰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋ ਦੇਖਦੇ ਹੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਛੇ ਔਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਕ ਚੱਕਰ ਬਣਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦਿਤਾ ਸੀ ਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਬਾਤ ਵੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਫੋਟੋ ਵੀ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਫੋਟੋ ਰੱਖ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ।

ਇਕ ਹੋਰ ਬੜੀ ਹੀ ਅਸਚਰਜ ਘਟਨਾ ਸ਼ਿਕਾਰੋ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀ। ਇਕ ਮੇਰਾ ਮੰਤਰੀ ਮਿਤਰ ਤੇ ਮੈਂ, ਅਸੀਂ ਦੋਨੋਂ ਹੀ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਦੇ ਲੈਕਚਰ ਦੀ ਫਿਲੋਸਫੀ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਵੀ ਓਨਾ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੈਕਚਰਾਂ ਵਿਚ, ਫਿਲੋਸਫੀ ਵਿਚ ਰੁਚੀ ਰਖਦਾ ਸੀ ਜਿੰਨੀ ਮੈਂ। ਅਸੀਂ ਦੋਨੋਂ ਯੋਗ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਨੂੰ ਇਸਾਈ ਪਰੰਪਰਾ ਨਾਲ ਮੇਲ ਕੇ ਦੇਖਦੇ ਰਹੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਪਿਛੇ ਕਰਦੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਰੋਚਕ ਲਗਦਾ। ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ

ਆਪਣਾ ਇਕ ਭਾਵਕ ਅਨੁਭਵ ਦੱਸਿਆ ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਨੂੰ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਦੇ ਆਸ਼ਰਮ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਸਦਾ ਇਹੋ ਹੀ ਭੁੱਖ ਲੱਗੀ ਰਹੀ ਕਿ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਰਾਮਾਤ ਕਰਕੇ ਦਿਖਾਉਣ। ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਉਸ ਨੂੰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਕਹਿੰਦੇ ਰਹੇ, ਹਾਂ, ਕਰਾਂਗੇ, ਕਰਾਂਗੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦੇ ਕਰਦੇ ਦਿਨ, ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਹਫ਼ਤੇ, ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਲੰਘ ਗਏ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਧੀਰਜ ਦੀ ਹੱਦ ਹੋ ਗਈ। ਉਹ ਇਸ ਹੱਦ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਕਿ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦੇਵੇ ਕਿ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਚੁੱਪ ਕਰ ਜਾਵੋ ਜਾਂ ਕਰਕੇ ਦਿਖਾਓ। ਪਰ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਹਰ ਵਾਰੀ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ, ਛੇਤੀ ਹੀ ਕਰਾਂਗਾ।

ਇਕ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਦਾ ਟੈਲੀਫ਼ੋਨ ਆਇਆ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਦੇ ਫਲੈਟ ਆ ਜਾਓ। ਉਸ ਨੇ ਸਭ ਕੁਝ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਛੱਡ ਦਿਤਾ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਗੱਡੀ ਚਲਾ ਕੇ ਗਿਆ, ਪੁਲਿਸ ਦੇਖਦੀ ਹੀ ਰਹਿ ਗਈ।

ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਿਹਾ ਤੇ ਕਮਰੇ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਬੈਠਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਆਪਣੇ ਮੋਢਿਆਂ ਤੋਂ ਸ਼ਾਲ ਉਤਾਰ ਕੇ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਮੋਢਿਆਂ ਤੇ ਪਾ ਦਿਤੀ।

ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਸ਼ਾਸ਼ਾਂ ਤੇ ਧਿਆਨ ਦਿਓ ਤੇ ਡਾਇਫਰਮੈਟਿਕ ਸ਼ਾਸ ਲਵੋ ਤੇ ਆਪਣੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਬੈਠੋ ਜਿਵੇਂ ਰੋਜ਼ ਬੈਠਦੇ ਹੋ।

ਬੋੜੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਪੁਛਿਆ, ਕਿਵੇਂ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਕੁਝ ਸੁਣ ਰਿਹਾ ਹੈ?

ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਗ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾਲ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਾ ਕੇ ਦੇਖੋ ਕਿ ਨਾਲ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜਾਂ ਹਾਲ ਵਿਚ ਕੋਈ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਸੇਵਕ ਨੇ ਆ ਕੇ ਦੱਸਿਆ ਉਥੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਥੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਮੰਤਰੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਆਇਸ ਕਰੀਮ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹੋਣ, ਦੋ ਨੂੰ ਮੈਂ ਪਛਾਣਦਾ ਵੀ ਹਾਂ ਉਹ ਬੀਬੀਆਂ ਸੀ, ਇਕ ਆਈਸ ਕਰੀਮ ਮੰਗ ਰਹੀ ਸੀ ਦੂਸਰੀ ਚੌਕਲੇਟ ਚਿਪ ਮੰਗ ਰਹੀ ਸੀ।

ਬੱਸ ਐਨਾ ਹੀ ਕਾਫੀ ਹੈ, ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਸ਼ਾਸ ਲੈਣਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖੋ ਤੇ ਸ਼ਾਲ ਹੁਣ ਉਤਾਰ ਦਿਓ।

ਮੰਤਰੀ ਫਰਸ਼ ਤੇ ਬੈਠੇ ਰਹੇ - ਬੜੇ ਹੀ ਬਿਹਬਲ ਤੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਉਥੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਟੈਲੀਫੋਨ ਕੀਤਾ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਮੈਂ ਸਵਾਮੀ ਬੋਲ ਰਿਹਾ, ਕੁਝ ਮਿੰਟ ਪਹਿਲਾਂ ਤੁਸੀਂ ਕਿਥੇ ਸੀ? ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਕੌਣ ਸੀ? ਫੇਰ ਤੁਸੀਂ ਕਿਹੜੀ ਆਈਸ ਕਰੀਮ ਚੁਣੀ?

ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਸਾਰਾ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਮੇਰੇ ਮਿਤਰ ਨੂੰ ਸੁਣਾਇਆ, ਦੇਖੋ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਨੇ ਉਹ ਸੁਣਿਆ ਜਿਹੜਾ ਤਿੰਨ ਮੀਲ ਦੂਰ ਆਈਸ ਕਰੀਮ ਪਾਰਲਰ ਤੇ ਹੋਇਆ।

ਇਸ ਸਾਰੇ ਅਨੁਭਵ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਮਿਤ੍ਰ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ। ਉਹ ਕਾਫੀ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਘਰ ਛੱਡ ਕੇ ਗਏ। ਉਹ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਉਹ ਥਾਵਾਂ ਦੇਖਦਾ ਰਿਹਾ ਜਿਥੋਂ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਉਸ ਨੇ ਸੁਣੀ। ਉਸ ਦਾ ਸਰੀਰ ਉਪਰ ਥੱਲੇ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਰਾਤ ਤਕ ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਹੀ ਹਾਲ ਰਿਹਾ, ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ ਉਠ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਸਰੀਰ ਸਾਧਾਰਨ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਆਇਆ।

ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, ਜਦੋਂ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਬੜੇ ਡੂੰਘੇ ਵਿਸਤਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਚੇਤਨਤਾ ਵੀ ਡੂੰਘੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਵਧੇਰੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਉਸ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕਾਫੀ ਅਸਿਮਿਤਾ, ਅਸਿਥਿਰਤਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਜੇ ਤਿਆਰ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਵਿਸਤਾਰ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਅਸਿਮਿਤਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਗੁਰੂ ਆਪਣੇ ਸ਼ਿਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਪਵਿੱਤਰ ਵਿਸ਼ਵ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਨਜ਼ਾਰਾ ਲੈ ਲੈਣ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਫੇਰ ਉਸ ਅਨੁਭਵ ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਯੋਗ ਦੇ ਅਭਿਆਸੀ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਸ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਸਰੀਰ ਤੇ ਮਨ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਹੀ ਦਸਦੇ ਹਨ।

ਜਦੋਂ ਯੋਗੀ ਇਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਪੱਧਰ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਅੰਦਰ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਬਹੁਤ ਵਿਸਤਾਰਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸਾਧਾਰਣ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵਧੇਰੇ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਯੋਗੀ ਇਕਾਗਰ ਹੋ ਕੇ ਕਿੰਨੀ ਵੀ ਦੂਰੋਂ ਸੁਣ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਦੂਰੀ ਦਾ ਕੋਈ ਮਤਲਬ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਕੰਨ ਇਕ ਚੈਨਲ ਹੈ - ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣਨ ਲਈ ਇਕ ਚੈਨਲ। ਕੰਨ ਦੀ ਬਨਾਵਟ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬੋਝੀ ਦੂਰ ਤਕ ਹੀ ਸੁਣ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸੁਣਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਘੱਟ ਹੈ। ਸਮਾਧੀ ਨਾਲ ਯੋਗੀ ਸਰੀਰ ਦੀਆਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਤੋਂ ਉਠ ਕੇ ਸਿਧਾ ਹੀ ਸੁਣ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਐਨੇ ਪੂਰਨ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਮੇਰੇ ਮਿਤਰ ਦੀਆਂ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ, ਸੁਣਨਾ ਦੇਖਣਾ ਸਾਰਾ ਹੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦਾ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤ ਸਕਦੇ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਇਹ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਬੋਝੀ ਦੇਰ ਲਈ

ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਦੀ ਦਿਤੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਵਰਤ ਕੇ ਵਧੇਰੇ ਸੁਣ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਸੀ ਤੇ ਅਨੰਦ ਮਾਣ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਮੰਤਰੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਉਸ ਪਾਸੇ ਲਗਾਈਆਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦਾ ਸਰੀਰ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਲੈਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਐਨਾ ਵਿਸਤਾਰ ਲੈ ਸਕੇ - ਸੁਣਨ ਦਾ ਜਾਂ ਦੇਖਣ ਦਾ। ਅਰਧਅਚੇਤ ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਰੀਰ ਤੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਰੀਰ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਸੰਚਾਲਕ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਾਨ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਲੱਗੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਬਿਲਕੁਲ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਦੇਖੀਏ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰੀਰ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਾਜ ਕਰਨ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਸਰੀਰ ਬਹੁਤ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਜੇ ਅਸੀਂ ਸਰੀਰ ਦੀ ਸਮਰਥਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸਰੀਰ ਅਤੇ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸਮਰੱਥਾ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਘੱਟ ਵਰਤਦੇ ਹਾਂ।

ਹੈਡ ਕੁਆਟਰ ਲਈ ਥਾਂ ਦੀ ਲੋੜ

ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਐਨੇ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੇ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ, ਉਸ ਨਾਲ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਕੰਮ ਐਨਾ ਵਧ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਿਸ ਥਾਂ ਤੇ ਅਸੀਂ ਸੀ ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਥੋੜ੍ਹਾ ਪੈ ਗਿਆ ਸੀ। ਨੇੜੇ ਹੀ ਇਕ ਫਾਰਮ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਰਾਏ ਲਈ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ, ਉਹ ਕਾਫੀ ਵੱਡੀ ਥਾਂ ਸੀ, ਛੇਤੀ ਹੀ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਪਹੁੰਚਣਾ ਸੌਖਾ ਸੀ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸ਼ਿਸ਼ਿਆਂ ਲਈ ਪਹੁੰਚਣਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੌਖਾ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਅਸੀਂ ਕਾਰ ਵਿਚੋਂ ਉਤਰੇ, ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਘੂਰੀ ਵੱਟੀ ਤੇ ਮੁੜ ਗਏ। ਸਾਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਅੱਗੇ ਚੱਲੋ। ਮੈਂ ਬੜਾ ਹੈਰਾਨ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਥਾਂ ਦੇਖੀ ਵੀ ਤੇ ਫੇਰ ਕੀ ਹੋਇਆ? ਮੈਂ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਪੁਛਿਆ, ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਕੀ ਹੋਇਆ ਸੀ? ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਮੈਂ ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਬੜਾ ਹੀ ਦੁਖੀ ਹੋਇਆ, ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਕੋਹਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਕੋਹ ਕੋਹ ਕੇ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਪਹਿਲਾ ਮਾਲਿਕ ਉਥੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਖੱਲ ਉਧੇੜਦਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਆਈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਇਤਿਹਾਸ ਕਿਸੇ ਜਗ੍ਹਾ ਦਾ ਪਤਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਯੋਗ ਦੀਆਂ ਕਲਾਸਾਂ ਯੋਗਾਲੀਨ ਲੈ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਹ ਹੱਠ ਯੋਗ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਮਾਹਿਰ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਹੱਠ ਯੋਗ ਸਿਖਾਇਆ ਸੀ। ਕੁਝ ਹੋਰ ਬੀਬੀਆਂ, ਮੈਨੀ ਪੁਲਿਸ ਤੋਂ ਸਿਖਾਉਣ ਲਈ ਆਉਂਦੀਆਂ ਸੀ, ਉਸ ਨਾਲ ਸਟਾਫ ਕਾਫੀ ਵਧ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ, ਉਹ ਕਾਫੀ ਔਖੀ ਜਿਹੀ ਹੋ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲੀ।

(ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 38 ਤੇ)

ਡਾ. ਸਵਾਮੀ ਰਾਮ ਜੀ

ਅਥਿਨਾਸ਼ੀ ਜੋਤ

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਬਾਨੀ ਵਿ. ਗੁ. ਰੂਹਾਨੀ ਮਿਸ਼ਨ।

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਅਗਸਤ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-26)

ਇਕ ਵਾਰੀ ਐਸਾ ਹੀ ਬਚਨ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਚੱਲ ਪਿਆ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕਿੰਨੀ-ਕੁ ਗੁਰੂ ਦੀ ਝਾਲ ਝੱਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪੇਪਰ ਤਾਂ ਪੈਂਦੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ ਪਰ ਭਾਈ ਮੰਝ ਵਰਗਾ ਇਮਤਿਹਾਨ ਕਿਸੇ ਤੇ ਨਹੀਂ ਪਿਆ। ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਪੇਪਰ ਸੀ ਉਹ, ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਉਸ ਵੇਲੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਬੈਠੇ ਨੇ, ਬਾਬਾ ਬੁਢਾ ਜੀ ਬੈਠੇ ਨੇ ਤੇ ਹੋਰ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਨਾਮੀ ਸਿੱਖ, ਭਾਈ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਜੀ, ਭਾਈ ਜੇਠਾ ਜੀ, ਭਾਈ ਭਗਤੂ ਜੀ, ਭਾਈ ਬਹਿਲੋ ਜੀ, ਭਾਈ ਪ੍ਰਾਣਾ ਜੀ, ਭਾਈ ਪ੍ਰਾਗਾ ਜੀ, ਭਾਈ ਲਾਲ ਜੀ, ਭਾਈ ਮਈਆ ਜੀ, ਆਦਿ ਪੂਰੇ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਬੈਠੇ ਨੇ ਤਾਂ ਬਚਨ ਇਹ ਚੱਲ ਪਿਆ ਕਿ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਸਵੱਟੀ ਸਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਸਾਰੇ ਚੁੱਪ ਕਰ ਗਏ। ਕਹਿੰਦੇ ਦੱਸੋ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਤੁਸੀਂ ਐਡੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਸੰਤ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਬੈਠੇ ਹੋ। ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਸਵੱਟੀ ਤਾਂ ਹੈ ਔਖੀ, ਉਹ ਤਾਂ ਸਹਿ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੇ ਗੁਰੂ ਕਿਰਪਾ ਕਰੇ। ਵੈਸੇ ਸਿੱਖ ਦੇ ਵਿਚ ਇਹ ਬਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਕਸਵੱਟੀ ਸਿੱਖ ਸਹਿ ਜਾਵੇ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, “ਨਹੀਂ! ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਸਹਿਮਤ ਏਸ ਗੱਲ ਨਾਲ।”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਫੇਰ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਮੱਤ ਹੈ?”

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, “ਦੇਖੋ! ਦਾਣੇ ਜੇ ਭੁੱਜ ਜਾਣ ਤਾਂ ਇਹ ਦੁਬਾਰਾ ਹਰੇ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਦੇ ਦਾਣੇ ਭੁੱਜ ਜਾਣ, ਉਹ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਡੋਲਿਆ ਕਰਦਾ।”

ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, “ਨਹੀਂ! ਚਾਹੇ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ ਵੀ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਕਿੱਡੀ ਵੀ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਸਿੱਖ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਕਰਦਾ, ਸਿੱਖ ਵਿਚ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।”

ਜਦੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਚਲਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਸੁਣ ਰਹੇ ਨੇ ਕੋਲ ਹੀ, ਨੇੜੇ ਹੀ ਬੈਠੇ ਨੇ, ਬਚਨ ਸੁਣ ਰਹੇ ਨੇ ਤੇ ਮੁਸਕਰਾ ਰਹੇ ਨੇ। ਓਧਰ ਸਾਰੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਨਹੀਂ! ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਨਹੀਂ ਲੰਘਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਨੇ ਕਿ ਸਿੱਖ ਜਿਹੜਾ ਸੱਚੇ ਦਿਲੋਂ ਸਿੱਖ ਬਣ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਹੋ ਗਿਆ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਹੋ ਗਈ, ਉਹ ਸਿੱਖ ਕਸਵੱਟੀ ਸਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਕਦੇ ਸਿੱਖ ਸਿਦਕੋਂ ਨਾ ਡੋਲੇ,
ਧਰਤੀ ਬੇਸ਼ਕ ਡੋਲ ਜਾਏ -2, 2.
ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ, ਧਰਤੀ ਬੇਸ਼ਕ ਡੋਲ ਜਾਏ -2, 2.
ਕਦੇ ਸਿੱਖ ਸਿਦਕੋਂ ਨਾ ਡੋਲੇ,..... -2.

ਜੇ ਮਾਂ ਹੋਵੇ ਜਾਰਨੀ ਕਿਉ ਪੁਤੁ ਪਤਾਰੇ।
ਗਾਈ ਮਾਣਕੁ ਨਿਗਲਿਆ ਪੇਟੁ ਪਾੜਿ ਨ ਮਾਰੇ।
ਜੇ ਪਿਰੁ ਬਹੁ ਘਰੁ ਹੰਢਣਾ ਸਤੁ ਰਖੇ ਨਾਰੇ।
ਅਮਰੁ ਚਲਾਵੈ ਚੰਮ ਦੇ ਚਾਕਰ ਵੇਚਾਰੇ।
ਜੇ ਮਦੁ ਪੀਤਾ ਬਾਮਣੀ ਲੋਇ ਲੁਭਣਿ ਸਾਰੇ।
ਜੇ ਗੁਰ ਸਾਗਿ ਵਰਤਦਾ ਸਿਖੁ ਸਿਦਕੁ ਨ ਹਾਰੇ॥

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 35/20

ਧਰਤੀ ਉਪਰਿ ਕੋਟਗੜ ਭੁਇਚਾਲ ਕਮੰਦੇ।
ਝਖੜਿ ਆਏ ਤਰੁਵਰਾ ਸਰਬਤ ਹਲੰਦੇ।
ਡਵਿ ਲਗੈ ਉਜਾੜਿ ਵਿਚਿ ਸਭ ਘਾਹ ਜਲੰਦੇ।
ਹੜ ਆਏ ਕਿਨਿ ਬੰਮੀਅਨਿ ਦਰੀਆਉ ਵਹੰਦੇ।
ਅੰਬਰਿ ਪਾਟੇ ਬਿਗਲੀ ਕੁੜਿਆਰ ਕਰੰਦੇ।
ਸਾਂਗੈ ਅੰਦਰਿ ਸਾਬਤੇ ਸੇ ਵਿਰਲੇ ਬੰਦੇ॥

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 35/21

ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਤਾਂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਬਹੁਤ ਉਚੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਹੋ, ਪਰਵਾਨ ਹੋ ਗੁਰੂ ਨੂੰ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਿਆ ਹੈ, ਟੀਕਾ ਕਰਿਆ ਹੈ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਰ ਸਾਡਾ ਤਾਂ ਏਹੀ ਮੱਤ ਹੈ ਕਿ ਜਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਓਨਾ ਚਿਰ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਕੁਝ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਸਿੱਖ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਮਾਇਆ ਅੱਗੇ ਠਹਿਰ ਜਾਵੇ।”

ਤੇ ਆਪ ਨੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਿਆ ਕਿ -

ਜੇ ਮਾਂ ਹੋਵੇ ਜਾਰਨੀ ਕਿਉ ਪੁਤੁ ਪਤਾਰੇ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 35/20

ਮਾਂ ਮਾੜੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਦੇ ਪੁੱਤ ਨਹੀਂ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਦਾ ਹੁੰਦਾ।

ਗਾਈ ਮਾਣਕੁ ਨਿਗਲਿਆ ਪੇਟੁ ਪਾੜਿ ਨ ਮਾਰੇ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 35/20

ਜੇ ਗਾਂ ਨੇ ਹੀਰਾ ਖਾ ਲਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਪੇਟ ਪਾੜ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰਦੇ ਨਹੀਂ ਕਿ ਹੀਰਾ ਕੱਢ ਲਈਏ।

ਜੇ ਪਿਰੁ ਬਹੁ ਘਰੁ ਹੰਢਣਾ ਸਤੁ ਰਖੇ ਨਾਰੇ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 35/20

ਜੇ ਕਿਸੇ ਇਸਤਰੀ ਦਾ ਪਤੀ ਖਰਾਬ ਹੈ, ਬਹੁਤੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਸਤ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਆਪਣਾ ਸਤ ਖਰਾਬ ਕਰਦੀ।

ਅਮਰੁ ਚਲਾਵੈ ਚੰਮ ਦੇ ਚਾਕਰ ਵੇਚਾਰੇ।

ਜੇ ਮਦੁ ਪੀਤਾ ਬਾਮਣੀ ਲੋਇ ਲੁਭਣਿ ਸਾਰੇ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 35/20

ਜੇ ਬਾਹਮਣੀ ਪੀ ਲਵੇ ਸ਼ਰਾਬ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਨਾ ਓਏ! ਗੱਲ ਨਾ ਕਰੋ, ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਹੋਏਗੀ।

ਜੇ ਗੁਰ ਸਾਂਗਿ ਵਰਤਦਾ ਸਿਖੁ ਸਿਦਕੁ ਨ ਹਾਰੇ॥

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 35/20

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇ ਗੁਰੂ ਸਾਂਗ ਵਰਤ ਲਏ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਸਿਦਕ ਨਹੀਂ ਹਾਰਦਾ। ਗੱਲ ਇਹ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਸਾਰੀ ਰੀਤੀ ਗੁਰੂ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਨੇ ਬਦਲ ਦਿੱਤੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਜਿਹੜੇ ਵੇਲੇ ਕਥਾ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਘੋਲ ਹੋਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ, ਸ਼ਸਤਰ ਵਿਦਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਪੈਂਦੇ ਖਾਂ ਨੂੰ ਰੱਖ ਲਿਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਉਹ ਵਰਜਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਪਹਿਲੇ ਮੁਖੀ ਸਿਖ ਸੀ ਉਹ ਬੁਰਾ ਮੰਨਣ ਲੱਗ ਗਏ ਕਿ ਆਹ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ, ਗੁਰੂ ਕਿਆਂ ਨੇ ਨਵਾਂ ਹੀ ਰਾਹ ਚਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਲਿਖੀ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਉਤੇ ਕਿ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਸ਼ਿਕਾਰ ਖੇਡਦੇ ਨੇ, ਰਾਜਿਆਂ ਵਾਂਗ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਕਲਗੀਆਂ ਲਾਉਂਦੇ ਨੇ, ਸ਼ਸਤਰ ਪਹਿਨਦੇ ਨੇ ਤੇ ਆਹ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ ਗੁਰੂ ਕਿਆਂ ਨੂੰ? ਤੇ ਏਨੇ ਨੂੰ ਇਕ ਬੀਬੀ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਕੌਲਾਂ ਸੀ ਉਹ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਦੀ ਸੀ। ਸਾਈਂ ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਜੀ ਦੀ ਮੁਰੀਦ ਸੀ ਉਹ ਤੇ ਕੋਈ ਐਸਾ ਘਰ ਵਿਚ ਕਲੇਸ਼ ਪਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਜਾਨ ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰੋ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਤੇਰੀ ਰੱਖਿਆ ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਕਰ ਸਕਦੇ ਨੇ, ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਲੈ ਆਂਦਾ। ਇਥੋਂ ਬੜਾ ਕਲੇਸ਼ ਛਿੜ ਗਿਆ। ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਸਿੱਖ ਡੋਲ ਗਏ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਦੇਖੋ ਜੀ! ਨਵਾਂ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰ ਲਿਆ, ਕੌਲਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਆਂਦਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਡ ਮਕਾਨ ਪਾ ਦਿੱਤਾ, ਉਸ ਦੇ ਕੌਲ ਜਾ ਕੇ ਬਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਗੱਲ ਚਲਦੀ ਰਹੀ ਤੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਦੇਖੋ! ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਾਂਗ ਵਰਤਦੇ ਨੇ ਤੇ ਸਿੱਖ ਸਿਦਕ ਨਹੀਂ ਹਾਰਦਾ ਹੁੰਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਪਉੜੀ ਦੂਜੀ ਕਹੀ -

ਧਰਤੀ ਉਪਰਿ ਕੋਟਗੜ ਭੁਇਚਾਲ ਕੰਮੰਦੇ॥

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 35/21

ਜਦੋਂ ਭੂਚਾਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਉਦੋਂ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵੀ, ਪਹਾੜ ਵੀ ਸਾਰੇ ਕੰਬਦੇ ਨੇ।

ਝਖੜ ਆਏ ਤਰੁਵਰਾ ਸਰਬਤ ਹਲੰਦੇ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 35/21

ਜਦੋਂ ਝੱਖੜ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦਰਖਤ ਸਾਰੇ ਹਿਲਦੇ ਨੇ।

ਡਵਿ ਲਗੇ ਉਜਾੜਿ ਵਿਚਿ ਸਭ ਘਾਹ ਜਲੰਦੇ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 35/21

ਜਦੋਂ ਅੱਗ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਜਾੜ ਵਿਚ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਘਾਹ ਜਲ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।

ਹੜ ਆਏ ਕਿਨਿ ਬੰਮੀਅਨਿ ਦਰੀਆਉ ਵਹੰਦੇ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 35/21

ਜਦੋਂ ਹੜ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਫੇਰ ਉਸ ਦੇ ਅੱਗੇ ਬੰਨ੍ਹ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ, ਜਿਧਰ ਜੋਰ ਪੈ ਗਿਆ ਉਸ ਨੇ ਕੱਟ ਕੇ ਲੈ ਹੀ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਅੰਬਰਿ ਪਾਟੇ ਬਿਗਲੀ ਕੁੜਿਆਰ ਕਹੰਦੇ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 35/21

ਜੇ ਅਸਮਾਨ ਨੂੰ ਟਾਕੀਆਂ ਲਾਂਦੇ ਹਨ ਉਹ ਝੂਠੇ ਬੰਦੇ ਕਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਸਾਂਗੀ ਅੰਦਰਿ ਸਾਬਤੇ ਸੇ ਵਿਰਲੇ ਬੰਦੇ॥

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 35/21

ਵਿਰਲੇ-ਵਿਰਲੇ ਬੰਦੇ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਸਾਂਗ ਵਿਚ ਸਾਬਤੇ ਰਹਿ ਜਾਣ। ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ! ਇਹ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚ ਤਾਕਤ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਡੋਲ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਹਾਂ! ਗੁਰੂ ਮਦਦ ਕਰੇ, ਗੁਰੂ ਹੱਥ ਰੱਖੇ ਪਿੱਠ ਤੇ ਤਾਂ ਸਾਂਗ ਵਿਚ ਸਾਬਤ ਰਹੀਦਾ ਹੈ।”

ਗੁਰੂ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਬਚਨ ਸੁਣ ਲਏ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਖਿਆਲ ਆਇਆ ਕਿ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਗੁਰੂ ਆਸਰਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਨੇ ਪਰ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਆਪਣੀ ਨਿਜ ਤਾਕਤ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਦੇ ਨੇ, ਨਿਜ ਸਿਦਕ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਦੇ ਨੇ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਉਮੈ ਦਾ ਬੀਜ ਅੰਸ ਮਾਤਰ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਐਵੇਂ ਹੀ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਕਰੋੜਾਂ ਗੁਣਾਂ ਘਟੀਆ ਹਾਂ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਉਚੀ ਬਾਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਕ ਨਿਰਮਲ ਹੰਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਅਖੀਰ ਤੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਵੀ ਜੇ ਨਾਸ਼ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਮਿਲਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅਧੂਰਾ ਰਹਿ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤਾਂ ਹਉਮੈ ਰਹਿ ਗਈ ਅੰਸ-ਮਾਤਰ, ਇਹ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਸਰਵੋਤਮ ਹੈ, ਤੇ ਹੁਣ ਸਾਡਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਇਹ ਕਢੀਏ। ਜੇ ਨਾ ਕੱਢੀ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲੋਂ ਵਿਛੋੜਾ ਰਹਿ ਜਾਏਗਾ।

ਜੇ ਅੰਦਰ ਹਉਮੈ ਰਹਿ ਜਾਏ, ਚਾਹੇ ਅੰਸ ਮਾਤਰ ਰਹਿ ਜਾਏ ਫੇਰ ਵੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲ ਮਿਲਾਪ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ ਕਿ -

ਹਉਮੈ ਕਰਤ ਭੇਖੀ ਨਹੀ ਜਾਨਿਆ॥

ਗੁਰਮੁਖਿ ਭਗਤ ਵਿਰਲੇ ਮਨੁ ਮਾਨਿਆ॥

ਹਉਮੈ ਕਰਤ ਨਹੀ ਸਚੁ ਪਾਈਐ॥

ਹਉਮੈ ਜਾਇ ਪਰਮ ਪਦੁ ਪਾਈਐ॥ ਪੰਨਾ - 226

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਕਿ ਬਾਕੀ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਆਸਰਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਆਪਣੇ ਨਿਜ ਆਸਰੇ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਦੇ ਨੇ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤਾਂ ਬੀਜ ਮਾਤਰ ਹਉਮੈ ਰਹਿ ਗਈ, ‘ਅਹੰ’ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਸੋ ਐਸਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ ‘ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼’ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਿ -

ਅਪਰ ਸਰਬ ਗੁਰ ਆਸ਼ਾ ਚਹੰ।

ਨਿਜ ਬਿਸਾਸ ਗੁਰਦਾਸਹਿ ਕਹੰ॥

ਯਾਂਤੇ ਬੀਜ ਮਾਤ੍ਰ ਅਹੰਕਾਰ।

ਹੈ ਇਸ ਬਿਖੈ ਸੁ ਬੁਰੇ ਬਿਕਾਰ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ 3047

ਜੇ ਇਹ ਇਸ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਲਹਿੰਦਾ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਡਿਉਟੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਦਾ ਅਹੰਕਾਰ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਈਏ।

ਦੇਹਿਂ ਕਸੌਟੀ, ਸਹੇ ਕਿ ਨਾਂਹੀ।

ਕਰਹਿਂ ਕ੍ਰਿਤੀ ਕੁਛ ਪਰਖਨ ਮਾਂਹੀ॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ 3047

ਕਹਿੰਦੇ ਕਸੌਟੀ ਲਾ ਕੇ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ, ਪਰਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਚਮੁਚ ਹੀ ਸਹਿ ਜਾਏਗਾ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਨੇ ਸਾਰੀ ਬਾਤ ਵਿਚਾਰ ਲਈ, ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਆਪ ਨੇ ਗੱਲ ਟਾਲ ਦਿੱਤੀ, ਕੋਈ ਬਚਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿਸੇ ਨਾਲ, ਸੁਣ ਕੇ ਹੀ ਚੁਪ ਕਰ ਗਏ, ਮਹੀਨਾ ਲੰਘ ਗਿਆ। ਏਨੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪ੍ਰੇਮੀ ਅਰਬ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਆਇਆ - ਈਰਾਨ ਵਲੋਂ। ਉਸ ਨੇ ਆ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਘੋੜੇ ਬੜੇ ਸੋਹਣੇ ਓਧਰ ਮਿਲਦੇ ਨੇ।

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, “ਦੇਖੋ ਭਾਈ! ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਘੋੜੇ ਚਾਹੀਦੇ ਨੇ, ਸਿੱਖਾਂ ਵਾਸਤੇ ਤੇ ਸਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਦੋ ਘੋੜੇ ਚਾਹੀਦੇ ਨੇ। ਕਿਥੋਂ ਖਰੀਦਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਨੇ?”

ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਮੁਲਤਾਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਘੋੜੇ ਨੇ, ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਨੇ। ਅਖੀਰ ਗੱਲ ਇਹ ਹੋਈ ਕਿ ਕਾਬਲ ਵਿਚ ਵਧੀਆ ਘੋੜੇ ਮਿਲਦੇ ਨੇ। ਕਾਬਲ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਬਲਖ-ਬੁਖਾਰੇ ਵੱਲ ਜਾਓ, ਉਥੇ ਘੋੜੇ ਬਹੁਤ ਕਮਾਲ ਦੇ ਨੇ। ਉਥੇ ਈਰਾਨੀ ਨਸਲ ਦੇ ਘੋੜੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਮੰਡੀਆਂ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ

ਜੇ ਇਹ ਕਿਸੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਕ ਲਹਿਰ ਚਲੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਜਿਹੜਾ ਕਹਿੰਦਾ ਮੈਂ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਕੋਈ ਵੀ ਕਹਿ ਦੇਵੇ ਮੇਰਾ ਲੈਕਚਰ ਚੰਗਾ ਹੈ, ਮੇਰਾ ਕੀਰਤਨ ਚੰਗਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੀਜ ਮਾਤਰ ਅਹੰਕਾਰ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਫੇਰ -

ਹਰਿ ਜੀਉ ਅਹੰਕਾਰੁ ਨ ਭਾਵਈ ਵੇਦ ਕੂਕਿ ਸੁਣਾਵਹਿ॥

ਪੰਨਾ - 1089

ਸੋ ਕਹਿੰਦੇ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤਾਂ ਬਿਕਾਰ ਰਹਿ ਗਿਆ ਇਹ -

ਰਹਿਬੋ ਸਦਾ ਸਮੀਪ ਹਮਾਰੇ।

ਚਹੀਅਹਿ ਉਰ ਤੇ ਮੂਲ ਉਖਾਰੇ॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ 3047

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਇਹ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਹਰ ਵਕਤ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਇਹ ਤਾਂ ਹੁਣ ਸਾਡਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਜੜ੍ਹ ਤੋਂ ਉਖੇੜੀਏ ਇਸ ਦੇ ਅਭਿਮਾਨ ਨੂੰ।

ਇਮ ਹੰਕਾਰ ਬਿਨਾਸਯੋ ਜੇਨ।

ਤਉ ਹਮ ਕੋ ਚਹੀਅਤਿ ਹਤਿ ਦੇਨਿ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ 3047

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ

ਵਿਚ ਤੇ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਬਹਿ ਜਾਓ ਜੇ ਉਹ ਰੇਵੀਆ ਚਾਲ ਚਲ ਪੈਣ ਤਾਂ ਚਾਹੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਛੰਨਾ ਹੱਥ ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਪੀ ਲਓ ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਦਾ ਕਤਰਾ ਨਹੀਂ ਗਿਰਦਾ। ਜੇ ਉਹ ਸਰਪਟ ਦੌੜਦੇ ਨੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੀਸ ਪੰਛੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਐਨਾ ਤੇਜ਼ ਦੌੜਦੇ ਨੇ।

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, “ਫੇਰ ਜਾਓ! ਐਸੇ ਘੋੜੇ ਖਰੀਦੋ!” ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸੰਗਤ ਵੱਲ ਨਿਗ੍ਹਾ ਮਾਰੀ ਤੇ ਕਹਿੰਦੇ, “ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ!”

ਦੋਏ ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ।

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, “ਦੇਖੋ! ਤੁਸੀਂ ਪੁਰਾਣੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਹੋ, ਬਾਕੀ ਨਵੇਂ ਨੇ ਸਾਰੇ, ਡਿਊਟੀਆਂ ਨੇ ਸਭ ਕੋਲ। ਤੁਸੀਂ ਜਾਓ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਬਹੁਤ ਸੋਹਣੇ ਘੋੜੇ ਖਰੀਦ ਕੇ ਲਿਆਓ ਤੇ ਮੋਹਰਾਂ ਲੈ ਜਾਓ ਪਰ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਘੋੜੇ ਛਾਂਟ ਲੈਣੇ। ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ, ਜਿਹੜੇ ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ ਵਾਕਫ਼ ਨੇ, ਉਹ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਘੋੜੇ ਛਾਂਟ ਲੈਣਗੇ, ਚਾਲਾਂ ਦੇਖ ਲੈਣਗੇ, ਨਠਾ ਭਜਾ ਕੇ ਦੇਖ ਲੈਣਗੇ; ਜਿਹੜੇ ਪਸੰਦ ਆਉਣਗੇ ਉਹ ਫੇਰ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਭੇਜਿਓ। ਅਸੀਂ ਜਦੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿਆਂਗੇ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੁਸੀਂ ਫੇਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘੋੜਿਆਂ ਦਾ ਮੁਲ ਦੇਣਾ।”

ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਦਸ ਖੱਚਰਾਂ ਤੇ ਪੰਜਾਹ ਹਜ਼ਾਰ ਮੋਹਰ ਲਦਾ ਦਿੱਤੀ। ਬੇਅੰਤ ਧਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਤਾਂ ਇਕ ਮੋਹਰ ਦਾ ਹੀ ਬਹੁਤ ਮੁਲ ਹੈ।

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, “ਪੈਸੇ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖੋ। ਸੀਲ ਕਰ ਲਓ ਤੇ ਮੋਹਰਾਂ ਲਾ ਲਓ ਤੇ ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਹੀ ਖੋਲ੍ਹਿਓ, ਬੜੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਤੇ ਨਾਲ ਦੁਨੀ ਚੰਦ ਜੀ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਇਹ ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ ਕਰਨਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਜਾਓ ਇਹ ਸਿਆਣੇ ਨੇ ਤੇ ਉਥੋਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਨੇ।” ਸੋ ਚਲਦੇ ਚਲਦੇ ਕਾਬਲ ਆ ਗਏ। ਕਾਬਲ ਕੁਝ ਦਿਨ ਆਰਾਮ ਕਰਿਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਫਲਾਣੇ ਦਿਨ ਮੰਡੀ ਉਥੇ ਲਗਣੀ ਹੈ, ਦੋ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਰਹਿਣੀ ਹੈ ਤੇ ਚਲੋ ਉਥੇ ਘੋੜੇ ਖਰੀਦਦੇ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਚਲਦੇ-ਚਲਦੇ ਇਕ ਮੰਜਲ ਤੇ ਗਏ ਉਸ ਵੇਲੇ ਪਿਛੋਂ ਘੋੜ ਸਵਾਰ ਸੁਨੇਹਾ ਲੈ ਕੇ ਆ ਗਿਆ। ਆ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, “ਦੁਨੀ ਚੰਦ ਜੀ! ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਡਾਕਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਤੁਹਾਡੇ ਘਰਵਾਲੀ ਬਹੁਤ ਜਖਮੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਚਲੋ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਚਲ ਕੇ ਲਿਖਾਓ ਕਿਹੜਾ ਕਿਹੜਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ।”

ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, “ਹੁਣ ਤਾਂ ਡਾਕਾ ਪੈ ਗਿਆ ਜਿਹੜਾ ਪੈਣਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਤੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਤੇ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਮੁੜਨਾ। ਜਾਓ ਕਹਿ ਦਿਓ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਕੁਝ ਲਿਖਾਉਣਾ ਹੈ ਲਿਖਾ ਦੇਣਾ।”

ਦੋ ਕੁ ਮੰਜਲਾਂ ਗਏ, ਫੇਰ ਆ ਗਿਆ ਘੋੜ ਸਵਾਰ, ਕਹਿੰਦਾ, “ਮਹਾਰਾਜ! ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਵਾਲੀ ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਕੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਈ। ਸਾਰੇ ਤੁਹਾਡਾ ਇਤਜ਼ਾਰ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਇਥੇ ਕੈਂਪ ਰੋਕ ਦਿਓ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਸਸਕਾਰ ਕਰ ਦਿਓ।”

ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, “ਪ੍ਰੇਮੀਆ! ਹੁਣ ਤਾਂ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਈ,

ਤੁਸੀਂ ਸਸਕਾਰ ਕਰ ਦਿਓ ਆਪੇ ਹੀ। ਜਾਓ! ਮੇਰੇ ਵਲੋਂ ਠੀਕ ਹੈ।”

ਦੋ ਮੰਜਲਾਂ ਹੋਰ ਗਏ, ਸੁਨੇਹਾ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਤੁਹਾਡਾ ਪੁੱਤਰ ਮਰ ਗਿਆ ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਕੇ, ਘਰ ਸੁੰਨਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਹੁਕਮ ਕੀ ਹੈ?”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਕਰ ਦਿਓ ਤੇ ਸੰਗਤ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਸਾਡੇ ਘਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਸੋ ਹੁਣ ਵੀ ਰਹੀ ਜਾਣ ਦਿਓ ਸੰਗਤ ਨੂੰ।”

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੇਖਦੇ ਨੇ ਕਿ ਸਿੱਖ ਦਾ ਕਿੱਡਾ ਸਿਦਕ ਹੈ। ਚਲਦੇ-ਚਲਦੇ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਉਥੇ ਘੋੜੇ ਛਾਂਟ ਲਏ, ਚਾਲਾਂ ਕਢਾ ਲਈਆਂ, ਦੇਖ ਲਏ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੇ ਪਸੰਦ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਕੋਲ ਭੇਜ ਦਿੱਤੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਪਰਵਾਣ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁੱਲ ਦੇ ਦਿਆਂਗੇ, ਜਿਹੜੇ ਵਾਪਸ ਆਉਣਗੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁਲ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ। ਸੌਦਾਗਰ ਨੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੰਨ ਲਿਆ। ਪਠਾਣ ਸੌਦਾਗਰ ਸਨ। ਦੇਖ ਲਿਆ ਕਿ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ, ਨਠਦੇ ਨਹੀਂ, ਭੱਜਦੇ ਨਹੀਂ, ਧੌਖਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ।

ਸੋ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ-ਘੋੜਿਆਂ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ, ਕਿ ਠੀਕ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਸੋਹਣੇ ਨੇ, ਮੁਲ ਤਾਰ ਦਿਓ। ਜਦੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਆ ਗਈ ਤਾਂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਉਸ ਵਪਾਰੀ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਤੰਬੂ ਵਿਚ ਆ ਗਏ। ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਿਠਾ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਆਪਾਂ ਹੁਣੇ ਹੀ ਗਿਣ ਕੇ ਪੈਸੇ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਤੁਸੀਂ ਇਥੇ ਹੀ ਬਹਿ ਜਾਓ। ਇਕ ਇਕ ਪੇਟੀ ਖੋਲ੍ਹੀ ਜਾਵਾਂਗੇ ਤੇ ਇਕ ਇਕ ਪੇਟੀ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਗਿਣੀ ਜਾਵਾਂਗੇ।

ਸੋ ਉਸ ਵੇਲੇ ਵਪਾਰੀ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠੇ ਨੇ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਜਾ ਕੇ ਬਾਹਰਲੀ ਮੋਹਰ ਦੇਖੀ, ਮੋਹਰ ਸਹੀ ਸਲਾਮਤ ਹੈ। ਤਾਲੂ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਤੇ ਤਾਲਾ ਖੋਲ੍ਹਦੀਸਾਰ ਜਦੋਂ ਹੱਥ ਪਾਇਆ ਤਾਂ ਮੋਹਰਾਂ ਹੱਥ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀਆਂ, ਠੀਕਰੀਆਂ ਲੱਗ ਰਹੀਆਂ ਨੇ। ਪੈਰਾਂ ਬੱਲਿਓਂ ਧਰਤੀ ਨਿਕਲ ਗਈ ਕਿ ਹੁਣ ਕੀ ਹੋਏਗਾ? ਇਹ ਪਠਾਣ ਲੋਕ ਨੇ, ਇਹ ਤਾਂ ਮਾਰ ਦੇਣਗੇ ਮਾੜੀ-ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਤੇ ਹੀ। ਮੁੱਲ ਮਿਲਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਚਲੋ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖਜਾਨਚੀ ਨੇ ਕੋਈ ਗੱਲ ਕਰ ਲਈ ਹੋਵੇ, ਦੂਸਰੀ ਖੋਲ੍ਹਦੇ ਹਾਂ। ਦੂਸਰੀ ਪੇਟੀ ਖੋਲ੍ਹੀ ਉਹ ਵੀ ਠੀਕਰੀਆਂ, ਤੀਸਰੀ ਵਿਚ ਵੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਸਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਠੀਕਰੀਆਂ ਨਿਕਲੀਆਂ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਸੌਦਾਗਰਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਇਉਂ ਕਰੋ, ਸਾਨੂੰ ਗਿਣਦਿਆਂ ਨੂੰ ਲੱਗ ਜਾਣੀ ਹੈ ਦੇਰ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲੇ ਤੰਬੂਆਂ ਵਿਚ ਬਹਿ ਜਾਓ ਜਾ ਕੇ। ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਪੇਟੀਆਂ ਖੋਲ੍ਹ ਲਈਆਂ ਨੇ, ਗਿਣ ਕੇ ਦੇ ਦੇਣਗੇ। ਕਹਿੰਦੇ, ਠੀਕ ਹੈ! ਅਸੀਂ ਬੈਠੇ ਹਾਂ। ਡੇਢ ਪਹਿਰ ਲੰਘ ਗਿਆ - ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਘੰਟੇ ਬੈਠਿਆਂ ਨੂੰ।

ਏਧਰ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਤਾਂ ਮਾਰੇ ਜਾਵਾਂਗੇ, ਇਥੋਂ ਸਹੀ ਸਲਾਮਤ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਾਂਗੇ, ਬੜੀ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਹੋਏਗੀ। ਕੀ ਹੋਏਗਾ? ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਮੋਹਰਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਨੇ, ਮੈਂ ਦੇਖ ਕੇ ਲਈਆਂ ਨੇ। ਸੀਲ ਮੈਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਸੰਦੂਕਾਂ ਨੂੰ ਤੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ? ਕਿਥੇ ਜਾ ਕੇ ਬਦਲੀ ਹੋ ਗਈ - ਠੀਕਰੀਆਂ ਪਾ

ਦਿੱਤੀਆਂ ਕਿਸੇ ਨੇ। ਡਾਵਾਂ-ਡੋਲ ਹੋ ਗਏ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਛੇਕ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਕਿਤੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਬਦਲਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹੋਣ ਅੱਗੋਂ ਆ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਨਾ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਹੋਵੇ ਪਰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਕਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਡਾਵਾਂ ਡੋਲ ਹੋਏ ਪਏ ਨੇ, ਕਿਤੇ ਸਿਦਕ ਨੂੰ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਲੱਭ ਰਿਹਾ ਖੜ੍ਹਨ ਨੂੰ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੰਬੂ ਪਾੜਿਆ ਪਿਛੋਂ, ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਗਏ ਤੇ ਹੁਣ ਅੱਖ ਬਚਾ-ਬਚਾ ਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ। ਪਹਾੜ ਦੀ ਉਤਰਾਈ ਆ ਗਈ, ਇਕ ਦਮ ਦੌੜਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕਿਤੇ ਫੜ ਨਾ ਲੈਣ।

ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਘੰਟੇ ਜਦੋਂ ਲੰਘ ਗਏ ਤਾਂ ਆਪ ਪੰਦਰਾਂ ਸੌਲਾਂ ਮੀਲ ਨਿਕਲ ਗਏ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਸੌਦਾਗਰ ਨੇ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੀ ਗੱਲ ਅਜੇ ਗਿਣ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਪੈਸਾ? ਡੇਢ ਪਹਿਰ ਬੀਤ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਅੰਦਰ ਆਏ ਤਾਂ ਦੇਖਿਆ, ਪੇਟੀਆਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਨੇ ਤੇ ਮੋਹਰਾਂ ਉਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਲਿਸ਼ਕਾਰੇ ਮਾਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਆ ਜਾਓ। ਉਹ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੱਧਰ ਨੂੰ ਚਲੇ ਗਏ? ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਕੀ ਭਾਣਾ ਵਰਤਿਆ ਹੈ? ਕਿਉਂਕਿ ਪੇਟੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਪੈਸੇ ਗਿਣ ਲਓ।”

ਸੌਦਾਗਰਾਂ ਨੇ ਆਪ ਗਿਣਤੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਜਿੰਨੇ ਘੋੜੇ ਭੇਜੇ ਸੀ ਸਭ ਦੇ ਪੈਸੇ ਲੈ ਲਏ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਾਕੀ ਦੇ ਪੇਟੀਆਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਕੋਲ ਆ ਗਏ। ਆ ਕੇ ਸਾਰੀ ਵਿਥਿਆ ਦੱਸੀ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ! ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਕਿੱਧਰ ਚਲੇ ਗਏ?

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਮੁਸਕਰਾ ਪਏ। ਕਹਿੰਦੇ, “ਕੋਈ ਨਾ! ਠੀਕ ਹੈ।”

ਓਧਰ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਚਲਦੇ-ਚਲਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਨਹੀਂ ਗਏ ਕਿ ਜਾ ਕੇ ਮਾਫੀ ਮੰਗ ਲਈਏ ਤੇ ਦੱਸ ਦੇਈਏ ਗੱਲ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ! ਆਹ ਭਾਣਾ ਵਰਤ ਗਿਆ ਤੇ ਮੈਂ ਤਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹਾਂ, ਪਿਛਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਹਾਲ ਹੋਇਆ ਹੋਏਗਾ। ਉਥੇ ਵੀ ਜਾਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਪਈ। ਸਾਧੂਆਂ ਵਾਲਾ ਭੇਸ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜੁੱਤੀ ਟੁੱਟ ਗਈ, ਪੈਰ ਨੰਗੇ ਨੇ, ਪੈਸਾ ਕਿਤੇ ਮਿਲਦਾ ਨਹੀਂ। ਮੰਗ-ਮੰਗ ਕੇ ਰੋਟੀ ਖਾਂਦੇ ਨੇ। ਸਰੀਰ ਬਹੁਤ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਖੀਰ ਕਾਸ਼ੀ ਵਿਚ ਆ ਗਏ। ਕਾਸ਼ੀ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਸਿੱਖੀ ਸੇਵਕੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਉਥੋਂ ਦੇ ਮਸੰਦ ਨੂੰ ਕਿ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਆਏ ਨੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਜਾ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਹੁਤ ਉਚ ਕੋਟੀ ਦੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼, ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਪਰਵਾਣ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ, ਜਿਹੜੇ ਇਕ ਨੰਬਰ ਦੇ ਨੇ, ਉਹ ਆਏ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਆਦਰ ਸਤਿਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ। ਸਤਿਸੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਬਹੁਤ ਸੰਗਤ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਆਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਪੰਡਤ ਆਉਂਦੇ ਨੇ, ਉਹ ਸਵਾਲ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਕਬਿੱਤ, ਸਵੱਯੇ ਜਿਹੜੇ ਨੇ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਹੀ ਉਥੇ ਆਪ ਨੇ ਉਚਾਰੇ।

ਸਮਾਂ ਲੰਘ ਗਿਆ ਪਰ ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੈਰਾਗ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਹੇ ਸਤਿਗੁਰੂ! ਕਦੇ ਮੈਂ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾਂਗਾ? ਮੈਂ ਤਾਂ ਵਿਛੜ ਗਿਆ, ਮੇਰੇ ਕਰਮਾਂ ਨੇ ਵਿਛੋੜਾ ਪਾ ਲਿਆ ਤੇ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰਦੇ ਨੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਖੋਟੇ ਕਰਮਾਂ ਨੇ ਵਿਛੋੜਾ ਤੈਥੋਂ ਪਾ ਲਿਆ,

ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਮੇਲ ਲੈ ਗੁਰਾ -2, 2.

ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਓ, ਮੇਲ ਲੈ ਗੁਰਾ -2, 2.

ਖੋਟੇ ਕਰਮਾਂ ਨੇ ਵਿਛੋੜਾ ਤੈਥੋਂ ਪਾ ਲਿਆ,.. -2.

ਵਾਰ-ਵਾਰ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਅੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੰਝੂ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਭਾਵੇਂ ਸੰਗਤਾਂ ਬੇਅੰਤ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਮਾਨਤਾ ਬਹੁਤ ਹੈ। ਸਾਰਾ ਸ਼ਹਿਰ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਮਾਇਆ ਕੋਈ ਝੱਲ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਝੱਲ ਸਕਦਾ, ਇਹ ਬਹੁਤ ਤਕੜੀ ਹੈ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਧਾਰਨਾ - ਮਾਇਆ ਬਲਵਾਨ ਜੀ,

ਬੰਦਾ ਕਿਆ ਕਰੇ ਵੇਚਾਰਾ -2, 2.

ਬੰਦਾ ਕਿਆ ਕਰੇ ਵੇਚਾਰਾ -2, 2.

ਮਾਇਆ ਬਲਵਾਨ ਓ,..... -2.

ਇਨਿ ਮਾਇਆ ਜਗਦੀਸ ਗੁਸਾਈ ਤੁਮਰੇ ਚਰਨ ਬਿਸਾਰੇ॥

ਪੰਨਾ - 857

ਮਾਇਆ ਨੇ ਬ੍ਰਹਮਾ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ, ਮਹਾਦੇਵ, ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ, ਸਾਰਾ ਆਕਾਸ਼, ਸਾਰੇ ਦੇਵਤੇ ਭੁਲਾ ਦਿਤੇ -

ਤਪੁ ਕਰਤੇ ਤਪਸੀ ਭੁਲਾਏ॥

ਪੰਡਿਤ ਮੋਹੇ ਲੋਭਿ ਸਬਾਏ॥

ਤ੍ਵੈ ਗੁਣ ਮੋਹੇ ਮੋਹਿਆ ਆਕਾਸੁ॥

ਹਮ ਸਤਿਗੁਰ ਰਾਖੇ ਦੇ ਕਰਿ ਹਾਥੁ॥ ਪੰਨਾ - 370

ਸਰਪਨੀ ਤੇ ਉਪਰਿ ਨਹੀ ਬਲੀਆ॥

ਜਿਨਿ ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸਨੁ ਮਹਾਦੇਉ ਛਲੀਆ॥ ਪੰਨਾ - 480

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਛਲ ਵਿਚ ਆ ਗਏ, ਵਾਰ-ਵਾਰ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ! ਮੇਰੇ ਯਾਦ ਹੈ ਜਿਸ ਵਕਤ ਮੇਰੇ ਸਾਥੀ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਬਚ ਸਕਦਾ। ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਟੁੱਟ ਕੇ ਕਿਤੇ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਬੰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ! ਮੇਰੇ ਤੇ ਮਿਹਰ ਕਰ। ਓਧਰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਖਿੱਚਾਂ ਪੈਦੀਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਸਿੱਖ ਭੋਜਿਆ ਕਿ ਜਾਹ! ਕਾਸ਼ੀ ਸਾਡੀ ਚਿੱਠੀ ਲੈ ਜਾਹ ਤੇ ਉਥੋਂ ਦੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਦੇਈ। ਸਿੱਖ ਚਿੱਠੀ ਲੈ ਕੇ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰਾਜੇ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਚਿੱਠੀ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਨ! ਇਥੇ ਇਕ ਸਾਡਾ ਚੋਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਗੁਰਦਾਸ ਹੈ। ਪਤਾ ਕਰੋ ਉਹ ਸਾਡੀ ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਅਵੱਗਿਆ ਕਰਕੇ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਮੁਸ਼ਕਾਂ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰੋ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਰਾਜੇ ਨੇ ਸਾਰੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਢੰਡਰਾ ਫਿਰਾਇਆ ਕਿ ਕੋਈ ਗੁਰਦਾਸ ਨਾਮ ਦਾ ਚੋਰ ਹੈ, ਉਹ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਗੁਰਦਾਸ ਨਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਚੋਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਦੂਸਰਾ ਦਿਨ ਹੋਇਆ ਸਤਿਸੰਗ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਰਾਜੇ ਨੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ਉਹ ਚਿੱਠੀ ਦਿਖਾਈ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਇਕ ਸਮੱਸਿਆ ਬੜੀ ਜਬਰਦਸਤ ਆ ਗਈ।

ਇਕ ਗੁਰੂ ਦਾ ਚੋਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਏਸ ਨਗਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਲਾਹਨਤ ਹੈ ਜੇ ਮੈਂ ਓਸ ਚੋਰ ਨੂੰ ਫੜ ਨਾ ਸਕਿਆ ਤੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਇਹ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਆਇਆ ਹੈ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਧਰਤੀ ਨਿਕਲ ਗਈ ਪੈਰਾਂ ਥੱਲਿਓ ਪਰ ਨਾਲ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਕਿ ਚਲੋ ਹੁਣ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨੀਂ ਲੱਗਾਂਗੇ ਜਾ ਕੇ। ਗੁਰੂ ਬਖਸ਼ਿੰਦ ਹੈ, ਬਖਸ਼ ਦਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਓਸ ਵੇਲੇ ਉਠ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਤਾਦਾਦ ਵਿਚ ਉਥੇ ਸੰਗਤ ਬੈਠੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰੀ, ਗਲਤੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ -

ਜੇ ਗੁਰ ਸਾਗਿ ਵਰਤਦਾ ਸਿਖੁ ਸਿਦਕੁ ਨ ਹਾਰੇ॥

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 35/20

ਸੋ ਹੁਣ ਮੌਕਾ ਹੈ ਜੋ ਹੋਣਾ ਹੈ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨੀਂ ਚਲ ਲੱਗ। ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਚਿਰ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੈਠਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਇਹ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕੋਈ ਕੌਤਕ ਰਚਿਆ ਹੈ।

ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ, “ਰਾਜਨ! ਚੋਰ ਮੈਂ ਹਾਂ। ਮੇਰੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਾਂ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿਓ ਤੇ ਲੈ ਚਲੋ ਮੈਨੂੰ। ਕੌਣ ਲਿਆਇਆ ਚਿੱਠੀ?”

ਰਾਜਾ ਕਹਿੰਦਾ, “ਮੇਵੜਾ!”

ਸਿੱਖ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਤੇ ਕਿਹਾ, “ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਇਥੇ?”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਹਾਂ! ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਦਾ ਚੋਰ ਹਾਂ।”

ਰਾਜਾ ਮੰਨਦਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਐਡੇ ਵੱਡੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼, ਸਾਰੀ ਕਾਸ਼ੀ ਦੇ ਪੰਡਤਾਂ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਜਿੱਤ ਲਿਆ। ਸਾਰੇ ਤੁਹਾਡੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਸੀਸ ਨਿਵਾਉਂਦੇ ਨੇ, ਤੁਸੀਂ ਗੁਰੂ ਕੇ ਚੋਰ?

ਕਹਿੰਦਾ, “ਹਾਂ! ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਕਾ ਚੋਰ। ਦੇਰ ਨਾ ਕਰੋ, ਮੈਨੂੰ ਹੁਣੇ ਬੰਨ੍ਹੋ।”

ਆਪ ਜਾ ਕੇ ਰੱਸਾ ਲੈ ਆਏ, ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹ ਲਏ। ਰੱਸਾ ਫੜਾ ਦਿੱਤਾ ਮੇਵੜੇ ਦੇ ਹੱਥ ਤੇ ਕਹਿੰਦੇ, “ਮੈਨੂੰ ਲੈ ਚਲੋ।”

ਸੰਗਤ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਈ, ਸਨਾਟਾ ਛਾ ਗਿਆ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਬੜੀ ਔਖੀ ਗੱਲ ਹੈ ਇਹ। ਮਾਨਤਾ ਹੋਵੇ, ਕਦੇ ਬੰਦਾ ਸਹਿਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਜੇ ਉਸ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚੇ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਤੋਂ। ਇਹ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਹੀ ਜਿਗਰਾ ਸੀ ਜਿਹੜੇ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਉਠ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਮੈਂ ਚੋਰ ਹਾਂ ਮੇਰੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਾਂ ਬੰਨ੍ਹੋ। ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਤਿਆਰੀ ਹੋ ਗਈ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲ ਚੱਲ ਪਏ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵੀ ਚੱਲਾਂਗੇ, ਰਾਜਾ ਕਹਿੰਦਾ, “ਮੈਂ ਵੀ ਚੱਲਾਂਗਾ।” ਕਈ ਮੰਜਲਾਂ ਚੱਲ ਆਏ ਅਖੀਰ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰਕੇ ਮੋੜੇ ਪਰ ਸੱਤ ਸੌ ਫੇਰ ਵੀ ਨਾਲ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਚਲਦੇ-ਚਲਦੇ ਰਾਜਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, “ਮਹਾਰਾਜ! ਰਸਤਾ ਬੜਾ ਲੰਮਾ ਹੈ। ਹੱਥ ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਬੰਨ੍ਹ ਲਵਾਂਗੇ।” ਮੇਵੜੇ ਨੇ ਵੀ ਕਿਹਾ, “ਮਹਾਰਾਜ! ਤਾਮੀਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜਾ ਕੇ ਹੋ ਜਾਏਗੀ। ਤੁਸੀਂ ਹੁਣ ਖੁੱਲ੍ਹ ਚਲੋ।”

ਆਪ ਮੰਨਦੇ ਨਹੀਂ, ਅਕੀਰ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦੇਖ ਕੇ ਹੱਥ ਖੁਲ੍ਹਾ ਲਏ। ਮੰਜਲੋ-ਮੰਜਲ ਚਲਦੇ ਜਦੋਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨੇੜੇ ਆਏ ਤਾਂ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਫੇਰ ਧਰਤੀ ਦੇ ਉਤੇ ਮਸਤਕ ਨਿਵਾਉਂਦੇ ਨੇ, ਚੁੱਕ-ਚੁੱਕ ਕੇ ਮਿੱਟੀ ਉਤੇ ਸੁੱਟਦੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਆਪ ਦੇ, ਜਿਥੇ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਛੋਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀ ਕਿ ਧੰਨ ਹੈ ਤੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਧਰਤੀ ਜਿਥੇ ਮੇਰਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਿੱਡੀ ਗਲਤੀ ਕਰੀ ਮੈਂ ਇਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਵਾਰ-ਵਾਰ ਪਛਤਾਵਾ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਅਖੀਰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੋਲ ਜਦੋਂ ਗਏ ਤਾਂ ਦੋਏ ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਨੇ, ਰੱਸਾ ਮੇਵੜੇ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਦੂਰ ਖੜ੍ਹੇ ਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਦਰਬਾਰ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਕਹਿੰਦੇ, “ਕੌਣ ਹੈ ਭਾਈ! ਇਹ? ਹਾਜ਼ਰ ਕਰੋ ਨੇੜੇ।”

ਨੇੜੇ ਹਾਜ਼ਰ ਕਰੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, “ਗੁਰਦਾਸ! ਕਿਥੇ ਹੈ ਤੇਰਾ ਸਿਦਕ? ਕਿੰਨੀ ਓਸ ਦਿਨ ਬਹਿਸ ਕਰਦਾ ਸੀ ਤੂੰ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸਿਦਕ ਨਹੀਂ ਹਾਰਦਾ ਤੇ ਤੂੰ ਕਿੱਡੀਆਂ-ਕਿੱਡੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਤੇ ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦੇਹ ਜਵਾਬ। ਤੈਥੋਂ ਜਵਾਬ ਮੰਗਦੇ ਹਾਂ।”

ਚੁੱਪ ਕਰੇ ਖੜ੍ਹੇ ਨੇ, ਨੀਵੀਂ ਪਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਧਿਆਨ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਅਵਾਜ਼ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਹੁਣ ਤੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੁਝ? ਬੋਲਦਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ? ਬੋਲ ਕੇ ਦੱਸ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਿਦਕ ਦੀ ਗੱਲ।”

ਉਸ ਵੇਲੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਮੁਖ 'ਚੋਂ ਬਹੁਤ ਆਜਜ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਨਿਕਲੀ -

ਧਾਰਨਾ - ਕਿਹੜਾ ਬੋਲ ਓ, ਬੋਲਾਂ ਮਾਲਕਾ -2, 2.

ਤੇਰੀ ਗਤੀ ਨਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਜਾਣੇ -2, 2.

ਤੇਰੀ ਗਤੀ ਨਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਜਾਣੇ ਮਾਲਕਾ,

ਬੋਲਾਂ ਮਾਲਕਾ

ਕਿਹੜਾ ਬੋਲ ਓ,..... -2.

ਜਉ ਗਰਬੈ ਬਹੁ ਬੁੰਦ ਚਿਤੰਤਰਿ,

ਸਨਮੁਖ ਸਿੰਧ ਸੋਭ ਨਹੀਂ ਪਾਵੈ॥

ਜਉ ਬਹੁ ਉਡੈ ਖਗ ਧਾਰਿ ਮਹਾਂ ਬਲ,

ਪੇਖਿ ਅਕਾਸ ਰਿਦੈ ਸੁਕਚਾਵੈ॥

ਜਿਉ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਪ੍ਰਚੰਡ ਬਿਲੋਕਤ,

ਗੁਲਰ ਜੰਤ ਉਡੈਤ ਲਜਾਵੈ॥

ਤੂੰ ਕਰਤਾ ਹਮ ਕੀਏ ਤਿਹਾਰੇ ਜੀ,

ਤੋ ਪਹਿ ਬੋਲਨ ਕਿਉ ਬਨਿ ਆਵੈ॥

ਕਬਿੱਤ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, 527

ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ! ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਂ ਬੋਲ ਸਕਦਾ ਹਾਂ?

ਜਉ ਗਰਬੈ ਬਹੁ ਬੁੰਦ ਚਿਤੰਤਰਿ

ਸਨਮੁਖ ਸਿੰਧ ਸੋਭ ਨਹੀਂ ਪਾਵੈ॥

ਕਬਿੱਤ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, 527

ਇਕ ਬੁੰਦ, ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੇ ਗਰਬ ਕਰੇ।

ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸ਼ੋਭਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਬੁੰਦ ਗਰਬ ਕਰਦੀ।

ਜਉ ਬਹੁ ਉਡੈ ਖਗ ਧਾਰਿ ਮਹਾਂ ਬਲ

ਪੇਖਿ ਅਕਾਸ ਰਿਦੈ ਸੁਕਚਾਵੈ॥

ਕਬਿੱਤ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, 527

ਜੇ ਪੰਛੀ ਉਡਦਾ ਹੈ ਬਹੁਤ ਬਲ ਧਾਰ ਕੇ ਅਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਦੇਖ
ਕੇ ਸੁੰਗੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਹੌਸਲਾ ਹਾਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਸ਼
ਕਿਤੇ ਮੁਕਣਾ ਹੈ?

**ਜਿਉ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਪ੍ਰਚੰਡ ਬਿਲੋਕਤ,
ਗੁਲਰ ਜੰਤ ਉਡੰਤ ਲਜਾਵੈ॥**

ਕਬਿੱਤ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, 527

ਜੇ ਗੁਲਰ ਦੀ ਗੋਲੂ ਵਿਚੋਂ ਜੰਤ ਉਡਿਆ ਹੋਇਆ ਕਰੇ
ਕਿ ਮੈਂ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਦਾ ਭੇਦ ਪਾ ਲਵਾਂ ਤਾਂ ਕਿਵੇਂ ਪਾਇਆ ਜਾ
ਸਕਦਾ ਹੈ।

**ਤੂ ਕਰਤਾ ਹਮ ਕੀਏ ਤਿਹਾਰੇ ਜੀ,
ਤੋ ਪਹਿ ਬੋਲਨ ਕਿਉ ਬਨਿ ਆਵੈ॥**

ਕਬਿੱਤ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, 527

ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਤਾਂ ਬੋਲਣਾ ਬਣ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ! ਤੇਰੇ
ਕੋਲ ਜਿਹੜਾ ਬੋਲਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਉਹ ਤਾਂ ਆਗੀ ਬਣਦਾ ਹੈ -

**ਧਾਰਨਾ - ਮੇਰੇ ਵਰਗਾ ਓ ਦੀਨ ਕੋਈ ਨਾ -2, 2.
ਤੇਰੇ ਵਰਗਾ ਨਾ ਦਇਆਲ ਹੋਰ ਜੱਗ ਤੇ -2, 2.
ਤੇਰੇ ਵਰਗਾ ਨਾ ਦਇਆਲ ਹੋਰ ਜੱਗ ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ,
ਦੀਨ ਕੋਈ ਨਾ -2, 2.
ਮੇਰੇ ਵਰਗਾ ਓ, -2.**

**ਤੋ ਸੋ ਨ ਨਾਥੁ, ਅਨਾਥ ਨ ਮੋ ਸਰਿ,
ਤੋ ਸੋ ਨ ਦਾਨੀ, ਨ ਮੋ ਸੋ ਭਿਖਾਰੀ॥
ਮੋ ਸੋ ਨ ਦੀਨ, ਦਇਆਲ ਨ ਤੋ ਸਰਿ,
ਮੋ ਸੋ ਅਗਿਆਨੁ, ਨ ਤੋ ਸੋ ਬਿਚਾਰੀ॥
ਮੋ ਸੋ ਨ ਪਤਿਤ, ਨ ਪਾਵਨ ਤੋ ਸਰਿ,
ਮੋ ਸੋ ਬਿਕਾਰੀ ਨ ਤੋ ਸੋ ਉਪਕਾਰੀ॥
ਮੇਰੇ ਹੈ ਅਵਗੁਨ, ਤੂ ਗੁਨ ਸਾਗਰ,
ਜਾਤ ਰਸਾਤਲ ਓਟ ਤਿਹਾਰੀ॥**

ਕਬਿੱਤ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, 528

ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ! ਮੇਰੇ ਵਰਗਾ ਮਾੜਾ ਹੋਰ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਕੋਈ
ਨਹੀਂ ਹੈ> ਕਿਵੇਂ ਸਿਦਕ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਔਖਾ ਹੈ ਸਿਦਕ
ਰੱਖਣਾ।

**ਧਾਰਨਾ - ਕਿਆ ਸਿੱਖ ਵਿਚਾਰਾ ਜੀ -2, 2.
ਜੇ ਗੁਰ ਭਰਮਾਏ ਸਾਂਗ ਕਰ -2, 4.**

**ਜੇ ਮਾਉ ਪੁਤੈ ਵਿਸ ਦੇ ਤਿਸਤੇ ਕਿਸੁ ਪਿਆਰਾ।
ਜੇ ਘਰੁ ਭੰਨੈ ਪਾਹਰੁ ਕਉਣੁ ਰਖਣਹਾਰਾ।
ਬੇੜੀ ਡੋਬੈ ਪਾਤਣੀ ਕਿਉ ਪਾਰਿ ਉਤਾਰਾ।
ਆਗੂ ਲੈ ਉਝੜਿ ਪਵੈ ਕਿਸੁ ਕਰੈ ਪੁਕਾਰਾ।
ਜੇਕਰਿ ਖੇਤੈ ਖਾਇ ਵਾੜਿ ਕੋ ਲਹੈ ਨ ਸਾਰਾ।
ਜੇ ਗੁਰ ਭਰਮਾਏ ਸਾਂਗੁ ਕਰਿ ਕਿਆ ਸਿਖੁ ਵਿਚਾਰਾ॥**

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 35/22

ਦੀਵੇ ਵਟੀ ਤੇਲੁ ਦੇ ਸਭ ਰਾਤਿ ਜਲਾਏ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 35/23

ਜੇ ਦੀਵੇ ਵਿਚ ਤੇਲ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਬੱਤੀ ਜਲਦੀ ਹੈ, ਨਹੀਂ
ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਸੜ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

**ਵਾਇ ਮੰਡਲ ਜਿਉ ਡੋਰ ਫੜਿ ਗੁਡੀ ਓਡਾਏ।
ਮੁਹ ਵਿਚਿ ਗਰੜ ਦੁਗਾਰੁ ਪਾਇ ਜਿਉ ਸਪੁ ਲੜਾਏ।
ਰਾਜਾ ਫਿਰੈ ਫਕੀਰੁ ਹੋਇ ਸੁਣਿ ਦੁਖਿ ਮਿਟਾਏ।
ਸਾਂਗੈ ਅੰਦਰਿ ਸਾਬਤਾ ਜਿਸੁ ਗੁਰੁ ਸਹਾਏ॥**

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 34/23

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਗਏ, ਕਹਿੰਦੇ, “ਮੁਸ਼ਕਾਂ ਖੋਲ੍ਹ
ਦਿਓ।”

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਧਾਹ ਕੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਪੈ ਗਏ।
ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਚੁੱਕ ਕੇ ਛਾਤੀ ਨਾਲ ਲਾ ਲਏ।

ਕਹਿੰਦੇ, “ਗੁਰਸਿੱਖਾ! ਧੰਨ ਹੈਂ। ਇਕ ਗਿਆ ਸੀ, ਸੱਤ
ਸੌ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਭਾਈ! ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ਐਸਾ ਨਾ
ਕਹਿਓ ਕਿ ਇਹ ਕਸਵੱਟੀ ਵਿਚੋਂ ਹਾਰ ਗਏ ਸੀ। ਮਾਇਆ
ਐਡੀ ਪ੍ਰਬਲ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਠਹਿਰ ਸਕਦਾ ਇਸ
ਦੇ ਅੱਗੇ। ਮਾੜੇ ਮੋਟੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ। ਬਹੁਤ ਵਿਰਲਾ ਹੈ।”

ਸੋ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਗੱਲਾਂ ਨੇ। ਸੋ ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ ਜੀ
ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਪ੍ਰੇਮੀਓਂ! ਕਸਵੱਟੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ।

**ਜੇ ਸੁਖੁ ਦੇਹਿ ਤ ਤੁਝਹਿ ਅਰਾਧੀ ਦੁਖਿ ਭੀ ਤੁਝੈ ਧਿਆਈ॥
ਜੇ ਭੁਖ ਦੇਹਿ ਤ ਇਤ ਹੀ ਰਾਜਾ ਦੁਖ ਵਿਚਿ ਸੁਖ ਮਨਾਈ॥
ਤਨੁ ਮਨੁ ਕਾਟਿ ਕਾਟਿ ਸਭੁ ਅਰਪੀ ਵਿਚਿ ਅਗਨੀ ਆਪੁ ਜਲਾਈ॥**

ਪੰਨਾ - 757

ਡੋਲੇ ਨਾ, ਕਸਵੱਟੀ ਹੈ ਲੱਗੀ ਹੋਈ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ
ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਮਾਣ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ, ਸਾਧ
ਸੰਗਤ ਜੀ! ਜੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਬਚਦੇ ਹਾਂ, ਨਹੀਂ
ਬਚਣਾ ਔਖਾ ਹੈ -

**ਧਾਰਨਾ - ਗੱਲਾਂ ਵਾਲੀ ਦੁਨੀਆਂ ਬਹੁਤੀ,
ਕਸਵੱਟੀ ਸਹਿੰਦਾ ਕੋਈ ਨਾ -2, 2.
ਕਸਵੱਟੀ ਸਹਿੰਦਾ ਕੋਈ ਨਾ -2, 2.
ਗੱਲਾਂ ਵਾਲੀ ਦੁਨੀਆਂ ਬਹੁਤੀ,....-2.**

**ਕਬੀਰ ਕਸਉਟੀ ਰਾਮ ਕੀ ਝੂਠਾ ਟਿਕੈ ਨ ਕੋਇ॥
ਰਾਮ ਕਸਉਟੀ ਸੋ ਸਹੈ ਜੋ ਮਰਿ ਜੀਵਾ ਹੋਇ॥**

ਪੰਨਾ - 1366

ਸੋ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਸਾਹਿਬ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸਾਰੇ
ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਵਰਗੇ,
ਭਾਈ ਦੁਨੀ ਚੰਦ ਵਰਗੇ, ਭਾਈ ਸਧਾਰਨ, ਭਾਈ ਮਨਸੁਖ,
ਭਾਈ ਭਗੀਰਥ ਵਰਗਿਆਂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਪ੍ਰੇਮੀਓਂ!
ਕਸਵੱਟੀ ਲੱਗੀ ਹੈ ਗੁਰੂ ਦੀ, ਡੋਲੇ ਨਾ।

ਹੁਣ ਕਿਉਂਕਿ ਸਮਾਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਕੱਲ੍ਹ ਦੇ
ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲੀ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਏਗੀ। ਸੋ
ਹੁਣ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਅਨੰਦ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਬੋਲੋ। ਜਿਹੜੇ ਹਾਲ
ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਬੋਲੇ, ਉਹ ਵੀ ਆਪਣੀ ਰਸਨਾ ਪਵਿੱਤਰ ਕਰੋ।

-ਅਨੰਦ ਸਾਹਿਬ-

-ਗੁਰਸਤੋਤਰ-

ਸੰਤ ਤੁਮਾਰੇ ਤੁਮਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮ

ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਅਗਸਤ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-37)

ਪਰਉਪਕਾਰ ਦੀ ਮੂਰਤ - ਪਰਉਪਕਾਰ ਦੀ ਮੂਰਤ ਬਾਬਾ ਜੀ ਇਸ ਵੇਲੇ ਆਪਣੇ ਜੋਬਨ ਦੇ ਸਿਖਰ ਤੇ ਹਨ ਪ੍ਰੰਤੂ ਸੰਸਾਰਕ ਮਾਇਆ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ। ਆਪਣੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਮਸਤ ਤੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਰੱਤੇ ਹੋਏ ਸਿੰਧ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੇ ਵਿਚਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਘਰੋਂ ਤਾਂ ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਤੁਰੇ ਸਨ ਪ੍ਰੰਤੂ ਪਰਾਲਬਧ ਅਤੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਵਸ ਹੋ ਕੇ ਪਿਆਰੇ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਵਿਚ ਰਾਜੀ ਹਨ। ਗੁਰਮਤਿ ਤੋਂ ਭੁੱਲੇ ਭਟਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਨਰੋਏ ਜੀਵਨ ਜੀਉਣ ਦੀ ਜਾਚ ਸਿਖਾਂਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਲੋਕ ਮੋਹ ਮਾਇਆ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿਚ ਅਤੇ ਚੁਰਾਸੀ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਫਸ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਕਲਿਆਣ ਕਰਨ ਹਿਤ ਪ੍ਰਭੂ ਭਗਤੀ ਦਾ ਮਾਰਗ ਦੱਸ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੁਰਾਸੀ ਦੇ ਗੋੜ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਭਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਸਗੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤਾਂ ਲਗਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਾਰੀ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਭਲਾ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਦੁਖਾਂ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਘਰ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਜੀਵਾਂ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਵਾਸਾ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਵਾਸਾ ਤਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਹੈ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਹੈ।

**ਇਹੁ ਜਗੁ ਸਚੈ ਕੀ ਹੈ ਕੋਠੜੀ ਸਚੇ ਕਾ ਵਿਚਿ ਵਾਸੁ॥
ਇਕਨਾ ਹੁਕਮਿ ਸਮਾਇ ਲਏ ਇਕਨਾ ਹੁਕਮੇ ਕਰੇ ਵਿਣਾਸੁ॥**

ਪੰਨਾ - 463

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਵਸਾਗਰ ਤੋਂ ਕੱਢਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪਛਾਣ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਬਖਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਸੇਧ ਬਖਸ਼ ਕੇ, ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਦੀ ਜੁਗਤੀ ਦੱਸ ਕੇ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਵਲ ਤੋਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਸਤਕ ਉਤੇ ਲੇਖ ਨਹੀਂ ਲਿਖੇ ਹੁੰਦੇ, ਉਹ ਸੰਗਤ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ ਕਰਦੀ, ਉਹ ਮੋਹ ਮਾਇਆ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਫਸੇ ਹੋਏ ਚੁਰਾਸੀ ਦੇ ਚੱਕਰ ਕੱਟਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸੋ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲਗਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੋ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਕੀਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਖ ਤੋਂ ਆਤਮ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਬਚਨ ਕੱਢਵਾ ਲਿਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਕੰਮ ਉਹ ਖੁਦ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹੀ ਕੰਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਨਾਮ ਜਪਾਉਣ ਦਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਖੁਦ ਵੀ ਨਾਮ ਜਪਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਇਸੇ ਕਾਰੇ ਲਾ ਦਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ।

**ਕਬੀਰ ਸੇਵਾ ਕਉ ਦੁਇ ਭਲੇ ਏਕੁ ਸੰਤੁ ਇਕੁ ਰਾਮੁ॥
ਰਾਮੁ ਜੁ ਦਾਤਾ ਮੁਕਤਿ ਕੋ ਸੰਤੁ ਜਪਾਵੈ ਨਾਮੁ॥**

ਪੰਨਾ - 1373

ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਨਾਮ ਜਪਾਉਣਾ ਹੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਮ ਜਪਣ ਨਾਲ ਹੀ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਰਾਹ ਖੁਲ੍ਹਦਾ ਹੈ। ਜੀਵ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪੇ ਦੀ ਸੋਝੀ ਹੋ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨ ਤੇ ਸੁਣਨ ਦੀ ਸੋਝੀ ਬਖਸ਼ ਦਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਨਾ ਤੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਿਫਤ ਸਲਾਹ ਵਿਚ ਜੁੜਨਾ ਸਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਜੋ ਵੀ ਪ੍ਰਾਣੀ, ਜਗਿਆਸੂ, ਗੁਰਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਦਾ ਤੇ ਸੁਣਦਾ ਹੈ, ਇਕ ਮਨ ਇਕ ਚਿੰਤ ਹੋ ਕੇ ਅੰਤਰੀਵ ਭਾਵ ਵਿਚ ਟੁੱਭੀ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਵੀ ਨਾਮ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਧੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਹੈ। ਇਹ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਪਏ ਹੋਏ ਸਾਰੇ ਕਲ੍ਹਾ ਤੇ ਕਲੇਸ਼ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ, ਸਾਰੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਤੇ ਫਿਕਰ ਦੂਰ ਕਰਕੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਬਖਸ਼ਦੀ ਹੈ।

ਧੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਆਈ॥

ਤਿਨਿ ਸਗਲੀ ਚਿੰਤ ਮਿਟਾਈ॥

ਪੰਨਾ - 628

ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਣੀ ਧੁਰ ਦਰਗਾਹ ਤੋਂ ਆਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰ, ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਨਿਸ਼ਚੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੇਸ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਵਾਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਦਰਬਾਰ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਨੂਰਾਨੀ ਚਿਹਰੇ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਟਕ ਤੱਕ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਚਕੋਰਾਂ ਚੰਦ ਵਲ ਤਕ ਰਹੀਆਂ ਹੋਣ। ਕਿਸੇ ਦਾ ਵੀ ਇਕ ਛਿਨ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਅੱਖ ਝਮਕਾਉਣ ਨੂੰ ਜੀਅ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦਾ। ਇੰਨੇ ਵਿਚ ਕੀ ਦੇਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਕ ਅਜੀਬ ਛਵੀ ਤੇ ਪਹਿਰਾਵੇ ਵਾਲਾ ਰਿਸ਼ੀ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਆਇਆ, ਉਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ ਤੇ ਕੁਝ ਭੇਟ ਕੀਤਾ, ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਹੋਏ ਅਤੇ ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਤੋਂ ਆਗਿਆ ਲੈ ਕੇ ਦਰਬਾਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਇਆ ਤੇ ਅਵਿਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਹੈਰਾਨ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਕੌਣ ਸਨ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਕੀ ਭੇਟ ਕਰਕੇ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਕੀ ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਹੋਏ ਹੋਣਗੇ। ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਮਨ ਦੇ ਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬੁੱਝਦੇ ਹੋਏ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਇਹ ਨਾਰਦਮੁਨੀ ਜੀ ਸਨ ਜੋ ਸਾਡੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਆਏ ਸਨ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਇਹ 'ਅਨਲ' ਪੰਛੀ ਦੇ ਖੰਭ ਭੇਟ ਕਰਕੇ ਗਏ ਹਨ। ਅਨਲ ਪੰਛੀ ਧਰਤੀ ਦੀ ਖਿੱਚ (gravitation) ਜਿਥੇ ਖਤਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਸ ਤੋਂ ਉਪਰਲੇ ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਵਿਚ ਨਿਵਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤੀਰਾਂ ਦੇ ਭੱਥੇ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਤੀਰ ਕੱਢੇ ਤੇ ਅਨਲ ਪੰਛੀ ਦੇ ਖੰਭ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੀਰਾਂ ਨਾਲ ਜੜ੍ਹ ਦਿਤੇ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਇਹ ਤੀਰ ਆਪਣੇ ਤੀਰ ਕਮਾਨ ਤੋਂ ਛੱਡ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਦੂਰ ਦੂਰ ਜਾਵੋ ਅਤੇ

ਜਿਥੇ ਜਿਥੇ ਵੀ ਇਹ ਖੰਭਾਂ ਵਾਲੇ ਤੀਰ ਡਿਗਣਗੇ, ਚੁੱਕ ਕੇ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਪੇਸ਼ ਕਰਿਓ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਹੋਇਆ। ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਵੱਖ ਵੱਖ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਵੱਲ ਦੂਰ ਦੂਰ ਚਲੀ ਗਈ ਤੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਤੀਰ ਛੱਡ ਰਹੇ ਹਨ। ਤੀਰ ਉਪਰ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਦਿਸ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਬੜੀ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਤੀਰ ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਨਹੀਂ ਡਿਗਦਾ। ਸਾਰੇ ਸਿੰਘ, ਤੀਰ ਲੱਭ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਇਕ ਵੀ ਤੀਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਹੱਥ ਨਾ ਲੱਗਾ। ਪਰ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਪਾਸ ਖਾਲੀ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸਵਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰੇਮੀਓ! ਤੁਸੀਂ ਤੀਰ ਨਹੀਂ ਲੈ ਕੇ ਆਏ, ਸਾਰੇ ਖਾਲੀ ਹੱਥ ਆ ਰਹੇ ਹੋ? ਸਾਰੀ ਵਾਰਤਾ ਦੱਸੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਤੀਰ ਉਤੇ ਜਾਂਦੇ ਦਿਸਦੇ ਸਨ ਪਰ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਤੀਰ ਧਰਤੀ ਤੇ ਨਹੀਂ ਡਿੱਗਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਮੁਸਕਰਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪਿਆਰਿਓ, ਇਹ ਭੇਤ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਜੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣੀ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੀਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ 'ਅਨਲ' ਪੰਛੀ ਦੇ ਖੰਭ ਜੜੇ ਹੋਏ ਸਨ ਤੇ ਜਿਥੋਂ ਇਹ ਖੰਭ ਆਏ ਸਨ ਭਾਵ ਇਹ ਖੰਭ ਜਿਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਾਸੀ ਸਨ, ਤੀਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਥੇ ਹੀ ਲੈ ਗਏ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਗੁਰਬਾਣੀ ਜੋ ਕਿ ਧੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਹੈ, ਸੱਚਖੰਡ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਬਾਣੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੇ ਲੜ ਲੱਗਾਂਗੇ, ਇਹ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਅਨਲ ਪੰਛੀ ਦੇ ਖੰਭਾਂ ਵਾਂਗ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਲੈ ਜਾਵੇਗੀ।

ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਲਗਨ ਸੀ ਕਿ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਲੜ ਲਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸੋਝੀ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਸੋਝੀ ਬਖਸ਼ੀ, ਗੁਰਮੁਖੀ ਪੜ੍ਹਨੀ ਲਿਖਣੀ ਸਿਖਾਈ, ਇਕ ਇਕ ਤੁਕ ਯਾਦ ਕਰਵਾ ਕੇ ਪੰਜੇ ਬਾਣੀਆਂ ਕੰਠ ਕਰਵਾਈਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਹਾਰ, ਵਿਚਾਰ ਤੇ ਵਿਹਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ੁੱਧ ਕੀਤਾ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਪਣੱਤ ਭਰੇ ਪਿਆਰ ਕਰਕੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਹੰਝੂ ਵਹਿ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਤਕ ਨੀਝ ਲਾ ਕੇ ਤਕਦੇ ਰਹੇ। ਆਪ ਜੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਭਾਵ ਅੰਦਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ ਕਰਦੇ ਤੁਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਅੱਗੇ ਕਿਸੇ ਰਾਹੀਂ ਕੋਲੋਂ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਨੇੜੇ ਕੋਈ ਪਿੰਡ ਹੈ? ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੋਠ ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਇਥੋਂ ਦੇ ਕੋਹ ਦੀ ਵਿਥ ਤੇ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਆਪ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਆਪ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਘਰ, ਥੋੜ੍ਹੀ ਵਸੋਂ ਵਾਲਾ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਪਿੰਡ ਹੈ। ਬਾਹਰਵਾਰ ਥੜ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਕੋਲੋਂ ਦੀ ਆਪ ਲੰਘੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਕ ਮਾਈ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ। ਆਪ ਨੇ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ, ਆਪ-ਮੁਹਾਰੇ ਅੰਦਰੋਂ ਖਿੰਚ ਪਈ ਤੇ ਮਾਤਾ ਤੋਂ ਰਿਹਾ ਨਾ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰੀ, ਵੇ ਪੁੱਤਰ! ਐਸ ਵੇਲੇ ਕਿਧਰ ਨੂੰ ਤੁਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈਂ, ਤੈਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਠੰਢ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਖਿੰਚ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ, ਆਪਣਾ ਆਪਣਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਇਧਰ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆ, ਮੈਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈਂ। ਮਾਤਾ ਦੇ ਮੁਖੋਂ ਪਿਆਰ ਸਨੇਹ ਤੇ ਮਮਤਾ ਭਰੇ ਬਚਨ ਸੁਣ ਕੇ ਆਪ ਨੇ ਉਤਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਮਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਲਗਦੀ ਹੈਂ।

ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ ਵਿਚ ਆਪਾਂ ਵਿਛੜ ਗਏ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਲੱਭ ਗਈ ਹੈਂ। ਮਾਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਪੁੱਤਰ! ਠੀਕ ਹੈ, ਹੁਣ ਜਾਣਾ ਕਿਥੇ ਹੈ? ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਹੀ ਰਹਿ, ਮੇਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਛੇ ਪੁੱਤਰ ਹਨ ਤੇ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਸਤਵਾਂ ਪੁੱਤਰ ਹੈਂ ਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਇਕ ਇਕ ਮੁਰੱਬਾ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ ਤੇ ਇਕ ਮੁਰੱਬਾ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਲਗਵਾ ਦਿਆਂਗੀ। ਥੋੜ੍ਹੇ ਪਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਮਾਤਾ ਨਾਲ ਪੁੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਸਾਂਝ ਪੈ ਗਈ। ਇਸ ਮਾਤਾ ਦਾ ਨਾਮ ਸੁਖੀ ਸੀ। ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਘਰ ਲੈ ਗਈ ਤੇ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਅਤੇ ਪਤੀ ਸ. ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਜਾਣ ਪਛਾਣ ਕਰਵਾਈ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਮੱਥੇ ਵਟ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ, ਸਗੋਂ ਸਾਰੇ ਚਾਅ ਮੱਤੇ ਸਨ ਕਿ ਸਾਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਇਕ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰ ਦਾ ਵਾਧਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ. ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਦੇਖੋ ਬੇਟਾ! ਇਹ ਤੁਹਾਡਾ ਆਪਣਾ ਘਰ ਹੈ ਤੇ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਸੰਗ ਨਹੀਂ ਰੱਖਣੀ; ਜੋ ਗੱਲ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਹੋਵੇ, ਖੁਲ੍ਹ ਕੇ ਕਰ ਲਿਆ ਕਰਨੀ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਬਾਪੂ ਜੀ ਠੀਕ ਹੈ, ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਇਥੇ ਹੀ ਬੈਠੋ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਵੀ ਦਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਥੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਮੇਰਾ ਕੀ ਮਕਸਦ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸਿੰਧ ਵਿਚ ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਚਾਰ – ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਤੀ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰਤੀ ਹੋਣ ਵਾਸਤੇ ਨਵਾਬਸ਼ਾਹ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਆਏ ਸਨ ਤੇ ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਘਰ ਤੋਂ ਸੈਂਕੜੇ ਮੀਲ ਦੂਰ ਆ ਗਏ ਹਾਂ ਤਾਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਜੋ ਇਸ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ। ਇਥੇ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਮਾਝੇ ਅਤੇ ਸਿਆਲਕੋਟ ਤੋਂ ਅਨੇਕਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਵਸੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੰਪਰਕ ਕਰਕੇ ਇਥੇ ਇਕ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਈ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਲੋਕੀ ਨਸ਼ੇ ਵੀ ਛੱਡ ਦੇਣ, ਆਹਾਰ ਸ਼ੁਧ ਕਰ ਲੈਣ, ਫੇਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਸਾਂਝ ਪਾਈ ਜਾਵੇ, ਗੁਰਮੁਖੀ ਸਿਖਾਈ ਜਾਵੇ, ਸ਼ੁਧ ਪਾਠ ਕਰਨਾ ਸਿਖਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਬਾਣੀ ਕੰਠ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਤਨੇਮ ਦੀਆਂ ਬਾਣੀਆਂ ਮੂੰਹ ਜੁਬਾਨੀ ਯਾਦ ਹੋ ਜਾਣ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਸਹਿਜ ਪਾਠ, ਅਖੰਡਪਾਠ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣ। ਜਿਥੇ ਜਿਥੇ ਵੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਲੇਵਾ ਹਨ, ਉਥੇ ਕੀਰਤਨ ਕਥਾ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਲਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤੀ ਪਿਆਰ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਦੀ ਲਾਗ ਲਾਈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਾਣੀ ਖੰਡੇ ਬਾਟੇ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛੱਕ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੰਘ ਸਜ ਕੇ ਕੁਰਹਿਤਾਂ ਤੇ ਬੁਰਿਆਈਆਂ ਤੋਂ ਹਟ ਕੇ ਸੇਵਾ ਤੇ ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਲਗ ਜਾਣ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲੋਕ ਤੇ ਪਰਲੋਕ ਸੁਹੇਲਾ ਹੋ ਜਾਵੇ।

ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਇਹ ਬਚਨ ਸੁਣ ਕੇ ਸ. ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਾਤਾ ਸੁਖੀ ਅਤੇ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ ਤੇ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਪ੍ਰੇਮਸਰ ਨੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਸਾਡੇ ਘਰ ਸੇਵਾ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ

ਰਹਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਾਂ ਤਾਂ ਆਪ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਆਹਾਰ ਸ਼ੁਧ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ, ਸ਼ਰਾਬ ਤੇ ਮਾਸ ਆਦਿ ਘਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਬਣੇਗਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਬਾਹਰ ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ, ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਨਸਵਾਰ ਛੱਡਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਇਕ ਆਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਹਾਮੀ ਭਰੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਜਹਾਜ਼ ਤੇ ਚੜ੍ਹਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਇੱਛਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਨੇੜੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਆਬਾਦਕਾਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ, ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਸ਼ੁਧ ਪਾਠ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੇ ਸਿਖਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਲੱਭ ਸਕਣ। ਸ. ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਆਪ ਨੂੰ ਘੋੜੀ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਆਪ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਘੁੰਮ ਫਿਰ ਕੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਘਰ ਆ ਜਾਇਆ ਕਰਨਾ, ਇਸ ਨਾਲ ਆਪ ਨੂੰ ਸੌਖ ਰਹੇਗੀ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਿਆ ਕਿ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਠੀਕ ਰਹੇਗਾ ਅਤੇ ਇਕ ਗੱਲ ਹੋਰ ਵੀ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਸ਼ੁਭ ਕੰਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਇਸ ਘਰ ਤੋਂ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਕੇ ਅਖੰਡਪਾਠ ਆਰੰਭ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਪਾਠ ਵੀ ਸੁਣਨਾ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਵੀ ਕਰਨੀ। ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੱਦਾ ਦੇ ਦੇਣਾ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਪਾਠ ਸੁਣਨ ਆਇਆ ਕਰਨ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਭੋਗ ਪਵੇਗਾ, ਉਸ ਦਿਨ ਮੈਂ ਕੀਰਤਨ ਤੇ ਕਥਾ ਕਰਾਂਗਾ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਦਕਾ, ਸੰਗਤ ਜੁੜੇਗੀ ਅਤੇ ਸਭ ਨੂੰ ਸਤਿਸੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਅਵਸਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਨਵਾਂ ਨਰੋਆ ਜੀਵਨ ਜੀਉਣ ਦੀ ਸੋਝੀ ਪਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਜੀਵਨ ਬੜਾ ਕੀਮਤੀ ਹੈ, ਐਵੇਂ ਭੰਗ ਦੇ ਭਾੜੇ ਗਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਸਮਾਂ ਮੈਂ ਇਥੇ ਹਾਂ ਉਹ ਗੁਰੂ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਾ ਕੇ, ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਕਮਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਾਂਗਾ।

ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਨਿਤਨੇਮ ਕਰਕੇ ਆਪ ਨੇ ਸਵੱਖਤੇ ਹੀ ਘੋੜੀ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਲਾਗੇ ਲਾਗੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਨ ਨਿਕਲ ਪਏ। ਆਪ ਨੂੰ ਰਹਿਤ ਬਹਿਤ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਤਾਲਾਸ਼ ਸੀ ਜੋ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋਣ ਤੇ ਸੇਵਾ ਦਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਵੀ ਰਖਦੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਸੰਥਿਆ, ਸਹਿਜ ਪਾਠਾਂ ਤੇ ਅਖੰਡਪਾਠਾਂ ਦਾ ਪਰਵਾਹ ਚਲਾ ਕੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਜਾਗ੍ਰਤੀ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਸੰਗਰਾਂਦ ਨੂੰ ਦੀਵਾਨ ਲਗਾ ਕੇ ਜਿਥੇ ਸੰਗਤ ਇਕੱਠੀ ਹੋ ਸਕੇ, ਸਭ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਫੇਰ ਖੰਡੇ ਬਾਟੇ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ

ਲੜ ਲਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੇ ਫੁਰਨਿਆਂ ਨੂੰ ਮਨ ਵਿਚ ਵਸਾ ਕੇ ਆਪ ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਪ ਨੂੰ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਨਿਯਮਬੱਧ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਸੀ। ਹੁਣ ਜੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਫੋਰਸ ਤਿਆਰ ਬਰ ਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਕੰਮ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਸੰਪਰਕ ਕਰਕੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਾਹਿਬਾਨਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਇਸ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇਣ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਜਿਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਕੋਈ ਗੁਰਸਿੱਖ ਮੋਹਤਬਰ ਸੱਜਣ ਆਪ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਸੀ, ਆਪ ਜੀ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕਾਰਜ ਹੈ ਜੋ ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਭ ਦਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਿਆ। ਕੇਵਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਿੰਧੀ ਹਿੰਦੂ ਵੀਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪੂਰਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੰਧੀ ਹਿੰਦੂ ਵੀਰ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਤੇ ਹੀ ਭਰੋਸਾ ਰਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਤੇ ਸੁਣਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ। ਥੋੜ੍ਹੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਆਪ ਨੇ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਲੋਕ ਰਾਇ ਕਾਇਮ ਕਰਕੇ ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਅਰੰਭ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਪਾਠੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਹੋ ਗਿਆ, ਅਖੰਡਪਾਠ ਅਰੰਭ ਕਰਨ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵੀ ਨੀਯਤ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਸਰਦਾਰ ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ, ਮਾਈ ਸੁਖੀ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਚਰਨ ਘਰ ਪੈਣਗੇ ਅਤੇ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਪਰਵਾਹ ਚੱਲੇਗਾ। ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਚਾਈਂ ਚਾਈਂ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰਨ ਵਿਚ ਰੁਝਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਨੀਯਤ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਤੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਖੁਦ ਹੀ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਅਖੰਡਪਾਠ ਪ੍ਰਾਰੰਭ ਕੀਤਾ। ਆਪ ਦਾ ਪਾਠ ਬਹੁਤ ਰਸੀਲਾ, ਰਹਾਉ ਵਾਲਾ ਤੇ ਸਰਲ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਵਿਚ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪ ਨੇ ਦੂਜੇ ਪਾਠੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਠ ਮੱਧਮ ਉਚੀ ਸੁਰ ਵਿਚ ਕਰਨ ਤਾਕਿ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਸਰੋਤੇ ਅਨੰਦ ਮਾਣ ਸਕਣ। ਪਾਠੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦਿਤਾ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਪਾਠੀ ਕੇਸੀ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਰੌਲ ਤੇ ਨਾ ਬੈਠੇ। ਪਾਠ ਦੇ ਭੋਗ ਉਪਰੰਤ ਕੀਰਤਨ ਲਈ ਸਾਜ਼ਾਂ ਦਾ ਅਤੇ ਢੋਲਕੀ ਵਜਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਅਨੰਦ ਵੀ ਤਦੇ ਹੀ ਬੋਝਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸੁਰ, ਤਾਲ ਤੇ ਅਵਾਜ਼ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਹੋਵੇ। ਢੋਲਕ ਦੀ ਸੇਵਾ ਭਾਈ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨਿਭਾਈ ਅਤੇ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਬਾਬਾ ਜੀ ਸਿੰਧ ਵਿਚ ਰਹੇ, ਇਹ ਪ੍ਰੇਮੀ ਢੋਲਕ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਭਾਈ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸਰਦਾਰ ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਜੋ ਕਿ ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਡੀ. ਐਸ.ਪੀ. ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਸਨ। ਪਾਠੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਵੀ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿਤਾ। ਪਾਠ ਦਾ ਭੋਗ ਪਿਆ, ਉਪਰੰਤ ਅਰਦਾਸ, ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਖੁਲ੍ਹੀ ਥਾਂ ਤੇ

ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਥੇ ਦਰਖਤਾਂ ਦੀ ਛਾਂ ਸੀ ਅਤੇ ਨੇੜੇ ਦੂਰੋਂ ਕਾਫੀ ਸੰਗਤ ਭੋਗ ਉਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਦੀਵਾਨ ਲਗਾ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਰੂਹਾਨੀ ਕੀਰਤਨ ਤੇ ਅਮੋਲਕ ਬਚਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਲ ਲਿਆ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਆਪ ਨੇ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਲਾਈ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਦਾ ਧਿਆਨ ਇਸ ਪਾਸੇ ਖਿਚਿਆ ਗਿਆ।

**ਧਾਰਨਾ - ਤੇਰਾ ਜਨਮ ਅਮੋਲਕ ਹੀਰਾ ,
ਕੌਡੀਆਂ ਦੇ ਭਾਅ ਜਾਂਵਦਾ।**

**ਕਬੀਰ ਏਕੁ ਅਚੰਭਉ ਦੇਖਿਓ ਹੀਰਾ ਹਾਟ ਬਿਕਾਇ॥
ਬਨਜਨਹਾਰੇ ਬਾਹਰਾ ਕਉਡੀ ਬਦਲੈ ਜਾਇ॥**

ਪੰਨਾ - 1372

ਮਾਣਸ ਜਨਮ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ - ਆਪ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਮਾਣਸ ਜਨਮ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦਸਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਜਨਮ ਚੁਰਾਸੀ ਲੱਖ ਜੂਨੀਆਂ ਭੋਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਮਿਲਿਆ ਹੈ? ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਫਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਇਸ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਲੜ ਲੱਗਣ ਲਈ ਸਭ ਨੂੰ ਖੰਡੇ ਬਾਟੇ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸੋਚਦੇ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਪਾਪ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਬਖਸ਼ੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੇ ਪਰੰਤੂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਖਸ਼ਣਹਾਰ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਂ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਔਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਚਿਤਾਰਦੀ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ, ਸਿੱਖ ਦੇ ਔਗੁਣ ਨਹੀਂ ਚਿਤਾਰਦਾ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਔਗੁਣਾਂ ਤੋਂ ਤੋਬਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪਿਛਲੇ ਔਗੁਣ ਬਖਸ਼ ਲਵੋ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਵਾਸਤੇ ਸੁਮੱਤ ਬਖਸ਼ੋ -

**ਸੁਤੁ ਅਪਰਾਧ ਕਰਤ ਹੈ ਜੇਤੇ॥
ਜਨਨੀ ਚੀਤਿ ਨ ਰਾਖਸਿ ਤੇਤੇ॥
ਰਾਮਈਆ ਹਉ ਬਾਰਿਕੁ ਤੇਰਾ॥
ਕਾਰੇ ਨ ਖੰਡਸਿ ਅਵਗਨੁ ਮੇਰਾ॥**

ਪੰਨਾ - 478

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਖਸ਼ਣਹਾਰ ਹਨ, ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਮਨ ਬਣਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਮਾਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਹ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਕਿਤੇ ਨਿਗੁਰੇ ਰਹਿ ਕੇ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਚਲ ਵਸੀਏ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਜਮਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਸਹਿਣੀ ਪਵੇ ਅਤੇ ਨਰਕਾਂ ਦੇ ਦੁਖ ਭੋਗਣੇ ਪੈਣ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਾਰ ਬਾਰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਇਥੇ ਆਬਾਦਕਾਰ ਹੋ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੂਬੇ ਤੋਂ ਆਏ ਹੋਏ ਹੋ। ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਾ ਹੈ ਕਿ ਇਥੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਾੜਵੀ ਲੋਕ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਖੜੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਕੱਟ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਬੋਹਲ ਲੁਟ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਿੱਖੀ ਧਾਰਨ ਕੀਤੀ ਹੋਵੋਗੀ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਕਕਾਰਾਂ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਹੋਵੋਗੇ ਤਾਂ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤੁਹਾਥੋਂ ਦੂਰ ਹੋ ਭੈਅ ਖਾਏਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਸੀਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ

ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ, ਸਪੁੱਤਰੀਆਂ ਬਣ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਕਕਾਰ, ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀਆਂ ਪਿਆਰ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਸ਼, ਧਰਮ, ਕੌਮ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਵਾਸਤੇ ਸਭ ਕੁਝ ਵਾਰ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਇਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਸ ਪਿਆਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਂਦੇ ਰਹਿਣਗੇ ਤੇ ਤੁਹਾਡਾ ਪਿਆਰ ਉਸ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਪੱਕਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਵਧਦਾ ਜਾਵੇਗਾ ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਨਾਮ ਜਪਣ ਨੂੰ ਜੀਅ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਬਿਰਤੀ ਲੱਗੇਗੀ ਅਤੇ ਅੰਦਰ ਅਨੰਦ ਤੇ ਰਸ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਰਹਿਣ ਲਗ ਪਵੇਗਾ। ਸਿਰਫ ਪਿਆਰੇ ਦਾ ਪਿਆਰ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇਗਾ, ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਆਪਣਾ ਆਪਣਾ ਲੱਗੇਗਾ।

**ਹੁਣ ਝੁਟੋ ਸਬਦੁ ਅਨਾਹਦੁ ਨਿਤ ਉਠਿ ਗਾਈਐ ਸੰਤਨ ਕੈ॥
ਕਿਲਵਿਖ ਸਭਿ ਦੋਖ ਬਿਨਾਸਨੁ ਹਰਿਨਾਮੁ ਜਪੀਐ ਗੁਰਮੰਤਨ ਕੈ॥**
ਪੰਨਾ - 925

ਹਰ ਰੋਜ਼ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਜਾਗ ਕੇ, ਇਸ਼ਨਾਨ ਆਦਿ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਦਾ, ਗੁਰਮੰਤਰ ਦਾ ਜਾਪ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਇਕ ਵਿਸਮਾਦੀ ਸਥਿਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਦੁਖ, ਕਲੇਸ਼, ਪਾਪ ਤੇ ਵਿਘਨ ਹਨ, ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਘਰ ਵਿਚ ਵੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਆ ਜਾਵੇਗੀ, ਕਮਾਈ ਵਿਚ ਵੀ ਬਰਕਤ ਪੈ ਜਾਵੇਗੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਵੀ ਮਿਲਣਗੀਆਂ।

ਜਦੋਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਚਨ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਸਰਵਣ ਕੀਤੇ ਤਾਂ ਸੰਗਤਾਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਕਮਾਲ ਦੇ ਬਚਨ ਹਨ, ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਦੱਸੇ ਅਤੇ ਸਮਝਾਏ ਕਿ ਸਾਡਾ ਜਨਮ ਤਾਂ ਅਜਾਈਂ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਪਿਛੋਂ ਅਰਦਾਸ ਵੀ ਖੁਦ ਹੀ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਉਪਰੰਤ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ ਲੰਗਰ ਛਕਾਇਆ ਗਿਆ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਪੁਛ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਖੰਡੇ ਬਾਟੇ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਦੋਂ ਛਕਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਭਾਵ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਉਤਸ਼ਾਹ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿਤਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਆਪ ਦਾ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਹੀ ਦੀਵਾਨ ਸੀ। ਆਪ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਲਦੀ ਹੀ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਣ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਆਪ ਨੇ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਵਿਚ ਆਇਆ ਕਰੋ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਦੋ ਵਜੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚ ਜਾਇਆ ਕਰੋ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੰਗਤ ਦਾ ਇਕੱਠ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਆਪ ਖੁਦ ਹੀ ਕਰਦੇ, ਅਰਦਾਸ, ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਆਪ ਹੀ ਲਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਜੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਗੁਰਮੰਤਰ ਦਿੰਦੇ, ਉਸ ਦੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਆਪ ਖੁਦ ਕਰਵਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਤੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀ, ਗੋਠ ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਲ ਪਾਣੀ ਦੀ ਇਕ ਨਦੀ ਵਗਦੀ ਸੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਦੋ ਵਜੇ ਉਥੇ ਭਾਈ

ਤੇ ਬੀਬੀਆਂ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ। ਸਾਰੇ ਭਾਈ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤੇ ਬੀਬੀਆਂ ਇਕ ਪਾਸੇ ਪੜਦੇ ਵਿਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ, ਨਦੀ ਦੇ ਕੰਢੇ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਸਮਾਧੀ ਸਥਿਤ ਹੋ ਕੇ ਨਾਮ ਜਪਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੱਸਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਐਨਾ ਅਸਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਜਿਧਰ ਨੂੰ ਵੀ ਜਾਣਾ, 50-60 ਮਾਈ ਤੇ ਭਾਈ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮਗਰ ਤੁਰ ਪੈਂਦੇ ਸੀ। ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਤੇ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰ ਦਾ ਰੰਗ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਜਿਹੜੇ ਸ਼ਰਾਬ ਕਢਦੇ ਸੀ ਤੇ ਡਰੰਮਾਂ ਦੇ ਡਰੰਮ ਜਮ੍ਹਾ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ, ਤਿਉਹਾਰਾਂ, ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਤੇ ਬੇਜੁਬਾਨ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੂੰ ਵੱਢ ਕੇ ਮਾਸ ਬਣਾ ਕੇ ਖਾਂਦੇ ਸਨ, ਸ਼ਰਾਬਾਂ ਪੀਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਕਿਸਮ ਦੇ ਐਥ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੁਧਰ ਗਏ, ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਏ, ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਹੋ ਗਏ। ਗੋਠ ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਦੇ 30 ਮੀਲ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਜਮ ਕੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਨੂੰ ਕੁਰਹਿਤਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਵਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਲੜ ਲਾ ਦਿਤਾ। ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਪਰਉਪਕਾਰ ਦਾ ਕੰਮ ਆਪ ਨੇ 18-19 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹੀ ਕਰਕੇ ਵਿਖਾ ਦਿਤਾ।

ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਦੇ ਕਾਰਜ - ਆਪ ਨੇ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਹੀ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸਗੋਂ ਆਪ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਵਰਗਾਂ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਪ੍ਰੇਮ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਵੀ ਰਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੈ, ਗਰੀਬ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨੀ। ਜਾਤ ਅਭਿਮਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਤੌਰ ਤੇ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਚੀ ਜਾਤ ਦਾ ਘੁਮੰਡ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਈ ਘਟਨਾਵਾਂ ਆਪ ਜੀ ਆਪਣੀ ਮੌਜ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਸੁਣਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਚਨ ਕੇਵਲ ਕੁਝ ਸੀਮਤ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨਾਲ ਹੀ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਬਚਨ ਕਰਦਿਆਂ ਰਾਤ ਨੂੰ ਕੋਠੀ ਵਿਖੇ ਕੁਰਸੀ ਤੇ ਬੈਠਿਆਂ ਕਈ ਵੇਰਾਂ ਰਾਤ ਦੇ ਬਾਰਾਂ ਵਜ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਗਰੀਬ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਕਣਕ ਕੱਟਣੀ - ਗੋਠ ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਵਿਖੇ ਇਕ ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਬੁਖਾਰ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ। ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਹਾਲੇ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਘਰ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਖੜੀ ਕਣਕ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਯੋਗ ਹੋਵੇ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਇਕ ਦਿਨ ਖੇਤਾਂ ਵਲ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਖੇਤ ਪਿੰਡ ਤੋਂ 6-7 ਮੀਲ ਦੀ ਦੂਰੀ ਤੇ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ, ਭਾਈ ਇਹ ਕਿਸ ਦੀ ਕਣਕ ਖੜੀ ਹੈ ਜੋ ਹਾਲੇ ਤਕ ਵੱਢੀ ਨਹੀਂ। ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਉਸ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹੈ ਜੋ ਬੀਮਾਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਕੋਲ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵਢਾਈ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਈ ਸਾਰੇ ਜਣੇ ਦਾਤੀਆਂ ਲੈ ਆਵੋ ਤੇ ਹੋਰ ਸਤਿਸੰਗੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ

ਨਾਲ ਲਿਆਵੋ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਰਹਿਰਾਸ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕ ਕੇ ਸਾਰੇ ਜਣੇ ਇਥੇ ਖੇਤ ਦੇ ਲਾਗੇ ਆ ਜਾਇਓ ਪਰ ਕੰਨੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਖਬਰ ਨਾ ਪਵੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਇਆ। ਸਾਰੇ ਜਣੇ ਆ ਗਏ 50-60 ਦੇ ਕਰੀਬ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਨ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਦੇਖੋ ਭਾਈ ਇਹ ਗਰੀਬ ਸਿੰਘ ਹੈ ਤੇ ਬੀਮਾਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਆਪਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਕਣਕ ਵੱਢ ਕੇ, ਭਰੀਆਂ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਰਾਤੋ ਰਾਤ ਇਕ ਕੰਮ ਨਿਬੇੜਨਾ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਵਿਉਂਤ ਬਣਾ ਕੇ ਸਭ ਨੂੰ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਫਾਂਟ ਸੰਭਾਲ ਦਿਤੀ ਅਤੇ ਆਪ ਵੀ ਆਪਣੀ ਫਾਂਟ ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਕਣਕ ਵੱਢਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਦਾਤੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਵੇ, ਆਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੁਣਨੀ ਸਗੋਂ ਇਸ ਵਿਚ ਸਤਿਨਾਮ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸੁਣਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਭਜਨ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਰਹੇਗਾ ਤੇ ਕਣਕ ਦੀ ਵਢਾਈ ਵੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਰਾਤ ਹਨੇਰੇ ਪਏ ਇਹ ਵਢਾਈ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਤੜਕ ਸਾਰ ਹੀ ਸਾਰੀ ਵਢਾਈ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਭਾਈ ਹੁਣ ਸਾਰੇ, ਇਸ ਸਵੱਛ ਪਾਣੀ ਦੇ ਰਜਵਾਹੇ ਵਿਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰੋ। ਸਭ ਨੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਸਭ ਦਾ ਥਕੇਵਾਂ ਲਹਿ ਗਿਆ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਆਓ ਸਾਰੇ ਇਥੇ ਬੈਠੋ, ਸਾਫ ਥਾਂ ਹੈ। ਆਪਾਂ ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਲਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਹੋਣ ਲਗ ਪਿਆ। ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸਵੇਰੇ ਸਵੇਰੇ ਉਸ ਪਿੰਡ ਤਕ ਜਾ ਪਹੁੰਚਦੀ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਇਹ ਤੜਕੇ-ਤੜਕੇ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਕਿਥੋਂ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਉਠ ਕੇ ਵੇਖਣ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਉਹ ਪ੍ਰੇਮੀ ਵੀ ਪਿਛੋਂ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਪੁੱਜ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦੀ ਫਸਲ ਦੀ ਕਟਾਈ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋਏ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਅਰਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਦੇਵਗਨ ਫਰਸ਼ਾਂ ਤੇ ਉੱਤਰ ਕੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਣ। ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਸਾਰੀ ਕਣਕ ਦੀ ਵਢਾਈ ਭੀ ਕੀਤੀ ਪਈ ਹੈ, ਆਖਰ ਇਹ ਕੀ ਕਰਿਸ਼ਮਾ ਹੈ? ਜਦੋਂ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਣ ਲਿਆ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬੈਠ ਕੇ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣੋ। ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪਿਤਾ ਵੀ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਮੇਰੀ ਕਣਕ ਦੀ ਵਢਾਈ ਕਰਕੇ ਭਰੀਆਂ ਬੰਨ੍ਹੀਆਂ ਪਈਆਂ ਹਨ ਤੇ ਆਖਰ ਇਹ ਕੀ ਕੌਤਕ ਹੈ? ਕਿਸ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਨੇ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਗਰੀਬ ਤੇ ਬੀਮਾਰ ਤੇ ਰਹਿਮ ਕੀਤਾ ਹੈ? ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸਾਰਾ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦਾ ਪਰਉਪਕਾਰ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਢਹਿ ਪਿਆ, ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡਾ ਦੇਣ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਹ ਸੋਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦਾ, ਨਾ ਹੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਪੈਸੇ ਸਨ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਵਢਾ ਲੈਂਦਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੇਰੀ ਆਪਣੀ ਹਿੰਮਤ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਕਟਾਈ ਕਰਵਾ ਲੈਂਦਾ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਪਰਉਪਕਾਰ ਨਾ ਕਰਦੇ, ਮੇਰੀ ਫਸਲ ਖੇਤ ਵਿਚ ਹੀ ਖਰਾਬ ਹੋ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਜ਼ੁਰਗੋ! ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਸਿੰਘ ਇਸੇ ਲਈ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ

ਨਿਤਾਣਿਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰੇ। ਅਸੀਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਇਹ ਕੰਮ ਰਾਤੋ ਰਾਤ ਹੀ ਮੁਕਾ ਦਿਤਾ ਹੈ ਤੇ ਭਰੀਆਂ ਵੀ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿਤੀਆਂ ਹਨ। ਹੁਣ ਤੁਹਾਡਾ ਕੰਮ ਆਸਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਭਰੀਆਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਵੀ ਕਰਵਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ, ਗਾਹ ਪਾ ਕੇ ਬੋਹਲ ਬਣਾ ਲਿਓ ਤੇ ਬੋਰੀਆਂ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਘਰ ਲੈ ਜਾਣਾ। ਜਿੰਨੀ ਕਣਕ ਖਾਣ ਵਾਸਤੇ ਰੱਖਣੀ ਹੈ ਉਹ ਘਰ ਲੈ ਜਾਣਾ, ਬਾਕੀ ਗੱਡਾ ਭਰ ਕੇ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਣਾ। ਇਸ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਦਿਲ ਛੋਟਾ ਨਾ ਕਰੋ। ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਥੀ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਕੋਈ ਅਹਿਸਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਤੇ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਇਆ ਹੈ। ਬਜ਼ੁਰਗ ਬਾਰ ਬਾਰ ਅਸੀਸਾਂ ਦੇਈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਤੁਸੀਂ ਧੰਨ ਹੋ, ਤੁਹਾਡੀ ਮਾਤਾ ਧੰਨ ਹੈ, ਤੁਹਾਡਾ ਪਿਤਾ ਧੰਨ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਪਰਉਪਕਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ। ਨਾਮ ਵੀ ਜਪਾ ਰਹੇ ਹੋ ਅਤੇ ਗਰੀਬਾਂ ਤੇ ਨਿਤਾਣਿਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦਾ ਸਬਕ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਹੋ। ਇਸ ਬੁਢੇ ਗਰੀਬ ਦੀਆਂ ਅਸੀਸਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਹਨ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੋਰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਤੇ ਬਲ ਬਖਸ਼ੇ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਉਤਰ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਉਚਾ ਬਣਾਇਆ ਹੈ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਗਰੀਬ ਤੇ ਮਜ਼ਲੂਮ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਵਾਸਤੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਫੌਜ ਕਿਹਾ ਹੈ -

ਮਾਲਸਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੀ ਫੌਜ॥

ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਮਾਲਸਾ ਪ੍ਰਮਾਤਮ ਕੀ ਮੌਜ॥

(ਸਰਬ ਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ)

ਇਹ ਸਭ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਇਸ ਦਾ ਹੈ।

ਜਾਤ ਪਾਤ ਦੇ ਬੰਧਨ ਤੋੜਨੇ - ਆਪ ਜੀ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਪ ਸਭ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਕਿ ਹੁਣ ਤੋਂ ਸਾਡਾ ਪਿਤਾ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਜੀ ਹਨ ਅਤੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਅਸੀਂ ਵਾਸੀ ਹਾਂ, ਸਾਡੀ ਜਾਤ ਪਾਤ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੰਘ ਹੈ ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨੀਵੀਂ ਜਾਤ ਦਾ ਹੋਵੇ ਉਸ ਤੋਂ ਨਫਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਪਾਣੀ ਛਕਣਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਭਰਾ ਸਮਝਣਾ ਹੈ। ਟਾਹਲੀ ਮਿੰਡਰ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਧਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਇਹ ਮਜ਼੍ਹਬੀ ਸਿੰਘ ਸਨ। ਇਹ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਇੱਛਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਜਥੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ 'ਹਾਂ' ਕਰ ਦਿਤੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਠੀਕ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਣ ਆਵਾਂਗੇ। ਨੀਯਤ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਬਾਬਾ ਜੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਣ ਪਹੁੰਚ ਗਏ, ਅੱਗੇ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਿੰਘ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਅੰਦਰ ਆ ਜਾਵੋ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਕਿਉਂ ਭਾਈ, ਬਾਹਰ ਕੀ ਡਰ ਹੈ? ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਇਥੇ ਬਾਹਰ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਦਰਖਤਾਂ ਹੇਠਾਂ ਛਕਾਂਗੇ, ਇਥੇ ਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਪਾਣੀ ਲੈ ਆਵੇ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤਾਂ

ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਚੀ ਜਾਤ ਵਾਲੇ ਜੱਟ, ਜ਼ਿੰਮੀਦਾਰ ਤੁਹਾਡੇ ਤੇ ਨਰਾਜ਼ ਨਾ ਹੋ ਜਾਣ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮਜ਼੍ਹਬੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਘਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਕਿਉਂ ਛਕਿਆ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਡਰ ਨਹੀਂ, ਜਿਹੜਾ ਨਰਾਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਕਮਾਉਣਾ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਪਿਆਰਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਆਸਰੇ ਅਸੀਂ ਜਿਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਮਸਤ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਸਾਨੂੰ ਸਿਰਫ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਹੈ।

ਪਰਵਾਹ ਨਾਹੀ ਕਿਸੈ ਕੇਰੀ ਬਾਬੂ ਸਚੇ ਨਾਹ॥

ਪੰਨਾ - 473

ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਬੜੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਾਇਆ ਅਤੇ ਅੱਜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਤ ਪਾਰਾਵਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਜਥੇ ਸਮੇਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਿਆ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਚੂਲ੍ਹਾ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਤੋਂ ਵਿਦਾਇਗੀ ਲਈ ਤੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜਾਤ ਅਭਿਮਾਨੀ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਨਿਗੂ ਰੱਖ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਇਹ ਗੱਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਰੇ ਧੁਮਾ ਦਿਤੀ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਦੇਖੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੀ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਾਤ ਪਾਤ ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਭੰਗ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਨੇਹੇ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿਤੇ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਪੰਚਾਇਤ ਅਤੇ ਮੋਹਤਬਰਾਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਹੈ ਉਸ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਜ਼੍ਹਬੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਘਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਿਆ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਲਈ ਸੱਦਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪ ਜੀ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਮੀਟਿੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਸਾਰੇ ਸੱਜਣ ਵਾਰੇ ਵਾਰੀ ਬੋਲਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਸਾਰੇ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਮਰਿਆਦਾ ਭੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਬੁਲਾਵੇ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਇਹ ਬੁਲਾਉਣ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਨਾ ਜਾਵੇ। ਜਦੋਂ ਸਾਰੇ ਸੱਜਣਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੇ ਗੁਬਾਰ, ਕੂੜ ਕੁਬਾੜ ਬੋਲ ਕੇ ਕੱਢ ਦਿਤੇ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਠੀਕ ਹੈ, ਜੋ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਸੀ, ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿਤੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਹੁਣ ਥੋੜ੍ਹਾ ਸਮਾਂ ਦਿਓ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸਮਝਣਾ ਕਿ ਮੈਂ ਤੁਹਾਥੋਂ ਮਾਫੀ ਮੰਗਣੀ ਹੈ ਜਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਡਰ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਆਪ ਸਾਰੇ ਜ਼ਰਾ ਧਿਆਨ ਦੇ ਕੇ ਸੁਣਨ ਦੀ ਖੋਚਲ ਕਰਨਾ।

ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਤੇ ਇਹ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਮਜ਼੍ਹਬੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਘਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਕਿਉਂ ਛਕਿਆ ਹੈ? ਪਹਿਲਾਂ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿਓ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ? ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਛਕਿਆ ਹੈ। ਫਿਰ ਆਪ ਨੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਇਹ ਉਪਦੇਸ਼ ਤਾਂ ਸੁਣਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਹੁਣ ਸਾਡੀ ਕੋਈ ਜਾਤ ਪਾਤ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ

ਦੇ ਪੁੱਤਰ, ਪੁਤਰੀਆਂ ਹਾਂ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਇਕੋ ਬਾਟੇ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਲਾ ਕੇ ਇਸ ਜਾਤ ਪਾਤ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਤ ਪਾਤ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਤੀ ਸੀ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜਾਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰਖਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਂ ਵਿਚ ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖਤਰੀ, ਭਾਈ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜੱਟ, ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਭਾਈ ਹਿੰਮਤ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਭਾਈ ਮੋਹਕਮ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਨੀਵੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਕੇ ਫੇਰ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਨ ਕੀਤਾ ਤੇ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਇ ਤੋਂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਰੱਖਿਆ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਫੇਰ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਗੁਰੂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਸਮਝਦੇ ਹੋ। ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖੀ ਵੀ ਧਾਰਨ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾਲ ਹੁਕਮ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ। ਪ੍ਰੇਮੀਓਂ! ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਦੇ ਹੋ ਪਰ ਮੈਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖਤਾ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਉਸ ਪਿਆਰੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਰਬੰਸ ਇਸ ਖਾਲਸੇ ਤੋਂ ਵਾਰ ਦਿਤਾ। ਇਥੇ ਹੀ ਬੱਸ ਨਹੀਂ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਆਪ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਲਈ ਭੇਜਿਆ। ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ ਧੜ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਲੱਖੀਸ਼ਾਹ ਵਣਜਾਰੇ ਨੇ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੀਸ ਨੂੰ ਅਨੰਦਪੁਰ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਭਾਈ ਜੈਤਾ ਜੀ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸੀਸ ਲੈ ਕੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਪੁਜਾ ਤਾਂ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਜੱਫੀ ਵਿਚ ਲਿਆ ਤੇ ਵਰਦਾਨ ਦਿਤਾ ਕਿ 'ਰੰਘਰੇਟੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਬੇਟੇ' ਹੁਣ ਭਾਈ ਪ੍ਰੇਮੀਓ, ਦੱਸੋ ਉਹ ਭਾਈ ਜੈਤਾ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਤ ਬਰਾਦਰੀ ਵਿਚੋਂ ਸੀ ਪਰ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਬੇਟਾ ਬਣਾਇਆ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਦਿਤਾ। ਜੇਕਰ ਮੈਂ 'ਰੰਘਰੇਟੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਬੇਟੇ' ਦੇ ਘਰੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕ ਲਿਆ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੀ ਆਪੱਤੀ ਆ ਗਈ? ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਿੱਖੀ ਤਾਂ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਈ ਹੈ ਪਰ ਹਾਲੇ ਗੱਲ ਸਮਝ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਪ੍ਰੇਮੀਓਂ! ਜਾਤ ਪਾਤ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਵੱਡਾ ਉਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਆ ਕੇ ਨਾਮ ਜਪਿਆ ਤੇ ਪਰਮਪਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕੀਤੀ।

**ਅਗੈ ਜਾਤਿ ਨ ਜੋਰੁ ਹੈ ਅਗੈ ਜੀਉ ਨਵੇ॥
ਜਿਨ ਕੀ ਲੇਖੇ ਪਤਿ ਪਵੈ ਚੰਗੇ ਸੇਈ ਕੇਇ॥**

ਪੰਨਾ - 469

ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਉਚੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਚਲਦਾ, ਉਥੇ ਤਾਂ ਅਮਲਾਂ ਦਾ ਨਿਬੇੜਾ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਆ ਕੇ ਗੁਰੂ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਨਾਮ ਜਪਿਆ, ਸ਼ੁਭ ਕਰਮ ਕੀਤੇ, ਆਪ ਨਾਮ ਜਪਿਆ, ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਨਾਮ ਜਪਾਇਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਪਤਿ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਥੇ ਉਹ ਸੋਭਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਥੇ ਆ

ਕੇ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਜਪਿਆ, ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਧਾਰਿਆ, ਈਰਖਾ, ਬਖੀਲੀ, ਨਿੰਦਿਆ, ਚੁਗਲੀ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕੀਤਾ, ਸੱਚ ਦਾ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਕੂੜ ਦੇ ਸੌਦੇ ਕੀਤੇ, ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨੀ ਵੀ ਉਚੀ ਜਾਤ ਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਸਜਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਧਰਮਰਾਜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲੇਖਾ ਕੱਢ ਕੇ ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ ਮੰਗਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚੋਂ ਧੌਕੇ ਮਾਰ ਕੇ ਕੱਢ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਅਖਵਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਵੱਡੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਵਾਲੇ ਅਖਵਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਅਮੀਰ ਅਖਵਾਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਆ ਕੇ ਕੋਈ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਭੋਗਾਂ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ ਜੀਵਨ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਾਂ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਬੇੜੀਆਂ ਅਤੇ ਗਲ ਵਿਚ ਸੰਗਲ ਪਾ ਕੇ ਧਰਮਰਾਜ ਦੇ ਦਰਾਬਰ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

**ਆਪੀਨੈ ਭੋਗ ਭੋਗਿ ਕੈ ਹੋਇ ਭਸਮਝਿ ਭਉਰੁ ਸਿਧਾਇਆ॥
ਵਡਾ ਹੋਆ ਦੁਨੀਦਾਰੁ ਗਲਿ ਸੰਗਲੁ ਘਤਿ ਚਲਾਇਆ॥**

ਪੰਨਾ - 464

ਇਸ ਕਰਕੇ ਜਾਤ ਪਾਤ ਦਾ ਇਥੇ ਸਵਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਦਰਜਾ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਜਾਤ ਦਾ ਗੁਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਜ਼ਰਾ ਦੇਖੋ ਤਾਂ ਸਹੀ - ਭਗਤ ਬਾਲਮੀਕ ਜੀ ਨੂੰ, ਨਾਮ ਜਪ ਕੇ ਕਿੱਡੀ ਵੱਡੀ ਪਦਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਤੇ ਰਾਮਾਇਣ ਦਾ ਗ੍ਰੰਥ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲਿਖ ਕੇ ਰਖ ਦਿਤਾ।

**ਰੇ ਚਿਤ ਚੇਤਿ ਚੇਤ ਅਚੇਤ॥
ਕਾਰੇ ਨ ਬਾਲਮੀਕਹਿ ਦੇਖ॥
ਕਿਸੁ ਜਾਤਿ ਤੇ ਕਿਹ ਪਦਹਿ ਅਮਰਿਓ
ਰਾਮ ਭਗਤਿ ਬਿਸੇਖ॥**

ਪੰਨਾ - 1124

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਇਥੇ ਹੀ ਬੱਸ ਨਹੀਂ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਗੁਰੂ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਸਾਨੂੰ ਜਿਸ ਦੇ ਲੜ ਲਾ ਕੇ ਗਏ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਨੇਕਾਂ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਹੈ ਤੇ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਜੇਕਰ ਇਥੇ ਜਾਤ ਪਾਤ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਕਿਉਂ ਦਰਜ ਕਰਦੇ? ਇਥੇ ਜਾਤ ਦਾ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਤਾਂ ਨਾਮ ਜਪ ਕੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋ ਗਏ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਕੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਬਣ ਗਏ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਤ ਬੇਤ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਉਸਤਤ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ-

**ਗੋਬਿੰਦ ਗੋਬਿੰਦ ਗੋਬਿੰਦ ਸੰਗਿ ਨਾਮਦੇਉ ਮਨੁ ਲੀਣਾ॥
ਆਢ ਦਾਮ ਕੋ ਛੀਪਰੋ ਹੋਇਓ ਲਾਖੀਣਾ॥**

ਪੰਨਾ - 487

ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਜਾਤ ਦੇ ਛੀਪੇ ਸਨ ਤੇ ਚੰਦੇ ਛਾਪਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ ਪਰੰਤੂ ਨਾਮ ਜਪ ਕੇ ਲੱਖਾਂ ਦੇ ਬਣ ਗਏ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ

ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਢਹਿ ਪਏ। ਭਗਵਾਨ ਨੇ ਹਰ ਥਾਂ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ। ਅੱਠ ਪਹਿਰ ਦੀ ਮੋਈ ਹੋਈ ਗਊ ਜਿਵਾਲ ਦਿਤੀ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸਲੇਮਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਝੁਕਣਾ ਪਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਪੇਟ ਵਿਚ ਐਸਾ ਦਰਦ ਉਠਿਆ ਕਿ ਆਪਣੇ ਅਹਿਲਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਘਾਹ ਦੇ ਕੇ ਭੇਜਿਆ ਕਿ ਮੇਰੇ ਵਲੋਂ ਮਾਫੀ ਮੰਗੋ ਤੇ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਕਹੋ ਮੇਰੀ ਗਲਤੀ ਮਾਫ ਕਰ ਦੇਣ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਦੇ ਦੇਣ।

ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਐਸੀ ਮਹਿਮਾ ਹੋਈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਪਾਸੇ ਧੰਨ ਕਬੀਰ, ਧੰਨ ਕਬੀਰ ਹੋ ਗਈ ਜੋ ਕੱਟੜ ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਮੁਲਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਨਾ ਲੱਗੀ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕੋਲ ਚੁਗਲੀ ਕਰਕੇ ਅਨੇਕਾਂ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਤਸੀਹੇ ਦੇ ਕੇ ਮਾਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਪਰੰਤੂ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਰ ਥਾਂ ਰੱਖਿਆ ਕੀਤੀ, ਆਪਣੇ ਭਗਤ ਦੀ ਪੈਜ ਰੱਖੀ, ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਦੀ ਖਾਣੀ ਪਈ। ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਰਾਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਸੀਸ ਝੁਕਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਡੇਢ ਕਰੋੜ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕੀਤਾ।

ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਮਾਇਆ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਕੇ ਚਾਰੇ ਕੁੰਟਾਂ ਵਿਚ ਨਾਮ ਦਾ ਡੰਕਾ ਵਜਾ ਦਿਤਾ। ਰਾਜਪੂਤ ਰਾਜੇ ਅਤੇ ਰਾਣੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੇਵਕ ਬਣੇ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਐਸਾ ਸਬਕ ਸਿਖਾਇਆ ਕਿ ਸਾਰੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਢਹਿ ਪਏ।

ਭਗਤ ਸੈਣ ਜੀ ਦੀ ਭਗਤੀ ਦਾ ਚਰਚਾ ਘਰ ਘਰ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਸੰਤ ਪ੍ਰਾਹੁਣੇ ਆ ਗਏ ਅਤੇ ਉਹ ਰਾਜੇ ਦੀ ਮੁੱਠੀ ਚਾਪੀ ਕਰਨੀ ਭੁੱਲ ਕੇ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਕੀਰਤਨ ਤੇ ਕਥਾ ਵਿਚ ਮਸਤ ਰਹੇ। ਉਧਰ ਭਗਵਾਨ ਨੇ ਸੈਣ ਨਾਈ ਜੀ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਭਗਤ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਦਿਤੀ।

ਆਏ ਸੰਤ ਪਰਾਹੁਣੇ ਕੀਰਤਨੁ ਹੋਆ ਰੈਣਿ ਸਬਾਈ॥

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ 10/16

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਗਤ ਧੰਨਾ ਜੀ ਨੂੰ ਭੋਲੇ ਭਾਇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਈ ਤੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਏ ਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਗਵਾਨ, ਧੰਨਾ ਜੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਖੁਦ ਕਰਦੇ ਰਹੇ।

ਇਸ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰੇਮੀਓਂ, ਇਸ ਵਿਚ ਜਾਤ ਪਾਤ ਦਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਉਚੀ ਜਾਤ ਵਾਲੇ ਝਗੜਾ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਨੀਵੀਂ ਜਾਤੀ ਦੇ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਭਗਤ ਅਖਵਾਉਂਦੇ ਹੋ ਤੇ ਬਹੁਤ ਲੋਕ ਤੁਹਾਡੇ ਮਗਰ ਲਗ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਕੰਮ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਉਚੀ ਜਾਤੀ ਦੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿਤਾ -

ਜੋ ਤੂੰ ਬ੍ਰਾਹਮਣੁ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਜਾਇਆ॥

ਤਉ ਆਨ ਬਾਟ ਕਾਹੇ ਨਹੀ ਆਇਆ॥

ਤੁਮ ਕਤ ਬ੍ਰਾਹਮਣੁ ਹਮ ਕਤ ਸੂਦ॥

ਹਮ ਕਤ ਲੋਹੂ ਤੁਮ ਕਤ ਦੂਧ॥ ਪੰਨਾ - 324

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਚੀ ਜਾਤੀ ਦੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਅਖਵਾਉਂਦੇ ਹੋ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿਓ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਿੱਧੇ ਅਸਮਾਨ ਤੋਂ ਡਿੱਗੇ ਹੋ ਜਾਂ ਧਰਤੀ ਵਿਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਹੋ? ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਨਹੀਂ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਤਾ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਮੇਰਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਤਾ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਹੀ ਤੁਹਾਡਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਦੱਸੋ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਸਰੀਰ ਦੀਆਂ ਨਾੜਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੁੱਧ ਹੈ ਜਾਂ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਹੈ? ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਨਹੀਂ, ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦਾ ਖੂਨ ਹੈ। ਫੇਰ ਤੁਸੀਂ ਉਚੀ ਜਾਤ ਵਾਲੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਮੈਂ ਨੀਵੀਂ ਜਾਤ ਵਾਲਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਇਆ? ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਕਰਮ ਇੰਦਰੇ ਤੇ ਗਿਆਨ ਇੰਦਰੇ ਬਖਸ਼ੇ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨਿਰਉਤਰ ਹੋ ਗਏ, ਕਬੀਰ ਜੀ ਦੀ ਗੱਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਾ ਦੇ ਸਕੇ ਅਤੇ ਸ਼ਰਮਿੰਦੇ ਹੋ ਕੇ ਚਲੇ ਗਏ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਤਾਂ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਭੇਦ ਭਾਵ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੀ ਜਨਤਾ ਜੋ ਕਿ ਜਾਤ ਪਾਤ ਦੇ ਵਿਤਕਰੇ ਕਰਕੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਵੰਡੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਟੁਕੜੇ ਟੁਕੜੇ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ ਪੁਰਾਤਨ ਰਿਸ਼ੀਆਂ ਮੁਨੀਆਂ ਵਾਲਾ ਸਰੂਪ ਦਿਤਾ। ਗੁਰਸਿੱਖ ਦੇ ਕੇਸ ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਸਭਿਅਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹਨ ਤੇ ਕੰਘਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਫਾਈ ਲਈ ਬਖਸ਼ਿਆ ਹੈ। ਕਿਰਪਾਨ ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਸੂਰਬੀਰਤਾ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੈ, ਸ਼੍ਰੋਮਾਨ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗਰੀਬ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨੀ ਤੇ ਲੋੜ ਪੈਣ ਤੇ ਆਪਣੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਕਛਹਿਰਾ 'ਏਕਾ ਨਾਰੀ ਜਤੀ ਹੋਇ' ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ ਅਤੇ ਕੜਾ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮੋਹਰ ਹੈ ਜੋ ਪਰ-ਤਨ ਤੇ ਪਰਧਨ ਤੋਂ ਵਰਜਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਰਸਿੱਖ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਯਾਦ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਪੁਰਾਣਾ ਸਮਾਜ ਜੋ ਕਿ ਚਾਰ ਵਰਗਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ ਖਾਲਸੇ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਗੁਣ ਭਰ ਦਿਤੇ। ਸਭ ਤੋਂ ਨੀਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੂਦਰ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਉਪਰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਸੇਵਾ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿਤਾ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਜੋ ਵੀ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਬਰਤਨ ਮਾਂਜਣ ਦੀ ਹੋਵੇ, ਜੋੜਿਆਂ ਦੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਤਮ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਉਸ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਤੇ ਸੀਸ ਨਿਵਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਵਿਚ ਵੈਸ਼ ਦੇ ਗੁਣ ਭਰ ਦਿਤੇ। ਗੁਰਸਿੱਖ ਚੰਗਾ ਵਪਾਰੀ ਵੀ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਇਮਾਨਦਾਰ ਵਪਾਰੀ ਬਣਾ ਦਿਤਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਖੱਤਰੀ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਤਾਕਿ ਲੋੜ ਪੈਣ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਕੌਮ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰ ਸਕੇ। ਇਸ ਨੂੰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਵੀ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਬ੍ਰਾਹਮ ਵਿਦਿਆ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ -

ਜਾਤਿ ਕਾ ਗਰਬੁ ਨ ਕਰੀਅਹੁ ਕੋਈ॥

ਬ੍ਰਹਮ ਬਿੰਦੇ ਸੋ ਬ੍ਰਾਹਮਣੁ ਹੋਈ॥

ਪੰਨਾ - 1128

ਇਹ ਬ੍ਰਹਮ ਵਿਚ ਲੀਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਵੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਖਾਲਸਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਦੱਸੋ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰੇਮੀ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨੀਚੀ ਜਾਤ ਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮੰਨਦੇ ਹੋ ਤੇ ਆਪ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੀ ਛਕਿਆ ਹੈ, ਫੇਰ ਤੇ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਉਚਾ ਦਰਜਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਾਰੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸਮਾਏ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਇਹ ਪ੍ਰਵਚਨ ਸੁਣ ਕੇ ਸਾਰੇ ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਉਤੇ ਪਰਛਾਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਹਨ। ਸਭ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਪਛਤਾਵੇ ਦੇ ਅੰਬਰ ਸਨ ਤੇ ਸਾਰੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰਿਓ! ਸਾਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰ ਦਿਓ, ਸਾਥੋਂ ਭੁੱਲ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਲਫਜ਼ ਕਰੇ। ਅਸੀਂ ਉਹ ਲਫਜ਼ ਵਾਪਸ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਵਾਸਤੇ ਤੁਸੀਂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਨੂੰ ਹੁਕਮ ਕਰੋਗੇ ਅਸੀਂ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਾਂਗੇ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਠੀਕ ਹੈ ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਗਲਤੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਗੱਲ ਸਮਝ ਵਿਚ ਆ ਗਈ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਤਾਂ ਮੰਨਾਂਗਾ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਲਵੋਗੇ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਵਰਤਾਉਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨਗੇ। ਸਾਰੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਠੀਕ ਹੈ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਹੱਥ ਧੋ ਕੇ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਵਰਤਾਇਆ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਤੌਰ ਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਅੱਗੇ ਇਕ ਮਿਸਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਸਭ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤੇ ਜਾਤ ਪਾਤ ਦਾ ਵਿਤਕਰਾ ਦੂਰ ਕੀਤਾ।

ਸਿੰਘ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ 30 ਮੀਲ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਅਖੰਡਪਾਠਾਂ ਰਾਹੀਂ, ਕੀਰਤਨ ਵਖਿਆਨਾਂ ਰਾਹੀਂ, ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਆਪ ਨੇ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਪ੍ਰਤੀ ਜਾਗਰੂਪ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਭਾਵੇਂ ਆਪ ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਕੰਮ ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰ ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਪ੍ਰੰਤੂ ਆਪ ਨੇ ਭਗਤੀ ਵਿਚ, ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਅਤੇ ਸ੍ਵੈਸ਼੍ਰੂਪ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਕੇ ਆਤਮ ਰਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵਿਘਨ ਨਹੀਂ ਪੈਣ ਦਿਤਾ। ਗੋਠ ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਲਾਗੇ ਕਰੀਰਾਂ ਦੀ ਝਿੜੀ ਸੀ। ਆਪ ਜੀ ਸਵੇਰੇ ਸਵੇਰੇ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਵਕਤ ਉਥੇ ਬੈਠੇ ਰਹਿੰਦੇ ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮਾਂ ਉਥੇ ਇਕਾਂਤ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰਦੇ। ਇਸ ਝਿੜੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸੱਪ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਆਪ ਜੀ ਦੱਸਿਆ ਕਰਦੇ ਕਿ ਕਈ ਦਫ਼ਾ ਜਦੋਂ ਬੈਠਣ ਲਗਣਾ ਤਾਂ ਸੱਪ ਲੱਤਾਂ ਦੇ ਹੇਠੋਂ ਦੀ ਲੰਘ ਜਾਂਦੇ ਪਰ ਅਸੀਂ ਡਰਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬੀਬੀ ਪਿਆਰ ਕੌਰ ਜੋ ਨਿੱਕੀ ਭੈਣ ਸੀ, ਆਪ ਨੂੰ ਵੀਰ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕਰਦੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਅੱਜ ਵੀਰ ਨੇ ਕਿਥੇ ਬੈਠਣਾ ਹੈ, ਸਵੇਰੇ ਸਵੇਰੇ ਜਾ ਕੇ ਉਥੇ ਝਾੜੂ ਨਾਲ ਕਰੀਰਾਂ ਦੇ ਦਰਖਤਾਂ ਹੇਠ ਸਫ਼ਾਈ ਕਰ ਆਉਂਦੀ। ਬਾਬਾ ਜੀ

ਨੇ ਦੇਖਣਾ, ਥਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੌਣ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਮਾਤਾ ਸੁਖੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬੇਟਾ ਤੇਰੀ ਨਿੱਕੀ ਭੈਣ ਕਰਕੇ ਆਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਫਿਕਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵੀਰ ਨੂੰ ਸਮਾਧੀ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕੀੜਾ ਮਕੜਾ, ਸੱਪ-ਸਪੋਲੀਆਂ ਨਾ ਲੜ ਜਾਵੇ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰੰਤਰ ਆਪ ਬਹੁਤਾ ਸਮਾਂ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰਦੇ ਸੀ। ਬਾਪੂ ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਾਤਾ ਸੁਖੀ ਰੋਕਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਬੇਟਾ! ਕਰੀਰਾਂ ਵਿਚ ਨਾ ਬੈਠਿਆ ਕਰੋ। ਬਾਹਰ ਵਾਰ ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰੇ ਥਾਂ ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਭਜਨ ਕਰ ਲਿਆ ਕਰੋ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਪੰਜ ਛੇ ਫੁੱਟ ਉਚਾ ਥੜ੍ਹਾ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਕਹਿਣ ਕਰਕੇ ਬਣਵਾ ਦਿਤਾ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਮੈਂ ਇਸ ਥੜੇ ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਭਜਨ ਕਰ ਲਿਆ ਕਰਾਂਗਾ। ਇਥੇ ਨੇੜੇ ਤੇੜੇ ਕੋਈ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਆਪ ਨੇ ਬੈਠੇ ਰਹਿਣਾ ਤੇ ਜਦੋਂ ਧੁੱਪ ਪੈ ਜਾਣੀ ਤਾਂ ਬਾਪੂ ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੁਲਾਉਣਾ ਕਿ ਬੇਟਾ, ਆ ਜਾਵੇ ਧੁੱਪ ਬਹੁਤ ਹੈ, ਕੁਝ ਛਕ ਲਵੋ ਫੇਰ ਠੰਢੇ ਹੋਏ ਬੈਠ ਜਾਣਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਆਪ ਨੇ ਭਜਨ ਬੰਦਗੀ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਰੱਖਿਆ ਜੋ ਦੇਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੰਦਾ ਸੀ।

ਇਕ ਸਾਧੂ ਦਾ ਆਉਣਾ - ਬੀਬੀ ਪਿਆਰ ਕੌਰ ਜੋ ਕਿ ਹੁਣ ਕਾਫੀ ਬਿਰਧ ਸਨ ਇਥੇ ਮਹੀਨਾ ਕੁ ਪਹਿਲਾਂ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਆਏ ਸਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੂੰ ਭਗਤੀ ਕਰਦਿਆਂ ਦੇਖ ਕੇ ਇਕ ਬਉਰੀਆ ਸਾਧੂ ਵੀ ਥੜ੍ਹੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਆ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਸਮਾਧੀ ਲਾ ਕੇ ਬੈਠਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨਾਲ ਕਦੀ ਕਦੀ ਆਪਸੀ ਗੱਲਬਾਤ ਵੀ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਬਾਰੇ ਪੁਛਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਪੁਛਦੇ ਤੇ ਉਹ ਬਾਬਾ ਜੀ ਤੇ ਸਵਾਲ ਕਰਦਾ ਤੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਉਤਰ ਦਿੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਫੀ ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਗਿਆਨ ਚਰਚਾ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਉਸ ਸਾਧੂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਦੇਵ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਹੋ ਤੇ ਅਸੀਂ ਨਿਰੰਕਾਰ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦੱਸੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਤੁਹਾਡਾ ਕਰਮ ਕਾਂਡ ਦਾ ਰਸਤਾ ਹੈ ਤੇ ਸਾਡਾ ਸੁਰਤਿ ਸਬਦਿ ਮਾਰਗਿ ਹੈ। ਗੁਰਸਿੱਖ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਰੀਰ ਛੱਡਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਨਿਰੰਕਾਰ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਸਵਰਗ ਲੋਕ ਵਿਚ ਜਾਂਦੇ ਹੋ, ਜਿਥੇ ਤੁਸੀਂ ਸਵਰਗ ਦਾ ਸੁਖ ਭੋਗਦੇ ਹੋ ਤੇ ਜਦੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਸਵਰਗ ਦਾ ਸਮਾਂ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਫੇਰ ਧਰਤੀ ਤੇ ਆਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੀ ਮੁਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਮੁਕਤੀ ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਾਡਾ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਰਸਤਾ ਸਹਿਜ ਦਾ ਰਸਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਗੁਰਸਿੱਖ ਆਪਣੀਆਂ ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨਿਭਾਉਂਦਾ, ਬੱਚੇ ਪਾਲਦਾ ਹੋਇਆ ਮੁਕਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਨਾਨਕ ਸਤਿਗੁਰਿ ਭੇਟਿਐ ਪੂਰੀ ਹੋਵੈ ਜੁਗਤਿ॥

ਹਸੰਦਿਆ ਖੇਲੰਦਿਆ ਪੈਨੰਦਿਆ ਖਾਵੰਦਿਆ ਵਿਚੇ ਹੋਵੈ ਮੁਕਤਿ॥

ਪੰਨਾ - 522

ਬਾਉਰੀਆ ਸਾਧੂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਚਨ ਸੁਣ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਸਾਧਾਰਨ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ ਕਿੰਨੀ ਸੋਝੀ ਹੈ ਅਤੇ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹੀ ਇਸ ਦੀ ਕਿੰਨੀ ਕਮਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਲਗਨ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਭਗਤੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਲੜ ਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਕੇ ਮੂੰਹੋਂ ਉਚਾਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ‘ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਕੀ ਸਿੱਖੀ ਧੰਨ ਹੈ।’

‘ਚਲਦਾ’

ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ

ਊਚ ਅਪਾਰ ਬੇਅੰਤ ਤੂੰ ਠਾਕੁਰ ਤ੍ਰਿਮਾਨਾ,

ਲੂੰ ਲੂੰ ਮੇਰਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਤੇਰਾ ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ।

ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਬਖਸ਼ ਲੈ ਕਰੁਣਾਮਯ ਦਾਤਾ,

ਮੈਂ ਅਵਗੁਣ ਨਾਦਾਨ ਹਾਂ ਤੂੰ ਗੁਣੀ ਨਿਧਾਨਾ।

ਮਹਿਮਾ ਅਪਰੰਪਾਰ ਹੈ ਕੀ ਕੀ ਗੁਣ ਗਾਈਏ,

ਸਦਕੇ ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਸਦਹੀ ਕੁਰਬਾਨਾ।

ਦਾਨ ਦਏਂ ਅਣਮੰਗਿਆ ਸਭਨਾਂ ਜੀਆਂ ਨੂੰ,

ਤੂੰ ਵਡਦਾਤਾ ਸਾਹਿਬਾ ਤੂੰ ਹੈਂ ਵਡਦਾਨਾ।

ਮੇਰੇ ਜਿਹੇ ਨਿਮਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਅਰਸ਼ ਪੁਚਾਵੇਂ,

ਤੂੰ ਵਡਪੁਰਖ ਅਗੰਮ ਹੈਂ ਤੂੰ ਊਚ ਸਮਾਨਾ।

ਬਿਨ ਖੰਭਾਂ ਤੋਂ ਉਡੀਏ ਤੇਰੇ ਭਰਵਾਸੇ,

ਤੇਰੀ ਦਇਆ ਅਪਾਰ ਹੈ ਮੇਰੇ ਭਗਵਾਨਾ।

ਕਰ ਮਿਹਰਾਮਤ ਦਾਤਿਆ ਦੇ ਪਿਰਮ ਪਿਆਲਾ,

ਪੀ ਕੇ ਜਿਸਨੂੰ ਹੋ ਜਾਏ ਇਹ ਮਨ ਮਤਵਾਲਾ।

ਤੇਰਾ ਦਿਤਾ ਸਾਹਿਬਾ ਤੈਨੂੰ ਕੀ ਅਰਪਾਂ,

ਕੋਲ ਮੇਰੇ ਤਾਂ ਹੰਝੂਆਂ ਦਾ ਹੀ ਨਜ਼ਰਾਨਾ।

ਖਿਨ ਖਿਨ ਭੁੱਲਣਹਾਰ ਹਾਂ ਬਖਸ਼ਿੰਦ ਪਿਤਾ ਤੂੰ,

ਅਗਮ ਅਗੋਚਰ ਸਾਹਿਬਾ ਤੂੰ ਸਦ ਮਿਹਰਵਾਨਾ।

ਡਾ. ਸਰਬਜੀਤ ਕੌਰ ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ
ਯੂ.ਐਸ.ਏ.

(ਪੰਨਾ 21 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੱਗਾ ਜਿਵੇਂ ਮੇਰੇ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖਿਚਾਓ ਹੋਵੇ, ਬਹੁਤ ਹੀ ਤਣਾਓ ਹੋਵੇ। ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਈ ਕਿ ਕੀ ਕਾਰਣ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਿਲੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਕ ਹਵਾ ਜਿਹੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਬਹੁਤ ਛੋਟੀ ਹੀ ਉਹ ਸਵਾਮੀ ਬਣ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਉਹ ਆਪਣੀ ਪਿਆਰੀ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਬੇਟੀ ਦਾ ਕੀ ਕਰੇਗੀ?

ਮੈਨੂੰ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਯੋਗਾਲੀਨ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਭੈਣ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਦੋਨੋਂ ਹੀ ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ਵਿਚ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਲੜਦੀਆਂ ਸੀ। ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੇਖਿਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਝੱਟ ਹੀ ਪਿਚਲਾ ਜਨਮ ਯਾਦ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੇਰੇ ਲਈ ਨਫਰਤ ਜਾਗ ਪਈ। ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਗੰਗਾ ਦੇ ਕੰਢੇ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਦਾ ਇਕ ਸ਼ਿਸ਼ ਐਲਨ ਵੈਨਸਟਾਕ ਨੇ ਸੰਨਿਆਸ ਲੈਣ ਦੀ ਕਸਮ ਖਾਧੀ ਤੇ ਉਹ ਸਵਾਮੀ ਅਜੇ ਬਣਿਆ। ਉਸ ਨੇ madison Wisconsin ਵਿਚ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਖੋਲ੍ਹੀ ਤੇ ਯੋਗ ਸਿਖਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਆਪਕ ਵੀ ਬਣਿਆ ਮੈਂ ਮੁੱਢਲੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੱਢ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਸੰਨਿਆਸ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਉਹ ਭਗਵੇਂ ਕਪੜੇ ਤਾਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹੀ ਹਨ, ਕੱਛੇ ਬਨਿਆਨ ਵੀ ਭਗਵੇਂ ਹੀ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਯੋਗਾਲੀਨ ਨੇ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਤੋਂ ਸੰਨਿਆਸ ਲੈਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮੰਗੀ। ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਰਸਤਾ ਉਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਬੋੜੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਹੀ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਭਾਰਤ ਆ ਗਏ ਤੇ ਯੋਗਾਲੀਨ ਮਿਨੀਪੋਲਿਸ ਚਲੀ ਗਈ। ਉਸ ਨੇ ਪੰਡਤ ਉਸ਼ਰ ਬੁੱਧ ਆਰੀਆ ਤੋਂ ਸੰਨਿਆਸ ਲੈ ਲਿਆ ਤੇ ਉਹ ਮਾਂ ਯੋਗਾਲੀਨ ਕਹਾਉਣ ਲਗ ਪਈ। ਉਸ ਨੇ Prospect Hills ਤੇ ਘਰ ਲੈ ਲਿਆ ਤੇ ਉਹ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਹੈਡ ਕੁਆਰਟਰ ਬਣ ਗਿਆ, ਅਸੀਂ ਉਥੇ ਕਲਾਸਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਫੇਰ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਬਹੁਤ ਔਛਾ ਲਗਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਥਾਂ ਹੈ ਜਿਥੇ ਅਸੀਂ ਕਲਾਸਾਂ ਲਗਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਥੇ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਰਹਿਣ ਲਈ ਕੋਈ ਥਾਂ ਹੈ।

ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇਕ ਕਿਤਾਬ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਸੀ - ‘Freedom From Karma’ (ਕਰਮਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ) ਇਹ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪੁਸਤਕ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਕਰਮ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫਲ ਬਾਰੇ ਬੜੇ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਕ ਦੂਸਰੀ ਪੁਸਤਕ Meditation in Christianity ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਵੀ ਉਸ ਵਿਚ ਇਕ ਅਧਿਆਇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਈਸਾਈਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਗ ਪਈ ਸੀ, ਉਸ ਨਾਲ ਅਧਿਆਤਮਵਾਦ ਅਤੇ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਦੀ ਸਮਝ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਉਣ ਲਗ ਪਈ ਸੀ।

ਦੋਸ ਕਰੰਮਾ ਆਪਣਿਆ

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਉਤਾਰਾ ਕਰਤਾ : ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਅਗਸਤ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-60)

ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਭਰਮਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕੁਝ ਕੁ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਦਿਲੀ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਪੁਰਾਣੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਸੰਤ ਮੰਡਲੀਆਂ ਬਣਾ ਕੇ ਥਾਂ ਥਾਂ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਲੜ ਲਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਜਮਨਾ ਦੇ ਕੰਢੇ ਟਿਕਾਣਾ ਬਣਾ ਕੇ ਟਿਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਾ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸੰਗਤ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਤੇ ਸਤਸੰਗ ਕਰਨ ਆਉਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਤਸੰਗ ਹੁੰਦਿਆਂ ਇਕ ਮਹੀਨਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਸੰਗਤ ਬੜਾ ਲਾਹਾ ਲੈ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਪ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉਠ ਕੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਆਦਿ ਕਰਕੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਜਮਨਾ ਦੇ ਕੰਢੇ ਬਰੇਤੀ ਤੇ ਬੈਠ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਘੰਟਿਆਂ ਬਧੀ ਸਮਾਧੀ ਸਥਿਤ ਹੋ ਕੇ ਆਤਮ ਅਨੰਦ ਮਾਣਦੇ ਹਨ।

ਅੱਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਰਤੀ ਕਿਸੇ ਮਹਾਂ ਅਨੰਦ ਵਿਚ ਚਲੀ ਗਈ ਅਤੇ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਦੀਆਂ ਸੱਤ ਭੂਮਿਕਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਪੰਜਵੀਂ ਭੂਮਿਕਾ ਤਕ ਜਿਹਦੀ ਸੁਰਤੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਤਾਂ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਬਿਰਤੀ ਵਾਲੇ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਛੇਵੀਂ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿਚ ਬਿਰਤੀ ਉਸ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਹਦੇ ਕੋਲ ਸੇਵਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਟਾਈਮ ਦੇ ਨਾਲ ਜਗਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਅੱਜ ਫਲਾਣੇ ਥਾਂ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਤੇ ਫਲਾਣੇ ਫਲਾਣੇ ਥਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਨ ਤੇ ਕੋਈ ਬੋਝ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦੇ। ਸੇਵਕ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬਾਬਾ ਜੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ ਦਾ ਟਾਈਮ ਹੋ ਗਿਆ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛਕ ਲਵੋ। ਬਾਬਾ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਾਬਾ ਬੁਢਾ ਦੇ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛੱਕਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ ਤਾਂ ਸੇਵਾਦਾਰ ਦੱਸਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਬਾਬੇ ਕੇ ਰੱਜ ਗਏ। ਪੇਟ ਉਤੇ ਇਕ ਰੱਸੀ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੰਦੇ ਸੀ ਤੇ ਜਦੋਂ ਰੱਸੀ ਟਾਈਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਬਾਬੇ ਕੇ ਰੱਜ ਗਏ ਜੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੱਸ ਕਰ ਦੇਣੀ। ਉਹ ਬਿਰਤੀ ਬਿਦੇਹ ਬਿਰਤੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਇਕ ਸਤਵੀਂ ਭੂਮਿਕਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਬਿਲਕੁਲ ਬਿਦੇਹ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਨਾ ਜਗਾਇਆ ਹੋਇਆ ਜਾਗਦੈ, ਨਾ ਆਪ ਜਾਗਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਜਿਸ ਜਿਸ ਨੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਪੰਜਵੀਂ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿਚ ਬਿਰਤੀ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਕਦੇ ਕਦੇ ਉਪਰ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸੋ ਅੱਜ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਆਪਣੇ ਧਿਆਨ 'ਚ ਗਏ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਕਾਫੀ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਤੇ ਉਧਰਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਇਕ ਪੰਡਤ ਦਾ ਲੜਕਾ ਜੋ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਿਆ, ਉਸ ਦੀ ਅਰਥੀ ਲਈ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਉਸਦੇ ਘਰਵਾਲੀ ਵੀ ਨਾਲ ਸਤੀ

ਹੋਣ ਵਾਸਤੇ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਗਹਿਣੇ ਪਾਏ ਹੋਏ ਹਨ, ਸੁਹਾਗ ਦੀ ਰੇਖਾ, ਮਾਂਗ ਵਿਚ ਸੰਧੂਰ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਤੇ ਜਿਸ ਵਕਤ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਸੰਤ ਬੈਠੇ ਹਨ ਤੇ ਉਸਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਸਤੀ ਤਾਂ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ ਤੇ ਜੇਕਰ ਇਹ ਜਨਾਜ਼ਾ ਰੋਕ ਲਵੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਜਾ ਕੇ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰ ਆਵਾਂ। ਉਹ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪਾਸ ਚਲੀ ਗਈ। ਜਦੋਂ ਅੱਗੇ ਹੋ ਕੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ ਤੇ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗਹਿਣਿਆਂ ਦੀ ਝੰਨਕਾਰ ਸੁਣੀ ਤਾਂ ਉਹ ਬਿਰਤੀ ਤੋਂ ਉਥਾਨ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਮੁੜ ਮੁੜ ਬਿਰਤੀ ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਇਹ ਭਜਨ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਕਿ ਜਦੋਂ ਭਜਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬਿਰਤੀ ਬਾਹਰ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਹ ਮੁੜ ਮੁੜ ਕੇ ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਫੁਰਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਲਵੇ ਤਾਂ ਬਾਹਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਕਰਦੀ, ਅੰਦਰ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਕੋਈ ਬੀਬੀ ਆਈ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ, ਬੀਬੀ ਵੱਲ ਤੱਕਿਆ ਕਿ ਗਹਿਣੇ ਪਾਏ ਹੋਏ ਹਨ, ਮਾਂਗ ਵਿਚ ਵੀ ਸੰਧੂਰ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਕੋਈ ਸੁਹਾਗਣ ਹੈ। ਬਚਨ ਕਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਬੇਟਾ! ਸੁਹਾਗ ਮਾਣੋ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਬਚਨ ਹੋ ਗਿਆ, ਬੀਬੀ ਉਠ ਕੇ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋ ਗਈ, ਚਰਨ ਫੜ ਲਏ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼! ਮੇਰਾ ਸੁਹਾਗ ਉਹ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਅਰਥੀ ਤੇ ਪਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਰਥੀ ਇਥੇ ਲੈ ਆਵੋ। ਅਰਥੀ ਲਿਆ ਕੇ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਰੱਖ ਦਿਤੀ। ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਜਦੋਂ ਅਰਥੀ ਦੇਖੀ ਤਾਂ ਸ਼ਸ਼ੋਪੰਜ ਵਿਚ ਪੈ ਗਏ। ਮਨ ਵਿਚ ਆਇਆ ਕਿ ਬਿਨਾ ਸੋਚੇ ਬਚਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਹੁਣ ਹੋਏਗਾ ਕੀ? ਲੇਕਿਨ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਬਚਨ ਭਾਵੇਂ ਬਿਨਾ ਸੋਚੇ ਹੋ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਸੋਚ ਕੇ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਉਹ ਕਦੀ ਵੀ ਟਲਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਉਸ ਬੀਬੀ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਦੁਹਰਾ ਦਿਤੀ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਮਹਾਰਾਜ! ਤੁਹਾਡੀ ਰਸਨਾ ਉਤੇ ਤਾਂ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਵਾਸਾ ਹੈ।

ਧਾਰਨਾ - ਪ੍ਰਭ ਜੀ ਦਾ ਵਾਸਾ ਹੈ
ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਰਸਨਾ ਉਤੇ -2, 4.

ਪ੍ਰਭ ਜੀ ਬਸਹਿ ਸਾਧ ਕੀ ਰਸਨਾ॥
ਨਾਨਕ ਜਨ ਕਾ ਦਾਸਨਿ ਦਸਨਾ॥ ਪੰਨਾ - 263

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਸੰਤ ਜੋ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗੇ ਹੋਏ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਜੋ ਕਿਛੁ ਕਰੈ ਸੋਈ ਪ੍ਰਭ ਮਾਨਹਿ
ਓਇ ਰਾਮ ਨਾਮ ਰੰਗਿ ਰਾਤੇ॥
ਤਿਨ੍ਹ ਕੀ ਸੋਭਾ ਸਭਨੀ ਥਾਈ
ਜਿਨ੍ਹ ਪ੍ਰਭ ਕੇ ਚਰਣ ਪਰਾਤੇ॥

ਮੇਰੇ ਰਾਮ ਹਰਿ ਸੰਤਾ ਜੇਵਡ ਨ ਕੋਈ॥

ਭਗਤਾਂ ਬਣਿ ਆਈ ਪ੍ਰਭ ਅਪਨੇ ਸਿਉ

ਜਲਿ ਬਲਿ ਮਹੀਅਲਿ ਸੋਈ॥

ਪੰਨਾ - 748

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਚਨ ਹੋ ਗਿਆ, ਹੈਰਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਬਚਨ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਸਨਾ ਉਤੇ ਪ੍ਰਭ ਦਾ ਵਾਸਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਜੋ ਵੀ ਕਹਿ ਦੇਣ, ਕਰ ਦੇਣ, ਪ੍ਰਭ ਮੰਨ ਲਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਹਰ ਵਕਤ ਪ੍ਰਭ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਿਹਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੋਭਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸਤਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਰਿਪੂਰਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਣ ਆਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਰਗਾ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ।

ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਜਿਕਰ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਲਾਹੌਰ ਗਏ ਹੋਏ ਸੀ ਉਥੇ ਭਾਈ ਬੁਧੂ ਨਾਮ ਦਾ ਇਕ ਸਿਖ ਆ ਕੇ ਅਰਜ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਗਰੀਬ ਹਾਂ ਤੇ ਖਰਚ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਤੰਗ ਹਾਂ ਤੇ ਮੇਰੇ ਸਿਰ ਤੇ ਕਰਜਾ ਬਹੁਤ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਇੱਠਾਂ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਜਦ ਵੀ ਆਵਾ ਪਾਉਂਦਾ ਹਾਂ, ਸਾਰੇ ਆਵੇ ਕੱਚੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਨੁਕਸ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਟ ਭਾਅ ਸਿਰ ਨਹੀਂ ਵਿਕਦੀ; ਆਪ ਜੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਭਾਈ ਬੁਧੂ! ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਗੁਰਸਿਖਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਛੁਪਾ ਕੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਹੋਈ। ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਰ ਮੁਸ਼ਕਲ ਦਾ ਇਲਾਜ ਲਿਖ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਤੈਨੂੰ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਇਲਾਜ ਅਸੀਂ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਖ ਦਿਤਾ ਹੈ।

ਧਾਰਨਾ - ਜੇ ਤੂੰ ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ ਲੈਣੇ

ਸੇਵਾ ਕਰ ਲੈ ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ -2, 2.

ਸੇਵਾ ਕਰਲੈ ਓ ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ -2, 2.

ਜੇ ਤੂੰ ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ ਲੈਣੇ,..... -2.

ਚਾਰਿ ਪਦਾਰਥ ਜੇ ਕੋ ਮਾਰੀ॥

ਸਾਧ ਜਨਾ ਕੀ ਸੇਵਾ ਲਾਗੀ॥

ਪੰਨਾ - 266

ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ ਕਿਹੜੇ ਹਨ; ਧਰਮ - ਚੰਗੇ ਕਰੈਕਟਰ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ, ਸਭ ਨੂੰ ਸੁਖ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ, ਜਿਹਦੇ ਅੰਦਰ ਦਸ ਚੀਜ਼ਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ- ਖਿਆ, ਦਇਆ, ਤੱਪ, ਦਾਨ, ਸ਼ੀਲ, ਸੰਜਮ, ਸੌਚ, ਅਹਿੰਸਾ, ਸੰਤੋਖ ਤੇ ਸਤਿ, ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਧਰਮ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਸੁਖ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਡੋਰ ਧਰਮ ਦੇ ਆਸਰੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਦੂਸਰਾ ਅਰਥ ਹੈ - ਪੈਸਾ ਟਕਾ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਵਾਸਤੇ। ਚੰਗੀ ਬਰਕਤ ਪੈ ਜਾਵੇ, ਖਰਚ ਦੀ ਤੰਗੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਹੱਥ ਖੁਲ੍ਹਾ ਰਹੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਅਰਥ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਤੀਸਰਾ ਕਾਮਨਾ ਹੈ, ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਇਛਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਇਹ ਇਛਾ ਤੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਉਹ ਇਛਾ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਚੌਥੀ ਹੈ ਮੁਕਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੋਕਸ਼ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਥੇ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਸਫਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਵਾਸਾ ਮਿਲ ਜਾਵੇ

ਤੇ ਜਨਮ ਮਰਨ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਜਾਵੇ। ਸੋ ਇਹ ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਮਿਲ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਭਾਈ ਬੁਧੂ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪਿਆਰਿਆ! ਤੂੰ ਗੁਰਸਿਖਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ, ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਘਰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਪਾਣੀ ਛਕਾ, ਅਰਦਾਸ ਕਰਵਾ ਤੇ ਤੇਰਾ ਕਾਰਜ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਤੇਰੇ ਉਤੇ ਸਾਡੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ! ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਮੇਰੇ ਘਰ ਚਰਨ ਪਾਉਣੇ, ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਸਾਡੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਤੇਰੇ ਘਰ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਇਕੱਠ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਮਹਾਰਾਜ। ਮੇਰਾ ਭਾਈਚਾਰਾ ਸਾਰਾ ਰਲ ਕੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਸਾਂਭ ਲਵੇਗਾ। ਆਪ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਬੰਦੇ ਕਾਫੀ ਹਨ, ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦੀ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਸਭ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਾਂਗੇ ਤੇ ਆਪ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਲੈਣੀਆਂ ਹਨ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਠੀਕ ਹੈ ਭਾਈ ਅਸੀਂ ਵੀ ਆ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੀਯਤ ਦਿਨ ਤੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਭਾਈ ਬੁਧੂ ਦੇ ਘਰ ਚਲੇ ਗਏ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਪਾਣੀ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ, ਪੰਗਤਾਂ ਲੱਗ ਗਈਆਂ। ਸੰਗਤ ਬਹੁਤੀ ਸੀ, ਅੱਧੀ ਸੰਗਤ ਬਾਹਰ ਬੈਠੀ ਹੈ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਜਿਹੜੀ ਸੰਗਤ ਸੀ, ਬਾਬਾ ਬੁਢਾ ਜੀ ਤੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਵਰਗੇ ਗੁਰਸਿਖ ਅੰਦਰ ਚਲੇ ਗਏ ਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਬਾਹਰਲੇ ਪਾਸੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਸਿਖ ਆ ਗਿਆ ਜੋ ਕਿ ਅਭੇਦ ਅਵਸਥਾ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਅਭੇਦ ਅਵਸਥਾ ਵਾਲਾ ਉਹ ਸਿਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਸਦਾ ਹੀ ਗੁਰੂ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਆਪ ਕੁਛ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਉਹ ਜਿਹੜਾ ਕੁਝ ਕਹਿ ਦੇਵੇ ਉਹ ਪ੍ਰਭ ਮੰਨ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਰਾਮ ਨਾਮ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੱਤੇ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਜੋ ਕਿਛੁ ਕਰੈ ਸੋਈ ਪ੍ਰਭ ਮਾਨਹਿ

ਓਹਿ ਰਾਮ ਨਾਮ ਰੰਗਿ ਰਾਤੇ॥

ਪੰਨਾ - 748

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਉਹ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਮੰਨਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜੁਬਾਨ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਜੁਬਾਨ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ; ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਮੁਖ, ਗੁਰੂ ਦਾ ਮੁਖ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਗੁਰੂ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ, ਕਸ਼ਮੀਰ ਗਏ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਸੰਗਤ ਫਲ ਲੈ ਕੇ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਭਾਈ ਕੱਟੂ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਭਾਈ ਕੱਟੂ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪ੍ਰੇਮੀਓ! ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਕੀ ਹੈ? ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਇਹ ਫਲਾਂ ਦਾ ਟੋਕਰਾ ਹੈ। ਐਹ ਕੁਜੇ ਵਿਚ ਕੀ ਹੈ? ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਇਸ ਵਿਚ ਤਾਜਾ ਸ਼ਹਿਦ ਚੋ ਕੇ ਪਾਇਆ ਹੋਇਐ। ਇਹ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਦੋ ਚਾਰ ਫਲ ਤੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹੜਾ ਸ਼ਹਿਦ ਮੈਨੂੰ ਦੇ ਦਿਓ, ਮੈਨੂੰ ਭੁਖ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਵਾਹ ਭਈ ਵਾਹ! ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਗੁਰੂ ਦੀ ਭੇਟ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤੇ ਜੂਠਾ ਕਰਕੇ ਲਜਾਈਏ? ਪਹਿਲਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਭੋਗ ਲਾਉਣਗੇ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਤੁਹਾਡੀ ਮਰਜ਼ੀ ਹੈ, ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਸੀ ਖਾਣ ਨੂੰ। ਸੰਗਤ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਕੋਲ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਤਾਂ ਫਲਾਂ ਦਾ ਟੋਕਰਾ ਤੇ ਸ਼ਹਿਦ ਦਾ

ਬਰਤਨ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਉਹਦੇ ਵਿਚੋਂ ਸੜੇ ਹੋਏ ਫਲਾਂ ਦੀ ਬਦਬੂ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਆਹ ਟੋਕਰੇ ਵਿਚ ਕੀ ਰੱਖਿਆ ਹੈ? ਇਹਦੇ ਵਿਚੋਂ ਬੜੀ ਦੁਰਗੰਧ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ, ਤੁਹਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਤਾਜੇ ਫਲ ਤੋੜ ਕੇ ਲਿਆਏ ਹਾਂ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਦੇਖੋ ਤਾਂ। ਜਦੋਂ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਫਲ ਗਲੇ ਪਏ ਹਨ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਭਾਈ ਇਸ ਬਰਤਨ ਵਿਚ ਕੀ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੇ, ਮਹਾਰਾਜ! ਆਪ ਜੀ ਵਾਸਤੇ ਤਾਜਾ ਸ਼ਹਿਦ ਚੋਅ ਕੇ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਦਿਖਾਓ ਤਾਂ ਜ਼ਰਾ। ਜਦੋਂ ਦੇਖਿਆ, ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਦਿਖਾਇਆ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਕੀੜੇ ਕੁਰਬਲ ਕੁਰਬਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਬੜੇ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋਏ, ਇਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਰੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਸ਼ੁਧ ਲਿਆਏ ਸੀ, ਬੜੀ ਅਵੱਗਿਆ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਭਾਣਾ ਵਰਤ ਗਿਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਕਿਉਂ ਰੋਂਦੇ ਹੋ, ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਮੰਗਿਆ ਸੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਸਾਨੂੰ ਦਿਤਾ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਭਾਈ ਕੱਟੂ ਦੀ ਜੁਬਾਨ ਤੇ ਮੈਂ ਬੈਠਾ ਸੀ -

ਪ੍ਰਭ ਜੀ ਬਸਹਿ ਸਾਧ ਕੀ ਰਸਨਾ॥

ਨਾਨਕ ਜਨ ਕਾ ਦਾਸਨਿ ਦਸਨਾ॥

ਪੰਨਾ - 263

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਕੋਲ ਇਕ ਮਾਈ ਦੁਧ ਲੈ ਕੇ ਆਈ ਤਾਂ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਇਕ ਹੋਰ ਮਾਈ ਮਿਲ ਗਈ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਮੈਨੂੰ ਦੁਧ ਦੇ ਦੇ, ਭਾਵੇਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਦੇ ਦੇ, ਮੇਰਾ ਬੱਚਾ ਬਿਮਾਰ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਦੁਧ ਨਾਲ ਦਵਾਈ ਦੇਣੀ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਲੰਗਰ ਲਈ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਹੀ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਆਂ? ਉਥੇ ਜਦ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਦੁਧ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਪੀਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਇਹ ਦੁਧ ਸਾਡੇ ਕਾਬਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਅਪਵਿਤਰ ਹੈ। ਮਾਤਾ ਗਿਣਤੀਆਂ ਕਰਨ ਲੱਗੀ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਤਾਂ ਬੜੀ ਸੋਧ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਈ ਹਾਂ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਬੱਚੇ ਦੇ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਵਸ ਰਹੇ ਸੀ। ਉਹ ਮਾਤਾ ਬੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਤੈਥੋਂ ਦੁਧ ਮੰਗਿਆ ਸੀ, ਤੈਨੂੰ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੁਧ ਅਸੀਂ ਮੰਗ ਰਹੇ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਤਾਂ ਤੂੰ ਦਿਤਾ ਨਹੀਂ ਤੇ ਹੁਣ ਇਸ ਦੁਧ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਲੰਗਰ ਵਿਚ ਪਾਉਣ ਦਾ ਕੀ ਫਾਇਦਾ। ਜਦ ਮੰਗਿਆ, ਉਦੋਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ ਕਿ ਦਾਨ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲੋੜਵੰਦ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਰੱਜੇ ਹੋਏ ਨੂੰ ਦਾਨ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਰੱਜੇ ਹੋਏ ਦਾ ਦਾਨ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ ਕਰਦਾ, ਲੋੜਵੰਦ ਦਾ ਦਾਨ ਲੱਗਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਪਿਆਰਾ ਹੋਵੇ, ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ, ਦਾਨ ਨੂੰ ਸ਼ੁਧ ਥਾਂ ਲਾ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ, ਉਥੇ ਦਾਨ ਦਿਤਾ

ਸਫਲ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਤਾਂ ਦਾਨ ਲੈਂਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਉਹ ਤਾਂ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਜੋ ਕਹਿ ਦੇਣ, ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਤਾਂ ਗੁਰੂਆਂ ਨੂੰ ਭੇਟਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਕਮਾਈ ਕਰਕੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਭੇਟਾ ਦੇ ਦੇਣੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਮੈਂ ਗਰੀਬ ਗਰੀਬੀ ਆਪ ਦੀ ਭੇਟ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਇਹ ਦਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ।

ਪੁੰਨ ਦਾਨੁ ਜੋ ਬੀਜਦੇ ਸਭ ਧਰਮ ਰਾਇ ਕੈ ਜਾਈ॥

ਪੰਨਾ - 1414

ਜਿਹੜੇ ਦਾਨ ਬੀਜਣਗੇ, ਸਭ ਨੂੰ ਧਰਮਰਾਜ ਦੇ ਫਲ ਭੁਗਤਣ ਲਈ ਜਾਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਈ ਲੱਖੂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਆ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਦੋਂ ਭਾਈ ਬੁਧੂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਧਾੜਵੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਭਾਈ ਅਦਲੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਕੇ ਇਹ ਐਨਾ ਬਦਲ ਗਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਤਨੇਮ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਪੰਝੀ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਠ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਜਿਹੜੀ ਮਾਈ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦੀ, ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਛੱਕਿਆ ਕਰਦਾ।

ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਸਭ ਮਾਈਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਯਾਦ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ ਸੀ, ਹਰ ਵਕਤ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਆ ਕੇ ਭਾਈ ਬੁਧੂ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਹਨ। ਭਾਈ ਬੁਧੂ ਕਹਿਣ

ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਹਾਲੇ ਠਹਿਰ ਜਾ, ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛੱਕ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਫੇਰ ਅਰਦਾਸ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਫੇਰ ਤੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਲਵੀਂ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਭਾਈ ਬੁਧੂ! ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਪਿਆਸ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸੁਣਿਆ ਨਹੀਂ ਕਦੇ ਕਿ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਪਿਆਸ ਲੱਗੀ ਹੋਵੇ ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਤੜਫਦਾ ਹੈ? ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਨ ਲੱਗ ਪਿਆ -

ਜਿਉ ਮਛਲੀ ਬਿਨ ਪਾਣੀਐ ਕਿਉ ਜੀਵਣੁ ਪਾਵੈ॥

ਬੁੰਦ ਵਿਹੁਣਾ ਚਾੜ੍ਹਕੋ ਕਿਉ ਕਰਿ ਤ੍ਰਿਪਤਾਵੈ॥

ਨਾਦ ਕੁਰੰਕਹਿ ਬੇਧਿਆ ਸਨਮੁਖ ਉਠਿ ਧਾਵੈ॥

ਭਵਰੁ ਲੋਭੀ ਕੁਸਮ ਬਾਸੁ ਕਾ ਮਿਲਿ ਆਪੁ ਬੰਧਾਵੈ॥

ਤਿਉ ਸੰਤ ਜਨਾ ਹਰਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਹੈ ਦੇਖਿ ਦਰਸੁ ਅਘਾਵੈ॥

ਪੰਨਾ - 708

ਉਸਨੇ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਇਹ ਮਸਤਾਨਾ ਹੈ। ਪਰ ਭਾਈ ਲੱਖੂ ਨੇ ਫਿਰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਗੁਰਸਿਖਾ ਮੈਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਵਾ ਦੇ, ਮੇਰਾ ਮਨ ਬਹੁਤ ਬਿਹਬਲ ਹੈ। ਭਾਈ ਬੁਧੂ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ,

ਥੋੜੀ ਦੇਰ ਠਹਿਰ ਜਾ, ਹੁਣੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੁਲ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਨਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛੱਕ ਲਵੀਂ ਤੇ ਨਾਲੇ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਲਵੀਂ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਦਰਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਬਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਤੇ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਹਿਰਦੇ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਸਕਦਾ। ਭਾਈ ਬੁਧੂ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਇਹ ਮਸਤਾਨਾ ਜਿਹਾ ਹੈ, ਬੋਲਦਾ ਹੈ ਬੋਲੀ ਜਾਵੇ, ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਅੰਦਰ ਸੰਗਤ ਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛੱਕ ਲਿਆ ਤੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਅਰਦਾਸ ਹੋਣ ਲਗ ਪਈ ਕਿ ਭਾਈ ਬੁਧੂ ਨੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਾਇਆ ਹੈ ਤੇ ਇਹਦੇ ਆਵੇ ਪੱਕੇ ਹੋ ਜਾਣ। ਜਿਸ ਵਕਤ ਭਾਈ ਲੱਖੂ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣੀ ਤਾਂ ਬਾਹਰੋਂ ਹੀ ਉਚੀ ਉਚੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਕਿ ਆਵੇ ਕੱਚੇ ਰਹਿਣਗੇ, ਕੱਚੇ ਰਹਿਣਗੇ! ਕੱਚੇ ਰਹਿਣਗੇ! ਤਿੰਨ ਵਾਰੀ ਕਹਿ ਦਿਤਾ। ਭਾਈ ਬੁਧੂ ਨੇ ਸੁਣ ਲਿਆ। ਜਦੋਂ ਅਰਦਾਸ ਹੋ ਚੁਕੀ ਤਾਂ ਭਾਈ ਬੁਧੂ ਬਾਹਰ ਆਇਆ ਤੇ ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਹੁਤ ਗੁਸਾ ਹੈ ਤੇ ਭਾਈ ਲੱਖੂ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਭਾਈ ਲੱਖੂ! ਤੂੰ ਵੱਡਾ ਹੈਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਵੱਡੇ ਹਨ? ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਹੀ ਵੱਡੇ ਹਨ ਪਰ ਤੇਰੇ ਆਵੇ ਕੱਚੇ ਹੀ ਰਹਿਣਗੇ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਉਧਰ ਤਾਂ ਸੰਗਤ ਅਰਦਾਸ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਤਾਂ ਭਾਈ ਲੱਖੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੀ ਜੁਬਾਨ ਉਤੇ ਵੀ ਗੁਰੂ ਹੀ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਭਾਈ ਲੱਖੂ ਤੋਂ ਇਹ ਬਚਨ ਸੁਣ ਕੇ ਭਾਈ ਬੁਧੂ ਉਦਾਸ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਸਵੇਰੇ ਆਵਿਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਦੇ ਚੁਕਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨਾਲ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਤੇ ਜਦੋਂ ਮਹਾਰਾਜ ਡੇਰੇ ਚਲੇ ਗਏ ਤਾਂ ਆਪ ਵੀ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਤੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਕੇ ਰੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਪੁਛਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਭਾਈ ਬੁਧੂ! ਤੈਨੂੰ ਇੰਨਾ ਵੈਰਾਗ ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ? ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮਹਾਰਾਜ! ਭਾਈ ਲੱਖੂ ਨੇ ਅਰਦਾਸ ਹੋਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤਿੰਨ ਵਾਰੀ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਈ ਬੁਧੂ ਦੇ ਆਵੇ ਕੱਚੇ ਹੀ ਰਹਿਣਗੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਜੇ ਭਾਈ ਲੱਖੂ ਨੇ ਕਹਿ ਦਿਤਾ, ਫੇਰ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਆਵੇ ਕੱਚੇ ਹੀ ਰਹਿਣਗੇ। ਭਾਈ ਬੁਧੂ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਅਰਦਾਸ ਤਾਂ ਆਪ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਫੇਰ ਵੀ ਕੱਚੇ ਰਹਿਣਗੇ? ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਆਖਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਮੈਂ ਵੀ ਉਸ ਪਿਆਰੇ ਦੀ ਜੁਬਾਨ ਤੇ ਹੀ ਵੱਸਦਾ ਹਾਂ। ਜਿਹੜੇ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ ਹਨ ਉਹ ਮੇਰਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹਨ।

**ਧਾਰਨਾ - ਮੇਰਾ ਹੀ ਰੂਪ ਨੇ,
ਮੇਰੇ ਹੀ ਬਣ ਗਏ ਜਿਹੜੇ -2, 2.
ਮੇਰੇ ਹੀ ਬਣ ਗਏ ਜਿਹੜੇ -2, 2.
ਮੇਰਾ ਹੀ ਰੂਪ ਨੇ,..... -2.**

ਦਾਸ ਅਨੰਨ ਮੇਰੇ ਨਿਜ ਰੂਪ॥ ਪੰਨਾ - 1252

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਤਨੋ ਮਨੋ ਹੋ ਕੇ ਜਿਹੜੇ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਅਭੇਦ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਉਹ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਕਿਹਾ ਹੋਇਆ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਮੋੜ ਸਕਦਾ ਤੇ ਮੇਰਾ ਕਿਹਾ ਹੋਇਆ ਉਹ ਮੋੜ ਸਕਦੇ ਹਨ।

**ਧਾਰਨਾ - ਮੇਰੀ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੋਈ ਭਗਤ ਛੁਡਾਉਂਦੇ ਨੇ
ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਬੰਨ੍ਹੀ ਨਾ ਛੁਟਦੀ -2, 4.**

ਦਾਸ ਅਨੰਨ ਮੇਰੇ ਨਿਜ ਰੂਪ॥ ਪੰਨਾ - 1252

ਜਿਹੜੇ ਦਾਸ ਹਨ, ਅਭੇਦ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਨ, ਮਨ, ਧਨ ਸਭ ਗੁਰੂ ਦੇ ਅਰਪਣ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ -

**ਤਨੁ ਮਨੁ ਧਨੁ ਸਭੁ ਸਉਪਿ ਗੁਰ ਕਉ ਹੁਕਮਿ ਮੰਨਿਐ ਪਾਈਐ॥
ਪੰਨਾ - 918**

ਜਿਹੜੇ ਤਨ ਮਨ ਧਨ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਦੇ ਕੇ ਮੁਰੀਦ ਬਣ ਚੁਕੇ ਹਨ-

**ਮੁਰਦਾ ਹੋਇ ਮੁਰੀਦ ਨ ਗਲੀ ਹੋਵਣਾ।
ਸਾਬਰੁ ਸਿਦਕਿ ਸਹੀਦੁ ਭਰਮ ਭਉ ਖੋਵਣਾ।
ਗੋਲਾ ਮੁਲ ਖਰੀਦੁ ਕਾਰੇ ਜੋਵਣਾ।**

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 3/18

ਐਸਾ ਜੋ ਗੁਰਸਿਖ ਹੈ ਉਹ ਅਭੇਦ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਵਿਚ ਸਮਾਅ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਭਾਈ ਬੁਧੂ, ਉਹ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਰੂਪ ਹਨ। ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਉਹ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

**ਦਰਸਨ ਨਿਮਖ ਤਾਪ ਤੁਈ ਮੋਚਨ
ਪਰਸਤ ਮੁਕਤਿ ਕਰਤ ਗ੍ਰਿਹ ਰੂਪ॥ ਪੰਨਾ - 1252**

ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਆ ਮੈਂ ਮੋੜ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ ਕਰਦਾ।

**ਮੇਰੀ ਬਾਧੀ ਭਗਤੁ ਛੁਡਾਵੈ ਬਾਧੈ ਭਗਤੁ ਨ ਛੁਟੈ ਮੋਹਿ॥
ਏਕ ਸਮੈ ਮੇ ਕਉ ਗਹਿ ਬਾਧੈ ਤਉ ਭੁਨਿ ਮੈ ਪੈ ਜਬਾਬੁ ਨ ਹੋਇ॥
ਪੰਨਾ - 1252**

ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਨੂੰ ਮੋੜ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਤੇ ਮੈਂ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ।

ਦੇਖ ਤੈਨੂੰ ਦੱਸੀਏ ਕਿ ਦੁਆਪਰ ਜੁਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਦੁਰਬਾਸ਼ਾ ਰਿਸ਼ੀ ਦੇ ਬਚਨ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮੋੜਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਕੁਲ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਵਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਪਰਭਾਤ ਛੇਤਰ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਰਿਸ਼ੀ ਮੁਨੀ ਆਏ ਹੋਏ ਸੀ ਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਪੁਤਰ ਪੋਤਰੇ ਗਲਤ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਪੈ ਗਏ ਸੀ। ਸ਼ਰਾਬਾਂ ਪੀਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਿਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾ ਕੇ ਮਖੌਲ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਕ ਦਿਨ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਰਲ ਕੇ ਇਕ ਸਾਂਗ ਰਚਾਇਆ ਤੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਰਿਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰੁਤਰ ਕਰੀਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਠੱਠਾ ਉਡਾਈਏ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਪੋਤਰੇ ਦੇ ਪੇਟ ਉਤੇ ਇਕ ਬਾਟੀ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿਤੀ ਅਤੇ ਉਤੇ ਹੋਰ ਕੱਪੜੇ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤੇ, ਉਸ ਦੇ ਇਸਤਰੀਆਂ ਵਾਲੇ ਕੱਪੜੇ ਪੁਆ ਦਿੱਤੇ। ਸਾਰੇ ਜਣੇ ਟੋਲਾ ਬਣਾ ਕੇ ਇਕੱਲੇ ਇਕੱਲੇ ਰਿਸ਼ੀ ਦੇ ਕੋਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਪੁਛਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ੋ! ਇਹ ਬੀਬੀ ਸੰਗਦੀ ਹੈ, ਬੋਲਦੀ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਦੱਸੋ ਕਿ ਇਹਦੇ ਪੇਟ 'ਚੋਂ ਪੁਤਰ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਲੜਕੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਦੇਖ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬੱਚੇ ਹਨ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਚੁਪ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਲੇਕਿਨ -

ਸੰਤਨ ਸੇਤੀ ਮਸਕਰੀ ਕੁਲ ਡੋਬਨ ਕੀ ਗੀਤ॥

ਸੰਤਾਂ ਨਾਲ ਮਸਕਰੀ ਕਰਨੀ, ਮਖੌਲ ਕਰਨਾ, ਇਹ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ। ਇਹ ਤਾਂ ਡੁਬਣ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ

ਹੋਇਆ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਮਹਾਤਮਾ ਚੁਪ ਕਰ ਰਹੇ ਕਿ ਇਹ ਬੱਚੇ ਹਨ, ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਚਲਦੇ ਚਲਦੇ ਦੁਰਬਾਸ਼ਾ ਜੀ ਦੇ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਦੁਰਬਾਸ਼ਾ ਬੜੇ ਤੇਜ਼ ਵਾਲੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਸਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਰਾਪ ਬਹੁਤੇ ਦਿਤੇ ਹਨ ਤੇ ਵਰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਹੀ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਸਾਰੇ ਜਣੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਤੇ ਉਹੀ ਸਵਾਲ ਪੁਛ ਲਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਇਹ ਦੱਸੋ, ਇਹ ਲੜਕੀ ਵਿਚਾਰੀ ਸੰਗਦੀ ਹੈ, ਦੱਸਦੀ ਨਹੀਂ ਤੇ ਇਸ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਪੁਛ ਕੇ ਦੱਸੋ ਕਿ ਮੇਰੇ ਲੜਕੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜਾਂ ਲੜਕਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇੰਨਾ ਸੁਣ ਕੇ ਇਕ ਦਮ ਕਰੋਧ ਵਿਚ ਆ ਗਏ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਯਾਦਵ ਕੁਲ ਵਿਚੋਂ ਹੋ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚ ਐਨੀ ਗੁਸਤਾਖੀ ਆ ਗਈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮੱਥੇ ਕਰਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹੋ? ਪੂਰੇ ਜਲਾਲ ਵਿਚ ਆ ਗਏ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪੁਛਣੇ ਕਿ ਇਹਦੇ ਪੇਟ ਵਿਚੋਂ ਕੀ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗਾ? ਸਾਰੇ ਡਰ ਗਏ ਪਰ ਕਿਹਾ ਹਾਂ ਜੀ; ਦੂਜੀ ਦਫਾ ਫੇਰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੁਛਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੌਣ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗਾ? ਕਹਿੰਦੇ ਦੱਸ ਦੇਵੋ ਜੀ। ਦੁਰਬਾਸ਼ਾ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਲਉ ਸੁਣੋ! ਇਹਦੇ ਵਿਚੋਂ ਉਹ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਹੜਾ ਤੁਹਾਡੀ ਕੁਲ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰੇਗਾ। ਗੁਰੂ ਪਾਸੋਂ ਸਰਾਪ ਲੈ ਲਿਆ ਤੇ ਸਾਰੇ ਥਰ ਥਰ ਕੰਬਣ ਲੱਗ ਪਏ ਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਪਾਸ ਆ ਗਏ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕਪੜੇ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲੱਗ ਪਏ ਤੇ ਕੀ ਦੇਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੇਟ ਦੇ ਉਤੇ ਜੋ ਕਪੜੇ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਪੜਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਲੋਹੇ ਦਾ ਮੂਸਲ ਨਿਕਲਿਆ ਤੇ ਦੇਖ ਕੇ ਭੈਅ ਭੀਤ ਹੋ ਗਏ ਕਿ ਹੁਣ ਤਾਂ ਦੁਰਬਾਸ਼ਾ ਜੀ ਦਾ ਬਚਨ ਟਲਣਾ ਨਹੀਂ। ਮਹਾਤਮਾ ਜੋ ਇਕ ਦਫਾ ਕੋਈ ਬਚਨ ਕਰ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਟੱਲਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

**ਧਾਰਨਾ - ਭਾਵੇਂ ਚੰਦਰਮਾ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਵੇ,
ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਬੋਲ ਨਾ ਟਲੇ -2, 2.**

**ਮਾਈ ਸਤਿ ਸਤਿ ਸਤਿ ਹਰਿ ਸਤਿ ਸਤਿ ਸਤਿ ਸਾਧਾ॥
ਬਚਨੁ ਗੁਰੂ ਜੋ ਪੂਰੇ ਕਹਿਓ ਮੈ ਛੀਕਿ ਗਾਂਠਰੀ ਬਾਧਾ॥
ਨਿਸਿ ਬਾਸੁਰ ਨਖਿਅਤ੍ਰ ਬਿਨਾਸੀ ਰਵਿ ਸਸੀਅਰ ਬੇਨਾਧਾ॥
ਗਿਰਿ ਬਸੁਧਾ ਜਲ ਪਵਨ ਜਾਇਗੋ ਇਕਿ ਸਾਧ ਬਚਨ ਅਟਲਾਧਾ॥**

ਪੰਨਾ - 1204

ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਇਹ ਤਾਂ ਬਚਨ ਟੱਲਣਾ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਤਾਂ ਹੋ ਕੇ ਰਹੇਗਾ, ਤੁਸੀਂ ਬਹੁਤ ਮਾੜਾ ਕੰਮ ਕਰਿਆ ਹੈ।

**ਦੁਰਬਾਸਾ ਸਿਉ ਕਰਤ ਨਗਉਰੀ ਜਾਦਵ ਏ ਫਲ ਪਾਏ॥
ਪੰਨਾ - 693**

ਤੁਸੀਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਜਾ ਕੇ ਨਿਰਾਦਰ ਕਰਿਆ, ਇਹ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਫੇਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਰਾਪ ਹੀ ਮਿਲਣਾ ਸੀ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਅਭਿਆਈ ਨਹੀਂ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ, ਨਾ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਸ਼ਕਰੀਆਂ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਤਾਂ ਆਦਰ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਆਦਮੀ ਸੰਤਾਂ ਨਾਲ ਅੜਦਾ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਈਰਖਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸੰਤਾਂ

ਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਸੁਖ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਕਰਦਾ।

**ਧਾਰਨਾ - ਸੁਖ ਕਦੇ ਨਾ ਪਾਉਂਦੇ ਜੀ
ਮੁਗਧ ਨਰ ਸੰਤਾਂ ਨਾਲ ਖਰੰਦੇ -2, 2.
ਸੰਤਾਂ ਨਾਲ ਖਰੰਦੇ ਮੁਗਧ ਨਰ -2, 2.
ਸੁਖ ਕਦੇ ਨਾ ਪਾਉਂਦੇ ਜੀ,..... -2.
ਸੁਖੁ ਨ ਪਾਇਨਿ ਮੁਗਧ ਨਰ ਸੰਤ ਨਾਲਿ ਖਰੰਦੇ॥**

ਪੰਨਾ - 306

ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਤੁਸੀਂ ਦੁਰਬਾਸ਼ਾ ਜੀ ਦੀ ਨਿਰਾਦਰੀ ਕਰਕੇ, ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਮਸ਼ਕਰੀ ਕਰਕੇ ਬੜਾ ਮਾੜਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਜਣੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਤੁਸੀਂ ਸੋਲਾਂ ਕਲਾਂ ਸੰਪੂਰਨ ਅਵਤਾਰ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਰਾਪ ਮੇਟ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸਰਾਪ ਨਹੀਂ ਮੇਟ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ -

**ਮੇਰੀ ਬਾਂਧੀ ਭਗਤੁ ਛਡਾਵੈ ਬਾਂਧੀ ਭਗਤੁ ਨ ਛੁਟੈ ਮੋਹਿ॥
ਏਕ ਸਮੇ ਮੋ ਕਉ ਗਹਿ ਬਾਂਧੀ ਤਉ ਫੁਨਿ ਮੋ ਪੈ ਜਬਾਬੁ ਨ ਹੋਇ॥
ਪੰਨਾ - 1252**

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਕੋਈ ਉਪਾਅ ਦੱਸੋ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰੋ ਕਿ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਕੰਢੇ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਇਸ ਮੂਸਲ ਨੂੰ ਰਗੜਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਓ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਾ ਕੇ ਸਾਰਾ ਰਗੜ ਦਿਤਾ ਪਰ ਜਦੋਂ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਟੁਕੜਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਉਹ ਹੱਥੋਂ ਛੁਟ ਕੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਗਿਰ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਮੱਛੀ ਆਪਣੇ ਪੇਟ ਵਿਚ ਨਿਗਲ ਗਈ।

ਹੁਣ ਜਾ ਕੇ ਪਰਾਸ਼ਚਿਤ ਕਰੋ ਜਿਹੜਾ ਕਰਮ ਤੁਸੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਇਸ ਦਾ ਪਸ਼ਚਾਤਾਪ ਕਰੋ, ਸ਼ਾਇਦ ਤੁਹਾਡਾ ਭਲਾ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਚਾਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕਰਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪਰਾਸ਼ਚਿਤ ਕਰਮ ਉਹ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਜਿਹੜਾ ਕੋਈ ਕੰਮ ਮਾੜਾ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਉਸਦਾ ਪਸ਼ਚਾਤਾਪ ਕਰਨਾ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਤਪੱਸਿਆ ਕਰੋ, ਤਪ ਕਰੋ, ਦਾਨ ਕਰੋ। ਸ਼ਰਾਬ ਨਾ ਪੀਓ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨਾ ਮੰਨਿਆ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀ ਲਈ, ਪੀ ਕੇ ਲੜਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ, ਆਪਸ ਵਿਚ ਲੜਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਪੁਤ ਪੋਤਰਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਚ ਸਕਿਆ, ਸਾਰੇ ਹੀ ਆਪਸ ਵਿਚ ਲੜ ਕੇ ਮਰ ਗਏ। ਇਕੱਲੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਰਹਿ ਗਏ ਤੇ ਉਹ ਬਾਹਰ ਪਰਭਾਤ ਛੇਤਰ ਦੇ ਜੰਗਲ ਦੇ ਸੰਘਣੇ ਦਰਖਤਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਗੱਡੇ ਉਤੇ ਪੈਰ ਰੱਖ ਕੇ ਲੇਟ ਗਏ।

ਉਧਰ ਜਦੋਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਪੋਤਰਿਆਂ ਨੇ ਮੂਸਲ ਰਗੜ ਕੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਸੁਟਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮੱਛੀ ਨਿਗਲ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਬੱਧਕ ਨੇ ਜਾਲ ਪਾਇਆ ਤੇ ਮੱਛੀਆਂ ਫੜ ਕੇ ਲੈ ਗਿਆ ਤੇ ਜਦੋਂ ਮੱਛੀ ਦਾ ਪੇਟ ਚੀਰਿਆ ਤਾਂ ਤਿਖੀ ਨੌਕ ਵਾਲਾ ਲੋਹਾ ਨਿਕਲਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤੀਰ ਦੀ ਨੌਕ ਤੇ ਮੜ੍ਹ ਲਿਆ। ਅੱਜ ਉਹੀ ਬੱਧਕ ਸ਼ਿਕਾਰ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਇਸੇ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਜਿਥੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਗੱਡੇ ਤੇ ਪੈਰ ਪਸਾਰ ਕੇ ਲੇਟੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਕੋਈ

ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਕਿਥੇ ਬਖਸ਼ਿਆ ਜਾਵਾਂਗਾ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਕਿਹੜੇ ਕੁੰਭੀ ਨਰਕ ਵਿਚ ਸੜਾਂਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਆਪ ਦੁਆਪਰ ਜੁਗ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਦਾ ਮੇਰੇ ਹੱਥੋਂ ਬੱਧ ਹੋਇਆ। ਬਾਰ ਬਾਰ ਇਹੀ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਵਿਰਲਾਪ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਬਖਸ਼ ਦਿਉ, ਮੈਥੋਂ ਬਹੁਤ ਅਨਰਥ ਹੋ ਗਿਆ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਤੂੰ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਆ ਤੇ ਵਿਰਲਾਪ ਨਾ ਕਰ। ਜਦੋਂ ਨੇੜੇ ਆ ਗਿਆ, ਗਲਵਕੜੀ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ।

**ਗਲਿ ਵਿਚਿ ਲੀਤਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ
ਅਵਗੁਣੁ ਕੀਤਾ ਹਰਿ ਨਾ ਚਿਤਾਰੇ।**

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 10/23

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਤੂੰ ਰੋ ਨਾ, ਚੁਪ ਕਰ, ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਕੀ ਭਾਣਾ ਵਰਤਿਆ ਹੈ। ਤੇਰਾ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਸੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤੂੰ ਜਰਾ ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰ।

ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਸੰਤੋਖਿਆ ਪਤਿਤ ਉਧਾਰਣੁ ਬਿਰਦੁ ਬੀਚਾਰੇ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 10/23

ਬਧਕ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮਹਾਰਾਜ! ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਮਨ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਦਾ, ਇਹ ਭਾਣਾ ਕਿਉਂ ਵਰਤਿਆ, ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਬਾਰ ਬਾਰ ਪਛਤਾਵਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਸੁਣ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ! ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਤੇਰੇ ਜੁਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਸੀ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੂੰ ਬਾਲੀ ਨਾਮ ਦਾ ਇਕ ਰਾਜਾ ਸੀ ਤੇ ਤੂੰ ਇਹ ਵਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਜੋ ਤੇਰੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਆ ਕੇ ਲੜੇ, ਉਸ ਦਾ ਅੱਧਾ ਬਲ ਤੇਰੇ ਵਿਚ ਆ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਜਿਸ ਵਕਤ ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਲੁਕ ਕੇ ਤੀਰ ਮਾਰਿਆ ਸੀ- ਅਤੇ ਸੁਗਰੀਵ ਦੀ ਇਸਤਰੀ ਤੈਥੋਂ ਛੁਡਾਉਣ ਵਾਸਤੇ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੂੰ ਮਰਨ ਲੱਗੇ ਨੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਹੇ ਰਾਮ! ਤੁਸੀਂ ਅਨੀਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਨੂੰ ਛੁਪ ਕੇ ਬਾਣ ਮਾਰਿਆ ਹੈ ਤੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਹੋ ਕੇ ਬਾਣ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਮਾਰਿਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਤੂੰ ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰ, ਤੈਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਬਦਲਾ ਅਸੀਂ ਦੁਆਪਰ ਜੁਗ ਵਿਚ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਸੋ ਜੋ ਅਸੀਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਤੂੰ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਸਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਤੇਰੇ ਬਾਰੇ ਜਰਾ ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਹਰਖ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਰੋਸ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਬਚਨ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਸੰਤੋਖਿਆ ਪਤਿਤ ਉਧਾਰਣੁ ਬਿਰਦੁ ਬੀਚਾਰੇ।

ਭਲੇ ਭਲੇ ਕਰਿ ਮੰਨੀਅਨਿ ਬੁਰਿਆਂ ਦੇ ਹਰਿ ਕਾਜ ਸਵਾਰੇ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 10/23

ਭਲੇ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਪਿਆਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਬੁਰਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਹੀ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਦੂਜਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ -

ਪਾਪ ਕਰੇਂਦੇ ਪਤਿਤ ਉਧਾਰੇ॥

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 10/23

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗਾਇ ਜੀ

ਹਰਨ ਸੰਘਣੇ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਹੈ।

ਜਾਇ ਸੁਤਾ ਪਰਭਾਸ ਵਿਚਿ ਗੋਡੇ ਉਤੇ ਪੈਰ ਪਸਾਰੇ।

ਚਰਣ ਕਮਲ ਵਿਚਿ ਪਦਮੁ ਹੈ ਝਿਲਮਿਲ ਝਲਕੈ ਵਾਂਗੀ ਤਾਰੇ।

ਬਧਿਕੁ ਆਇਆ ਭਾਲਦਾ ਮਿਰਗੀ ਜਾਣਿ ਬਾਣੁ ਲੈ ਮਾਰੇ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 10/23

ਬੱਧਕ ਨੂੰ ਹਿਰਨ ਦਾ ਭੁਲੇਖਾ ਪਿਆ ਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਪੈਰ ਤੇ ਜੋ ਪਦਮ ਸੀ ਉਹ ਮਿਰਗ ਦੀ ਅੱਖ ਵਾਂਗ ਝਿਲਮਿਲ ਝਿਲਮਿਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਮਿਰਗ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਲਗਾ ਕੇ ਬਾਣ ਮਾਰਿਆ ਤੇ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਕੀ ਵੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਣ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਛਾਤੀ ਵਿਚ ਲੱਗਿਆ ਤੇ ਉਹ ਲਹੂ ਲੁਹਾਣ ਹੋਏ ਪਏ ਹਨ। ਇਹ ਰੋ ਰੋ ਕੇ ਵਿਰਲਾਪ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਭੁਲ ਦੀ ਮਾਫੀ ਮੰਗਦਾ ਹੋਇਆ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ -

ਧਾਰਨਾ - ਮਿਰਗ ਜਾਣ ਕੇ ਬਾਣ ਮੈਂ ਮਾਰਿਆ

ਭੁਲ ਮੇਰੀ ਬਖਸ਼ੋ ਮਾਲਕਾ -2, 4.

ਦਰਸਣ ਡਿਠੋਸੁ ਜਾਇਕੈ ਕਰਣ ਪਲਾਵ ਕਰੇ ਪੂਕਾਰੇ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 10/23

ਬੱਧਕ ਧਾਹਾਂ ਮਾਰ ਮਾਰ ਕੇ ਰੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ, ਕਹਿੰਦਾ ਮਹਾਰਾਜ ਮੈਥੋਂ ਬੜੀ ਭੁਲ ਹੋ ਗਈ, ਬਹੁਤ ਗਲਤੀ ਹੋ ਗਈ,

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਭਾਈ ਬੁਧੂ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਕਿਹਾ ਹੋਇਆ ਸਾਥੋਂ ਟਾਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਉਹ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਉਠਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਗੁਰੂ ਸਤਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਬੈਠੇ ਹਨ ਤੇ ਦੀਵਾਨ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ। ਸਵੇਰੇ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਹੋ ਗਈ। ਮਹਾਰਾਜ ਸਮਾਧੀ ਵਿਚੋਂ ਉਠੇ ਨਹੀਂ, ਪਹਿਰ ਲੰਘ ਗਿਆ, ਫੇਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਉਠੇ ਤੇ ਤੀਜਾ ਪਹਿਰ ਲੰਘ ਗਿਆ, ਫੇਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਉਠੇ। ਜਦੋਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਸਮਾਂ ਹੋਰ ਲੰਘ ਗਿਆ, ਫੇਰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਨੇਤਰ ਖੋਲ੍ਹੇ ਤੇ ਸਿਖ ਪੁਛਣ ਲੱਗੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ! ਆਪਨੂੰ ਅੱਜ ਇਥੇ ਬੈਠਿਆਂ ਦੇ ਪਹਿਰ ਲੰਘ ਗਏ, ਆਪ ਅੱਜ ਸਮਾਧੀ ਵਿਚੋਂ ਉਥਾਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਏ? ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਗੁਰਸਿਖੋ! ਕੀ ਕਰੀਏ, ਅੱਜ ਸਾਨੂੰ ਭਾਈ ਗੋਂਦੇ ਨੇ ਬੰਨ੍ਹ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਸਾਡੇ ਚਰਨਾਂ ਨੂੰ ਜੱਫਾ ਮਾਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਉਠ ਨਹੀਂ ਸਕੇ। ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਉਠਦੇ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਤਕਲੀਫ਼ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ -

ਏਕ ਸਮੇ ਮੋ ਕਉ ਗਹਿ ਬਾਧੈ

ਤਉ ਫੁਨਿ ਮੋ ਪੈ ਜਬਾਬੁ ਨ ਹੋਇ॥ ਪੰਨਾ - 1252

ਮੈਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹਦੇ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮੇਰਾ ਰੂਪ ਹੋਇਆ ਕਦੇ ਹਨ, ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਇਨਾ ਪਿਆਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਵੱਸ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਧਾਰਨਾ - ਰੱਬ ਵੱਸ ਭਗਤਾਂ ਨੇ ਕੀਤਾ,

ਪਾ ਕੇ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਡੋਰੀਆਂ -2, 2.

ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ, ਪਾ ਕੇ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਡੋਰੀਆਂ-2, 2.

ਰੱਬ ਵੱਸ ਭਗਤਾਂ ਨੇ ਕੀਤਾ,..... -2.

ਨਾ ਤੂ ਆਵਹਿ ਵਸਿ ਕਿਤੇ ਸਿਆਣਪੈ॥

ਨਾ ਤੂ ਆਵਹਿ ਵਸਿ ਬਹੁਤਾ ਦਾਨੁ ਦੇ॥

ਸਭੁ ਕੋ ਤੇਰੈ ਵਸਿ ਅਗਮ ਅਗੋਚਰਾ॥

ਤੂ ਭਗਤਾ ਕੈ ਵਸਿ ਭਗਤਾ ਤਾਣੁ ਤੇਰਾ॥

ਪੰਨਾ - 962

ਗੁਰੂ ਸਤਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮਹਾਰਾਜ ਕੀਰਤਪੁਰ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਥੇ ਇਕ ਮਾਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਤਾਬੋ ਸੀ। ਕੀਰਤਪੁਰ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਦੂਰ ਉਸ ਦਾ ਪਿੰਡ ਹੈ ਤੇ ਮੰਨ ਵਿਚ ਖਿਆਲ ਆਇਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਪਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਾਵਾਂ। ਘਰ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਗਰੀਬੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਇਕ ਟਕੇ ਦੀ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਉਹਦੇ ਵਿਚੋਂ ਹੀ, ਲੰਗਰ ਵਾਸਤੇ ਰਾਸ਼ਨ ਲਿਆਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਥੋੜ੍ਹਾ, ਕੌਡੀ ਕੌਡੀ ਜੋੜ ਕੇ ਇਕ ਟਕਾ ਬਚਾ ਲਿਆ। ਉਹ ਟਕਾ ਉਸ ਨੇ ਸਾਂਭ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿਤਾ ਕਿ ਜਿਸ ਦਿਨ ਮਹਾਰਾਜ ਪਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਣ ਆਉਣਗੇ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਭੇਟ ਕਰਾਂਗੀ। ਆਟਾ ਲੈ ਆਈ, ਘਿਓ ਲੈ ਆਈ ਤੇ ਖੰਡ ਲੈ ਆਈ ਅਤੇ ਪਰੋਠੇ ਪਕਾਉਣ ਲੱਗ ਪਈ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਮਿਠੇ ਪਰੋਠੇ ਛਕਾਵਾਂਗੀ ਅਤੇ ਪਰੋਠੇ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੋਈ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦੀ ਹੋਈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਾਵ ਪਰਗਟ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਧਾਰਨਾ - ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ ਸੁਹਾਵੀ ਹੋ ਜਾਏ,

ਮੇਰੇ ਵਿਹੜੇ ਆ ਜਾ ਮਾਲਕਾ -2, 2.

ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ, ਮੇਰੇ ਵਿਹੜੇ ਆ ਜਾ ਮਾਲਕਾ -2, 2.

ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ ਸੁਹਾਵੀ ਹੋ ਜਾਏ,..... -2.

ਜੇ ਤੂ ਵਤਹਿ ਅੰਨਣੇ ਹਭ ਧਰਤਿ ਸੁਹਾਵੀ ਹੋਇ॥

ਹਿਕਸੁ ਕੰਤੈ ਬਾਹਰੀ ਮੈਡੀ ਵਾਤ ਨ ਪੁਛੈ ਕੋਇ॥

ਪੰਨਾ - 1095

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਪਰਸ਼ਾਦਾ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਬਾਰ ਬਾਰ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਅਚਾਨਕ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿਤਾ ਕਿ ਭਾਈ ਸਾਡਾ ਘੋੜਾ ਲਿਆਓ। ਇਕ ਦਮ ਘੋੜੇ ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਸਿਧਾ ਹੀ ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਭਜਾ ਲਿਆ, ਪੂਰੇ ਜੋਰ ਨਾਲ ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਨਠਾਈ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਿਛੋਂ ਗੁਰਸਿਖਾਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਅਚਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਇਨਾ ਤੇਜ਼ ਘੋੜਾ ਭਜਾਈ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬੇ-ਵਕਤ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਮੀਲ ਦੂਰ ਲੰਘ ਗਏ ਤੇ ਮਗਰ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਸਰਪਟ ਘੋੜੇ ਭਜਾ ਲਏ, ਨਾਲ ਰਲਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਇਕ ਟੁਟੀ ਜਿਹੀ ਝੌਂਪੜੀ ਦੇ ਅੱਗੇ ਆ ਕੇ ਖਲੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਅਵਾਜ਼ ਦਿਤੀ ਕਿ ਮਾਤਾ ਛੇਤੀ ਨਾਲ ਕੁੰਡਾ ਖੋਲ੍ਹ, ਸਾਨੂੰ ਭੁੱਖ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸਾਨੂੰ ਜਲਦੀ ਲਿਆ ਕੇ ਦੇਹ।

ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਮਾਤਾ ਨੇ ਕੁੰਡਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ, ਦੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਦੀਨ ਦੁਨੀ ਦਾ ਮਾਲਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਯਾਦ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਮੇਰੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਅੱਗੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਮਾਤਾ ਜੀ! ਸਾਨੂੰ ਠੰਢ ਵੀ ਲੱਗ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਵਸਤਰ ਵੀ ਲਿਆ ਕੇ ਦੇਹ। ਮਾਤਾ ਨੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਵਾਸਤੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਸੂਤ ਕੱਤ ਕੇ, ਚੋਲਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਇਕ ਇਕ ਤੰਦ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਕੱਤਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਜਾਣੀ ਜਾਣ ਸਤਿਗੁਰੂ ਘਟ ਘਟ ਦੀਆਂ ਜਾਨਣਹਾਰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੇਰੀ ਭਾਵਨਾ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਆਏ ਹਨ। ਨਾਲੇ ਉਹ ਟਕਾ ਵੀ ਲੱਭ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਗੰਢ ਮਾਰ ਕੇ ਸਾਂਭ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਛੇਤੀ ਦੇ ਕੇ ਲੱਭ ਕੇ ਲਿਆਈ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਘੋੜੇ ਤੇ ਹੀ ਸਵਾਰ ਹਨ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਟਕਾ ਭੇਟਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਕਾਠੀ ਦੇ ਉਪਰ ਹੀ ਰੱਖ ਦਿਤਾ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ ਤੇ ਕਿਹਾ, ਮਾਤਾ ਛੇਤੀ ਕਰ ਸਾਨੂੰ ਕੁਝ ਖਾਣ ਨੂੰ ਦਿਉ, ਸਾਨੂੰ ਭੁੱਖ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਲਦੀ ਨਾਲ ਗਈ, ਜਿਹੜੇ ਪਰੋਠੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲਾਹ ਕੇ ਕਪੜੇ ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਸੀ, ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਲਿਆ ਕੇ ਦੇ ਦਿਤੇ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕੋਈ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਧੋਤੇ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਤਰ ਕੇ ਚੌਂਕੇ ਵਿਚ ਬੈਠੇ, ਪਰੰਤੂ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘੋੜੇ ਤੇ ਬੈਠੇ ਪਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਮਾਤਾ ਜੀ, ਪਰਸ਼ਾਦੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਵਾਦ ਬਣਾਏ ਹਨ।

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ ਜਦੋਂ ਭੀਲਣੀ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਉਸ ਦੇ ਬੇਰ ਛੱਕਣ ਗਏ ਸਨ ਤਾਂ ਭੀਲਣੀ ਸੂਏ ਨਾਲ ਲਾ ਕੇ ਮਿਠੇ ਬੇਰ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਪਿਆਰ ਦੇ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਭਗਤ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਦੇ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਲਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਮਾਈ ਨੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਦੇ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਲਿਆ। ਪਿਛੋਂ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਵੀ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਤੇ ਸਾਰੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਤਾਂ ਘੋੜੇ ਤੇ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਹੀ ਪਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਸਾਂ ਵਾਲੇ ਹੱਥ ਹਨ ਤੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਟਕ ਹੋ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਮਾਈ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਅਗਮ ਨਿਗਮ ਦੀ ਸੋਝੀ ਬਖਸ਼ ਦਿਤੀ। ਪਿਆਰ ਦੇ ਦੋ ਪਰਸ਼ਾਦੇ ਛਕ ਕੇ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ ਦੀ ਦਾਤ ਦੇ ਦਿਤੀ।

ਸਾਚੁ ਕਹੈ ਸੁਨ ਲੇਹੁ ਸਭੈ

ਜਿਨ ਪ੍ਰੇਮੁ ਕੀਓ ਤਿਨ ਹੀ ਪ੍ਰਭੁ ਪਾਇਓ॥

ਤ੍ਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸੁਭੈ

ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਪਿਆਰ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਹੱਠ ਕਰਨ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਪਿਆਰ ਦੇ ਨਾਲ ਭਗਤੀ ਕਰਕੇ ਵਸ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਇਕ ਵਾਰੀ ਵਸ ਆ ਜਾਵੇ, ਫੇਰ ਛੱਡ ਕੇ ਨਹੀਂ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ।

ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਮਹਾਰਾਜ ਤੁਰੇ ਨੇ ਫੇਰ ਕਿਤੇ ਚਾਲੇ ਪਾਏ ਤਾਂ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਨਾਲ ਪਰਸ਼ਾਦੇ ਬੰਨ੍ਹ ਲਏ। ਜਦ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਗਏ ਤਾਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਪਰਸ਼ਾਦਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਛਕਣਾ ਆਪ ਨੇ? ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਬੇ-ਵਕਤ ਦਾ ਪਰਸ਼ਾਦਾ ਕਿਉਂ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਹੋ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਕਲ੍ਹ ਆਪ ਨੂੰ ਭੁਖ ਲੱਗੀ ਸੀ। ਕਹਿੰਦੇ ਨਹੀਂ ਭਾਈ, ਉਹ ਤਾਂ ਪਿਆਰ ਦੀ ਖੇਡ ਸੀ। ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਮਾਤਾ ਨੇ ਉਥੇ ਬੈਠਿਆਂ ਹੀ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਖਿਚ ਲਿਆ ਸੀ।

ਸੋ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਪਿਆਰ ਦੀਆਂ ਡੋਰੀਆਂ ਪਾਉਣ ਨਾਲ ਵੱਸ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਪਿਆਰ ਦਾ ਬੰਨ੍ਹਿਆਂ, ਹਾਲੇ ਵੀ ਬੱਲ ਰਾਜੇ ਦੇ ਦੁਆਰ ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ -

ਨਾਮਾ ਕਹੈ ਭਗਤਿ ਬਸਿ ਕੇਸਵ

ਅਜਹੂੰ ਬਲਿ ਕੇ ਦੁਆਰ ਖਰੋ॥

ਪੰਨਾ - 1105

ਧਾਰਨਾ - ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ ਦੁਆਰੇ, ਹਰਿ ਜੀ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ-2, 2

ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਹਰਿ ਜੀ, ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ -2, 2.

ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ ਦੁਆਰੇ ਹਰਿ ਜੀ,..... -2.

ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਦਾ ਲੜਕਾ ਬਲ ਰਾਜਾ ਹੋਇਐ, ਜੱਗ ਕਰਵਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜੱਗ ਦੇ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਤਪ ਤੇਜ ਵਧਦਾ ਸੀ ਤੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੇ ਜਾ ਕੇ ਫਰਿਆਦ ਕੀਤੀ ਕਿ ਬਲ ਰਾਜਾ ਜੱਗ ਕਰਵਾ ਰਿਹਾ ਹੈ -

ਬਾਵਨ ਰੂਪੀ ਆਇਆ ਚਾਰਿ ਵੇਦ ਮੁਖਿ ਪਾਠ ਸੁਣਾਵੈ।

ਰਾਜੇ ਅੰਦਰਿ ਸਦਿਆ ਮੰਗ ਸੁਆਮੀ ਜੋ ਤੁਧ ਭਾਵੈ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 10/3

ਪ੍ਰਭੂ ਬੰਨੇ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦਾ ਭੇਸ ਬਣਾ ਕੇ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਚਾਰੇ ਵੇਦ ਸੁਣਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਬਲ ਰਾਜਾ ਪਰਸੰਨ ਹੋ ਗਿਆ, ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਆਉ ਮਹਾਰਾਜ ਸੁਆਮੀ ਜੀ, ਅੰਦਰ ਆਵੋ, ਜੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਮੰਗ ਲਵੋ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਬਹੁਤਾ ਕੀ ਮੰਗਣਾ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਸਿਰਫ ਢਾਈ ਕਰਮਾਂ ਜਗ੍ਹਾ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਥੇ ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਅੱਗੇ ਆਸਨ ਬਣਾ ਕੇ ਬੈਠੇ ਰਿਹਾ ਕਰਾਂਗੇ।

ਅਛਲੁ ਛਲਣਿ ਤੁਧੁ ਆਇਆ ਸੁਕੁ ਪਰੋਹਿਤੁ ਕਹਿ ਸਮਝਾਵੈ॥

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 10/3

ਬਲ ਰਾਜੇ ਦਾ ਪ੍ਰੋਹਿਤ ਸ਼ੁੱਕਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਆਪ ਭਗਵਾਨ ਤੈਨੂੰ ਛੱਲਣ ਵਾਸਤੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਤਾਂ ਮੈਂ ਬਚਨ ਦੇ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਨਾਂਹ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਉਸਨੇ ਬਥੇਰਾ ਸਮਝਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ, ਕਹਿੰਦਾ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਬਚਨ ਹੋ ਗਿਆ ਸੋ ਹੋ ਗਿਆ।

ਕਰਉ ਅਢਾਈ ਧਰਤਿ ਮੰਗਿ ਪਿਛਹੁ ਦੇ ਤ੍ਰਿਹੁ ਲੋਅ ਨ ਮਾਵੈ॥

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 10/3

ਢਾਈ ਕਦਮਾਂ ਧਰਤੀ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਕਰਵਾ ਲਿਆ, ਚੂਲੀ ਛਡਵਾ ਲਈ। ਜਿਸ ਵਕਤ ਸਾਹਮਣੇ ਦੇਖਣ ਲੱਗਿਆ, ਕੀ ਦੇਖਦੇ ਕਿ ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਬੋਨਾ ਪੰਡਤ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਉਹ ਤਾਂ ਅਸਮਾਨ ਤੋਂ ਵੀ ਉਚਾ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ, ਤਿੰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਉਸ ਦਾ ਮੇਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਦੋ ਕਦਮਾਂ ਨਾਲ ਤਿੰਨੇ ਲੋਕ ਮਿਣ ਲਏ।

ਦੁਇ ਕਰਵਾਂ ਕਰਿ ਤਿੰਨ ਲੋਅ ਬਲਿ ਰਾਜਾ ਲੈ ਮਗਰੁ ਮਿਣਾਵੈ॥

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 10/3

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਅੱਧਾ ਕਦਮ ਰਹਿ ਗਿਆ ਤੇ ਅੱਧਾ ਕਦਮ ਹੋਰ ਦੇਹ। ਬਲਰਾਜਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਮੇਰਾ ਸਰੀਰ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਸਰੀਰ ਉਤੇ ਪੈਰ ਰਖ ਦਿਤਾ ਤੇ ਮਿਣਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ।

ਬਲਿ ਛਲਿ ਆਪੁ ਛਲਾਇਅਨੁ

ਹੋਇ ਦਇਆਲੁ ਮਿਲੈ ਗਲਿ ਲਾਵੈ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 10/3

ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾਲ ਵਿਚ ਲੈ ਗਏ ਤੇ ਜਿਸ ਵਕਤ ਤੁਰਨ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਬਲ ਰਾਜਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਬਚਨ ਪੂਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਆਪਣਾ ਬਚਨ ਪੂਰਾ ਕਰੋ। ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਤੋਂਪੜੀ ਪਾ ਕੇ ਤੇਰੇ ਦੁਆਰ ਅੱਗੇ ਹੀ ਬੈਠਾ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ ਆਪ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਹੀ ਰਹੋ।

**ਦਿਤਾ ਰਾਜ ਪਤਾਲ ਦਾ ਹੋਇ ਅਧੀਨ ਭਗਤਿ ਜਸੁ ਗਾਵੈ।
ਹੋਇ ਦਰਵਾਨ ਮਹਾਂ ਸੁਖੁ ਪਾਵੈ॥**

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 10/3
ਤੇ ਭਗਤਾਂ ਨੇ ਭਗਵਾਨ ਪਿਆਰ ਦੇ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਲਿਆ -
ਨਾਮਾ ਕਹੈ ਭਗਤਿ ਬਸਿ ਕੇਸਵ ਅਜਹੂੰ ਬਲਿ ਕੇ ਦੁਆਰ ਖਰੋ॥
ਪੰਨਾ - 1105

ਮਹਾਰਾਜ ਭਾਈ ਬੁਧੂ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਭਾਈ ਬੁਧੂ!
ਤੂੰ ਨਰਾਜਗੀ ਨਾ ਕਰ, ਇਹ ਜਿਹੜੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਅਭੇਦ ਹੋਏ
ਹੋਏ ਹਨ, ਇਹ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਸਰੂਪ ਹਨ।

ਦਾਸ ਅਨੰਨ ਮੇਰੇ ਨਿਜ ਰੂਪ॥ ਪੰਨਾ - 1252

ਮੇਰਾ ਆਪਣਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਹੁਣ
ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸ ਦਾ ਬਚਨ ਟਾਲ ਦਿਆਂ।
ਇਸ ਕਰਕੇ ਬਚਨ ਤਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਟਲਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।
ਤੇਰੇ ਆਵੇ ਤਾਂ ਕੱਚੇ ਹੀ ਰਹਿਣਗੇ ਪਰ ਪੱਕਿਆਂ ਦੇ ਭਾਅ
ਵਿਕ ਜਾਣਗੇ।

**ਧਾਰਨਾ - ਕੱਚੇ ਰਹਿਣਗੇ ਬੁਧੂ ਤੇਰੇ ਆਵੇ,
ਪੱਕਿਆਂ ਦੇ ਭਾਅ ਵਿਕਣਗੇ -2, 4.**

ਸੋ ਬੁਧੂ ਅਸੀਂ ਬਚਨ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਮੋੜ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ
ਪਰ ਤੈਨੂੰ ਵੀ ਘਾਟਾ ਨਹੀਂ ਪੈਣ ਦਿੰਦੇ, ਤੇਰੇ ਆਵੇ ਪੱਕਿਆਂ
ਦੇ ਭਾਅ ਵਿਕ ਜਾਣਗੇ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਜਿਸ ਵਕਤ
ਆਵਾ ਬੋਲਿਆ, ਬੁਧੂ ਦੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਪਿੱਲੀਆਂ
ਇੱਟਾਂ ਨਿਕਲ ਆਈਆਂ ਤੇ ਪਿੱਲੀਆਂ ਇੱਟਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਗਾਹਕ
ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ। ਦੇਵ ਨੇਤ ਨਾਲ ਮੀਂਹ ਪੈਣ ਲਗ ਪਿਆ, ਮੀਂਹ
ਪੈਣ ਨਾਲ ਸੰਮਨ ਬੁਰਜ ਲਹੌਰ ਦੇ ਕਿਲੇ ਦੀ ਕੰਧ ਗਿਰ
ਗਈ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਬੇਅੰਤ ਘਰ ਗਿਰ ਗਏ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਿਥੋਂ
ਵੀ ਇੱਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ, ਲੈ ਲਈਆਂ। ਅਖੀਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ
ਕਿ ਜਿਥੋਂ ਵੀ ਇੱਟ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਜਿਹੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਤੇ
ਜਿਸ ਭਾਅ ਵੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਲੈ ਆਵੇ ਤੇ ਕਿਲੇ ਦੀ ਦੀਵਾਰ
ਪੂਰੀ ਕਰੋ। ਭਾਈ ਬੁਧੂ ਦੇ ਆਵੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਏ ਹਨ ਤੇ
ਭਾਈ ਬੁਧੂ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚੇ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਪੱਕਿਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਮਹਿੰਗੇ
ਭਾਅ ਨਾਲ ਵੇਚ ਦਿਤੇ। ਇੱਟ ਹੋਰ ਕਿਤੋਂ ਮਿਲਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ
ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਸਵਾਏ ਮੁੱਲ ਦੇ ਵਿਕ ਗਏ ਪਰ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਬੋਲ
ਨਹੀਂ ਟਲਿਆ ਕਰਦਾ।

..... ਸਾਧ ਬਚਨ ਅਟਲਾਧਾ॥ ਪੰਨਾ - 1204

ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਕਿ ਬੇਟਾ!
ਸੁਹਾਗ ਮਾਣ। ਉਸ ਨੇ ਲਿਆ ਕੇ ਅਰਬੀ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਰੱਖ ਦਿਤੀ।
ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼! ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਬੋਲ ਨਹੀਂ ਟਲਦਾ, ਸੰਤਾਂ
ਨੇ ਜੋ ਬਚਨ ਕਰ ਦਿਤਾ ਉਹ ਪੂਰਾ ਹੋਣੈ, ਹੁਣ ਮੇਰਾ ਸੁਹਾਗ
ਬਣਾਉ, ਮੇਰਾ ਸੁਹਾਗ ਤਾਂ ਆਹ ਅਰਬੀ ਤੇ ਪਿਆ ਹੈ।
ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਸੋਚ ਵਿਚ ਪੈ ਗਏ, ਬਾਰ ਬਾਰ ਖਿਆਲ
ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਬਚਨ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਅੰਦਰੋਂ
ਆਵਾਜ਼ ਆਈ ਕਿਉਂਕਿ -

**ਸੰਤਨ ਦੁਖ ਪਾਏ ਤੇ ਦੁਖੀ॥
ਸੁਖ ਪਾਏ ਸਾਧਨ ਕੇ ਸੁਖੀ॥ (ਚੌਪਈ)**

ਘਟ ਘਟ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਪੀੜਾ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ, ਤੇ
ਉਹ ਸਭ ਦੀ ਪੀੜਾ ਨੂੰ ਪਛਾਣਦਾ ਹੈ।

**ਧਾਰਨਾ - ਪੀੜਾ ਪਛਾਣਦੈ,
ਘਟ ਘਟ ਹੁੰਦੀ, ਹਰਿ ਜੀ -2, 4.**

**ਘਟ ਘਟ ਕੇ ਅੰਤਰ ਕੀ ਜਾਨਤ॥
ਭਲੇ ਬੁਰੇ ਕੀ ਪੀਰ ਪਛਾਨਤ॥ (ਚੌਪਈ)**

**ਹਾਥੀ ਕੀ ਝੋਗਾੜ ਪਲ ਪਾਛੇ ਪਹੁੰਚਤ ਤਾਰੇ॥
ਚੀਟੀ ਕੀ ਪੁਕਾਰ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਸੁਨੀਅਤ ਹੈ॥**

ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਮੇਰਾ ਭਗਤ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸ਼ੋਭੰਜ
ਵਿਚ ਪੈ ਗਿਆ। ਅਵਾਜ਼ ਦਿਤੀ, ਨਾਮਦੇਵ! ਕਿਉਂ ਸ਼ੋਭੰਜ
ਵਿਚ ਪਿਆ ਹੈਂ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮਹਾਰਾਜ! ਬਚਨ ਹੋ
ਗਿਆ। ਕਹਿੰਦੇ ਨਾਮਦੇਵ! ਤੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ, ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਤਾਂ
ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਤਾਂ ਤੂੰ ਸ਼ਿਸ਼ਟੀ ਸਾਜ ਸਕਦਾ
ਹੈਂ, ਇਕ ਅੱਖ ਦੇ ਫੁਲਕਾਰੇ ਵਿਚ ਸਾਰੀ ਸ਼ਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਨਾਸ਼
ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈਂ। ਤੂੰ ਰਾਮ ਦਾ ਨਾਮ ਕਹਿ ਕੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਛਿਟਾ
ਮਾਰ ਦੇ, ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਸੋਚਣ ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ ਹੈ? ਅੰਦਰੋਂ
ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਆ ਗਈ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਕਦੇ ਵੀ ਕੋਈ
ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਕਰਦੇ ਜਦ ਤਕ ਅੰਦਰੋਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਨਾ
ਹੋਵੇ। ਜਿਹੜੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੀ ਬਚਨ ਹੋ ਗਏ, ਉਹ
ਭਾਵਨਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ।

**ਜਿਉਕਰਿ ਨਿਰਮਲੁ ਆਰਸੀ ਜਗੁ ਵੇਖਣਿ ਵਾਲਾ।
ਜੇਹਾ ਮੁਹੁ ਕਰਿ ਭਾਲੀਐ ਤੇਹੋ ਵੇਖਾਲਾ।**

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 34/1

ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਵੇ, ਪੂਰਾ ਹੋ
ਜਾਏਗਾ। ਐਵੇਂ ਚਲੇ ਜਾਵੇ, ਸ਼ਰਧਾ ਹੋਵੇ ਨਾ, ਫੇਰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ
ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਬਚਨ ਕਰਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਨਾ
ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਰਾਪ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਆਪਣੀ
ਭਾਵਨਾ ਹੀ ਵਰ ਤੇ ਸਰਾਪ ਲੈ ਲਿਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਨਾਲ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਕਰਦੇ, ਸ਼ਕਤੀਆਂ
ਤਾਂਤਰੀ ਦਿਖਾਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਾਧੂ ਜਿਹੜੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਾਮ
ਵਿਚ ਮਸਤ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਲੀਨ ਰਹਿੰਦੇ
ਹਨ, ਨਾਮ ਦਾ ਖਰਚਾ ਨਹੀਂ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ
ਨਾਮਦੇਵ! ਇਕ ਵਾਰੀ ਰਾਮ ਕਹਿ ਕੇ ਛਿਟਾ ਮਾਰ, ਤੇ ਮੋਢੇ ਤੋਂ
ਫੜ ਕੇ ਉਠਾ ਦੇ। ਉਠ ਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ
ਉਠ ਕੇ ਲੜਕੇ ਦੇ ਪਾਸ ਗਏ ਤੇ ਰਾਮ ਰਾਮ ਕਹਿ ਕੇ ਪਾਣੀ
ਦਾ ਛਿਟਾ ਮਾਰਿਆ ਤੇ ਲੜਕਾ ਉਠ ਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ।
ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ ਕਿੰਨਾ ਕੀਮਤੀ ਹੈ। ਨਾਮ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਸੰਤਾਂ
ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸਦੀ ਹੈ।

ਨਾਮ ਕੀ ਮਹਿਮਾ ਸੰਤ ਰਿਦ ਵਸੈ॥ ਪੰਨਾ - 265

ਧਾਰਨਾ - ਤੇਰੀ ਨਾਮ ਨੇ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨੀ,
 ਔਖੀ ਵੇਲਾ, ਔਖੀ ਵੇਲਾ -2, 2.
 ਔਖੀ ਵੇਲਾ, ਔਖੀ ਵੇਲਾ -2, 2.
 ਤੇਰੀ ਨਾਮ ਨੇ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨੀ,..... -2.

ਜਹ ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਸੁਤ ਮੀਤ ਨ ਭਾਈ॥
 ਮਨ ਉਹਾ ਨਾਮੁ ਤੇਰੇ ਸੰਗਿ ਸਹਾਈ॥
 ਜਹ ਮਹਾ ਭਇਆਨ ਦੂਤ ਜਮ ਦਲੈ॥
 ਤਹਿ ਕੇਵਲ ਨਾਮੁ ਸੰਗਿ ਤੇਰੇ ਚਲੈ॥
 ਜਹ ਮੁਸਕਲ ਹੋਵੇ ਅਤਿ ਭਾਰੀ॥
 ਹਰਿ ਕੋ ਨਾਮੁ ਖਿਨ ਮਾਹਿ ਉਧਾਰੀ॥ ਪੰਨਾ - 264

ਜਿਹ ਮਾਰਗ ਕੇ ਗਨੇ ਜਾਹਿ ਨ ਕੋਸਾ॥
 ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ ਉਹਾ ਸੰਗਿ ਤੋਸਾ॥ ਪੰਨਾ - 264

ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਨਾਮ ਸਭ ਤੋਂ ਉਤਮ ਵਸਤੂ ਹੈ ਜੋ ਸਾਡੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਰੀਰਕ, ਮਾਨਸਿਕ, ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਉਲਝਣਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਜਪ ਕੇ ਦੁਖ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਦੁਖ ਅਨੇਕਾਂ ਕਿਸਮ ਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਪਿਆਰੇ ਦਾ ਵਿਛੋੜਾ ਪੈ ਜਾਵੇ, ਘਰ ਵਿਚ ਗਰੀਬੀ ਹੋਵੇ, ਖਾਣ ਵਾਸਤੇ ਭੋਜਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਕੋਈ ਜਾਨ ਲੇਵਾ ਬਿਮਾਰੀ ਲੱਗ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਦੁਖ ਜੋ ਹੈ ਉਹ ਜਮਦੂਤ ਦੇ ਡੰਡੇ ਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਜੀਵ ਨੂੰ ਕੁਟਦਾ ਮਾਰਦਾ ਹੋਇਆ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਧਰਮ ਰਾਜ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਆ ਕੇ ਕੋਈ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਨਰਕਾਂ ਦੇ ਦੁਖ ਝਲਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ।

ਦੁਖੁ ਵੇਛੋੜਾ ਇਕੁ ਦੁਖੁ ਭੂਖ॥
 ਇਕੁ ਦੁਖੁ ਸਕਤਵਾਰ ਜਮਦੂਤ॥
 ਇਕੁ ਦੁਖੁ ਰੋਗੁ ਲਗੈ ਤਨਿ ਧਾਇ॥
 ਵੈਦ ਨ ਭੋਲੇ ਦਾਰੂ ਲਾਇ॥ ਪੰਨਾ - 1256

ਇਹ ਜੀਵ ਜੰਮਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਮਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਚੁਰਾਸੀ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਪਿਆ ਗੋਤੇ ਖਾਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਜਮਿ ਜਮਿ ਮਰੈ ਮਰੈ ਫਿਰਿ ਜੰਮੈ॥
 ਬਹੁਤੁ ਸਜਾਇ ਪਇਆ ਦੇਸਿ ਲੰਮੈ॥ ਪੰਨਾ - 1020

ਹਰ ਵਾਰ ਜੰਮਦਾ ਹੈ, ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਭੋਗ ਭੋਗਣ ਲਈ ਫੇਰ ਜਨਮ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦਾ ਛੁਟਕਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਇਸ ਦੇ ਦੁਖਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਹੈ, ਉਹ ਕੇਵਲ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ -

ਧਾਰਨਾ - ਤੇਰੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੁਖਾਂ ਦੀ ਹੈ ਦਾਰੂ
 ਇਕੋ ਨਾਮ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ -2, 2.
 ਪਿਆਰੇ ਜੀ, ਇਕੋ ਨਾਮ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ-2, 2
 ਤੇਰੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੁਖਾਂ ਦੀ ਹੈ ਦਾਰੂ,.... -2.

ਇਹ ਨਾਮ ਮਿਲਦਾ ਕਿਥੋਂ ਹੈ? ਇਹ ਨਾਮ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਘਰੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ -

ਨਾਨਕ ਕੈ ਘਰਿ ਕੇਵਲ ਨਾਮੁ॥ ਪੰਨਾ - 1136

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਘਰੋਂ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਦੁਖਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਨ ਲਈ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ਹੀ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕਲਜੁਗ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕਰਮ ਧਰਮ ਫਲ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ।

ਸਤਜੁਗਿ ਸਤੁ ਤੇਤਾ ਜਗੀ ਦੁਆਪਰਿ ਪੂਜਾਚਾਰ॥
 ਤੀਨੋਂ ਜੁਗ ਤੀਨੋਂ ਦਿੜੇ ਕਲਿ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ਅਧਾਰ॥

ਪੰਨਾ - 346

ਅਬ ਕਲੁ ਆਇਓ ਰੇ॥
 ਇਕੁ ਨਾਮੁ ਬੋਵਹੁ ਬੋਵਹੁ॥
 ਅਨ ਰੂਤਿ ਨਾਹੀ ਨਾਹੀ॥
 ਮਤੁ ਭਰਮਿ ਭੂਲਹੁ ਭੂਲਹੁ॥ ਪੰਨਾ - 1185

ਧਾਰਨਾ - ਕਲੁ ਆਇਓ ਰੇ ਇਕ ਨਾਮ ਬੀਜ ਲਓ -2, 2.
 ਇਕ ਨਾਮ ਬੀਜ ਲਓ -4, 2.
 ਕਲੁ ਆਇਓ ਰੇ,..... -2.

ਕਲਜੁਗ ਵਿਚ ਨਾਮ ਬੀਜਣ ਦੀ ਰੁਤ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਹੀ ਹੋ ਕਿ ਜੇਕਰ ਹਾੜੀ ਦੀ ਫਸਲ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਸਾਉਣੀ ਦੀ ਫਸਲ ਬੀਜ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ, ਉਹ ਹਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਨਾ ਹੀ ਉਗੇਗੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਮੰਨ ਬਣਾਵੋ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਦਾਤ ਦੇ ਕੇ ਫੇਰ ਨਾਮ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਫੇਰ ਉਸ ਨਾਮ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰੋ, ਉਸ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡਾ ਖਾਣ ਪੀਣ ਸ਼ੁਧ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨ ਸੁਣਨ ਨਾਲ ਘਰ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸ਼ੁਧ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ, ਦੁਖਾਂ ਕਲੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ, ਕਮਾਈ ਵਿਚ ਬਰਕਤ ਪਵੇਗੀ। ਤੁਹਾਡਾ ਨਾਮ ਜਪਿਆ ਹੋਇਆ ਥਾਂ ਪਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਦੀ ਸੇਵਾ, ਸਿਮਰਨ ਥਾਂ ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਦਾ ਪੁੰਨ ਦਾਨ ਥਾਂ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਨਿਗੁਰੇ ਦੀ ਭਗਤੀ ਤੇ ਸੇਵਾ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਪਿਆ ਕਰਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਮਾਨਸ ਜਨਮ ਮਿਲਿਆ ਹੈ, ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਹੁਤ ਲੰਘ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ, ਹੁਣ ਬਹੁਤੀਆਂ ਸੋਚਾਂ ਵਿਚ ਨਾ ਪਵੇ, ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਬਣੋ ਤਾਂ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੁਭ ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਸੋਝੀ ਆ ਜਾਵੇ।

ਨਿਗੁਰਿਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾੜੇ ਕਰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਸੁਰਖਰੂ ਹੋ ਕੇ ਜਾਵੋ ਅਤੇ ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਆਦਰ ਤੇ ਮਾਨ ਮਿਲੇਗਾ।

ਰੇ ਰੇ ਦਰਗਹ ਕਹੈ ਨ ਕੋਉ॥
 ਆਉ ਬੈਠ ਆਦਰੁ ਸੁਭ ਦੇਉ॥ ਪੰਨਾ - 252

‘ਚਲਦਾ’

ਸੁੰਦਰੀ

ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ

13. ਕਾਂਡ

(ਘਲੂਘਾਰਾ ਛੋਟਾ)

ਸਰਦਾਰ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਥਾ ਨਦੀ ਤੋਂ ਪਾਰ ਪੰਜ ਕੋਹ ਤੇ ਡੇਰੇ ਲਾਈ ਬੈਠਾ ਸੀ ਅਰ ਸਿੰਘ ਭੋਜਨ ਦਾ ਆਹਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਰਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਬੀ ਇਕ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਡੀਕ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਅਚਾਨਕ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਸਣੇ ਸਤਵੰਤੀ ਭੈਣ ਨੂੰ ਸਹੀ ਸਲਾਮਤ ਲੈ ਕੇ ਪਹੁੰਚ ਪਿਆ। ਸੁੰਦਰੀ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਵੱਡਾ ਗਦਗਦ ਹੋਇਆ ਅਰ ਸਿਰ ਤੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਕੇ ਪਾਸ ਬਿਠਾਇਆ। ਇਹ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਖਬਰ ਅੱਖ ਦੇ ਫੋਰ ਵਿਚ ਸਭ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਸੁਣ ਪਾਈ ਅਰ ਦੇਵੀ ਭੈਣ ਨੂੰ ਇਕ ਇਕ ਜਣਾ ਆਣਕੇ ਮਿਲਿਆ। ਸੁੰਦਰੀ ਭਾਵੇਂ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਤੇ ਨਿਸ਼ਚੇਵਾਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਬੜੀ ਹਠੀ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਪਰੰਤੂ ਇਸ ਕਸ਼ਟ ਵਿਖੇ ਰੰਗ ਕੁਝ ਕੁ ਪੀਲਾ ਪੈ ਗਿਆ ਸੀ ਅਰ ਚਿਹਰਾ ਉਤਾਰੇ ਵਿਖੇ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਗੱਲ ਕੇਵਲ ਧਰਮ ਕੌਰ ਨੇ ਤਾੜੀ ਸੀ, ਜਿਸਦਾ ਲੂੰ ਲੂੰ ਸੁੰਦਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਰੱਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਗੱਲ ਕਾਹਦੀ, ਸੁੰਦਰੀ ਅਰ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਭੋਜਨ ਛਕਿਆ ਅਰ ਥੋੜ੍ਹੇ ਚਿਰ ਮਗਰੋਂ ਕੂਚ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਮੰਜਲ ਮਾਰ ਕੇ ਕਾਹਨੂੰ ਵਾਣ ਦੇ ਲਾਗੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾਵਾਂ ਪਾਸ ਝੱਲ ਵਿਚ ਜਾ ਅਪੜੇ।

ਸਰਦਾਰ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਅੱਪੜਨ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਸਰਦਾਰ ਕਰੋੜਾ ਸਿੰਘ, ਸਰਦਾਰ ਹਰੀ ਸਿੰਘ, ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ਼ਹੀਦ, ਨਵਾਬ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ, ਸਰਦਾਰ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ, ਸਰਦਾਰ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ, ਸਰਦਾਰ ਜੈ ਸਿੰਘ, ਸਰਦਾਰ ਚੜ੍ਹਤ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰਦਾਰ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰਦਾਰ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸ੍ਰਦਾਰ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਜਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰਦਾਰ, ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਖਾਲਸੇ ਵਿਚ ਆਗੂ ਸਨ ਅਰੇ ਵੱਡੇ ਬਲੀ ਤੇ ਸਚੇ ਸਿੰਘ ਸਨ, ਅੱਪੜ ਚੁਕੇ ਸਨ। ਜਦ ਸਰਦਾਰ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਪਹੁੰਚਿਆ, ਤਦ ਵੱਡੇ ਆਦਰ ਭਾ ਨਾਲ ਕੀ, ਭਰਾਵਾਂ ਨਾਲੋਂ ਭੀ ਅਧਿਕ ਸਨੇਹ ਨਾਲ ਮਿਲੇ। ਸੁੰਦਰੀ ਦੀ ਵਿਥਯਾ ਤੇ ਜਸ ਤੇ ਪੰਥ ਸੇਵਾ ਦਾ ਚਰਚਾ ਬੀ ਸਾਰੇ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਹ ਭੀ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੋਈ। ਅੱਜ ਭਾਵੇਂ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘ ਬਿਪਤ ਕਾਲ ਵਿਚ ਕੱਠੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਅਜਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਸਦੀ ਉਪਮਾ ਇਸ ਜਗਤ ਵਿਚ ਮਾਨੋ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਸਚਮੁਚ ਏਹ ਸਾਰੇ ਇਕ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਦੀ ਉਲਾਦ ਸਨ ਅਰ ਸਭ ਸੱਕੇ ਭਰਾ ਸਨ। ਕਿਸੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵੈਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਭ ਦੇ ਸੀਨੇ ਪੰਥਕ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਭਰੇ ਪਏ ਸਨ। ਵੱਡੇ ਛੋਟੇ ਸਾਰੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦਾ ਵਖਰੇਵਾਂ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਦਿਲ ਵਿਚ ਸੀ ਤੇ ਪੰਥ ਲਈ ਸਭ ਦੇ

ਅੰਦਰ ਕੁਰਬਾਨੀ ਭਰੀ ਪਈ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਬਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਨ ਤੇ ਉਚੇ ਆਚਰਨ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਜਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰਦਾਰ ਤਾਂ ਸਨ, ਪਰ ਬੰਦੋਬਸਤ ਦੀ ਖਾਤਰ, ਉਥ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੀਰਾਂ ਦੇ ਵੀਰ ਜਾਣਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਸਿੰਘ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਬੜਾ ਹੀ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸਿਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਫੇਰਦਾ।

ਰਾਤ ਨੂੰ ਫਿਰ ਗੁਰਮਤਾ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਬਿਜਲਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੁਣ ਕੇ ਖਬਰ ਲਿਆਏ ਕਿ ਲਖਪਤ ਕੋਈ ਲਗ ਪਗ ਲੱਖ ਸੈਨਾ ਪੈਦਲ ਪਿਆਦੇ ਅਰ ਤੋਪਖਾਨਾ ਲੈ ਕੇ ਏਸ ਪਾਸੇ ਦੱਬੀ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਸਾਡਾ ਜਥਾ ਵੀਹ ਪੰਝੀ ਹਜ਼ਾਰ ਹੋਸੀ, ਪਰ ਓਹ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹਨ, ਫੇਰ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਸਾਮਾਨ ਕੁਛ ਨਹੀਂ, ਅੰਨ ਦਾਣੇ ਦਾ ਪੂਰਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਨਹੀਂ, ਕੀ ਕੀਤਾ ਜਾਏ? ਇਸ ਵੇਲੇ ਜੋ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਰ ਦਲੀਲਾਂ ਤੇ ਦਾਨਾਈ ਦੀ ਬਹਿਸ ਹੋਈ ਉਸ ਦੀ ਉਪਮਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਨਿੱਤ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਤੇ ਦੁਖਾਂ ਨੇ ਜੋ ਅਕਲ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਾਈ ਸੀ ਤੇ ਜੋ ਜਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰ ਆਦਰਸ਼ ਨੇ ਭਰੀ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਹੁਲਸਾਉ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੱਕੇ ਵੀਰ ਬਣਾ ਕੇ ਅਮਲੀ, ਅਕਲਾਂ ਸਿਖਾਲਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਬਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸੀ, ਜੀਵਨ ਉਚੇ ਸਨ, ਪੰਥਕ ਪਯਾਰ ਅਤਿ ਦਾ ਸੀ, ਖੁਦਗਰਜ਼ੀ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪੰਥਕ ਕੰਮਾਂ ਤੋਂ ਆਪਾ ਵਾਰਦੇ ਸਨ। ਉਸ ਰਾਤ ਦਾ ਗੁਰਮਤਾ ਕੋਈ ਆਪੋ ਵਿਚ ਦੀ ਧੜੇਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਨਾ ਨਿਜ ਪੇਟ-ਪਾਠੂ ਪਰਮ-ਹਤੈਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਕੁਕੜਾਂ ਵਾਲੀ ਲੜਾਈ ਸੀ, ਨਾ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜ ਦੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਪਿਛੇ ਕਿਸੇ ਭਰਾ ਦਾ ਬੇੜਾ ਗਰਕ ਕਰਨ ਦਾ ਮਨਸੂਬਾ ਸੀ। ਨਾ ਕੋਈ ਛੁੱਛੇ ਫਾਂ ਤੇ ਦਿਖਾਵੇ ਦਾ ਜਲਸਾ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰਮਤਾ ਸੱਚੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਉਸ ਦਾਨਾਈ ਦੇ ਪੂਰਨਿਆਂ ਉਤੇ ਤੁਰਨ ਦਾ ਆਹਰ ਸੀ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਾ ਗਏ ਸਨ, ਅਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸ਼ੋਕ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਕਲ ਦੇ ਚੁਫੇਰਗੜੀਏ ਸਿੱਖ ਭੁਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਗੁਰਮਤੇ ਸਿਰ ਪੰਥ ਦੀ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਦਸ਼ਾ ਦਾ ਸਾਰਾ ਨਿਰਭਰ ਸੀ। ਜੋ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਗੁਰਮਤੇ ਵਿਚ ਅੱਜ ਕਲ ਦੇ ਕਈ ਪਾਲਿਸੀਬਾਜ਼, ਅਕਲ ਦੇ ਮੱਟ ਸਿੱਖਾਂ ਵਰਗੇ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਭਵਿੱਖਤ ਕੀ ਹੁੰਦਾ? ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਪੰਥ ਦੇ ਵਾਲੀ ਸਦਾ ਅੰਗ ਸੰਗ ਹਨ, ਅਰ ਸੱਚੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਹਰ ਵੇਲੇ ਸਹਾਈ ਹਨ।

ਗੱਲ ਕਾਹਦੀ, ਗੁਰਮਤੇ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਜੋ ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਸਾਰਾ ਦਲ, ਕਾਹਨੂੰ ਵਾਣ ਦੇ ਅਪਾਰ ਬਨ ਤੇ ਝੱਲਾਂ ਵਿਚ ਵੜ ਗਿਆ। ਰਸਦ ਪਾਣੀ, ਜਿੰਨਾ ਕੁਛ ਕੱਠਾ ਹੋ ਸਕਿਆ ਸੀ, ਨਾਲ ਅੰਦਰ ਲੈ ਗਏ, ਬਾਕੀ ਛੰਭ ਦਾ

ਸ਼ਿਕਾਰ ਤੇ ਬਨ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਅਰ ਵੈਰੀ ਦਲ ਦੀ ਲੁੱਟਮਾਰ, ਇਹ ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਮਹਿਕਮਾ ਕਮਸਰੋਟ ਸੀ। ਬੰਦੂਕ ਤੀਰ, ਡਾਂਗਾਂ, ਨੇਜ਼ੇ, ਤਲਵਾਰ ਏਹ ਹਥਿਆਰ ਸਨ। ਬਨ ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਕਿਲ੍ਹਾ ਸੀ ਤੇ ਆਪੋ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਆਸਰਾ ਇਹ ਤਾਕਤ ਸੀ।

ਲਖਪਤ ਸਭ ਪਾਸਿਓਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਧੱਕ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਲੁਕੇਵੇਂ ਦੇ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਧੱਕੇ ਹੋਏ ਸਿੰਘ ਇਧਰ ਆ ਰਹੇ ਸਨ, ਇਧਰ ਉਧਰ ਲੁਕੇ ਛਿਪੇ ਸਾਰੇ ਕੱਠੇ ਹੋਏ।

ਲਖਪਤ ਨੇ ਉਥੇ ਆਕੇ ਡੇਰਾ ਜਮਾਇਆ, ਪਰ ਬਨ ਅਜਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਵਿਚ ਲਖਪਤ ਦਾ ਜਾਣਾ ਕਠਨ ਸੀ। ਇਹ ਬਨ ਵੱਡਾ ਸੰਘਣਾ ਅਰ ਕੰਡੈਲੈਂ ਬ੍ਰਿਛਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਸੀ। ਇਸਦੇ ਰਸਤੇ ਸਿਵਾਏ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ੇਰਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਾਲੂਮ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਹ ਬਨ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਲੋਹ-ਮਈ ਕਿਲ੍ਹਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਲਖਪਤ ਦੀਆਂ ਤੋਪਾਂ ਬੇਅਰਬ ਸਨ, ਬਾਹਰ ਹੀ ਬੈਠਾ ਸਮੇਂ ਦੀ ਤਾੜ ਕਰਦਾ, ਪਰ ਉਲਟੀ ਪੈਂਦੀ, ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਬਨ ਵਿਚੋਂ ਸ਼ੇਰਾਂ ਵਾਂਗ ਨਿਕਲਦੇ ਅਰ ਲਖਪਤ ਦੀ ਸੈਨਾ ਪੁਰ ਟੁਟ ਪੈਂਦੇ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੇ ਆਹੂ ਲਾਹੁੰਦੇ, ਗੋਲੀ, ਬਾਰੂਦ, ਹਥਯਾਰ, ਖਾਣਾ ਦਾਣਾ ਲੁੱਟਦੇ ਤੇ ਦਿਨ ਹੋਣ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਅੱਗੇ ਫੇਰ ਬਨ ਵਿਚ ਜਾ ਘੁਸਦੇ। ਸਾਮਾਨ ਘੱਟ ਸਨ, ਪਰ ਤਦ ਭੀ ਸੁੰਦਰੀ ਧਰਮ ਕੌਰ ਅਰ ਅੱਠ ਨੌਂ ਹੋਰ ਜਥਿਆਂ ਦੇ ਵੈਦ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੇਵਕ ਮਲੂਮਪਟੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਘਾਇਲ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਚੁਪੌਲ ਤੇ ਰਾਤਾਂ ਦੇ ਕੀਤੇ ਹੱਲੇ ਅਜੇਹੇ ਅਚਣਚੇਤ ਹੁੰਦੇ ਅਰ ਅਜੇਹੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਪੈਂਦੇ ਕਿ ਦੁਸ਼ਮਨ ਦੰਗ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ। ਜਿਸ ਥਾਂ ਉਹ ਪਕਿਆਈ ਕਰਦੇ ਅਰ ਤਕੜੇ ਹੁੰਦੇ ਓਧਰ ਸਿੱਖ ਨਜ਼ਰ ਬੀ ਨਾ ਕਰਦੇ, ਕਮਜ਼ੋਰ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਜਾ ਬਿਜਲੀ ਵਾਂਗ ਕੜਕਦੇ। ਬਿਜਲਾ ਸਿੰਘ ਅਰ ਕਈ ਸੂਹੀਏ ਦੁਸ਼ਮਨ ਦੇ ਦਲਾਂ ਵਿਚ ਭੇਸ ਵਟਾ ਕੇ ਜਾ ਨਿਕਲਦੇ, ਪਰ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਣ ਨਾ ਦੇਂਦੇ। ਇਕ ਦਿਨ ਇਕ ਸੂਹੀਆ ਫੜਿਆ ਗਿਆ। ਲਖਪਤ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬ੍ਰਿਛ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਵਾ ਕੇ ਜੀਉਂਦਾ ਸੜਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਰਾਤ ਭਾਈ ਬਿਜਲਾ ਸਿੰਘ ਇਕੱਲੇ ਨੇ ਖੂਬ ਬਦਲਾ ਲਿਆ, ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਦੇ ਵੇਲੇ ਦਾਉ ਤਾੜ ਕੇ, ਇਸਲਾ ਖਾਨੇ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਉਂਦਾ ਹੀ ਆਪ ਖਿਸਕ ਗਿਆ। ਉਸ ਅੱਗ ਨੇ ਬੜਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕੀਤਾ, ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ ਦਾ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਸੜ ਗਿਆ। ਆਪਣੇ ਇਸਲਾ ਖਾਨੇ ਦੇ ਫਟਣ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਲਸ਼ਕਰੀ ਬੀ ਬਹੁਤ ਮੋਏ ਤੇ ਫੱਟੜ ਹੋਏ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਲੱਖ ਪਾਸ ਚਿੱਠੀ ਪੁੱਜੀ - ਸਿਖ ਪਰਜਾ ਦੇ ਸੁਖ ਲਈ ਲੜਦੇ ਹਨ, ਤੂੰ ਜ਼ਾਲਮ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਦਾ ਹੈਂ, ਸਾਂਈ ਦਾ ਭਾਉ ਕਰ।

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੁਛ ਸਮਾਂ ਬੀਤਿਆ, ਲਖਪਤ ਦੀ ਸੈਨਾ ਦਾ ਬਹੁਤ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਅਰ ਖਰਚ ਵੀ ਬਹੁਤ ਉਠ ਗਿਆ, ਪਰ ਉਥੇ ਪਰਵਾਹ ਵੀ ਕੀਹ ਸੀ? ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਖਜ਼ਾਨਾ ਉਸ ਦੀ ਪਿੱਠ ਪਿੱਛੇ ਸੀ। ਇਧਰ ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਖਾਣਾ ਦਾਣਾ ਮੁੱਕ ਗਿਆ, ਛੰਡ ਦੇ ਜੰਤੂ ਭੀ ਮੁਕ ਗਏ ਤੇ ਜੰਗਲ ਵਿਚ

ਸ਼ਿਕਾਰ ਵੀ ਨਾ ਹੁਣ ਲੱਭੇ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਆਦਮੀ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਿਥੋਂ ਵਧਦਾ ਜਾਏ? ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਜੋ ਫੁਲ ਫਲ ਕੁਝ ਮਾੜਾ ਮੋਟਾ ਸੀ ਸੋ ਭੀ ਫਤੇ ਗਜਾ ਗਿਆ। ਗੋਲੀ ਬਾਰੂਦ ਮੁਕ ਚੱਲਿਆ। ਉਧਰੋਂ ਲੱਖੂ ਦੀ ਸੈਨਾ ਬੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਚੁਕੰਨੀ ਰਹਿਣ ਲੱਗੀ। ਰਾਤ ਦੀ ਲੁਟ ਮਾਰ ਵਿਚ ਬੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਹੱਥ, ਕੁਝ ਘਟ ਵੱਧ ਹੀ ਲਗਦਾ ਰੁਤ ਬੀ ਕਰੜੀ ਹੋ ਗਈ, ਇਹ ਵੇਲਾ ਡਾਢੇ ਘਬਰਾ ਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਦਿਲ ਨਾ ਹਾਰਨ ਵਾਲਾ ਖਾਲਸਾ ਗੁਰੂ ਤੇ ਆਸ ਰੱਖੀ ਜੜ੍ਹਾਂ ਤੇ ਪੱਤੇ ਖਾ ਕੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਨ ਲੱਗਾ।

ਇਕ ਦਿਨ ਰਾਤ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਈ ਬਿਨੋਦ ਸਿੰਘ ਸੂਹੀਆ ਆ ਪਹੁੰਚਾ, ਆਖਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਜੀ! ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਥਮਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁੜ ਪਏ ਹਨ। ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਸੁਣਾ ਕਿੱਕੂੰ? ਉਹ ਬੋਲਿਆ - ਤੁਹਾਡਾ ਮੋਦੀ ਪੁਕਰਿਆ ਹੈ - ਦੀਵਾਨ ਕੌੜਾ ਮੱਲ, ਉਸ ਨੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਗੱਢੇ ਘੱਲੇ ਹਨ।

ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ - ਕਿਥੇ ਹਨ?

ਬਿਨੋਦ ਸਿੰਘ - ਲਓ ਮੈਂ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਹਾਂ - ਦੀਵਾਨ ਕੌੜਾ ਮੱਲ ਨੂੰ ਖਬਰਾਂ ਤਾਂ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ ਨਾ, ਹੁਣ ਉਸਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਤੰਗੀ ਦਾ ਹਾਲ ਸੁਣ ਕੇ ਅਨੇਕਾਂ ਗੱਡੇ ਆਟੇ ਆਦਿਕ ਦੇ ਇਕ ਬਾਣੀਏਂ ਦੀ ਸੌਪਣਾ ਵਿਚ ਘੱਲੇ ਹਨ। ਬਾਣੀਆਂ ਕੰਢੀ ਦਾ ਵਪਾਰੀ ਬਣ ਕੇ ਪਹਾੜਾਂ ਨੂੰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਛੰਡੇ ਤੋਂ ਦੋ ਮੀਲ ਪਰੇ ਉਤਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ, ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ ਕਿ ਕੌਣ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਸਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਬੋਲਿਆ ਬਈ। ਇਹ ਬਹਾਦਰ ਆਦਮੀ ਬੀ ਡਾਢਾ ਪੱਕਾ ਮਿੱਤ੍ਰ ਹੈ, ਸਦਾ ਔਕੜ ਵੇਲੇ ਪੁੱਕਰਦਾ ਹੈ, ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿਤੂ ਹੈ, ਅਰ ਵੈਰੀਆਂ ਦਾ ਇੱਡਾ ਹੁੰਦੇਦਾਰ ਹੋ ਕੇ ਫੇਰ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਇੰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੰਦ ਜਾਨ ਹੈ ਜਿਵੇਂ।

ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ - ਉਹ ਆਦਮੀ ਵੱਡੀ ਦੂਰ ਦੀ ਸੋਚ ਵਾਲਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਪੱਕ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਦਿਨ ਸਿੱਖਾਂ ਰਾਜ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਰ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤਕੜੇ ਹੋਕੇ ਛੇਤੀ ਜ਼ੁਲਮ ਵਾਲੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਨ।

ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ - ਤੁਸਾਨੂੰ ਫੇਰ ਪੁਰਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਕੌੜਾ ਮੱਲ ਗੁਰੂ ਕਾ ਸਿੱਖ ਹੈ, ਖੁਲਾਸਾ ਸਿੰਘ, ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਿੱਖ। ਜਿਸ ਬਾਣੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਇਸ ਵਿਚ ਰਹਿਕੇ ਹੀ ਪੰਥ ਨੂੰ ਔਖੇ ਵੇਲਿਆਂ ਤੇ ਪੁੱਕਰਦਾ ਹੈ ਤਦੇ ਤਾਂ ਪੰਥ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਹੁਣ 'ਮਿੱਠਾ ਮੱਲ' ਸੱਦਦੇ ਹਨ, ਆਪ ਸਿੰਘ ਹੈ, ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਪੱਕਾ ਮਿੱਤ੍ਰ ਹੈ ਤੇ ਬਦੇਸ਼ੀ ਪਠਾਣਾਂ, ਹਮਲਾਅਵਰਾਂ ਦੇ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਲਗਣ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ।

ਬਿਨੋਦ ਸਿੰਘ - ਮੈਂ ਤੁਸਾਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਦੀ ਨਵੀਂ ਇਕ ਗੱਲ ਸੁਣਾਵਾਂ - ਸ਼ਾਹ ਪੁਰ ਯਾ ਕਿਸਦੇ, ਮੈਨੂੰ ਠੀਕ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਨਾਜ਼ਮਪੁਰੀ ਤਿੰਨ ਵੇਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਫੌਜ ਚੜਾਈ ਕਰਕੇ ਗਈ : ਤਿੰਨੇ ਵਾਰ ਹਾਰ ਖਾ ਕੇ ਆਈ।

ਚੋਥੀ ਵੇਰ ਦੀਵਾਨ ਕੌੜਾ ਮੱਲ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ ਕਿ ਤੂੰ ਜਾਕੇ ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਸਰ ਕਰ। ਸੋ ਇਹ ਫੌਜ ਲੈਕੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਕੁ ਕੋਹ ਉਤੇ ਜਾ ਉਤਰਿਆ। ਡੇਰਾ ਕਰਕੇ ਆਪ ਫਕੀਰੀ ਭੇਸ ਕਰ ਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਤੁਰਿਆ, ਇਕ ਬਾਗ ਵਿਚ ਉਥੋਂ ਦਾ ਹਾਕਮ ਤੇ ਦੋ ਕੁ ਹੋਰ ਆਦਮੀ ਸਤਰੰਜ ਖੇਡ ਰਹੇ ਸਨ। ਕੌੜਾ ਮੱਲ ਨੇ ਜਾ ਸਦਾ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਸਤਰੰਜ ਵਾਲਿਆਂ ਕਿਸੇ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਕੀਤੀ। ਪਲ ਕੁ ਖਲੋ ਕੇ ਅਚਾਨਕ ਪਲੰਘ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਅਰ ਨਾਜ਼ਮ ਨੂੰ ਢਾਹ ਕੇ ਛਾਤੀ ਤੇ ਬੈਠ ਗਿਆ ਤੇ ਖੰਜਰ ਕੱਢਕੇ ਉਸ ਦੀ ਛਾਤੀ ਤੇ ਧਰ ਦਿੱਤਾ। ਸੱਭੇ ਜਣੇ ਹੱਕੇ ਬੱਕੇ ਹੋ ਗਏ। ਕੌੜਾ ਮੱਲ ਜੋਸ਼ ਨਾਲ ਬੋਲਿਆ - ਸੁਣੋ! ਜੇ ਕੋਈ ਮੇਰੇ ਉਤੇ ਵਾਰ ਕਰੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਨਾਜ਼ਮ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਮੁਕਾ ਦਿਉਂ, ਏਸ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਤੁਹਾਡਾ ਅਫਲ ਹੈ। ਸੋ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਲਓ। ਦੀਵਾਨ ਕੌੜਾ ਮੱਲ ਮੁਹਿੰਮ ਲੈ ਕੇ ਆਯਾ ਹੈ। ਨਾਜ਼ਮ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਆਹੋ ਫੇਰ ਕੀ ਹੋਯਾ? ਦੋ ਕੋਹ ਦੀ ਵਾਟ ਪਰ ਉਤਰਿਆ ਹੈ ਨਾ, ਕੱਲ ਦੰਦ ਖੱਟੇ ਕਰਕੇ ਕੱਢ ਦਿਆਂਗੇ। ਓਹ ਫਕੀਰ (ਕੌੜਾ ਮੱਲ) ਬੋਲਿਆ - ਹੁਣ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਹੱਥ ਵੀ ਲਾਇਆ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਛਾਤੀ ਵਿਚ ਖੰਜਰ ਮਾਰ ਦਿਆਂਗਾ। ਖੰਜਰ ਛਾਤੀ ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਅੱਗੇ ਹੀ ਕਰਨਾ ਹੈ ਨਾ। ਜੇ ਮੈਂ ਮਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਦੀਵਾਨ ਕੌੜਾ ਮੱਲ ਦੇ ਸਿਰ ਤੋਂ ਵਾਰਿਆ, ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਸੈਂਕੜੇ ਉਸਦੇ ਬੂਹੇ ਤੇ ਰੁਲਦੇ ਹਨ, ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਪਲੰਘ ਨੂੰ ਇੱਕਰ ਹੀ ਚੁਕਾ ਕੇ ਦੀਵਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਤੰਬੂ ਤੱਕ ਲੈ ਚਲੋ। ਓਥੇ ਦੀਵਾਨ ਨਾਲ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਲਓ, ਬੰਸ ਮੈਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਮੰਗਦਾ। ਇਹ ਮੈਂ ਇਕਰਾਰ ਦੇਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਸਲਾਮਤ ਘਰ ਪੁਚਵਾ ਦਿਆਂਗਾ, ਓਥੇ ਵਾਲ ਵਿੰਗਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਉਸਦਾ ਤੇਜ਼ ਅਰ ਅਚਾਨਕੀ ਦੀ ਸੱਟ ਤੇ ਬਿਖੜਾ ਦਾਉ ਅਜਿਹਾ ਭਾਰੂ ਪਿਆ ਕਿ ਸਾਥੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਾ ਅਹੁੜੇ, ਅੱਕ ਕੇ ਪਲੰਘ ਲੈ ਤੁਰੇ। ਜਦ ਦੀਵਾਨ ਦੇ ਤੰਬੂਆਂ ਲਾਗੇ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਦੀਵਾਨ ਹੁਰੀ ਝੱਟ ਛਾਲ ਮਾਰ ਕੇ ਤੰਬੂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੜ ਗਏ, ਭੇਸ ਵਟਾ, ਜਿਗਾ ਲਾ ਕੇ ਬਿਲਕੁਲ ਠਾਠ ਬਦਲ ਅਗੁਵਾਈ ਕਰਨ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਆ ਗਏ ਤੇ ਨਾਜ਼ਮ ਨੂੰ ਬੜੇ ਅਦਬ ਨਾਲ ਤੰਬੂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲੈ ਗਏ। ਚਾਰ ਚੁਫੇਰੇ ਸੈਨਾ ਨੇ ਘੇਰਾ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਘੱਤ ਲਿਆ ਸੀ। ਗੱਲ ਕੀਹ ਦੀਵਾਨ ਜੀ ਦਾ ਮਿੱਠਾ ਬੋਲਣਾ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਵੀਚਾਰ ਐਸੀ ਪਈ ਕਿ ਹਾਕਮ ਨੇ ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਤਾਬੇਦਾਰੀ ਮੰਨ ਲਈ ਅਰ ਇਕਰਾਰ ਨਾਮਾ ਲਿਖ ਕੇ ਟਕੇ ਭਰ ਦਿਤੇ। ਪਿਛੋਂ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹ ਜਾਸੂਸ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲਾਓ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਐਉਂ ਬੇਬਸ ਕਰ ਕੇ ਬਿਨਾਂ ਇਕ ਟੋਪਾ ਲਹੂ ਦਾ ਵੀਟੇ ਦੇ, ਆਪ ਪਾਸ ਲੈ ਆਇਆ ਹੈ, ਮੈਂ ਇਕ ਪਿੰਡ ਇਨਾਮ ਉਸ ਲਾਇਕ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਦਿਆਂਗਾ। ਪਰ ਦੀਵਾਨ ਨੇ ਸਿਰ ਫੇਰਿਆ ਕਿ ਓਹ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ। ਗੱਲ ਕੀ ਉਹ ਮੁਹਿੰਮ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹੀ, ਦੀਵਾਨ ਜੀ ਦੀ ਬੜੀ ਪਤ ਵਧੀ ਕਿ ਇਕ ਬੂੰਦ ਲਹੂ ਦੀ ਵੀਟੇ ਬਿਨਾ ਫਤੇ ਕਰ ਆਇਆ।

ਸ਼ਹੀਦ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬੋਲਿਆ - ਇਹ ਕਾਰਨਾਮਾ ਭਾਰੀ

ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੇ ਤੇਜ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦਾ ਹੈ। ਲੱਖੂ ਮੂਰਖ ਵਿਚ ਇਹ ਸਿਫਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਉਹ ਧਿੰਗੇ ਸਾਹ ਤੇ ਅੜਬ ਹੈ।

ਬਿਨੋਦ ਸਿੰਘ - ਇਸ ਮੁਹਿੰਮੇ ਮੁੜ ਆਉਂਦੇ ਦੀਵਾਨ ਨੇ ਇਕ ਅਚਰਜ ਨਿਆਉ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਜਿਠਾਣੀ ਪਾਸ ਮੈਂਹ ਤੇ ਇਕ ਦਿਰਾਣੀ ਪਾਸ ਭੇਡ ਸੀ। ਜਿਠਾਣੀ ਤਾਂ ਬਿਜੁਗਤਣ ਸੀ, ਨਾ ਦੁੱਧ ਬਚਦਾ, ਨਾ ਮੱਖਣ ਤੇ ਦਿਰਾਣੀ ਨੇ ਭੇਡ ਦੇ ਦੁਧ ਵਿਚੋਂ ਮਣ ਕੱਚਾ ਮੱਖਣ ਜੋੜਿਆ। ਉਹ ਮੱਖਣ ਜਿਠਾਣੀ ਨੇ ਚੁਰਾ ਕੇ ਵਰਤ ਲੀਤਾ, ਜਦੋਂ ਦਿਰਾਣੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਲੜਾਈ ਹੋਈ। ਹੁੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਰਕਾਰੇ ਪਹੁੰਚੇ, ਹਾਕਮਾਂ ਪਾਸ ਗਏ, ਪਰ ਸਭ ਨੇ ਇਹੋ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂਹ ਵਾਲੀ ਭੇਡ ਵਾਲੀ ਦੀ ਕਦ ਚੋਰੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਅਰ ਭੇਡ ਤੇ ਮਣ ਮੱਖਣ? ਪਰ ਕਿਸੇ ਅਕਲ ਵਾਲੇ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਖੋਜ ਹੀ ਨਾ ਕੀਤੀ। ਜਾਂ ਇਕ ਦਿਨ ਦੀਵਾਨ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਦੌਰੇ ਵਿਚ ਇਸ ਪਿੰਡ ਕੋਲ ਜਾਕੇ ਡੇਰਾ ਕੀਤਾ ਤਦ ਸੱਚੀ ਦਿਰਾਣੀ ਅੱਗ ਲੱਗੇ ਮਨ ਨਾਲ ਦੀਵਾਨ ਪਾਸ ਨਿਆਂ ਕਰਾਉਣ ਆਈ। ਦੀਵਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਾਓ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਗਲੇ ਛੱਪੜ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜ ਪੰਜ ਕੋਲ ਫੁਲ ਤੋੜ ਲਿਆਓ ਅਰ ਇਕ ਅਹਿਦੀਏ ਨੂੰ ਸੈਨਤ ਕਰਕੇ ਮਗਰ ਘੱਲਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੈਰ ਨਾ ਧੋਣ ਦੇਵੀਂ। ਜਾਂ ਦੋਵੇਂ ਮੁੜ ਕੇ ਆਈਆਂ ਤਾਂ ਇਕ ਇਕ ਟਿੱਡ ਪਾਣੀ ਦੀ ਦਿਵਾ ਕੇ ਦੀਵਾਨ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਾਓ ਪੈਰ ਧੋਕੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਵੋ। ਜਦ ਦੋਵੇਂ ਪੈਰ ਧੋ ਕੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਈਆਂ ਤਾਂ ਦੀਵਾਨ ਜੀ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵੱਲ ਗਹੁ ਨਾਲ ਤਕਿਆ ਤੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਭੇਡ ਵਾਲੀ ਸੱਚੀ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂਹ ਵਾਲੀ ਝੂਠੀ ਹੈ। ਆਪ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਪਰ ਸਭ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਏ। ਜਿਹੜੇ ਭੇਡੀ ਸਨ ਸੋ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਭੇਡ ਵਾਲੀ ਸੱਚੀ ਹੈ, ਸੋ ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਆਪ ਦੇ ਨਿਆਂ ਦੀ ਬੜੀ ਧਾਕ ਹੋਈ। ਦੀਵਾਨ ਜੀ ਨੇ ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ ਤੱਕ ਕੇ ਨਿਆਉ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਭੇਡ ਵਾਲੀ ਦੇ ਪੈਰ ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਫ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਉਸਦੀ ਟਿੱਡ ਮੰਗਾ ਕੇ ਤੱਕੀ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਅਜੇ ਪਾਣੀ ਬਾਕੀ ਸੀ, ਤੇ ਮੈਂਹ ਵਾਲੀ ਦੀ ਟਿੱਡ ਖਾਲੀ ਸੀ, ਸਾਰਾ ਪਾਣੀ ਵਰਤ ਕੇ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਪਰ ਥਾਂ ਥਾਂ ਅਜੇ ਚਿੱਕੜ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ - ਮੈਂ ਤੇ ਬਿਜਲਾ ਸਿੰਘ ਇਕ ਹੱਥਕੰਡਾ ਕਰ ਆਏ ਹਾਂ, ਉਹ ਇਹ ਕਿ ਬਿਜਲਾ ਸਿੰਘ ਰਾਉਲ ਬਣਕੇ ਲੱਖੂ ਨੂੰ ਜਾ ਮਿਲਿਆ ਤੇ ਸੰਗਲੀ ਸੱਟਕੇ ਬੋਲਿਆ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਅੱਜ ਰਾਤੀਂ ਦੱਖਣ ਰੁਖੋਂ ਹੱਲਾ ਕਰੇਗਾ ਅਰ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ। ਲੱਖੂ ਨੇ ਅੱਜ ਸੈਨਾ ਦੱਖਣ ਰੁਖ ਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਰ ਮੋਰਚੇ ਬੰਨ੍ਹਕੇ ਉਦਾਲ ਤੋਪਖਾਨਾ ਬੀ ਉਸਨੇ ਬੀੜਿਆ ਹੈ ਉਤਰ ਰੁਖੋਂ ਸੈਨਾ ਖਿੱਚਕੇ ਹੇਠ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਸੋ ਹੁਣ ਛੰਭ ਦੇ ਕੰਢੇ ਕੰਢੇ ਅੱਧ ਮੀਲ ਤੋਂ ਵਧੀਕ ਵਿਚ ਪੈ ਗਈ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਖਾਲਸਾ ਹਿੰਮਤ ਕਰਕੇ ਅੰਨ ਦੇ ਬੋਰੇ ਬੋਰੀਆਂ ਹੱਥ - ਹਥੀ ਚੁਕ ਲਿਆਵੇ ਤਦ ਸੋਝਲੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਬਨ ਵਿਚ ਸਭ ਕੁਝ ਅੱਪੜ ਪਊ ਅਰ ਦਿਨ ਹੋਏ ਉਹ ਬਾਣੀਆਂ ਲੱਖੂ ਅੱਗੇ

ਜਾ ਫਰਜ਼ਾਦ ਕਰੂ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਮੈਨੂੰ ਲੁਟ ਲਿਆ ਹੈ। ਇੱਕਰ ਦੀਵਾਨ ਕੌੜਾਮਲ ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸ਼ਕ ਨਾ ਪਉ। ਸਾਨੂੰ ਹੁਣ ਇਹ ਚਾਲ ਚੱਲਣੀ ਚਾਹੀਏ ਕਿ ਜਿਸ ਤੋਂ ਲੱਖੂ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਪੈ ਜਾਵੇ ਕਿ ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਰੁੱਖ ਦੱਖਣ ਵੇਨੇ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਵੇਲੇ ਇਕ ਟੋਲਾ ਦੱਖਣ ਰੁਖ ਜਾ ਕੇ ਬਨ ਵਿਚੋਂ ਦਸ ਪੰਜ ਬੁਢਾੜਾਂ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀਆਂ ਦੇ ਕੇ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਜਾਵੇ। ਇਕ ਤਾਂ ਰਾਉਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੱਚ ਹੋ ਜਾਊ ਦੂਜੇ ਲੱਖੂ ਦਾ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਵਿਅਰਥ ਜਾਊ, ਤੀਸਰੇ ਅੱਜ ਬਿਜਲਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸ ਤੰਬੂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਉਣੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਤਾਬ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਓਹ ਫਿਰ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਫੂਕੇ ਜਾਣਗੇ। ਜੁੱਧ ਵੇਲੇ ਹੋਊ ਹਨੇਰਾ ਘੁੱਪ, ਇਸ ਲਈ ਵੈਰੀ ਸੱਜਣ ਮਿਤਰ ਨਾ ਪਛਾਣ ਸਕਣਗੇ। ਅਰ ਕਈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਪੋ ਵਿਚ ਕੱਟ ਮਰਨਗੇ।

ਬਿਨੋਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਇਹ ਜੰਗ ਦੀ ਚਾਲ ਤੇ ਵਿਉਂਤ ਸਭ ਨੇ ਸਲਾਹੀ। ਇਕ ਟੋਲਾ ਤਾਂ ਦੱਖਣ ਰੁਖ ਜੰਗਲੋ-ਜੰਗਲ ਤੁਰਿਆ। ਇਸ ਜਥੇ ਨੇ ਇਸ ਆੜ ਦੇ ਟਿਕਾਣੇ ਰਹਿਕੇ ਵਾੜ ਝਾੜੀ। ਸ਼ਤਰੂ ਜਾਗ ਹੀ ਰਹੇ ਸਨ। ਆ ਗਏ ਦਾ ਰੋਲਾ ਮੱਚ ਗਿਆ। ਇੰਨਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਚਿਰ ਚੁਪ ਰਹਿ ਕੇ ਫਿਰ ਇਕ ਸਲਕ ਬੰਦੂਕਾਂ ਦੀ ਛੱਡੀ ਤੇ ਉਧਾਰ ਦਾ ਮੱਠਾ ਹੁੰਦਾ ਰੋਲਾ ਫਿਰ ਚਮਕ ਪਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੈਰੀਆਂ ਵਿਚ ਖਲਬਲੀ ਮਚਾਉਂਦੇ ਸਾਰਾ ਰੁਖ ਉਸ ਪਾਸੇ ਕਰੀ ਰੱਖਿਆ ਤੇ ਆਪ ਬਾਹਰ ਹੋ ਕੇ ਨਾ ਲੜੇ। ਓਧਰ ਅਨੇਕਾਂ ਸਿੰਘ ਸਨੱਦ-ਬੱਧ ਹੋ ਛੰਭ ਦੇ ਕੰਢੇ ਕੰਢੇ ਵਹਿਰ ਪਾ ਰਾਤੋ ਰਾਤ ਖਾਣਾ ਦਾਣਾ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੇ ਬਨ ਰੂਪੀ ਘੁਰੇ ਵਿਚ ਜਾ ਵੜੇ। ਦਿਨ ਹੋਏ ਲੱਖੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਨੇਕਾਂ ਸਿਪਾਹੀ ਮੋਏ ਡਿੱਠੇ ਤੇ ਬਾਣੀਏਂ ਦੇ ਲੁੱਟੇ ਜਾਣ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਬੀ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ।

ਗੱਲ ਕੀ, ਦੀਵਾਨ ਕੌੜਾ ਮੱਲ ਦੇ ਘੱਲੇ ਹੋਏ ਅੰਨ ਨਾਲ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਕਈ ਦਿਨ ਚੰਗੇ ਲੰਘ ਗਏ, ਹੁਣ ਫੇਰ ਲੰਗਰ ਮਸਤਾਨਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਨੇਕ ਸਲਾਹਾਂ ਸੋਚਣ, ਰਾਤਾਂ ਫਿਕਰਾਂ ਤੇ ਬਾਨੂਣ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦੀਆਂ ਜੁਗਤਾਂ ਸੋਚਦਿਆਂ ਬੀਤਣ, ਪਰੰਤੂ ਕੋਈ ਰਾਹ ਨਾ ਨਿਕਲੇ। ਹੁਣ ਲੱਖੂ ਨੇ ਜੰਗਲ ਕਟਵਾ ਲਏ, ਕਈ ਥਾਂ ਝੱਲ ਸਾੜੇ ਤੇ ਸੇਧਾਂ ਕਰ ਕਰ ਤੋਪਾਂ ਚਲਾਵੇ। ਭਾਈ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭੰਗੂ, ਕਰਤਾ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਲਿਖਦੇ ਹਨ :

**ਤਬੇ ਦਿਵਾਨ ਬਿਲਦਾਰ ਬੁਲਾਏ।
ਬਿਕਟ ਠੇਰ ਤਹਾਂ ਰਾਹ ਬਨਵਾਏ॥
ਝਲ ਗਾੜੇ ਤਹਿੰ ਫੁਕ ਜਲਾਵੈਂ।
ਸੇਧ ਧਰੇ ਤੁਰ ਤੋਪ ਚਲਾਵੈਂ॥੪੮॥
ਤਬ ਸਿੰਘਨ ਕੇ ਬਹੁਤ ਸਤਾਯਾ।
ਖਾਣੇ ਨੂੰ ਕੁਛ ਹੱਥ ਨ ਆਯਾ॥
ਭੁੱਖੇ ਹੋਇ ਸਿੰਘ ਆਗੇ ਤੁਰੇ।
ਝੱਲੇ ਬਾਹਰ ਸਿੰਘ ਨਿਕਰੇ॥੪੯॥**

ਛੇਕੜ ਜੰਗ ਦੇ ਢਾਈ ਫੱਟ ਸੋਚ ਕੇ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਭੁੱਖ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਮਰਨ ਨਾਲੋਂ ਹੁਣ ਲੜਦੇ ਭਿੜਦੇ ਨਿਕਲ ਚਲੀਏ।

ਇਹ ਠਾਣ ਕੇ ਇਕ ਦਿਨ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸਾਰਾ ਖਾਲਸਾ ਉਪਰ ਨੂੰ ਟੁਰ ਪਿਆ ਅਰ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਪਹਾੜਾਂ ਵੱਲ ਨਿਕਲ ਗਿਆ। ਲੱਖੂ ਨੇ ਵੀ ਇਧਰੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਨਾ ਛੱਡਿਆ ਤੇ ਉਧਰ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਨੂੰ ਟਾਕਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਲਿਖ ਘੱਲਿਆ।

ਸਿੰਘ ਹੁਣ ਪਹਾੜਾਂ ਦੇ ਰੁਖ ਹੋ ਗਏ। ਕੋਈ ਝੱਲਾਂ ਵਿਚ ਉਰਾਰ ਕੋਈ ਪਾਰ, ਓਟਾਂ ਲੈਂਦੇ ਰਾਵੀ ਦੇ ਕੰਢੇ ਜਾ ਪੁੱਜੇ। ਹਲਾ-ਸ਼ੇਰੀ ਕਰਕੇ ਸਿੰਘ ਦਰਿਆਓਂ ਪਾਰ ਹੋ ਗਏ। ਪਾਰ ਸਿੰਘ ਅੱਗੇ ਵਧੀ ਜਾਣ; ਇਧਰ ਤੁਰਕ ਸੈਨਾ ਮਗਰੋਂ-ਮਗਰ ਉਰਾਰ ਆਵੇ, ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਡੇਰਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਮਿਲੇ।

**ਨਹਿੰ ਡੇਰੇ ਸਿੰਘ ਕਰਨਾ ਮਿਲੈ! ਕਹੂੰ ਰਾਤ ਕਹੂੰ ਦਿਨ
ਹੂੰ ਚਲੈਂ। ਨਹਿੰ ਸਿੰਘ ਨਾ ਕਛੁ ਰਹਿਓ ਪੱਲੇ। ਭਾਰ ਬ੍ਰਦਾਰੀ ਬਿਨ
ਕਯਾ ਚੱਲੈ॥੫੦॥ ਗੋਲੀ ਦਾਰੂ ਕਹੂੰ ਪਹੁੰਚੇ ਨਾਹੀ। ਰਾ ਸੋ ਸਿੰਘ
ਸੁ ਕਰੈਂ ਲਰਾਈ। ਸ਼ਸਤਰ ਕਾਟਤ ਖੁੰਢ ਹੋਏ। ਰਾਤ ਦਿਵਸ ਸਿੰਘ
ਨਾਹੀ ਸੋਏ॥੫੧॥ ਗਈ ਕਮਾਨ ਟੂਟ ਸੋ ਚਲਤੀ। ਤੀਰ ਮੁਕੇ
ਫਿਰ ਮਿਲੇ ਨਾ ਭਗਤੀ॥ ਨੇਜੇ ਫਲਰਹੇ ਦੁਸ਼ਮਨ ਤਨ ਮੇਂ। ਘਾੜੂ
ਲਭੇ ਸੁ ਨਾਹੀ ਬਨ ਮੇਂ॥੫੨॥ ਬਿਨ ਦਾਨੇ ਭਏ ਘੋੜੇ ਮਾੜੇ।
ਬਿਨ ਬਸਤਰ ਤਨ ਧੂਪ ਸੁ ਸਾੜੇ। ਆਟਾਦਾਣਾ ਨਹੀਂ ਕਿਆ
ਖਾਵੈਂ। ਪਾਣੀ ਬੀਤਹਿੰ ਹੱਥ ਨ ਆਵੈ॥੫੩॥**

ਦੋਹਰਾ -

ਅੱਧੀ ਮੌਤ ਮੁਸਾਫਰੀ ਸਾਰੀ ਮੌਤ ਸੁ ਭੁੱਖ॥

ਉਹਾਂ ਆਇ ਦੋਊ ਮਿਲੀ ਅਹਭਯੋ ਖਾਲਸੇ ਦੁੱਖ॥੫੪॥

(ਪੰ: ਪ੍ਰ: ੩੩੧)

ਹੁਣ ਸਿੱਖਾਂ ਪਹਾੜ ਤਕਾਏ ਕਿ ਅੱਗੇ ਹਿੰਦੂ ਹਨ ਸਾਨੂੰ ਸੁਖ ਦੇਣਗੇ। ਬਸੋਹਲੀ ਵੱਲ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪਏ। ਕੁਛ ਸਿੰਘ ਬਸੋਹਲੀ ਪੁੱਜੇ। ਭੰਗੂ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ -

**ਅਗੇ ਬਸੋਹਲੀ ਬਹੁ ਪਰਬਤੀ ਜੁੜੇ।
ਸਿੰਘ ਨ ਸਮਝੀ ਹਮ ਵਲ ਕਰੇਂ।
ਕਈ ਸਿੰਘ ਜਾ ਤਿਨਮੇਂ ਰਲੇ॥੬੩॥
ਤਬ ਤਿਨ ਤੁਰਤ ਸੁ ਦੀਨੇ ਮਾਰ।**

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੋ ਸਿੰਘ ਪੜਲ ਕਨ੍ਹਰੇ ਵੱਲ ਗਏ ਸਨ, ਓਹ ਬੀ ਲੁੱਟੇ ਕੁਟੇ ਗਏ, ਜੋ ਬਚੇ ਪਛਤਾਕੇ ਮੁੜੇ। ਤਦ ਚਾਰ ਚੁਫੇਰਿਓ ਬਨਾ ਵਿਚ ਘਿਰ ਗਏ। ਅੱਗੋਂ ਤਾਂ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜੇ ਰਾਹ ਰੋਕ ਬੈਠੇ ਪਿਛੇ ਇਕ ਲਾਂਭ ਵੱਲ ਲੱਖੂ ਦੀ ਟਿੱਡੀ ਦਲ ਸੈਨਾਂ, ਦੂਜੀ ਲਾਂਭੇ ਹੁਣ ਜਲ ਭਰੀ ਨਦੀ ਆਪਣੇ ਪੂਰੇ ਬਲ ਵਿਚ ਠਾਠਾਂ ਮਾਰਦੀ ਵਹਿ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਾ ਅਹੁੜੇ ਕਿ ਹੁਣ ਕੀ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕੀਤਾ ਜਾਏ। ਹੱਲਾ ਕਰ ਕੇ ਸਿਧੇ ਪਹਾੜੀਆਂ ਦਾ ਇਕ ਮੋਰਚਾ ਤੋੜਿਆ। ਕੁਝ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਇਹ ਹੌਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪਹਾੜਾਂ ਦੇ ਉਪਰ ਚੜ੍ਹ ਚੱਲੀਏ; ਪਰ ਪਹਾੜ ਅਜਿਹੇ ਤਿੱਖੇ ਸਨ ਕਿ ਬਹੁਤ ਜਣੇ ਡਿੱਗੇ ਅਰ ਮੋਏ, ਪਰ ਫੇਰ ਬੀ ਅਨੇਕਾਂ ਨੇ ਪੈਦਲ ਇਹ ਹਿੰਮਤ ਕੀਤੀ ਤੇ ਜੜ੍ਹਾਂ ਬੂਟੀਆਂ ਨੂੰ ਫੜ ਫੜ ਕੇ ਭਾਰੀ ਬਨਾਂ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹ ਗਏ। ਇਕ ਹੋਰ ਜਥੇ ਨੇ ਹਿੰਮਤ ਕਰਕੇ ਫੌਜ ਅਗੇ

ਕੀਤੀ ਅਰ ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਘੋੜੇ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਠਲ੍ਹ ਦਿੱਤੇ, ਪਰ ਮੰਦੇ ਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਨਦੀ ਇਸ ਵੇਲੇ ਹੜ੍ਹ ਨਾਲ ਉਛਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਵਹਿਣ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਨੂੰ ਘੋੜੇ ਨਾ ਸਹਾਰ ਕੇ ਬਹਾਦਰਾਂ ਨੂੰ ਰੋੜ੍ਹ ਲੈ ਚੱਲੇ। ਇਸ ਜਤਨ ਵਿਚ ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਜਿਹੇ ਬਹਾਦਰ ਜਦ ਡੁੱਬ ਗਏ, ਤਦ ਕਿਸ ਫੇਰ ਦਰਿਆ ਦੇ ਠਿੱਲ੍ਹਣ ਦਾ ਹੌਸਲਾ ਨਾ ਕੀਤਾ। ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਦੁਵੱਲੀ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਤੇ ਲਖਪਤੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੱਧ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੀਆਂ ਤੋਪਾਂ ਗੋਲੇ ਬਾਰੂਦ ਨੇ ਵੱਡਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕੀਤਾ। ਇਹਨਾਂ ਬੀਰਾਂ ਪਾਸ ਜੁੱਧ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਬੀ ਬੁੜ ਚੁਕਾ ਸੀ, ਕੇਵਲ ਧਰਮ ਦੀ ਆਨ ਸੀ ਜੋ ਇਸ ਵੇਲੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੁਧਾਰੀ ਤਲਵਾਰਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਡੋਲਣ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦਾ ਸੀ। ਜਦ ਹਰ ਘੜੀ ਦਲ ਦਾ ਕੰਘਾ ਹੁੰਦਾ ਡਿੱਠਾ ਤੇ ਵੈਰੀ ਦਲ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਪੈ ਗਿਆ ਤਦ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ :

**ਸਭ ਹਟੋ ਪੀਛੇ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਬਾਂਧ ਕਰ ਸਭ ਗੋਲ।
ਇਕ ਵਾਰ ਵੱਟ ਕਸੀਸ ਬਿਸਵੇ ਬੀਸ ਹੱਲਾ ਬੋਲ।
ਬਲ ਧਾਰ ਅਸੂ ਵਧਾਇਕੈ ਦਲ ਲਖੋ ਤੁਰਕੀ ਧਾਇ।
ਜੋ ਨਿਕਸੂ ਜੈਰੈ ਰਾਜ ਲੈਰੈ, ਮਰੇ ਗੁਰਪੁਰਿ ਜਾਇ।**

(ਪੰ: ਪ੍ਰ:)

ਇਸ ਸਲਾਹ ਨੂੰ ਮੰਨ ਕੇ ਖਾਲਸਾ ਇਕ ਖੰਡਾਕਾਰ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਕੱਠਾ ਹੋਕੇ ਇਉਂ ਕਹਿਰਦਾ ਹੱਲਾ ਕਰ ਕੇ ਪਿਆ ਕਿ ਤੁਰਕੀ ਸੈਨਾ ਦੇ ਸੀਨੇ ਕੰਬਾ ਦਿੱਤੇ। ਜਿੱਕੁਰ ਤੋਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵੇਲਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਖੇਤ ਵਿਚ ਦੀ ਮੋਰ ਪੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਚੀਰਦੇ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਿਵੇਂ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਬੋਲ-ਬਾਲਾ ਕੀਤਾ।

**ਕੇਹਰਿ ਜਿਉ ਭਥਕਾਰ ਦਿਤੇ ਉਤ ਸਿੰਘ ਪਰੈ ਦਸ ਬੰਸ ਕਿਦਾਈ।
ਸਿੰਘ ਸੁੰਹੀਦ ਚਲੈ ਸਭ ਹੋਵਨ ਤੁਰਕ ਲਰੈ ਨਿਜ ਜਾਨ ਬਚਾਈ।
ਮਾਰ ਸਥਾਰ ਕਰੈ ਤਲਵਾਰਨ ਖੋਜ ਫਿਰੇ ਲਖੂ ਦੁਸ਼ਟ ਕੇ ਤਾਈ।
ਰਾਖਤ ਸਿੰਘਨ ਕੋ ਗੁਰ ਯੋ ਜਿਮ ਦਾਤਨ ਪਾਂਤ ਨ ਜੀਭ ਰਹਾਈ।**

(ਪੰ: ਪ੍ਰ:)

ਇਸ ਬਿਧ ਇਕ ਭਾਰੀ ਘਮਸਾਨ ਮਚ ਗਿਆ। ਚੰਦ ਜਿਕ੍ਹੇ ਪਰਵਾਰ ਵਿਖੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਕੁਰ ਸਿੰਘ ਵੈਰੀਆਂ ਵਿਚ ਘਿਰ ਗਏ, ਪਰ ਕਿਸ ਸੂਰਬੀਰਤਾ ਨਾਲ ਟਾਕਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ? ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਸਰਦਾਰ ਦੇ ਪੱਟ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਲਗੀ, ਪਰ ਕੀ ਮਜ਼ਾਲ ਕਿ ਹੌਸਲਾ ਹਾਰ। ਹੱਠੇ ਨਾਲ ਪੱਟ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਜੰਗ ਵਿਚ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੜਦਾ ਰਿਹਾ, ਮਾਨੋ ਸੱਟ ਲੱਗੀ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਫਜ਼ੁਲਾ ਖਾਂ ਨਾਮੇ ਬਾਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰੀ ਸਰਦਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਆਹੂਲਾਹ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਸਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤੱਕ ਕੇ ਇਸ ਵੱਲ ਕਮਾਨ ਦੀ ਸ਼ਿਸ਼ਤ ਬੱਧੀ। ਇਸ ਦਸ਼ਾ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਇਕ ਤੁਰਕ ਤਲਵਾਰ ਧੂਕੇ ਉਸ ਪੁਰ ਪਿਆ, ਪਰ ਇਸ ਦੁਸ਼ਟ ਦੇ ਮਨਸੂਬੇ ਨੂੰ ਸੁੰਦਰੀ ਨੇ ਤਾੜ ਲੀਤਾ ਸੀ, ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਅੱਡੀ ਲਾ ਉਸਨੂੰ ਆਨ ਵਿਚ ਹੀ ਤਲਵਾਰ ਦੇ ਵਾਰ ਨਾਲ ਘਾਇਲ ਕਰਕੇ ਘੋੜੀਉਂ ਥੱਲੇ ਮਾਰਿਆ। ਉਧਰੋਂ ਨਵਾਬ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਿਸ਼ਤ ਠੀਕ ਬੈਠੀ, ਫੈਜ਼ੁਲਾ ਖਾਂ ਪਾਰ ਬੋਲਿਆ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਾਨਾਂ ਤੋੜ ਤੋੜ ਕੇ ਲੜਦਿਆਂ ਭਾਰਤ ਭੂਮੀ ਦੇ ਮੁਕਤੀ

ਦਾਤਿਆਂ ਨੂੰ ਰਾਤ ਪੈ ਗਈ। ਯਥਾ:

**ਭਯੋ ਘਲੂਘਾਰਾ ਭਾਰਾ ਕਹਿਰ ਕਹਾਰਾ ਤਹਿ ਜੁਝਰੇ
ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੰਘ ਤੁਰਕਨ ਕੋ ਘਾਇਕੈ। ਯਾ ਬਿਧ ਕਰਤ ਜੰਗ ਲਰਤ
ਭਿਰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਰਤ ਮਰਤ ਬਹੁ ਹੁਲ ਹਾਲ ਪਾਇਕੈ। ਦੁਹੁ ਦਿਸ
ਤੁਰਕ ਪਹਾੜੀਏ ਲਰਤ ਜਾਹਿ ਮੱਧ ਦਲ ਸਿੰਘਨ ਕਾ ਚਲਯੋ
ਤਬ ਧਾਇਕੈ। ਯਾ ਬਿਧ ਲਰਤ ਗਏ ਲਾਗ ਦੋਈ ਤੀਨ ਕੋਸ
ਸੂਰਜ ਅਬੈਯੋ ਛਯੋ ਅੰਧਕਾਰ ਆਇਕੈ।**

ਜਾਂ ਰਾਤ ਹੋ ਗਈ, ਵੈਰੀਆਂ ਦੇ ਦਲ ਨੇ ਬਿਸਰਾਮ ਕੀਤਾ। ਸਿੰਘ ਬੀ ਇਕ ਲਾਂਭੇ ਡੇਰੇ ਲਾ ਬੈਠੇ। ਰਹੇ ਖਹੇ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲੇ ਭਟਕੇ ਸਭ ਉਥੇ ਬੈਠੇ ਵਿਚ ਕਿ ਜਿਥੇ ਸੁਖਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪੁਜ ਗਏ ਸੇ, ਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ, ਪਰ ਹਾਇ ਸ਼ੋਕ! ਸਾਰੇ ਰਾਤ ਦਿਨ ਦਾ ਕਠਨ ਯੁੱਧ ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮਾਰੇ ਗਏ, ਅਣਗਿਣਤ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ, ਪੇਟੋਂ ਭੁਖੇ, ਦਿਨ ਦੇ ਥੱਕੇ ਟੁੱਟੇ, ਘਾਉ ਚੀਸਾਂ ਮਾਰਦੇ ਹਨ, ਜ਼ਖਮ ਤ੍ਰਾਟਾਂ ਖਾਂਦੇ ਹਨ, ਫੇਰ ਅਜੇ ਅਪਦਾ ਸਿਰ ਤੇ ਹੈ, ਪਰ ਵਾਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੰਘ! ਹਾਇ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦੀ, ਬਾਣੀਆਂ ਦੇ ਪਾਠ ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਸੁੰਦਰੀ, ਧਰਮ ਕੌਰ, ਮਾਈ ਸੱਦਾਂ, ਬੀਰਾਂ, ਧੰਮੋਂ ਆਦਿਕ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਫੱਟੇ ਹੋਏ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਘਾਵਾਂ ਪੁਰ ਤੇਲ ਤੇ ਮਲ੍ਹਮ ਦੇ ਫਹੇ ਰੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਪੱਟੀਆਂ ਬੰਨ੍ਹ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਸਿੰਘ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਲੋੜ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਥੇ ਇਕ ਪਿੰਡ ਨਜ਼ਰੀ ਪੈ ਗਿਆ, ਇਸ ਪਰ ਹੱਲਾ ਕਰਕੇ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਕੁਛ ਖਾਧਾ ਪੀਤਾ ਤੇ ਕੁਛ ਆਰਾਮ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸਰਦਾਰ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਨੇ, ਜੋ ਅਜੇ ਤੀਕ ਘੋੜਿਆਂ ਪਰ ਹੀ ਸਨ, ਪੰਥ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸਾਰੇ ਜ਼ਖਮ ਆਕੜ ਜਾਣਗੇ, ਭੁੱਖ ਦਾ ਦਬਾਉ ਨਿਰਬਲ ਕਰ ਦੇਉ ਤੇ ਸਵੇਰੇ ਵੈਰੀ ਸਾਨੂੰ ਹੱਥੋਂ-ਹਥ ਮੁਕਾ ਦੇਉ, ਲੱਕ ਬੰਨ੍ਹੋ ਤਾਂ ਐਸ ਵੇਲੇ ਤੱਤੇ ਘਾਉ ਨਿਕਲ ਚੱਲੀਏ।

ਇਹ ਸਲਾਹ ਪਕਾ, ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਵੇਲੇ ਫੇਰ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ। ਤੁਰਕਾਂ ਦੀ ਸੈਨਾ ਕੁਛ ਸੁੰਹ ਪਾ ਕੇ ਮਗਰ ਆਈ, ਪਰ ਜੋ ਝੱਲ ਵਿਚ ਵੜਿਆ ਸਿੰਘਾਂ ਮਾਰ ਲਿਆ ਤੇ ਜੋ ਝਲੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਿਆ ਉਹਨਾਂ ਮਾਰ ਲਿਆ। ਹੁਣ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਮਤਾ ਪਕਾਇਆ ਕਿ ਹੇਠਾਂ ਨੂੰ ਨੱਠਦੇ ਚੱਲੇ, ਪਰ ਵੈਰੀ ਨਾਲ ਡਟ ਡਟ ਕੇ ਲੜਦੇ ਪੈਰ ਪਿਛੇ ਪਾਈ ਚਲੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਾਲਸਾ ਦਲ ਝੱਲਾਂ ਦੀ ਆੜ ਵਿਚ ਹੇਠਾਂ ਨੂੰ ਵੱਧਦਾ ਦਿਨ ਹੋਣ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਅੱਗੇ ਇਕ ਸੰਘਣੇ ਝੱਲ ਵਿਖੇ ਧਸ ਗਿਆ ਤੇ ਜਾ ਬਿਸਰਾਮ ਕੀਤਾ।

ਪਰ ਮਗਰੇ - ਮਗਰ ਲਖਪਤ ਇਥੇ ਬੀ ਆ ਪਹੁੰਚਾ, ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਝੱਲ ਦੇ ਬਾਹਰ ਡੇਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਫੇਰ ਬੰਦੂਕਾਂ ਤੇ ਸੋਲੇ ਦੇ ਕੇ ਝੱਲ ਵਿਚ ਵਾੜ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟ ਕੁੱਟ ਲਉ ਤੇ ਮਾਰ ਦਿਓ। ਓਹ ਬੋਲੇ ਵਿਚ ਆ ਵੜੇ ਤੇ ਲੱਗੇ ਤੰਗ ਕਰਨ। ਹੁਣ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ,

ਕਿ ਭਾਈ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਮੁਲਖੱਯਾ, ਪਰ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਲੈਕੇ ਆ ਪਿਆ ਹੈ, ਹੁਣ ਅਗੋਂ ਚੁਪ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਮਾਰੇ ਜਾਵਾਂਗੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੁੱਧ ਰਚਾਓ। ਸੋ, ਇਕ ਤੁਲਵਾਂ ਹੱਲਾ ਜਦ ਬੋਲਿਆ ਤਾਂ ਸਭ ਉਠ ਭੱਜੇ ਤੇ ਖਹਿੜਾ ਛੁੱਟ ਗਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਘੋੜੇ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਹੱਥ ਬਹੁਤ ਆਏ।

ਅੱਗੇ ਰਾਮੇ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਆ ਗਿਆ। ਉਹ ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਵੈਰੀ ਸੀ, ਸੋ ਦਰਿਆ ਟੱਪਣਾ ਹੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦਨਾਈ ਸੀ। ਓਥੇ ਫੇਰ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਦੱਭਾ ਦੇ ਤੁਲ੍ਹੇ ਬਣਾ ਕੇ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰ ਕਰ ਕੇ ਦਰਿਆ ਟੱਪਿਆ। ਦੋ-ਚਾਰ ਘੜੀਆਂ ਪਾਰ ਠਹਿਰਕੇ ਪਿਛਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਮੇਲ ਲਿਆ, ਪਰ ਜੋ ਹੋਰ ਮਗਰੋਂ ਆਏ ਕਈ ਨਦੀ ਵਿਚ ਰੁੜ੍ਹੇ।

ਹੁਣ ਖਾਲਸਾ ਇਸ ਪਾਰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ, ਪਰ ਅੱਗੇ ਦਰਿਆ ਦੀ ਬਰੇਤੀ ਤਪ ਰਹੀ ਸੀ, ਦੁਖੀ ਖਾਲਸਾ ਮਾਰੂ-ਥੱਲੇ ਵਿਚ ਕਾਬੂ ਆ ਗਿਆ, ਪਿੰਡੇ ਨੂੰ ਝੁਲਸਣੇ ਵਾਲੀ ਲੂ ਵਗੇ, ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ ਲੂਹਣ ਵਾਲੀ ਰੇਤ ਠਾਠਾਂ ਮਾਰਦੀ ਦਿੱਸੇ, ਬਿਛ ਬੂਟੇ ਦਾ ਮੁਸ਼ਕ ਨਾ ਲੱਭੇ। ਸਵਾਰ ਤਾਂ ਅੱਗੇ ਤੁਰ ਜਾਣ, ਪੈਦਲਾਂ ਦਾ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਅਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜੁੱਤੀਆਂ ਵੀ ਗੁਆਚ ਚੁਕੀਆਂ ਸਨ, ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਤਾਂ ਮੌਤ ਆ ਢੁੱਕੀ। ਕਪੜੇ ਪਾੜ ਪਾੜ ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹਣ। ਭਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਪੈਦਲ ਦਸ ਕਦਮ ਘੋੜੇ ਤੇ ਚੜ੍ਹੇ, ਫੇਰ ਦੂਸਰਾ ਭਰਾ ਚੜ੍ਹੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੁਖ ਆਪੋ ਵਿਚ ਵੰਡਦੇ ਸਾਡੇ ਜੇਹੇ ਨਾਸ਼ਕਰਿਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ੁਲਮ ਤੋਂ ਛੁਡਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਪਰ ਕਸ਼ਟ ਝੱਲ ਕੇ ਬਹਾਦਰ, ਪਰ ਦੁਖਾਂ ਨਾਲ ਪੀੜਤ ਸਿੰਘ ਰੇਤ ਬਲਾ ਲੰਘਣ ਲੱਗੇ, ਯਥਾ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ -

**ਫਾਰ ਫਾਰ ਕਪਰੇ ਤਨ ਕੇਰੇ।
ਬਾਧੇ ਨਿਜ ਨਿਜ ਪਗਨ ਚੁਫੇਰੇ।
ਤੇ ਭੀ ਜਰੈ ਚਰਨ ਅਤਿ ਗੌਰੇ।
ਚਿਲ ਚਿਲਾਇ ਸਿੰਘ ਆਗੇ ਦੌਰੇ।
ਭੁਖ ਤਿਖਾ ਕਰ ਭਏ ਲਾਚਾਰੀ।
ਘਾਮ ਪਰੇ ਉਪਰ ਤੇ ਭਾਰੀ।
ਯਾ ਬਿਧਿਪਾਇ ਮੁਸੀਬਤ ਕੇਤੀ।
ਦਲ ਸਿੰਘਨ ਕਾ ਲਖਯੋ ਬਰੇਤੀ।**

ਹੁਣ ਸਿੰਘ ਦੁਖ ਭੋਗਦੇ ਮਾਝੇ ਵਿਚ ਜਾ ਅੱਪੜੇ। ਪਰ ਇਥੇ ਆਰਾਮ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਰ ਸਕਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਲਖਪਤ ਦੇ ਮਗਰ-ਮਗਰ ਆਉਣ ਦਾ ਡਰ ਸੀ। ਸੋ ਸਿੰਘ ਦੱਬੀ ਗਏ, ਬਿਆਸਾ ਟੱਪੇ ਫੇਰ ਧਾਓ-ਧਾਈ ਸਤਲੁਜ ਪਾਰ ਹੋ, ਮਾਲਵੇ ਵਿਚ ਵੜ ਗਏ, ਹੁਮ ਲੱਖਪਤ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ, ਲਾਹੌਰ ਮੁੜ ਗਿਆ। ਪਰ ਪੜੋਲ ਤੋਂ ਕਠੂਹੇ ਆਦਿ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤੇ ਸਿੰਘ ਥੱਕੇ ਟੁਟੇ ਜ਼ਖਮੀ ਤੇ ਹੋਰ ਜੋ ਪਕੜੇ ਗਏ, ਲਾਹੌਰ ਲੈ ਆਇਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਮਰਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਲਖਪਤ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਦੇ ਕਈ ਗੱਡੇ ਲਾਹੌਰ ਲਿਆਇਆ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਖੂਹ ਭਰੇ ਤੇ ਬੁਰਜ ਉਸਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਥੇ ਤਦੋਂ ਘੋੜ ਮੰਡੀ ਸੀ, ਹੁਣ ਲੰਡਾ

ਬਜ਼ਾਰ ਹੈ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਗੰਜ ਬੀ ਹੈ। ਭੰਗੂ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ :

ਪਾਸ ਨਵਾਬ ਗਏ ਥੇ ਸਾਰੇ।

ਉਨ ਕੈ ਸੀਸਨ ਬੁਰਜ ਉਸਾਰੇ।

ਉਧਰ ਮਾਲਵੇ ਅੱਪੜਕੇ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਜਥੇ ਅੱਡ ਅੱਡ ਪਿੰਡੀ ਖਿੰਡ ਗਏ। ਮਾਲਵੇ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੀੜਤ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਆਗਤ-ਭਾਗਤ ਕੀਤੀ। ਜਖਮੀਆਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਹੋਣ ਲੱਗੇ, ਦੁਰਲਬਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਲਖਪਤ ਨੇ ਜਿੰਨੀ ਪੰਥ ਦੀ ਹਾਨੀ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜਰਜਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਉਨਾ ਮਾਲਵੇ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੇਰ ਬਲੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਫੂਲ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਸਰਦਾਰ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜੱਥਾ ਉਤਰਿਆ, ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵਿਝੋਕੇ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜੈਤੋਂ ਕੇ ਡੇਰਾ ਕਰਕੇ ਇਲਾਜ ਕਰਾਇਆ ਤੇ ਪੰਜ ਕੁ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਟੰਗ ਵਲ ਹੋ ਗਈ। ਜੋ ਸਿੰਘ ਪਹਾੜੀ ਚੜ੍ਹ ਗਏ ਸਨ, ਭੇਸ ਵਟਾ ਵਟਾ ਕੇ ਏਥੇ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਆ ਮਿਲੇ। ਸਿੰਘ ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਫੇਰ ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਏ। ਇਹ ਸਮਾਚਾਰ ਜੇਠ ਸੰਮਤ ੧੮੦੩ ਬਿ: ਵਿਖੇ ਹੋਏ ਸਨ ਅਰ ਇਹ ਜੁੱਧ 'ਛੋਟੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ' ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸਿਧ ਹੈ।

ਗਜ਼ਲ

ਬਾਤ ਪਾ ਕੋਈ ਤਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਪਾਰ ਦੀ,
ਉਸਤਤੀ ਕਰ ਬੇਕਸਾਂ ਦੇ ਯਾਰ ਦੀ।
ਝੂਠ ਸਭ ਦਾਹਵੇ ਮੁਲਾਹਜ਼ੇ ਜੱਗ ਦੇ,
ਸਿਫਤ ਜੇ ਕਰਨੀ ਤਾਂ ਕਰ ਕਰਤਾਰ ਦੀ।
ਜਿਸਦੀਆਂ ਸਭ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਮਿਹਰਾਮਤਾਂ,
ਕੀਰਤੀ ਕਰ ਓਸ ਪਰਵਰਦਿਗਾਰ ਦੀ।
ਮਾਣ ਤੂੰ ਕਰਦਾ ਏਂ ਕਾਹਦਾ ਗਾਫਲਾ,
ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹੈ ਓਸ ਅਪਰੰਪਰਪਾਰ ਦੀ।
ਏਸ ਦੰਭੀ ਜਗਤ 'ਚੋਂ ਲੈਣਾ ਹੈ ਕੀ,
ਗੱਲ ਕੀ ਕਰਨੀ ਹੈ ਕੂੜ ਪਸਾਰ ਦੀ।
ਬਹੁਤ ਦੁਰਲੱਭ ਜਨਮ ਹੈ ਤੂੰ ਰੋਲ ਨਾ,
ਬਾਤ ਪਾ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਿਰਜਨਹਾਰ ਦੀ।

**ਡਾ. ਸਰਬਜੀਤ ਕੌਰ, ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ
ਯੂ.ਐਸ.ਏ**

ਅਨੰਦਮਈ ਜੀਵਨ ਜਾਚ

The Art of Joyful Living

ਮੂਲ ਲੇਖਕ - ਡਾ. ਸਵਾਮੀ ਰਾਮ ਜੀ
ਅਨੁਵਾਦਕ - ਡਾ. ਬੀਬੀ ਤੇਜਿੰਦਰ ਮਲਹੋਤਰਾ

ਪਹਿਲਾ ਅਧਿਆਇ

ਆਪਾ ਚੀਨਣਾ

ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਅਜਰ, ਅਮਰ, ਅਟੱਲ ਸਤਿ ਨੂੰ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਉਹ ਸ਼ਾਂਤੀ ਮਾਨਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ, ਉਹ ਨਿਰੰਤਰ ਉਹ ਸਮਾਚਿਤ ਮਾਨਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਜਿਹੜਾ ਤੁਹਾਡਾ ਅਸਲ ਸੁਭਾਅ ਹੈ। ਪਰ ਤੁਹਾਡਾ ਵਿਅਕਤੀਤ੍ਵ, ਤੁਹਾਡਾ ਮਨ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਹ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਦਾ ਹੈ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਚੇਤਨਾ ਦੇ ਬਿੰਦੂ ਤਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਣ ਦਿੰਦਾ। ਪੁਰਾਤਨ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸਮਾਂ, ਸਥਾਨ ਤੇ ਕਾਰਣ ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹਨ ਜੋ ਮਨ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਮਨ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਦੂਰ ਲੈ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਸਮਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਹੈ ਜੋ ਮਨ ਨੂੰ ਕਰਮਬੱਧ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਾਸਤਵਿਕਤਾ ਦੀ ਇਕ ਹੱਦ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਅੱਜ ਤੁਸੀਂ ਬਹੁਤ ਉਦਾਸ ਹੋ। ਫੇਰ ਵੀ ਕੋਈ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਸਮਾਂ ਦਿਨ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਹੱਸੇ ਹੋਵੋਗੇ, ਜਾਂ ਅੱਜ ਤੁਸੀਂ ਖੁਸ਼ ਹੋ, ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਹੀ ਹਸਦੇ ਖੇਡਦੇ ਰਹੇ ਹੋ, ਫੇਰ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਇਕ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਸਮਾਂ ਵੀ ਹੋਵੇ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਉਦਾਸ ਹੋਵੋਗੇ। ਸੋ ਸਮਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਮਨ ਦੀ ਹਰ ਸਥਿਤੀ ਛਿਨਭੰਗਰ ਹੀ ਹੈ, ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਲਈ ਹੀ ਹੈ।

ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਂ ਕਿਵੇਂ ਮਨ ਤੇ ਅਸਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਸਮੇਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਧੇਰੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਥਾਂ ਨੂੰ, ਸਥਾਨ ਨੂੰ ਸਮਝ ਲਵੋ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਜੇ ਮੈਂ ਦੋ ਲਾਈਨਾਂ ਲਗਾਵਾਂ ਤੇ ਦੋਨੋਂ ਲਾਈਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਵਿਥ ਹੋਵੇਗੀ ਹੀ। ਪਹਿਲੀ ਤੇ ਦੂਸਰੀ ਲਾਈਨ ਦੀ ਵਿਥ ਵਿਚ ਥਾਂ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਇਕੋ ਲਾਈਨ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਫੇਰ ਸਮਾਂ ਕਿਥੇ ਹੈ? ਸਮਾਂ ਤੇ ਥਾਂ ਉਦੋਂ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਵੰਡ ਹੋਵੇ, ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਦਵੰਦ ਵਿਚ ਹੋਵੋ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਕ ਹੋ, ਆਪ ਹੀ ਹੋ, ਉਦੋਂ ਸਮਾਂ, ਥਾਂ, ਕਾਰਣ ਇਹ ਤਿੰਨ ਸ਼ਰਤਬੰਧ ਤੇ ਮਨ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਪਿਛੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਉਚੇ ਪੱਧਰ ਦੇ ਅਨੁਭਵ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਹੋ।

ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਮੰਤਵ, ਮਨੁੱਖ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਮੰਦਰਾਂ, ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਸੁਣਦੇ ਆਏ ਹੋ, ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਤੋਂ ਸੁਣਦੇ ਆਏ ਹੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਚੋਸ਼ਟਾ ਕਰੋ ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਤੁਹਾਡੇ

ਨਾਲ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਕਣ ਕਣ ਵਿਚ ਹੈ, ਉਹ ਤਾਂ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਵਿਚ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਉਹ ਹੈ ਤੁਹਾਡੀ ਆਪਾ ਜੋ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਹੈ ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋ। ਤੁਹਾਡੀ ਘਾਲਣਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲੈਂਦੇ ਹੋ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਣ ਲੈਂਦੇ ਹੋ, ਉਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਜਿਸਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ, ਉਸਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਉਦੋਂ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਡੂੰਘੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋ।

ਮੈਂ ਕੇਵਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਾਨਣ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ। ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਆਤਮ ਦੀਆਂ, ਆਪੇ ਦੀਆਂ ਦੋ ਧਾਰਨਾ ਹਨ, ਪਹਿਲਾ ਹੈ ਕੇਵਲ ਆਪਾ, ਦੂਸਰਾ ਹੈ ਆਤਮਾ। ਆਪਾ ਉਹ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਬਦਲਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਅਨੁਬੰਧਨ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਅਸੀਂ ਸਿੱਖਿਆ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਅਸੀਂ ਬਾਹਰੋਂ ਲਿਆ ਹੈ। ਸੁਭਾਅ ਬਦਲਦਾ ਹੈ, ਆਕਾਰ ਬਦਲਦਾ ਹੈ, ਤੁਹਾਡਾ ਨਾਮ ਬਦਲਦਾ ਹੈ ਪਰ ਆਤਮਾ ਨਹੀਂ ਬਦਲਦੀ।

ਜੇ ਆਤਮਾ ਬਦਲ ਜਾਵੇ ਫੇਰ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਸਾਰਾ ਹੀ ਬਦਲ ਜਾਵੇਗਾ, ਸਾਰਾ ਜੀਵਨ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੇ ਕੁਝ ਵੀ ਹੈ, ਸਭ ਕੁਝ ਜੋ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਸਭ ਕੁਝ ਜੋ ਬਦਲਦਾ ਹੈ, ਚਲਦਾ ਹੈ, ਵਿਸ਼ਵ ਦਾ ਜੋ ਵੀ ਚੱਕਾ ਹੈ, ਜੋ ਵੀ ਚਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਸਭ ਕੁਝ ਦਾ ਆਧਾਰ ਸਥਿਰ ਹੈ, ਉਸ ਸਭ ਕੁਝ ਦਾ ਆਧਾਰ ਉਹ ਅਟੱਲ, ਅਜਰ, ਅਮਰ ਹੈ। ਜੇ ਉਹ ਸਥਿਰ ਹਿਲ ਜਾਵੇ ਫੇਰ ਜੋ ਸਭ ਕੁਝ ਬਾਹਰੀ ਹਿਲਦਾ ਹੈ, ਚਲਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਨਹੀਂ ਚੱਲੇਗਾ, ਉਹ ਤਾਂ ਉਸ ਅਜਰ, ਅਮਰ ਦੇ ਸਦਕਾ ਹੀ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਬਾਹਰੀ ਸਾਰਾ ਢਾਂਚਾ ਚਲਦਾ ਹੈ ਪਰ ਤਾਂ ਵੀ ਧੁਰਾ ਨਹੀਂ ਚਲਦਾ, ਧੁਰਾ ਸਥਿਰ ਹੈ। ਜੇ ਧੁਰਾ ਚੱਲਣ ਲਗ ਪਵੇ, ਫੇਰ ਚੱਕਾ ਨਹੀਂ ਚੱਲੇਗਾ, ਪਹੀਆ ਨਹੀਂ ਚੱਲੇਗਾ। ਬਿਲਕੁਲ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਕੁਝ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਚਲਦਾ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਇਕ ਪਹੀਏ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋ, ਉਹ ਪਹੀਆ ਜਿਹੜਾ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਕੁਝ ਐਸਾ ਹੈ ਜੋ ਨਹੀਂ ਚਲਦਾ। ਉਹ ਹੱਥ (hub) ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਹੜਾ ਨਹੀਂ ਚਲਦਾ ਪਰ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕਿਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋ, ਕੁਝ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਿਸਾਲ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ, ਜਾਨਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ।

ਮੈਂ ਉਸ ਆਪੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਜਿਹੜਾ ਤੁਹਾਡੀ ਹਿਲਜੁਲ ਦਾ ਕਾਰਣ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਜ਼ਰਾ ਹੋਰ ਸੋਚੋ, ਸੂਖਮ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੋਚੋ। ਇਕ ਪਹੀਆ ਚਲਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਪੋਕਸ ਕਾਰਣ ਚਲਦਾ ਹੈ, ਤੁਹਾਡਾ ਹੱਥ ਅੰਦਰ ਹੈ, ਪਹੀਆ ਬਾਹਰ

ਹੈ। ਜੇ ਸਪੋਕਸ ਨਾ ਹੋਣ ਤਾਂ ਪਹੀਆ ਨਹੀਂ ਚੱਲੇਗਾ। ਤੁਸੀਂ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਆਤਮਾ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਘੁੰਮ ਫਿਰ ਰਹੇ, ਤੁਹਾਡੀ ਆਤਮਾ ਹੱਥ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਮਾਨਸਿਕ ਯੋਗਤਾ, ਮਾਨਸਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਕਾਰਣ ਵਿਚਰ ਰਹੇ ਹੋ। ਇਹ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹੀ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਸਪੋਕਸ ਹਨ, ਤੁਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਇਕ ਪਾਸੇ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ, ਸੱਤ ਤੁਹਾਡਾ ਹੱਥ ਹੈ, ਤੁਹਾਡਾ ਕੇਂਦਰ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਕਿ ਉਹ ਕਿਹੜਾ ਅੰਦਰ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹਲੂਣਦਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਨਸਿਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਤੋਂ ਜਾਣੂੰ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਉਹ ਕੀ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹਲੂਣਦਾ ਹੈ।

ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਤਿੰਨ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪੱਖਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣੂੰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਇਕ ਉਹ ਜਿਹੜਾ ਚਲਦਾ ਹੈ, ਦੂਸਰਾ ਉਹ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ, ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਅਸੀਂ ਚਲਦੇ ਹਾਂ, ਤੀਸਰਾ ਉਹ ਜਿਹੜਾ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਤਿੰਨੋਂ ਪੱਖ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਣੇ ਹੀ ਪੈਣਗੇ। ਜਿਹੜਾ ਹੱਥ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਤੁਸੀਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਮਨ ਤਾਂ ਸਮਾਂ, ਥਾਂ ਤੇ ਕਾਰਣ ਨਾਲ ਅਨੁਬੰਧਨ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੀ ਇਕ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ, ਇਕ ਮਨੁੱਖੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ - ਆਪੇ ਨੂੰ ਜਾਨਣ ਦੀ, ਉਸ ਸਵੈ ਨੂੰ ਜਾਨਣ ਦੀ, ਜਿਹੜਾ ਚਲਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਉਸ ਸਵੈ ਨੂੰ ਜੋ ਸੂਖਮ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਸਾਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸੂਖਮ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸੂਖਮ ਸਵੈ ਜਿਹੜਾ ਅੰਤਰ ਦੀ ਹਿਲਜੁਲ ਦਾ ਕਾਰਣ ਹੈ ਇਸ ਕਾਰਣ ਕਰਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਸਵੈ ਕੀ ਹੈ, ਆਤਮਾ ਕੀ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਪਹਿਲਾਂ ਸਵੈ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਡੀ ਮਾਤਾ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਨਾਮ ਦਿਤਾ ਸੀ ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਤੂੰ ਬਾਕੀ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਹੈਂ, ਸੋਹਣਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਗੱਲ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਵਸਾ ਲਈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਤੇ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਉਸੇ ਖਿਆਲ ਨਾਲ ਭਾਵ ਨਾਲ ਤੁਰਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਚੰਗੇ ਹਾਂ, ਇਹ ਹੀ ਤੁਹਾਡਾ ਆਪਾ ਹੈ, ਇਹ ਹੀ ਤੁਹਾਡਾ ਸਵੈ ਹੈ, ਉਹ ਸਵੈ ਜਿਹੜਾ ਅਸੀਂ ਦੂਸਰਿਆਂ ਤੋਂ ਲਿਆ ਹੈ ਜੋ ਦੂਸਰੇ ਸਾਡੇ ਲਈ ਸੋਚਦੇ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਵੈ ਵਿਚ, ਆਪੇ ਵਿਚ ਐਨੇ ਰੁਝੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਐਨੇ ਉਲਝੇ ਹੋਏ ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪੱਠੇ ਪਾਉਂਦੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਪੱਠੇ ਪਾ ਪਾ ਕੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਆਕਾਰ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਡਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਭਾਵ ਆਪਣੀ ਹਉਮੈ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਡਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਹਉਮੈ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਜਾਂਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਤੋਂ ਉਚੇ ਉਠਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਇਹ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਆਤਮਾ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜਦਾ ਹੈ, ਵੱਖ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਦੂਰ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਹੈ ਹਉਮੈ। ਤੁਸੀਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋਵੋਗੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਹਉਮੈ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਖਤਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਕਿਵੇਂ ਤੋੜ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜਾਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਪਰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰੀਏ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਖਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਇਸ ਨੂੰ ਪੋਲਿਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਹਉਮੈ ਨੂੰ ਸਤਿ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋ

ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਦੇਣੀ ਸੌਖੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਹਉਮੈ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੰਗੇ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਹਉਮੈ ਨੂੰ ਸਤਿ ਦਾ ਪਤਾ ਨਾ ਲੱਗੇ, ਸਤਿ ਕੀ ਹੈ, ਫੇਰ ਹਉਮੈ ਇਕ ਬਾਧਾ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹੋ ਕੇ ਰੁਕਾਵਟ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਮਨ ਇਕ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਯੰਤਰ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਤੁਸੀਂ ਵਰਤ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਜਦੋਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਸਮਝਣਾ, ਮਨੋਬਿਰਤੀਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਹੋਵੇ। ਮਨ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਵੱਡੀਆਂ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਹਨ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਅਸੀਂ ਇਥੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਦੱਸਾਂਗੇ, ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਵਿਸਤਾਰ ਵਿਚ ਦੱਸਾਂਗੇ। ਪਹਿਲਾ ਹੈ ਹਉਮੈ। ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਹੈ। ਇਹ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ - 'ਮੈਂ ਹਾਂ' - ਮੈਂ ਤੇ ਮੇਰੀ ਦਾ ਮੁੱਢ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਬੇਈਮਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਫੇਰ ਅਸੀਂ ਹਉਮੈ ਦੇ ਭਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਹਉਮੈ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਦੁਸ਼ਟ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਜਿੰਨੇ ਵੱਧ ਅਸੀਂ ਹਉਮੈ ਦੇ ਭਰੇ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਓਨੇ ਹੀ ਵਧੇਰੇ ਅਸੀਂ ਦੁਸ਼ਟ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਇਹ ਦੁਸ਼ਟਤਾ ਸਾਡੇ ਵਿਹਾਰ ਵਿਚ ਦਿਸਣ ਲਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਹਉਮੈ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਬੁੱਧੀ ਹੈ। ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਇਹ ਸਾਡੀ ਦੂਸਰੀ ਯੋਗਤਾ ਹੈ, ਬੁੱਧੀ ਮਨ ਦੀ ਇਕ ਖਾਸ ਯੋਗਤਾ ਹੈ, ਇਕ ਖਾਸ ਵਿਦਵਤਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਜਾਨਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਇਹ ਨਿਰਣੇ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਇਹ ਪਰਖਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ।

ਮਨ ਉਹ ਯੋਗਤਾ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਡੈਟਾ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਬਾਹਰੀ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਡੈਟਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਇਹ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਤੀਸਰੀ ਯੋਗਤਾ ਹੈ। ਚੌਥੀ ਯੋਗਤਾ ਹੈ ਚਿਤ। ਇਹ ਸਮ੍ਰਿਤੀਆਂ ਦਾ ਤੇ ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਹੈ, ਸਾਗਰ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿਚ ਮਿਲ ਕੇ ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ ਚੱਲਣਾ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਚੱਲ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਂਗੇ। ਇਥੇ ਐਨਾ ਹੀ ਜਾਣ ਲੈਣਾ ਕਾਫੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਸਾਡਾ ਸਵੈ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਜੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸਵੈ ਨੂੰ, ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਸਵੈ ਨਾ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਮਨ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਸਾਡਾ ਵਿਅਕਤੀਤ੍ਵ ਹੈ। ਵਿਅਕਤੀਤ੍ਵ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਬਾਹਰ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਰੰਗ, ਹਾਵ ਭਾਵ ਹੈ। ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਦਾ ਸ਼ਬਦ personality ਗਰੀਕ ਦੇ ਸ਼ਬਦ Parsona ਤੋਂ ਆਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਮੱਥੇ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਰਾਸ, ਲੀਲ੍ਹਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਰੋਲ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਪਾਤਰ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਉਤੋਂ ਇਕ-ਇਕ ਕਰਕੇ ਸਾਰੇ ਮੱਥੇ ਲਾਹ ਦਿਓ, ਤੁਸੀਂ ਪੂਰਾ ਅੰਤਰ ਆਤਮਾ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਓਗੇ। ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਪੱਖ ਹਟਾਉਂਦੇ ਨਹੀਂ, ਪਾਸੇ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਤੁਸੀਂ ਹਉਮੈ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਟਾਉਂਦੇ ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਅੰਦਰ ਜਾਂਦੇ ਹੋ, ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅੰਦਰ ਜਾਣਾ ਹੀ ਸਿਖਾਉਂਦੀ

ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਬਾਹਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਲੱਭ ਰਹੇ ਜਿਹੜਾ ਲੱਭਣਾ ਔਖਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਖੋਜ ਰਹੇ ਹੋ ਜੋ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਤਰ ਹੈ। ਇਹ ਲੱਭਣਾ ਸੌਖਾ ਹੈ ਪਰ ਦੁਖ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਢੂੰਡਣ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਸਾਡੀ ਉਹ ਸਿਖਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ, ਅੰਦਰ ਕਿਵੇਂ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਸਿਖਾਇਆ ਇਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਬਾਹਰ ਦੇਖੋ, ਬਾਹਰ ਦੇਖ ਕੇ ਨਿਰਣਾ ਲਵੋ ਤੇ ਬਾਹਰ ਦਾ ਸੰਸਾਰ ਦੇਖੋ। ਕੋਈ ਵੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਸਦਾ ਕਿ ਅੰਦਰ ਕਿਵੇਂ ਦੇਖੋ ਤੇ ਜਾਓ। ਇਹ ਸੂਖਮ ਸਿਖਿਆ, ਅੰਦਰ ਕਿਵੇਂ ਜਾਓ, ਅੰਦਰ ਕਿਵੇਂ ਦੇਖੋ, ਇਹ ਘਰਾਂ ਵਿਚ, ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਸਿਖਾਇਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ।

ਪਿਛਲੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਬੜੀ ਰੌਚਕ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਜਦੋਂ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੁੰਦਾ, ਨੂੰਹ ਘਰ ਆਉਂਦੀ, ਸੱਸ ਦੀ ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੁੰਦੀ। ਨੂੰਹ ਦੇ ਘਰ ਆਉਂਦਿਆਂ ਸੱਸ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਠੇ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਤੇ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਤੂੰ ਉਹ ਤਾਰਾ ਦੇਖ ਰਹੀ ਹੈਂ? ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ, ਹਾਂ। ਫੇਰ ਸੱਸ ਕਹਿੰਦੀ ਤੇ ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਵਾਲਾ, ਨੂੰਹ ਕਹਿੰਦੀ ਹਾਂ ਉਹ ਵੀ ਦੇਖ ਰਹੀ ਹੈ। ਫੇਰ ਸੱਸ ਕਹਿੰਦੀ, ਉਹ ਉਥੇ ਉਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ? ਨੂੰਹ ਬੋਲਦੀ ਦੇਰ ਚੁੱਪ ਰਹਿੰਦੀ ਤੇ ਕਹਿੰਦੀ, ਨਹੀਂ। ਸੱਸ ਕਹਿੰਦੀ, ਹਾਂ ਠੀਕ ਹੈ ਉਹ ਵੀ ਦੇਖ ਸਕੋਗੀ। ਮੇਰੀ ਡਿਊਟੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਾਂ ਤਾਂ ਜੋ ਤੂੰ ਉਹ ਵੀ ਦੇਖ ਲਵੇਂ। ਮੇਰੀ ਡਿਊਟੀ ਇਕ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਿਖਾਇਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਉਸ ਸੂਖਮ ਨੂੰ ਦੇਖ ਸਕੀਏ, ਉਹ ਜੋ ਛੇਤੀ ਤੇ ਸੌਖੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਕੇਵਲ ਬਾਹਰ ਦੇ ਮਨ ਦੀਆਂ ਬਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਣਾ ਪਰ ਅੰਤਰ ਸਰੋਤ ਤਕ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਤੁਸੀਂ ਅੰਤਰ ਸਰੋਤ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਉਗੇ, ਉਸ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਵੋਗੇ, ਉਸ ਦਿਨ ਤੁਸੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਏ, ਉਸ ਦਿਨ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਸਫਲ ਹੋ ਗਿਆ।

ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਬਣ ਜਾਓ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਾਲਾ ਹੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ। ਇਕੋ ਮੰਤਵ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲੋ - ਆਪੇ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦਾ ਮੰਤਵ, ਸਵੈ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਮੰਤਵ। ਇਹ ਜਾਨਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ ਕਿ ਆਪ ਨੂੰ, ਸਵੈ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਮਝੋ ਬਿਨਾਂ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ ਤਾਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਆਪੇ ਨੂੰ ਜਾਣੇ ਬਿਨਾਂ ਸਵੈ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।

ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਾਣਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ, ਸਭ ਕੁਝ ਛੱਡ ਕੇ ਕੇਵਲ ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਭਰੋਸਾ ਹੀ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕੇਵਲ ਭਰੋਸਾ ਹੀ ਰੱਖਦੇ ਹੋ, ਅਟੱਲ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੀ ਰੱਖਦੇ ਹੋ, ਛੇਤੀ ਹੀ ਤੁਹਾਡਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਡੋਲ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤਰਕ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤਕ ਨਹੀਂ ਗਿਆ, ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ

ਪਹੁੰਚਿਆ, ਮਨ ਘੜੀ ਘੜੀ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੇ ਤਰਕ ਕਰੇਗਾ, ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਧ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਪਨਪ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਮਨ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ।

ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਛੋਟਾ ਸੀ ਮੈਂ ਗੁਰੂਦੇਵ ਦੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨਿਕਟ ਸੀ। ਗੁਰੂਦੇਵ ਸਭ ਨੂੰ ਹੀ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਪਰ ਮੈਂ ਜ਼ਰਾ ਖਾਸ ਹੀ ਵਧੇਰੇ ਪਿਆਰਾ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੁੱਸੇ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਤੁਸੀਂ ਅਜੇ ਤਕ ਮੈਨੂੰ ਰੱਬ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ। ਕਿੰਨੇ ਸਾਰੇ ਸਵਾਮੀ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਖੁਸ਼ੀ ਮੁੜਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਮੈਂ ਐਵੇਂ ਭੇਖਧਾਰੀ ਨਹੀਂ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਰੱਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾਓ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲਾ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਮੈਂ ਕਾਫੀ ਵਿਗੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇਹ ਕਿਹਾ, ਗੁਰੂਦੇਵ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਮੈਂ ਸਵੇਰੇ ਤੈਨੂੰ ਰੱਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾਵਾਂਗਾ। ਮੈਂ ਐਨਾ ਉਤੇਜਿਤ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਨੀਂਦ ਹੀ ਨਾ ਆਵੇ, ਨਾ ਮੈਂ ਉਸ ਰਾਤ ਖਾ ਸਕਿਆ, ਨਾ ਸੌਂ ਸਕਿਆ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਿਹਾ।

ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਗੁਰੂਦੇਵ ਤਾਂ ਕਦੀ ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦੇ। ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦਿਖਾਣਗੇ ਤਾਂ ਉਹ ਜ਼ਰੂਰ ਦਿਖਾਣਗੇ ਹੀ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ, ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਗੱਲ ਦੱਸੋ ਤੁਸੀਂ 17 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਿਖਾਇਆ? ਹੁਣ ਕਿਉਂ 17 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਦਿਖਾਣ ਲੱਗੇ ਹੋ?

ਗੁਰੂਦੇਵ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿਤਾ, ਤੂੰ ਕਦੀ ਕਿਹਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਤੂੰ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇਖਣਾ ਹੈ; ਤੂੰ ਅੱਜ ਹੀ ਕਿਹਾ, ਸੋ ਮੈਂ ਹੁਣ ਤੈਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਦਿਖਾਵਾਂਗਾ।

ਮੈਂ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਸੁੱਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਥੋੜ੍ਹਾ ਬਹੁਤ ਭਾਵੇਂ ਸੁੱਤਾ ਹੋਵਾਂ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਦੋਂ ਸਵੇਰ ਹੋਵੇ, ਮੈਂ ਗੁਰੂਦੇਵ ਕੋਲ ਜਾਵਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾਂ।

ਜਦੋਂ ਸਵੇਰ ਹੋਈ ਮੈਂ ਉਠਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਸਵੇਰੇ ਹੀ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਸੀ - ਗੰਗਾ ਇਸ਼ਨਾਨ, ਭਾਵੇਂ ਸਰਦੀ ਹੋਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ। ਪਰ ਉਸ ਦਿਨ ਮੈਂ ਉਠਿਆ, ਨ੍ਰਾਤਾ, ਜਾ ਕੇ ਗੁਰੂਦੇਵ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਬੜਾ ਹੀ ਹੈਰਾਨ ਭਾਵ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਮੈਂ। ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਉਖੜਿਆ ਪਿਆ ਸੀ, ਮੇਰੇ ਹੋਸ਼ ਹਵਾਸ ਗੁੰਮ ਸੀ, ਮੈਂ ਗੁਰੂਦੇਵ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ। ਮੈਂ ਰੋਜ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦਾ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਹਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਮੈਂ ਕੇਵਲ ਨਮਸਕਾਰ ਹੀ ਕਰਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਉਥੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਦਿਨ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕੁਝ ਜੰਗਲੀ ਫੁੱਲ ਵੀ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ। ਗੁਰੂਦੇਵ ਨੇ ਮੇਰੇ ਵਲ ਦੇਖਿਆ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ

ਇਹ ਕੀ ਹੋਇਆ ਤੈਨੂੰ, ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈਂ?

ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਤੁਸੀਂ ਅੱਜ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾਉਣੇ ਹਨ।

ਗੁਰੂਦੇਵ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਤੂੰ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈਂ? ਗੁਰੂਦੇਵ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਬੈਠਾ ਬੈਠ ਜਾਓ, ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸ ਤੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈਂ?

ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੀ ਭਾਵ? ਇਹ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀਆਂ ਵੀ ਕਿਸਮਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ?

ਗੁਰੂਦੇਵ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਪਰ ਹਰੇਕ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਧਾਰਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਬਦਲਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਤੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਲੈ, ਜਿਹੜੇ ਜਿਹੀ ਮੂਰਤ ਭਗਵਾਨ ਦੀ ਤੂੰ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੇਗਾ, ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੂਰਤ ਦਿਖਾ ਦਿਆਂਗਾ।

ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਪਰ ਮੇਰੀ ਤਾਂ ਕੋਈ ਧਾਰਨਾ ਰੱਬ ਬਾਰੇ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਗੁਰੂਦੇਵ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਜਿਸ ਦਿਨ ਤੇਰੀ ਜੋ ਧਾਰਨਾ ਬਣ ਜਾਵੇਗੀ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਈਂ, ਮੈਂ ਉਹ ਹੀ ਤੈਨੂੰ ਦਿਖਾ ਦਿਆਂਗਾ।

ਗੁਰੂਦੇਵ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਜੋ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਮਨ ਘੜਦਾ ਹੈ, ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਹੀ ਧਾਰਨਾ ਤੁਹਾਡੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਪਰ ਮਨ ਕਦੀ ਵੀ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਬਾਰੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਸਕਦਾ, ਮਨ ਦੀ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣ ਸਕੇ। ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਸੰਕਲਪੀਕਰਣ ਮਨ ਕਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਸਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਇਕ ਸੀਮਤ ਜਿਹੀ ਧਾਰਨਾ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਗੁਰੂ ਬਾਰੇ ਹੋਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਬਾਰੇ ਹੋਵੇ, ਪਿਛੋਂ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ, ਇਹ ਦੋਨੋਂ ਹੀ ਬਿਲਕੁਲ ਵਖਰੇ ਹਨ।

ਮੇਰੇ ਲਈ 17 ਸਾਲ ਮੇਰੀ ਜੋ ਧਾਰਨਾ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਬਾਰੇ ਸੀ, ਉਹ ਪੰਜ ਮਿੰਟ ਵਿਚ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂਦੇਵ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਹ ਰੱਬ ਦਿਖਾਵਾਂ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਹ ਦਿਖਾਵਾਂ ਜਿਹੜਾ ਤੂੰ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈਂ? ਜੇ ਉਹ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਤੈਨੂੰ ਦਿਖਾਇਆ ਜਿਹੜਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਤੈਨੂੰ ਇਤਬਾਰ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ ਕਿਉਂਕਿ ਤੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਤਸਵੀਰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੈ। ਜੇ ਮੈਂ ਉਹ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਤੈਨੂੰ ਦਿਖਾਵਾਂ ਜਿਹੜਾ ਤੂੰ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈਂ, ਉਹ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਹੈ ਹੀ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੇਰੀ ਤਸੱਲੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਤੇ ਸੋਹਣਾ ਤਰੀਕਾ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਜਾਨਣ ਦਾ ਹੈ, ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਾਣੇ।

ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਜਾਉਗੇ, ਤੁਸੀਂ ਦੇਖੋਗੇ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਬਦਲਦੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਅੱਜ ਤੁਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਕ ਚੰਗਾ ਘਰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋ, ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਬਦਲਦੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹੋ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਕ ਚੰਗੀ ਕਾਰ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਇਕ ਚੰਗੀ ਸਾਬਣ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਪਰ ਫੇਰ ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋ ਤੁਸੀਂ ਬਦਲਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋ, ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਬਦਲਦੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਤੁਸੀਂ ਤਰੱਕੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ, ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਬਦਲਦੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਪਿਛੇ ਨਾ ਦੌੜੋ, ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਛਾਣੋ (**ਮਨ ਤੂੰ ਜੋਤਿ ਸਰੂਪੁ ਹੈ ਆਪਣਾ ਮੂਲੁ ਪਛਾਣੁ ॥ ਪੰਨਾ-441**) ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਾਨਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਹੈ, ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਉਹ ਸਾਰੇ ਯੰਤਰ ਹਨ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਸਾਧਨ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਤੇ ਦੌੜਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਾਨਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ।

ਉਪਨਿਸ਼ਦਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਕਥਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਸੱਜਣ ਪੁਛਦੇ ਹਨ, ਤੁਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਦੇਖਦੇ ਹੋ? ਕੀ ਇਹ ਸੂਰਜ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੇ ਕਾਰਣ ਹੈ? ਜਦੋਂ ਸੂਰਜ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਦਾ, ਕੀ ਅਸੀਂ ਚੰਦਰਮਾ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨਾਲ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ? ਜਦੋਂ ਚੰਦਰਮਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਕੀ ਅਗਨੀ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨਾਲ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ? ਜਦੋਂ ਅਗਨੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਕਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਦੇਖਣ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੀ ਹੈ? ਘੁੱਪ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਵਿਚ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਰਹੇ। ਮੈਂ ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਹੋ ਤਾਂ ਸਹੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਦੇਖ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ, ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦੇ, ਪਰ ਇਹ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਕਿ ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਹੋ। ਤੁਸੀਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪੁਛਦੇ, ਕੀ ਮੈਂ ਹਾਂ? ਇਕ ਸਮਾਂ ਐਸਾ ਆਏਗਾ, ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਾਣ ਜਾਓਗੇ, ਆਪੇ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਜਾਓਗੇ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸਵਾਮੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗੀ, ਕਿਸੇ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗੀ, ਕਿਸੇ ਗੁਆਂਢੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗੀ ਜੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸੇ, ਤੁਸੀਂ ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਹੋ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਹੋਣਾ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਘਾਲਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਘਾਲਣਾ ਨਾ ਛੱਡੋ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉਠਦਾ ਹੈ ਇਸ ਮੰਤਵ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਕਿਵੇਂ ਤੇ ਕੀ ਘਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ?

‘ਚਲਦਾ’

ਮੈਨੂੰ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ?

ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੇ ਪੂਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਦਾਸ ਵਲੋਂ ਫਤਹਿ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨਾ ਜੀ।

ਦਾਸ 18 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਦਸਵੀਂ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਫੌਜ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਫੌਜ ਵਿਚ ਡਿਊਟੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ। ਬਲਕਿ ਮਨਮੁਖਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ। ਸਾਕਤ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੌੜਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਿਖਿਆ ਮੀਠੀ ਲਗਦੀ ਹੈ।

ਸਾਕਤ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵਾਲੇ ਕੰਮ ਕਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਜਿਵੇਂ ਝੂਠ ਬੋਲਣਾ, ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣੀ, ਮਾਸ ਖਾਣਾ ਆਦਿ ਇਹ ਸਭ 13 ਸਾਲ ਤਕ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਨਾਲ ਨਾਲ ਹੀ ਆਪਣੀ ਸਿਵਲ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵੀ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ। ਆਖੀਰ ਬੀ.ਏ. ਕਰ ਲਈ ਅਤੇ Religious Teacher J.C.O JCDS ਲਈ ਅਪਲਾਈ ਕਰ ਦਿਤਾ। RT ਦੀ ਟਰੇਨਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਯੂਨਿਟ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਦਾਤ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸਾਹਿਬ ਰੁੜਕੀ ਵਿਖੇ ਭਾਈ ਗੁਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਲੇਖ ਪੜ੍ਹੇ ਤੇ ਮਨ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਬਿਹਬਲ ਹੋ ਉਠਿਆ।

ਮਈ 2001 ਵਿਚ 10 ਦਿਨ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਲਈ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਸਮੇਤ ਸੋਚ ਲਿਆ ਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ

ਹੀ ਘਰ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ, ਮਨ ਵਿਚ ਅਨੰਦ ਹੀ ਅਨੰਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਇੰਨਾ ਸੋਹਣਾ ਗੁਰੂ ਦਾ ਘਰ! ਸਾਨੂੰ ਰਹਿਣ ਲਈ ਕਮਰਾ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਭਾਈ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਯੂ.ਪੀ. ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸੰਗਤ ਦਾ ਸਮਾਂ ਮਿਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਦੱਸਿਆ।

ਤੀਸਰੇ ਦਿਨ ਭਾਈ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਾਨੂੰ ਅਤੇ ਅੰਬਾਲੇ ਵਾਲੇ ਬੀਜੀ ਨੂੰ ਗੱਡੀ ਤੇ ਬਿਠਾ ਕੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕੋਠੀ ਲੈ ਗਏ। ਅੱਜ ਸਾਡੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਬੜਾ ਸੁਭਾਗ ਦਿਨ ਸੀ ਜੋ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਣੇ ਸੀ। ਭਾਈ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਪੂਰੀ ਰਾਤ ਹੀ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਲਈ ਕੁਝ ਲਿਖਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਲਿਖ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਜਿਉਂ ਹੀ ਸੇਵਾਦਾਰ ਨੇ ਜਾ ਕੇ ਸਾਡੇ ਬਾਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਤਾਂ ਇਕ ਦਮ ਉਠ ਕੇ ਸਾਡੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਕੁਰਸੀ ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋ ਗਏ। ਬੱਸ ਫਿਰ ਕੀ ਸੀ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਮਨ ਦੀ ਸਾਰੀ ਭੁੱਖ ਉਤਰ ਗਈ।

ਉਤਰਿ ਗਇਓ ਮੇਰੇ ਮਨ ਕਾ ਸੰਸਾ ਜਬ ਤੇ ਦਰਸਨੁ ਪਾਇਆ॥

ਪੰਨਾ- 1218

ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਫਤਹਿ ਬੁਲਾਈ। ਅਸੀਂ 7-8 ਜਣੇ ਬੈਠੇ ਸੀ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਦਾਸ ਨੂੰ

(ਇਥੋਂ ਕੱਟ ਕੇ ਭੇਜੋ ਜੀ)

Annual/Life Membership Form - Atam Marg

ਸਾਲਾਨਾ/ਲਾਈਫ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਫਾਰਮ - ਆਤਮ ਮਾਰਗ

(ਇਹ ਫਾਰਮ ਭਰ ਕੇ 'ਦਫਤਰ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ, ਡਾਕਖਾਨਾ : ਮੁਲਾਂਪੁਰ ਗਰੀਬਦਾਸ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਰੋਪੜ 140901 ਨੂੰ ਭੇਜੋ ਜੀ)

1. ਜੇ ਆਪ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹੋ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਨੰਬਰ ਲਿਖੋ ਜੀ.....
2. ਨਾਮ/ Name.....
3. ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਮ/Father's Name.....
4. ਪੂਰਾ ਪਤਾ/Full address.....

PINCODE.....Telephone.....

ਮੈਂ ਰੁਪਏ ਮਨੀਆਰਡਰ/ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ/ਚੈਕ ਨੰ.....ਮਿਤੀ.....ਰਾਹੀਂ ਭੇਜ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ **ਸਾਲਾਨਾ/ਲਾਈਫ ਮੈਂਬਰ** ਬਣ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਨਦਰ ਅਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸੀਸਾਂ ਦਾ ਪਾਤਰ ਬਣਿਆ ਹਾਂ ਜਿਸ ਦੀ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਹੈ।

ਦਸਤਖਤ.....

ਨਾਮ.....

ਕਿਹਾ ਭਾਈ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਜਵਾਬ ਸੀ ਹਾਂ ਜੀ। ਫਿਰ ਕਿਹਾ, ਤੁਹਾਡੇ ਉਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਬੜੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੈ, ਮਨ ਲਾ ਕੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਿਆ ਕਰੋ, ਸਿਮਰਨ ਕਰਿਆ ਕਰੋ। ਫਿਰ ਦਾਸ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, ਮਨ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ, ਨਾਮ ਦੀ ਦਾਤ ਬਖਸ਼ੋ, ਅੱਗੋਂ ਜਵਾਬ ਮਿਲਿਆ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣ ਸਮੇਂ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੇ ਜੋ ਨਾਮ ਦੀ ਦਾਤ ਬਖਸ਼ੀ ਹੈ ਉਹ ਨਾਮ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਹੈ ਜਿੰਨਾ ਜਪ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਪ ਲੈ। ਬੱਸ ਫਿਰ ਕੀ ਸੀ ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੋ ਗਈ, ਮਨ ਦੀ ਭਟਕਣਾ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਅਨੰਦ ਹੀ ਅਨੰਦ ਹੋ ਗਿਆ, ਜੋ ਲਿਖਣ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ।

ਸਾਡਾ ਫਿਰ ਦੂਸਰੀ ਵਾਰੀ ਨਵੰਬਰ 2001 ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣਿਆ ਕਿ ਕੁਝ ਹੋਰ ਰਹਿਮਤਾਂ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਸੂਰਤਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਗੱਡੀ ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਅੰਬਾਲਾ ਉਤਰ ਗਏ। ਅੰਬਾਲਾ ਤੋਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਕੋਠੀ ਫੋਨ ਕੀਤਾ, ਇਹ ਪਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕੋਠੀ ਆਈਏ ਜਾਂ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸਾਹਿਬ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਫੋਨ ਚੁਕਿਆ ਮੈਂ ਪੁਛਿਆ ਅਸੀਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਹਨ, ਕੋਠੀ ਆ ਜਾਈਏ ਜਾਂ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਣਗੇ? ਤਾਂ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਤਾਂ ਚੌਲਾ ਛੱਡ ਗਏ ਹਨ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ? ਬਸ ਫਿਰ ਕੀ ਸੀ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਅਥਰੂ ਨਿਕਲਣ ਲਗ ਗਏ। ਮੈਂ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਬੜੇ ਹੀ ਰੋਏ ਤੇ ਨਾਲੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਇਕ ਵਾਰ ਹੀ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਣੇ ਸਨ। ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚੇ, ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਤੇ ਫਿਰ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਫਸੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਾਨੂੰ

ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਆਖਰੀ ਬਚਨ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂੰ ਕਰਵਾਇਆ, ਮਨ ਨੂੰ ਤਸੱਲੀ ਦਿਤੀ।

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਲਿਖਤ ਕਿਤਾਬ 'ਸਬਦਿ ਸੁਰਿਤ ਮਾਰਗ' ਲੈ ਜਾਵੋ, ਉਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੋ ਜਿਥੇ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਹੋ ਉਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਵੋ। ਫਿਰ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਕੋਲੋਂ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਲੈ ਵੈਰਾਗ ਭਰੇ ਮਨ ਨਾਲ ਘਰ ਨੂੰ ਪਰਤੇ।

ਦਾਸ ਨੂੰ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਜੋ ਕੁਝ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ ਬੜਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ। ਦਾਸ ਤਾਂ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦਾ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਮੈਂਬਰ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਕਈ ਮੈਂਬਰ ਹੋਰ ਬਣਾਏ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਇਨਸਾਨ ਨੇ ਘਰ ਬੈਠੇ ਬੈਠੇ ਹੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਵਿਚ ਆਤਮਾ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਹੈ।

ਦਾਸ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਫੌਜੀ ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣੋ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲਾ ਕਰੋ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸੀਸਾਂ ਦੇ ਪਾਤਰ ਬਣੋ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਅੱਜ ਵੀ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ ਸਭ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਕਾ ਕਰਤਾ॥

ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਸਦ ਜੀਵੈ ਨਹੀ ਮਰਤਾ॥ ਪੰਨਾ - 273

ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਨੈਬ ਸੂਬੇਦਾਰ, Religious Teacher, 64 Cav C/0 56 APO

ਜੇ ਕਦੀ ਤੁਹਾਨੂੰ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਨਾ ਮਿਲੇ!!!

ਆਪ ਜੀ ਸਭ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦਿਤ ਹੈ ਕਿ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਬੜੇ ਸੋਹਣੇ ਸੁਚੱਜੇ ਅਤੇ ਸੁਥਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਪੋਸਟ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰਸਤੇ ਦੀ ਕਿਸੇ ਰੁਕਾਵਟ ਜਾਂ ਅਣਗਹਿਲੀ ਕਾਰਨ ਜੇ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ 10 ਤਰੀਕ ਤਕ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਤਾਂ ਕੇਵਲ -

ਦਫਤਰ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਫੋਨ ਨੰਬਰ -

01888-255002

01888-255009 (ਫੈਕਸ)

ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਹੋਰ ਨੰਬਰਾਂ ਤੇ ਨਹੀਂ। ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਕੰਪਿਊਟਰ ਰਾਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੋਨ ਨੰਬਰਾਂ ਤੇ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਅਤੇ ਸਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵਿਦਿਆ ਮੰਦਰ (ਸਕੂਲ) ਦੇ ਫੋਨ ਨੰਬਰ - 01888-255003

ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਡੀਵਾਈਨ ਇਨਸਟੀਚਿਊਟ ਔਫ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ - 01888-255005, 255006, 255007

ਸਿਹਤ ਵਿਗਿਆਨ

ਨੋਟ - ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਮੁਖ ਰਖਦਿਆਂ ਸਿਹਤ ਵਿਗਿਆਨ ਦਾ ਇਕ ਪੰਨਾ ਨਿਰੰਤਰ ਛਾਪਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਪੇਟ ਦੇ ਰੋਗ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਘਰੇਲੂ ਇਲਾਜ

ਅੱਜ ਦੇ ਤੇਜ਼ ਰਫਤਾਰ ਮਸ਼ੀਨੀ ਜੀਵਨ, ਧਰਮ ਕਰਮ ਤੋਂ ਦੂਰੀ, ਲਾਲਚ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਅਧੀਨ ਦੌਲਤ ਲਈ ਅੰਤ ਦੀ ਦੌੜ ਭੱਜ ਕਾਰਨ ਰੋਗਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਬੇਅੰਤ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਨਸਾਨ ਜਿੰਨਾ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਰੋਗਾਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਤੇ ਦੁਖਾਂ ਦਾ ਭਾਗੀ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੇਟ ਦੇ ਰੋਗ ਜਿਹੜੇ 95% ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਹਨ, ਭੀ ਬਹੁਤ ਵਧ ਗਏ ਹਨ। ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 75% ਇਨਸਾਨ ਪੇਟ ਦੀ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਬਿਮਾਰੀ ਕਾਰਨ ਦੁਖ ਭੋਗ ਰਹੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਦੀ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ, ਵਧਦਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਨ, ਖਾਣ ਪੀਣ ਦੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਵਿਚ ਫੇਰ ਬਦਲ ਭੀ ਰੋਗਾਂ ਦੀ ਬੜ੍ਹਤਰੀ ਵਿਚ ਸਹਾਇਕ ਹੋ ਨਿਬੜਿਆ ਹੈ। ਪੇਟ ਦੇ ਰੋਗਾਂ ਵਿਚ ਮੁਖ ਰੋਗ ਕਬਜ਼ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਭੈਣ ਭਰਾ ਅਜੀਰਣ (Dyspepsia), ਪੇਟ ਗੈਸ (Flatulent Dyspepsia) ਅਤੇ ਅਰੁਚੀ (Anorexia) ਆਦਿ ਰੋਗ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਾਂਗੇ।

ਲੱਛਣ (ਅਲ੍ਹਾਮਤਾਂ) - ਜੇਕਰ ਰੋਜ਼ ਦੀ ਆਦਤ ਅਨੁਸਾਰ ਮਲ ਤਿਆਗ, ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮਲ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ਕ, ਕਠੌਰ ਹੋ ਕੇ ਕਠਿਨਾਈ ਨਾਲ ਆਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤੇ ਘੱਟ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਆਵੇ ਜਾਂ ਮਲ ਵਿਚ ਗੰਠਾ ਬਣ ਜਾਣ ਤੇ ਵਾਰ ਵਾਰ ਜਾਣ ਨਾਲ ਪੇਟ ਸਾਫ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਹਾਜਤ ਬਣੀ ਰਹੇ ਤਾਂ ਇਹ ਕਬਜ਼ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਸਮਝੋ। ਜੇਕਰ ਭੁੱਖ ਘਟ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਉਕੀ ਹੀ ਨਾ ਲੱਗੇ ਤੇ ਖਾਧਾ ਹੋਇਆ ਭੋਜਨ ਮਿਹਦੇ ਵਿਚ ਪਿਆ ਸੜ੍ਹਦਾ ਰਹੇ, ਪੇਟ ਫੁੱਲਣ ਲੱਗੇ, ਖੱਟੇ ਡਕਾਰ ਆਉਣ, ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਭਰ ਭਰ ਆਵੇ, ਚੱਕਰ ਆਉਣ, ਸਿਰ ਦਰਦ, ਜੀਭ ਤੇ ਮੈਲ, ਬੇਚੈਨੀ, ਸੁਸਤੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੋਗਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ। ਪੇਟ ਗੈਸ ਕਾਰਨ ਕਦੇ ਛਾਤੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਜਾਂ ਪੇਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਦਰਦ ਹੋਵੇ ਤੇ ਥਾਂ ਬਦਲਦਾ ਰਹੇ, ਇਹ ਭੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੋਗਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ।

ਪੇਟ ਰੋਗਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ

(ੳ) ਭੋਜਨ ਵਿਚ ਰੇਸ਼ੇਦਾਰ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਘਾਟ, ਹਰੇ ਸਾਗ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਤੇ ਫਲਾਂ ਦੀ ਕਮੀ। ਤਲੇ ਹੋਏ, ਮੈਦੇ ਦੇ ਤੇ ਡੱਬੇ ਬੰਦ ਪਦਾਰਥ ਦਾ ਵੱਧ ਪ੍ਰਯੋਗ, ਫਾਸਟ ਫੂਡ ਦੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਪੀਜ਼ਾ, ਹਾਟ ਡਾਗ, ਬਰੈਡ, ਬਿਸਕੁਟ, ਚਾਕਲੇਟ, ਕੇਕ ਤੇ ਜੈਮ ਆਦਿ ਦਾ ਵੱਧ ਸੇਵਨ ਅਤੇ ਚਟਪਟੇ ਸੁਆਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਸਾਲੇਦਾਰ ਭੋਜਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਹਨ।

(ਅ) ਨਸ਼ੇ ਵਾਲੀਆਂ ਵਸਤਾਂ, ਸ਼ਰਾਬ, ਤੰਬਾਕੂ, ਅਫੀਮ, ਭੁੱਕੀ ਤੇ ਨਸ਼ੇ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ (ਡਰੱਗਜ਼) ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਭੀ ਇਕ ਅਹਿਮ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਚਾਹ ਕਾਫੀ ਦਾ ਵੱਧ ਪ੍ਰਯੋਗ ਭੀ ਬੁਰਾ ਹੈ।

(ੲ) ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਕਾਰ, ਕੌਧ, ਲਾਲਚ, ਚਿੰਤਾ ਆਦਿ ਭੀ ਪੇਟ ਦੇ ਹਾਜ਼ਮੇ ਤੇ ਬੁਰਾ ਅਸਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਤੋਂ ਦੂਰੀ ਤੇ ਮਸ਼ੀਨੀਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਨ ਭੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦੇ ਵਾਧੇ ਵਿਚ ਅੱਜ ਮੁੱਖ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਲਾਜ -

ਖਾਣ ਪੀਣ ਦੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਨਾਲ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੋਗਾਂ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਫੇਰ ਭੀ ਜੇ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪਵੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਹੇਠ ਦਿਤੇ ਘਰੇਲੂ ਨੁਸਖੇ ਵਰਤ ਕੇ ਘਰ ਬੈਠੇ ਹੀ ਆਪਣਾ ਬਚਾਓ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ -

(ੳ) ਰਾਤ ਨੂੰ ਸੌਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਈਸਬਗੋਲ ਦੀ ਭੂਸੀ 1-2 ਚਮਚ, ਜਾਂ ਤ੍ਰਿਫਲਾ ਚੂਰਣ (ਹਰੜ, ਬਹੋੜੇ, ਆਂਵਲਾ) ਦਾ ਇਕ ਚਮਚ ਜਾਂ ਆਂਵਲੇ ਤੇ ਪੀਲੀ ਮੇਥੀ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਬਰਾਬਰ ਮਿਸ਼ਰਣ ਦਾ ਚੂਰਣ ਦੋ ਚਮਚ, ਹਲਕੇ ਗਰਮ ਦੁੱਧ ਜਾਂ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਲੈਣ ਨਾਲ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਕਬਜ਼ ਦਾ ਰੋਗ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(ਅ) ਅਦਰਕ ਦਾ ਰਸ ਇਕ ਚਮਚ, ਇਕ ਨਿੰਬੂ ਦਾ ਰਸ ਮਿਲਾ ਕੇ ਚੁਟਕੀ ਭਰ ਨਮਕ ਤੇ ਕਾਲੀ ਮਿਰਚ ਪਾਊਡਰ ਮਿਲਾ ਕੇ ਪੀਣਾ ਕਬਜ਼ ਦੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

(ੲ) ਲਸਣ ਦਾ ਰਸ 25 ਮਿ.ਲਿ. (5 ਚਮਚੇ), ਅਰਿੰਡੀ ਤੇਲ 1 ਗ੍ਰਾਮ, ਸੋਧਾ ਨਮਕ 3 ਗ੍ਰਾਮ, ਭੁੰਨੀ ਹੋਈ ਹਿੰਗ 1 ਗ੍ਰਾਮ ਮਿਲਾ ਕੇ 1 ਚਮਚਾ ਮਿਸ਼ਰਣ ਦਾ ਗਰਮ ਕਰਕੇ ਪੀਣ ਨਾਲ ਕਬਜ਼ ਤੇ ਗੈਸ ਹਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(ਸ) ਪੁਦੀਨੇ ਦਾ ਰਸ 3 ਚਮਚ, ਇਕ ਚੁਟਕੀ ਨਮਕ ਤੇ 1 ਨਿੰਬੂ ਦਾ ਰਸ ਮਿਲਾ ਕੇ ਪੀਣ ਨਾਲ ਜਾਂ 5 ਗ੍ਰਾਮ ਅਜਵਾਇਣ ਨਮਕ ਮਿਲਾ ਕੇ ਲੈਣ ਨਾਲ ਗੈਸ, ਅਰੁਚੀ ਤੇ ਅਜੀਰਣ ਵਿਚ ਫਾਇਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

(ਹ) ਸੌਂਫ, ਸੌਂਠ, ਹਰੜਾਂ, ਅਜਵਾਇਣ, ਜੀਰਾ 10-10 ਗ੍ਰਾਮ, ਛੋਟੀ ਇਲਾਇਚੀ 5 ਗ੍ਰਾਮ ਤੇ ਅਨਾਰ ਦਾਣਾ 20 ਗ੍ਰਾਮ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕੁੱਟੇ, ਕਪੜ ਛਾਣ ਕਰਕੇ ਘਰ ਵਿਚ ਰੱਖੋ। ਇਸ ਦੀ 10 ਗ੍ਰਾਮ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਵੱਡਿਆਂ ਲਈ ਤੇ 2 ਤੋਂ 5 ਗ੍ਰਾਮ ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਉਮਰ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਤਾਜ਼ੇ ਪਾਣੀ ਜਾਂ ਹਲਕੇ ਗਰਮ ਦੁੱਧ ਨਾਲ ਲੈਣ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਰੋਗਾਂ ਤੋਂ ਫਾਇਦਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਇਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਦਵਾਈਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਪਰਹੇਜ਼ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਤਲੇ ਹੋਏ ਪਕਵਾਨ, ਮੈਦੇ ਦੇ ਭੋਜਨ, ਨਸ਼ੇ ਦੀਆਂ ਵਸਤਾਂ, ਚਟਪਟੇ ਪਦਾਰਥ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਬੈਠਕ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਹਲਕੀ ਵਰਜਿਸ਼ ਸੈਰ ਆਦਿ ਸਵੇਰੇ ਸ਼ਾਮ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਦਦਗਾਰ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ

ਪਿਆਰ ਦੇ ਸਰੂਪ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਨਿੱਘੀ ਯਾਦ ਵਿਚ

ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਸਤਿਕਾਰ ਅਤੇ ਨਿੱਘੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਅਕਤੂਬਰ 2001 ਤੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਵਲੋਂ ਥਾਂ ਪਰ ਥਾਂ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡਪਾਠ ਰੱਖੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਅਖੰਡਪਾਠਾਂ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਉਪਰੰਤ ਦੀਵਾਨ ਸਜਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਵਲੋਂ ਵਰੋਸਾਏ ਅਤੇ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਮੁਖੀ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਪਣੇ ਜੱਥੇ ਸਮੇਤ ਹਰ ਦੀਵਾਨ ਤੇ ਪੁੱਜਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮਨੋਹਰ ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਪਿਆਰ ਭਰੇ ਬਚਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰੰਤਰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਨਾਲ ਜੋੜਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਪਿਆਰ ਦੀ ਮੂਰਤ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਬੇਅੰਤ ਪਿਆਰ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਥਾਹ ਪਿਆਰ ਕੀਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਪੁੱਜਦੀਆਂ ਬੇਅੰਤ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਵਾਨਾਂ ਦਾ ਕੁਝ ਵੇਰਵਾ ਫਰਵਰੀ ਅਤੇ ਮਾਰਚ 2002 ਅੰਕ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਦੀਵਾਨਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਪਰਾਪਤ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਵਿਸਥਾਰ ਲਿਖਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ ਇਥੇ ਕੇਵਲ ਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਥਾਵਾਂ ਦਾ ਹੀ ਸੰਖੇਪ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੀ ਕਰਨੀ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਮਿਤੀ 2 ਮਈ 2001 ਤੋਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਮਿੱਠੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸਾਹਿਬ ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਅਖੰਡਪਾਠਾਂ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰ ਲੜੀ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਬਰਸੀ (31 ਅਕਤੂਬਰ 2002) ਤਕ 151 ਅਖੰਡਪਾਠਾਂ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਹੈ। ਆਖਰੀ ਅਖੰਡਪਾਠ ਦੇ ਭੋਗ 2 ਨਵੰਬਰ 2002 ਨੂੰ ਪੈਣਗੇ। ਏਥੇ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹਰ ਐਤਵਾਰ, ਹਰ ਸੰਗਰਾਂਦ ਅਤੇ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੀਵਾਨ ਸਜਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮੁਖ ਤੌਰ ਤੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜੱਥਿਆਂ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਵੱਖਿਆਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬਾਹਰਲੇ ਦੀਵਾਨਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਵੀ ਮਤਵਾਤਰ ਜਾਰੀ ਹੈ। 20 ਫਰਵਰੀ ਤਕ ਲੱਗੇ ਦੀਵਾਨਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਫਰਵਰੀ ਅਤੇ ਮਾਰਚ 2002 ਦੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵਿਚ ਦਿਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਅਗਲਾ ਵੇਰਵਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ -

ਫਰਵਰੀ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਆਖਰੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਨਗਰ ਅਜੀਤਵਾਲ ਨੇੜੇ ਮੋਗਾ ਵਿਖੇ ਭਾਰੀ ਦੀਵਾਨ ਸਜਿਆ। ਇਲਾਕੇ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਿਆ।

ਮਹੀਨਾ ਮਾਰਚ 2002 ਵਿਚ ਬਿਸਾਲਪੁਰ ਟੱਪਰੀਆਂ (ਰੋਪੜ) ਵਿਖੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੀਵਾਨ ਸਜਿਆ। 9 ਮਾਰਚ ਤੋਂ 13 ਮਾਰਚ ਤਕ ਪੰਜ ਦਿਨ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਉਦਮ ਨਾਲ ਛਾਹੜ (ਸੰਗਰੂਰ) ਵਿਖੇ ਸਜੇ। ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੋਂ ਆ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਹਰੀ ਜਸ ਸਰਵਣ ਕੀਤਾ। ਸੰਤ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ, ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਬਹੁਤ ਨਿਕਟਵਰਤੀ ਪ੍ਰੇਮੀ ਹਨ। ਭਾਈ

ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਡੂੰਘਾ ਸਨੇਹ ਹੈ। ਦੋਨਾਂ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵੀ ਹੋਇਆ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਯਾਦ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਬਹੁ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਇਕੱਠ ਹੋਈਆਂ। ਉਪਰੰਤ ਪੜਛ (ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ), ਖਾਨਪੁਰ (ਰਾਜਪੁਰਾ) ਵਿਖੇ ਇਕ ਇਕ ਦਿਨ ਅਤੇ ਮਰਦਾਪੁਰ (ਪਟਿਆਲਾ) ਵਿਖੇ ਸੰਤ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਉਦਮ ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਸਜਾਏ ਗਏ। ਨਗਰ ਸਰਸੀਣੀ (ਨੇੜੇ ਲਾਲਕੂ) ਵਿਖੇ ਦੀਵਾਨ ਉਪਰੰਤ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ ਵੀ ਹੋਇਆ। ਘੜਾਮਾਂ (ਪਟਿਆਲਾ), ਨਗਰ ਪੁਰਖਾਲੀ (ਰੋਪੜ), ਮਾਣਕਪੁਰ ਸ਼ਰੀਫ (ਰੋਪੜ) ਵਿਖੇ ਇਕ ਇਕ ਦਿਨ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਸਜਾਏ ਗਏ। ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਉਤਸ਼ਾਹ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਤੇ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਤੇ। ਸਭਨਾਂ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜੱਥੇ ਨੇ ਮਨੋਹਰ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤੇ। ਵਿਸਾਖੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੀਵਾਨ ਮਿਤੀ 1-2-3 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਖੁਬੀਆ ਨੰਗਲ ਯੂ.ਪੀ. ਵਿਖੇ ਸਜਾਏ ਗਏ। ਭਾਈ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਉਦਮ ਸਦਕਾ ਸੰਗਤਾਂ ਦੂਰ ਦੁਰਾਡੇ ਤੋਂ ਪੁੱਜੀਆਂ। ਦਿੱਲੀ, ਹਰਿਦਵਾਰ, ਲਖਨਊ, ਸੀਤਾਪੁਰ, ਲਖੀਮਪੁਰ ਖੀਰੀ, ਪਲੁਆ, ਪੂਰਨਪੁਰ, ਪੀਲੀਭੀਤ, ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਨਗਰ, ਕਾਸ਼ੀਪੁਰ, ਬੰਡਾ, ਗੋਲਾ, ਬਰੇਲੀ, ਨਜੀਮਾਬਾਦ ਅਤੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਕਈ ਹੋਰ ਇਲਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਹੁੰਮ ਹੁੰਮਾ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਤੇ। ਆਖਰੀ ਦਿਨ ਭਾਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ।

8 ਤੋਂ 11 ਅਪ੍ਰੈਲ ਤਕ ਅਨਾਜਮੰਡੀ ਰੋਪੜ 4 ਦਿਨ ਦੇ ਭਾਰੀ ਸਮਾਗਮ ਹੋਏ। ਇਥੇ ਵੀ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਸੇਵਕਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਭਾਈ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਮਾਸਟਰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਉਦਮ ਨਾਲ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ, ਨੰਗਲ, ਕੀਰਤਪੁਰ, ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਅਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਤੇ ਅਤੇ ਅਨੰਦ ਮਾਣਿਆ।

ਇਸੇ ਮਹੀਨੇ ਸੈਣੀਮਾਜਰਾ, ਨੇੜੇ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਦੋ ਵਾਰੀ ਦੀਵਾਨ ਸਜਾਏ ਗਏ। ਪਹਿਲਾ ਇਕ ਦਿਨ ਦਾ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਦਾ ਧਾਰਮਿਕ ਸਮਾਗਮ ਹੋਇਆ। ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਆਖਰੀ ਦਿਨ ਹਿਰਦਾਪੁਰ ਨਿਰਮਲ ਡੇਰਾ ਵਿਖੇ ਦੀਵਾਨ ਸਜਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਉਂਜੜੇ ਹੋਏ ਸਥਾਨ ਨੂੰ ਪੁਨਰ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਇਲਾਕੇ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਪਾਸ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਾਸੋਂ ਧਨ ਲਗਾ ਕੇ ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਆਖਰੀ ਸ਼ਨਿੱਚਰਵਾਰ ਏਥੇ ਦੀਵਾਨ ਆਯੋਜਤ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿਤੇ। ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਖੁਦਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਬਰਸਾਤ ਦੇ ਮੌਸਮ ਵਿਚ ਦੋ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਰਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਹੁਣ ਇਹ ਅਸਥਾਨ

ਵਿਸ਼ਵ ਗੁਰਮਤਿ ਰੂਹਾਨੀ ਮਿਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਸਥਾਪਤ ਲੋਕਲ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਹੈ। ਏਥੇ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਵਾਂਗ ਅਪ੍ਰੈਲ ਦੇ ਆਖਰੀ ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਿਆਰੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਦੀਵਾਨ ਸਜਾਏ ਗਏ।

ਮਈ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਬਨੂੜ ਵਿਖੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਉਦਮ ਨਾਲ ਪੰਜ ਦਿਨ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਸ ਵਿਚ ਰਾਜਪੁਰਾ, ਪਟਿਆਲਾ, ਅੰਬਾਲਾ, ਘਨੌਰ ਆਦਿ ਕਈ ਇਲਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਤੇ। ਏਥੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਉਦਮ ਨਾਲ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸ਼ੋਭਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਕਰਕਮਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਉਪਰੰਤ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਲਈ ਨੂਰਪੁਰ ਬੇਦੀ ਵਿਖੇ ਦੀਵਾਨ ਸਜੇ। ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਐਨਾ ਭਾਰੀ ਇਕੱਠ ਹੋਇਆ। ਇਥੇ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੇ 250 ਨਵੇਂ ਮੈਂਬਰ ਬਣੇ।

ਬਰਮਲ ਪਲਾਂਟ ਰੋਪੜ ਵਿਖੇ ਇੰਜ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਇੰਜ. ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਇੰਜ. ਨਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸ. ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸ. ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਦਮ ਨਾਲ ਚਾਰ ਦਿਨ ਦੇ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ ਹੋਏ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਦੂਰ ਦੁਰਾਡੇ ਤੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਤੇ। ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਵੀ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋੜ ਇਕੱਠ ਸੀ।

ਪ੍ਰੇਮ ਨਗਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਪੁਰਾਣਾ ਨਾਮ ਚਮਾਰੂ ਹੈ, ਨੇੜੇ ਘਨੌਰ ਮੰਡੀ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਖੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਪੰਜ ਦਿਨ ਦੀਵਾਨ ਸਜੇ। ਪਹਿਲੇ ਚਾਰ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਭਾਈ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਹਰੀ ਜਸ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ, ਆਖਰੀ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਭਾਈ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਚਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ।

ਜੂਨ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਨਗਰ ਬਲਟਾਣਾ ਨੇੜੇ ਜ਼ੀਰਕਪੁਰ ਵਿਖੇ ਪੰਜ ਦਿਨ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਸਜੇ। ਇਲਾਕੇ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਕਾਫੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੇ ਸਾਲਾਨਾ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਲਾਈਫ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਬਣੇ। ਏਥੇ ਹਰ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਟੀਚਰਜ਼ ਕਾਲੋਨੀ, ਫਰੀਦਕੋਟ, ਜਿਥੇ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੀਵਾਨ ਸਜਾਏ ਗਏ। ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਕੋਟਕਪੂਰਾ, ਮੋਗਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨੇੜੇ ਦੂਰ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਟਰਾਲੀਆਂ, ਬੱਸਾਂ, ਕਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਬਹੁ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਤੇ। ਇਥੇ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਉਦਮ ਨਾਲ ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਹੋਮਿਓਪੈਥੀ ਫਰੀ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀ ਖੋਲ੍ਹੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਇਥੇ ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ

ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਵੀ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਤੋਂ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਉਤਸ਼ਾਹ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ।

ਬਾਂਦੇਵਾਲ ਅਨਾਜਮੰਡੀ, ਨੇੜੇ ਮੁਕਤਸਰ ਵਿਖੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਸਜਾਏ ਗਏ। ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਅਨਮਤੀ, ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਤੋਂ ਦੂਰ ਲਿਜਾਣ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਸਨ ਅਤੇ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਬੜੀ ਮੰਗ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੋਵੇ। ਇਥੇ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਦੇ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ। ਕਾਫੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਨ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਇਲਾਕਾ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਮਾਰ ਵਿਚ ਹੈ। ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਮਾਰੂ ਅਸਰ ਦੱਸ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚਾ, ਸੁੱਚਾ, ਸੁਥਰਾ ਜੀਵਨ ਜੀਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਭੁੱਲੇ ਭਟਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਉਤਸ਼ਾਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ।

13, 14 ਜੂਨ ਨੂੰ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਅੰਗੀਠਾ ਸਾਹਿਬ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਖੇ ਮਨਾਏ ਗਏ ਸਹੀਦੀ ਦਿਵਸ ਵਿਚ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਗੁਰ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ। 15 ਜੂਨ ਨੂੰ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਵਸ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। 16 ਜੂਨ ਨੂੰ ਬਰਨਾਲਾ ਕਲਾਂ, ਨੇੜੇ ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਇਕ ਦਿਨ ਦਾ ਦੀਵਾਨ ਅਤੇ 17, 18, 19 ਜੂਨ, ਰੋਸ਼ਨਪੁਰ ਝੁੰਗੀਆਂ, ਨੇੜੇ ਪਹੇਵਾ (ਹਰਿਆਣਾ) ਵਿਖੇ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਹਰ ਸਾਲ ਵਾਂਗ ਸਕੂਲ ਦੀ ਗਰਾਊਂਡ ਵਿਚ ਸਜਾਏ ਗਏ। ਦੂਰ ਦਰਾਜ਼ ਤੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਹੁੰਮ ਹੁੰਮਾ ਕੇ ਪੁੱਜੀਆਂ। ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਕਈ ਮੁੱਖੀ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਐਨਾ ਭਾਰਾ ਇਕੱਠ ਅਤੇ ਐਨਾ ਵਧੀਆ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਜੋ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੇ ਕਰਨਾ ਵੀ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਗੁਰੂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਸਦਕਾ ਕਰ ਵਿਖਾਇਆ ਹੈ। ਇਥੇ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੇ ਕਈ ਨਵੇਂ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਬਣੇ। ਉਪਰੰਤ ਬੜਾ ਪਿੰਡ ਨੇੜੇ ਭਰਤਗੜ੍ਹ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਸਜੇ। ਕਾਫੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਬਣੇ।

ਪਹਿਲੀ ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਖੁਬੀਆ ਨੰਗਲ ਵਿਖੇ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ, ਭਾਈ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਸਵੇਰ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ ਤਕ ਪੂਰੇ ਦਿਨ ਦਾ ਦੀਵਾਨ ਸਜਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਢਾਢੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਵਾਰਾਂ ਦਾ ਗਾਇਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਰਾਗੀ ਜਥਿਆਂ ਨੇ ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ। ਗਿਆਨੀ ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਚਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪਰਉਪਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਂਟ ਕੀਤੀ ਗਈ।

4, 5, 6 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਪਾਉਂਟਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹਾਲ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਦੀਵਾਨ ਸਜੇ। ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਈਆਂ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਡੋਈਵਾਲ, ਹਰਿਦਵਾਰ, ਡੇਹਰਾਦੂਨ, ਯਮਨਾਨਗਰ, ਜਗਾਧਰੀ, ਨਾਹਨ ਅਤੇ ਪਾਉਂਟਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਤੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਪੁਜਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਨਕੋ-ਨਕ ਭਰ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਬਾਹਰ ਖੁਲ੍ਹੇ ਥਾਂ ਬਿਰਾਜਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। 52 ਕਵੀਆਂ ਅਤੇ 50 ਹੋਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਸਾਰੇ ਪੁਰਾਤਨ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੇ ਅਨੁਵਾਦ ਏਥੇ ਹੀ ਹੋਏ। ਏਥੋਂ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਹਿਯੋਗ ਬਖਸ਼ਦੀ ਹੈ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਵੀ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਵਾਰੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਚਨਾਂ ਦੀ ਰਹਿਮਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੁਣ ਵੀ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਪਾਉਂਟਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਲਈ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਬੀਜੀ ਲਈ ਸਿਰੋਪਾ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੋਈ। ਹੇਮਕੁੰਟ ਨੂੰ ਆਉਣ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਵੀ ਏਥੇ ਰਾਤ ਰੁਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ ਬਹੁਤ ਉਤਸ਼ਾਹ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ। ਇਥੇ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

17, 18, 19, 20 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਭਿਖੀਵਿੰਡ ਅਨਾਜ ਮੰਡੀ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਵਿਖੇ ਚਾਰ ਦਿਨ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਸਜੇ। ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਸਾਹਿਬ, ਪੱਟੀ, ਸਭਰਾਵਾਂ, ਹਰੀ ਕੇ ਪੱਤਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਇਲਾਕੇ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਟਰੱਕਾਂ, ਟਰਾਲੀਆਂ, ਬੱਸਾਂ ਰਾਹੀਂ ਆ ਕੇ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਈਆਂ। ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕਈ ਘਰ ਉਜੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਕਈ ਪ੍ਰਸੰਗ ਦੱਸ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਦੀ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਤਿਆਰ ਬਰ ਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਸਜਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਸਦਕਾ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਨ ਕੀਤਾ। ਕਾਫੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੇ ਨਵੇਂ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਬਣੇ।

29, 30, 31 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਡੋਈਵਾਲ, ਹਰਿਦਵਾਰ ਵਿਖੇ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਸਜੇ। ਰਿਸ਼ੀਕੇਸ਼ ਹਰਿਦਵਾਰ ਅਤੇ ਇਲਾਕੇ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਮਿੱਠੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਤੇ। ਇਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਨਵੀਂ ਇਮਾਰਤ ਬਣ ਰਹੀ ਹੈ। ਵੱਡਾ ਲੰਗਰ ਹਾਲ ਉਸਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਹੇਮਕੁੰਟ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਆਦਿ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇ ਪੂਰੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ।

ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੂਚਨਾ

ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਜਾਂ ਰੀਨੀਊਅਲ ਜਾਂ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੇਵਾ ਭੇਜਣ ਸਮੇਂ ਤਿੰਨ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਜੀ -

(ਪਹਿਲੀ) ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਲਈ ਭੇਜੀ ਮਾਇਆ ਦਾ ਡਰਾਫਟ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੇ ਨਾਮ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਲਈ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸੇਵਾ ਸ਼ਾਮਲ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

(ਦੂਜੀ) ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸਾਹਿਬ ਲਈ ਭੇਜੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਡਰਾਫਟ ਐਂਡ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਗੁਰਮਤਿ ਰੂਹਾਨੀ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਮ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਵਿਚ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਲਈ ਭੇਜੀ ਰਕਮ ਸ਼ਾਮਲ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

(ਤੀਜੀ) ਮਾਇਆ ਚੈਕ ਰਾਹੀਂ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਡਰਾਫਟ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਡਰਾਫਟ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬੈਂਕ ਰਾਹੀਂ ਹੋਵੇ, ਬਾਹਰਲੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਡਰਾਫਟ/ਚੈਕ ਨਾ ਭੇਜੇ ਜਾਣ।

ਸਤੰਬਰ 2002 ਵਿਚ ਆ ਰਹੇ ਗੁਰਪੁਰਬ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼	7 ਸਤੰਬਰ
ਗੁਰਿਆਈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ	8 ਸਤੰਬਰ
ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਜੀ	9 ਸਤੰਬਰ
ਗੁਰਿਆਈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਜੀ	19 ਸਤੰਬਰ
ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ	21 ਸਤੰਬਰ
ਗੁਰਿਆਈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ	26 ਸਤੰਬਰ

ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਦੀਵਾਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਐਤਵਾਰ - 1, 8, 15, 22, 29 ਸਤੰਬਰ।

ਸੰਗਰਾਮ - 16 ਸਤੰਬਰ, ਦਿਨ ਸੋਮਵਾਰ।

ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ - 21 ਸਤੰਬਰ, ਦਿਨ ਸ਼ਨੀਵਾਰ।

(ਸਮਾਂ ਦੁਪਹਿਰ 12 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 4.00 ਵਜੇ ਤੱਕ)

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ - ਹਰੇਕ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਨੂੰ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਦਿਨ ਦੇ 11.00 ਵਜੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।